

UVOD

Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Europa 2020, kojom su utvrđeni prioriteti i glavni ciljevi razvoja Europske unije (EU), među ostalim sadrži polaznu osnovu, ciljeve i način upravljanja regionalnim razvojem.

U okviru instrumenata za provedbu zajedničkih europskih politika koji uključuju pojedine politike i njima pripadajuće fondove, posebno mjesto u ovoj programskoj perspektivi EU ima održivi urbani razvoj. Pritom je poseban naglasak stavljen na održivi razvoj gradova koji su prepoznati kao pokretači gospodarskog razvoja, te stoga definirani kao iznimno važan element kohezijske politike. Naime, s obzirom na značajne rezultate u rastu gospodarstva, novih investicija, uvođenja inovacija i otvaranja novih radnih mjesta, urbana područja na razini EU nametnula su se kao generatori europskog rasta i društvenog razvoja.

Novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja, u Republici Hrvatskoj uspostavljen je donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), što je stupio na snagu 1. siječnja 2015. godine, čime su stvorene pretpostavke za sustavno ulaganje u održivi urbani razvoj. Zakonom je, naime, ustrojena podjela urbanih područja odnosno središta urbanih aglomeracija sukladno broju stanovnika, kako slijedi:

- urbane aglomeracije za četiri najveća grada, koji prema popisu stanovništva 2011. godine imaju iznad 100.000 stanovnika: Zagreb, Split, Rijeka, Osijek
- veća urbana područja – područja gradova s više od 35.000 stanovnika te
- manja urbana područja – manji gradovi čija središta imaju više od 10.000 stanovnika ili su sjedišta županija.

Pritom se granice urbane aglomeracije definiraju na temelju administrativnih granica jedinica lokalne samouprave (gradova i općina) koje ulaze u sastav urbane aglomeracije, a utvrđuje ih ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, na „prijedlog grada, središta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih jedinica lokalne samouprave uključenih u pojedinu aglomeraciju i mišljenja ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja); (članak 14. stavak 4. Zakona).

Prema Metodologiji za definiranje obuhvata urbanih područja u RH, osnovni kriterij za uključivanje jedinica lokalne samouprave u urbana područja je udio zaposlenih dnevnih migranata u središte urbanog područja od minimalno 30%. Navedeni kriterij smatra se prihvatljivim na nacionalnoj razini za definiranje osnovnog obuhvata urbanog područja. Upravo ovaj kriterij koristi se i u definiranju LUZ-ova (Large Urban Zone) sukladno definiciji i kriterijima koje koristi Eurostat.

Drugi korak podrazumijeva uključivanje dodatnih jedinica lokalne samouprave ili isključivanje onih koje su utvrđene temeljem kriterija o dnevnim migracijama, zbog određenih razloga. Dodatne jedinice uključuju se u urbano područje ili se iz njega isključuju sukladno dodatnim kriterijima karakterističnim za pojedino urbano područje kako bi se bolje ostvarile funkcionalne veze ili razvojni aspekti koji nisu obuhvaćeni kriterijem vezanim uz dnevne migracije, a koje definira i obrazlaže sam grad središte urbanog područja.

Urbane aglomeracije postoje u svim stanovništvom brojnijim europskim državama, a mogućnost stvaranja urbanih aglomeracija kao i upravljanja njihovim razvojem prepoznata je i u Hrvatskoj. Na području Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) odvija se veliki broj interakcija te razmjene proizvoda i usluga. U tom smislu Grad Zagreb iz prostora dviju susjednih županija dobiva dio potrebnih prirodnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao, školovanje i sl. S druge strane, u tom prostoru Grad Zagreb najintenzivnije ostvaruje potrebe svojih stanovnika za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim, ali sve više i primarnim stanovanjem, što pojačava intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i poticanje rasta gradova i naselja u UAZ-u. Time se ispunjavaju pretpostavke za sagledavanje ovog prostora kao jedinstvene prostorne cjeline koja nadilazi administrativno-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u.

Pritom se uporište za planiranje razvoja prostora kao cjeline nalazi u strategijama razvoja urbanih područja, čija je obveza izrade uspostavljena novim Zakonom, kao temeljnim planskim dokumentom politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja odnosnoga prostora.

Polazišta za izradu strategije razvoja čine nacionalni razvojni dokumenti i prostorno planski dokumenti jedinica lokalne samouprave - gradova i općina u obuhvatu, a strategija razvoja usklađena je sa strateškim razvojnim dokumentima (županijskim razvojnim strategijama i razvojnim dokumentima gradova i općina), kao i drugim sektorskim dokumentima.

Činjenice vezane za UAZ, a od važnosti za izradu Strategije UAZ-a mogu se sumirati kako slijedi:

1. UAZ se proteže na području triju županija pri čemu je svaka Županija sukladno Zakonu dužna izraditi svoju županijsku razvojnu strategiju kojom se utvrđuju razvojni ciljevi i prioriteti (razvojne mjere) koji se žele postići na području županije u razdoblju do 2020. godine¹. Stoga je prilikom izrade Strategije razvoja UAZ-a (SRUAZ) potrebno voditi računa o usklađivanju ovog s razvojnim dokumentima spomenutih županija²;
2. UAZ obuhvaća veliki broj JLS-ova različitih veličina prema broju stanovnika, razini razvoja sukladno indeksu razvijenosti te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom..) unutar UAZ-a, o čemu treba voditi računa prilikom izrade Strategije;
3. Prema Popisu stanovništva (2011.) na području UAZ-a živi 1.086.528 stanovnika, što je neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS-ova koje ne ulaze u obuhvat UAZ-a, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava te usložnjava planiranje budućeg razvoja ovog područja. Prosječna

---

¹ U obuhvat ostalih urbanih aglomeracija u Hrvatskoj ulaze jedinice lokalne samouprave s područja samo jedne županije, što proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem uvelike olakšava.

² Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije, te Razvojna strategija grada Zagreba do 2020 tzv. ZagrebPlan2020.

gustoća naseljenosti u UAZ-u je preko 370 st/km² što je gotovo 50% više negoli na cijelom području dviju prethodno spomenutih županija i Grada Zagreba.

4. Izrada strategije je složen i zahtjevan proces, a s obzirom na navedeno (veliki broj JLS-ova, 3 županije) izrada Strategije razvoja UAZ zahtijeva poseban/dodatni napor u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa.

Urbana aglomeracija Zagreb, smještena je u središnjem dijelu središnje Hrvatske, a graniči s Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom županijom na jugu, Varaždinskom na sjeveru, te s Republikom Slovenijom na zapadu.

UAZ pruža mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanje poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja značajnog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“); pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću, te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

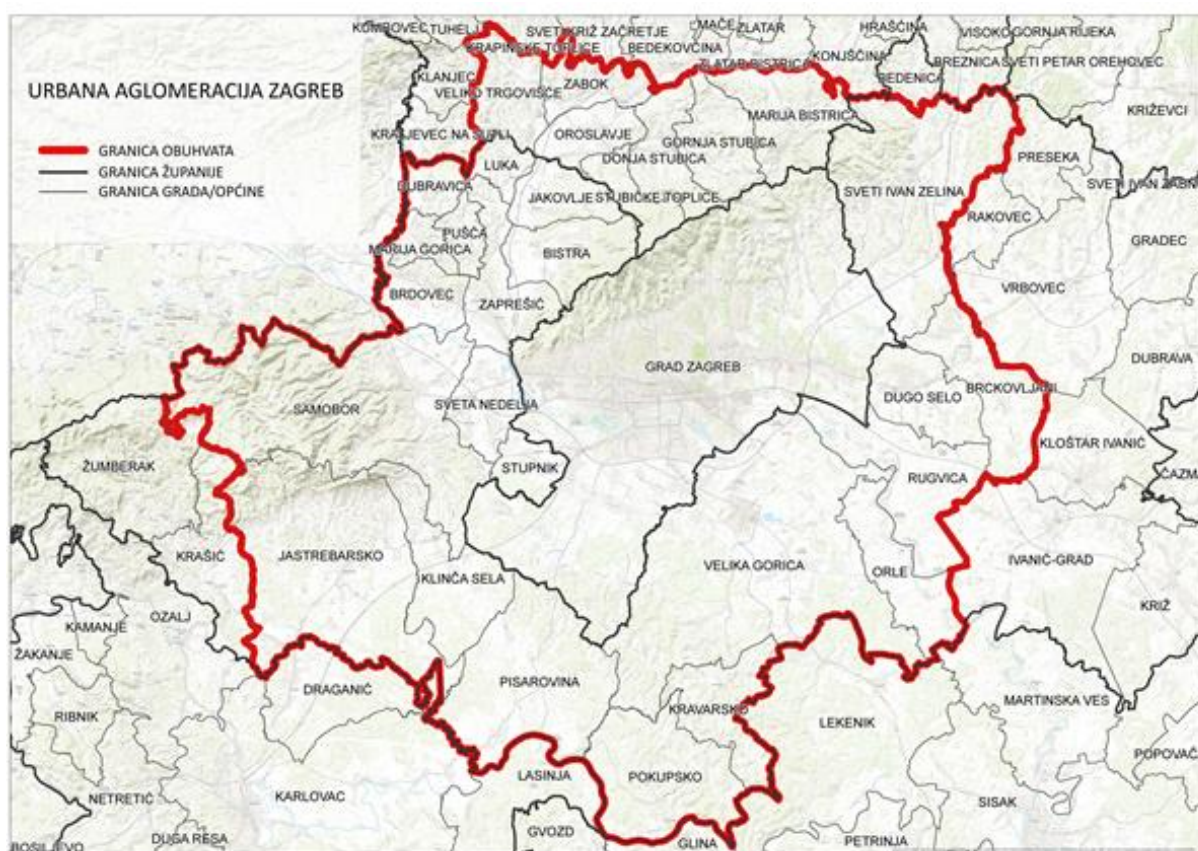
1. TERITORIJALNA POKRIVENOST

1.1. TERITORIJALNI OBUHVAT

Teritorijalni obuhvat Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb čini 30 jedinica lokalne samouprave (JLS), od toga 11 gradova i 19 općina, i to:

1. GRAD ZAGREB
2. GRAD DONJA STUBICA
3. GRAD DUGO SELO
4. GRAD JASTREBARSKO
5. GRAD OROSLAVJE
6. GRAD SAMOBOR
7. GRAD SVETA NEDELJA
8. GRAD SVETI IVAN ZELINA
9. GRAD VELIKA GORICA
10. GRAD ZABOK
11. GRAD ZAPREŠIĆ
12. OPĆINA BISTRA
13. OPĆINA BRCKOVLJANI
14. OPĆINA BRDOVEC
15. OPĆINA DUBRAVICA
16. OPĆINA GORNJA STUBICA
17. OPĆINA JAKOVLJE
18. OPĆINA KLINČA SELA

19. OPĆINA KRAVARSKO
20. OPĆINA LUKA
21. OPĆINA MARIJA BISTRICA
22. OPĆINA MARIJA GORICA
23. OPĆINA ORLE
24. OPĆINA PISAROVINA
25. OPĆINA POKUPSKO
26. OPĆINA PUŠĆA
27. OPĆINA RUGVICA
28. OPĆINA STUBIČKE TOPLICE
29. OPĆINA STUPNIK
30. OPĆINA VELIKO TRGOVIŠĆE

Slika 1. Obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb

1.1.1. Uporišta za definiranje obuhvata urbane aglomeracije

Nalazeći čvrsto uporište u konceptu održivog razvoja i ulozi gradova kao pokretača razvoja, slijedom uspostave novog programskog i provedbenog okvira politike regionalnog razvoja, donošenjem Zakona o regionalnom razvoju RH i Smjernica Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, te u želji da okupi prostor s kojim i koji međusobno najintenzivnije komunicira i uspostavi učinkovitiji dijalog kao temelj za zajedničko uspješno

planiranje održivog razvoja, Grad Zagreb je, poput ostalih središta urbanih područja, pokrenuo postupak strateškog planiranja održivog urbanog razvoja.

U skladu s pravilima utvrđenim Smjernicama, prvi je korak u okviru postupka strateškog planiranja održivog urbanog razvoja bilo definiranje obuhvata urbane aglomeracije, pri čemu područje obuhvata odgovara njezinom funkcionalnom području, a uključuje administrativni teritorij najveće jedinice lokalne samouprave (grad koji je središte urbane aglomeracije) i administrativne teritorije okolnih jedinica lokalne samouprave koje imaju snažne funkcionalne gospodarske veze s gradom središtem.

Navedeno znači da je u Urbanu aglomeraciju Zagreb valjalo uključiti Grad Zagreb kao središte urbane aglomeracije, te administrativni teritorij okolnih jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu susjednih županija. Pritom Urbana aglomeracija Zagreb, za razliku od ostalih urbanih aglomeracija i urbanih područja u RH koje su unutar granica jedne županije, neizostavno zahvaća dijelove prostora, odnosno jedinice lokalne samouprave s područja nekoliko županija, što je u svakom smislu – prostorno, površinom, stanovništvom, prometnom povezanošću, infrastrukturuom i drugim, u znatnoj mjeri razlikuje od bilo kojeg drugog urbanog područja.

Za definirana urbana područja novi Zakon također definira izradu strategije razvoja urbanog područja, čime uspostavlja multisektorski strateški okvir za planiranje njihovog razvoja kao cjeline.

Čvrsto uporište za takav multisektorski strateški okvir i pristup, odnosno potrebu zajedničkog održivog i integriranog planiranja Grada Zagreba i prostora u njegovom okruženju nalazimo u donesenim razvojnim strategijama Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije kao temeljnim razvojnim dokumentima. Osobito je to izraženo kod Zagrebačke županije, što je i posve logično obzirom na njezinu prostornu i funkcionalnu povezanost s Gradom Zagrebom gdje definirana vizija razvoja naglašava upravo potrebu skladnosti s razvojem Grada Zagreba: „Zagrebačka županija vodeća je inovativna gospodarska županija čiji se razvoj temelji na društvu znanja, prepoznatljivoj i očuvanoj kulturnoj i prirodnoj baštini, privlačnosti za rad, boravak i življenje, a povezana je skladno s razvojem Grada Zagreba“ (Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2011.-2013./2015.).

Također, niz identificiranih razvojnih problema i potreba u sva tri županijska, te u nizu dokumenata lokalne samouprave, ukazuje na nužnost učinkovitijeg korištenja potencijala koje za razvoj Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, odnosno jedinica lokalne samouprave, pruža njihov kompleksan prostorni i razvojni međuodnos.

Pritom su uporišta u postupku formiranja prijedloga obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb, uključivala dosad ostvarenu suradnju / partnerski pristup u procesu predlaganja obuhvata, rezultate niza provedenih istraživanja i donesene dokumente na lokalnoj i regionalnoj razini, pripadnost zajedničkom administrativnom prostoru, te time i zajedničko (društveno i prostorno) planiranje, iskustva i primjere suradnje na strateškim, prostornim i drugim dokumentima, projektima, programima, planiranje i pružanje prometnih, komunalnih, obrazovnih i drugih usluga Grada Zagreba jedinicama lokalne samouprave u okruženju i dr.

te temeljem navedenoga dobro poznavanje međudnosa Grada Zagreba s prostorom koji čini njegovu funkcionalnu regiju.

1.1.2. Procedura definiranja obuhvata

Kriteriji za definiranje obuhvata urbanih područja sadržani u Smjernicama MRRFEU-a su sljedeći:

- osnovni kriterij - udio zaposlenih dnevnih migranata u središte urbanog područja od minimalno 30%,
- dodatni kriteriji – jedan ili više karakterističnih kriterija za pojedino urbano područje/aglomeraciju kako bi se bolje ostvarile, odnosno došle do izražaja funkcionalne veze i razvojni aspekti ili razvojni aspekti koji nisu obuhvaćeni kriterijem vezanim uz dnevne migracije, a definira ih i obrazlaže grad središte,
- kriterij prostornog kontinuiteta – jedinice lokalne samouprave moraju činiti kontinuirano urbano područje, uz samo iznimnu mogućnost odstupanja.

Postupak definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb započeo je utvrđenjem jedinica lokalne samouprave koje u obuhvat valja uključiti temeljem osnovnog kriterija – kriterija dnevnih migracija od ukupno zaposlenih (30% i više na razini JLS). Analizom dodatnih kriterija uzeti su u obzir oni koji odražavaju zajednički interes za programiranje, upravljanje i provođenje zajedničkih i za područje aglomeracije značajnih razvojnih aktivnosti. U skladu s pravilima metodologije utvrđenim u Smjernicama razmatrana je i potreba primjene kriterija prostornog kontinuiteta. Paralelno s ovim postupcima pokrenut je i proces komuniciranja i savjetovanja s jedinicama lokalne samouprave u okruženju.

Također, stručna polazišta za potrebe definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb i izrade Strategije razvoja obrađena su u studijama:

- Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti, Ekonomski institut Zagreb;
- Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti, Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu;
- Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb, Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Odjel za demografiju, a stručnu pomoć kroz proces informiranja i savjetovanja o stručnim polazištima daje i Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.

Primjenjujući prvi kriterij, kriterij dnevnih migracija od ukupno zaposlenih kao osnovni kriterij za ulazak u obuhvat urbane aglomeracije Zagreb, isti je zadovoljilo ukupno 7 gradova i 20 općina s prostora Zagrebačke, Krapinsko Zagorske, Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije i to:

- 7 gradova i 15 općina iz Zagrebačke županije,
- 3 općine iz Krapinsko-zagorske županije,
- 1 općina iz Karlovačke županije,
- 1 općina iz Sisačko-moslavačke županije.

Uz analizu osnovnog kriterija, analizirani su dodatni kriteriji koji odražavaju zajednički interes stanovništva šireg zagrebačkog područja kao što su:

1. Održivost i modernizacija prometnog i infrastrukturnih sustava: najznačajnija postojeća i planirana cestovna prometna regionalna infrastruktura, autoceste, Zračna luka Zagreb, aerodrom Lučko, prometna čvorišta, željeznička obilaznica, prigradska željeznica, žičara Sljeme, Integrirani prijevoz putnika, Državna biciklistička ruta br. 2 i druge, Regionalni vodoopskrbni sustav „Zagreb“ sa zonama zaštite izvorišta pitke vode smještenim na području gradova i općina na širem zagrebačkom području, planovi i projekti proširenja plinske i toplinske mreže i dr.;
2. Razvoj i unaprjeđenje poslovne i poduzetničke infrastrukture: jedinstvenost tržišta, zajedničko korištenje i planovi razvoja poslovnih i poduzetničkih zona, poduzetničkih inkubatora, start-upova i raznih oblika podrške malim i srednjim poduzećima, poljoprivredna proizvodnja i potpore plasmanu lokalnih proizvoda, turizam i rekreacija i dr.
3. Zaštita sastavnica okoliša, zaštita i održivost prirodnih i kulturnih resursa i baštine: zajedničke obaveze i ciljevi korištenja, zaštite i unaprjeđenje kvalitete i količine podzemnih voda, očuvanja i zaštite značajnih dijelova sustava zelene infrastrukture, (parkova prirode Medvednica i Žumberak - Samoborsko gorje, drugih vrijednih dijelova prirode), biološke, geo i krajobrazne raznolikosti, očuvanja i unapređivanja usluga ekosustava; Program Sava - dugoročno održivo rješenje problema vezanih uz rijeku Savu i zaobalje na području od granice s Republikom Slovenijom do Siska.

Primjenom dodatnih kriterija zaključeno je da 25 jedinica lokalne samouprave, uključenih u prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb temeljem kriterija dnevnih migracija, zadovoljava i dodatne kriterije.

Nadalje, primjenom dodatnih kriterija u razmatranje su uzete četiri jedinice lokalne samouprave iz Krapinsko-zagorske županije: Grad Zabok, Grad Oroslovje i Grad Donja Stubica, te Općina Stubičke Toplice. Iako su između svih navedenih JLS i Grada Zagreba kao središta urbane aglomeracije prisutne značajne dnevne migracije, po različitim osnovama, ove JLS ne zadovoljavaju osnovni kriterij. Međutim, primjenom dodatnih kriterija i temeljem postupka savjetovanja s ovim JLS-ima, zaključuje se da postoji potreba za daljnjim jačanjem funkcionalnih veza sa središtem. Ovo osobito u području integriranog prijevoza putnika, što je od izrazitog interesa, kako za središte urbane aglomeracije, tako i za predmetne JLS, te u odnosu na mogućnost jačanja i umrežavanja gospodarstva (uključujući tu i zdravstveno-rekreativno-sportski turizam) i potpornih aktivnosti (od 29 poduzetničkih zona, 5 zona koje su u funkciji smješteno je u ove 4 JLS), s obzirom da ove JLS mogu ojačati mrežu za razvoj gospodarskih djelatnosti na čitavom području urbane aglomeracije, te time u znatnoj mjeri doprinjeti unaprjeđenju gospodarskih potencijala. Također, od zajedničkog interesa je i održivo korištenje resursa Parka prirode Medvednica. Sve navedene okolnosti pružaju opravdani osnov za njihovo uključivanje u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb, proces izrade Strategije razvoja te nastavno i provedbu strateških projekata od važnosti za Urbanu aglomeraciju Zagreb.

U tom smislu pored naprijed istaknutih 25 JLS, dodatne kriterije zadovoljavaju i navedene četiri: Grad Zabok, Grad Oroslavje i Grad Donja Stubica, te Općina Stubičke Toplice.

Nasuprot tome, Općine Lasinja i Lekenik, koje su zadovoljile osnovni kriterij migracija, su jedine dvije jedinice koje pripadaju županijama koje izravno ne graniče s Gradom Zagrebom, – Lasinja Karlovačkoj, a Lekenik Sisačko-moslavačkoj županiji, radi čega ih se može smatrati dijelom šireg zagrebačkog područja. Također, samo se u manjoj mjeri mogu dovesti u vezu s dodatnim kriterijima, a bliskije su administrativno, povijesno, prostorno i u svakom drugom smislu povezane s gradovima i općinama u županiji kojoj pripadaju, osobito s gradovima središtima tih županija, Lasinja s Karlovcem, a Lekenik sa Siskom. Navedene okolnosti se ukazuju mogućim razlozima za isključivanje navedenih jedinica iz obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb.

Kriterij prostornog kontinuiteta nije bilo potrebno primijeniti budući da je prostor određen temeljem osnovnog i dodatnih kriterija činio zaokruženu cjelinu, kontinuirano urbano područje – aglomeraciju Zagreb.

Paralelno s provedbom sveobuhvatne analize za utvrđenje obuhvata, Grad Zagreb kao središte Urbane aglomeracije, proveo je i definiranu proceduru savjetovanja s jedinicama lokalne samouprave koje su primjenom utvrđenih kriterija potencijalni kandidati za ulazak u obuhvat urbane aglomeracije, održavanjem sastanaka i drugih oblika suradnje, prikupljanjem pisama namjere (24 od poslanih 31) te provedbom procedure ishođenja suglasnosti predstavničkih tijela za ulazak u aglomeraciju (od 29 upućenih poziva pozitivno mišljenje dostavilo je 28 JLS).

Jednako tako procedura definiranja podrazumijevala je i savjetovanje s nadležnim ministarstvom, putem sudjelovanja na zajedničkim koordinacijskim sastancima na temu „Pripremne aktivnosti za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja“ kao i kroz pojedinačna savjetovanja predstavnika MRRFEU i Grada Zagreba. Spomenuta savjetovanja su, zbog specifičnosti zagrebačke aglomeracije rezultirala sagledavanjem područja urbane aglomeracije Zagreb kroz dvije etape: prvu koja uključuje uže područje, a obuhvatila bi JLS koje nedvojbeno temeljem svih istaknutih kriterija ulaze u njezin sastav (JLS s područja tri županije), te drugu koja bi uključivala i JLS sa šireg područja, među ostalim i s područja Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije, kao i gradove Ivanić Grad, Vrbovec i neke druge.

1.1.3. Konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb

Nakon provedbe utvrđene cjelovite procedure definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb, nastavno na provedenu stručnu analizu svih mjerodavnih kriterija o uključivanju kao i o isključivanju pojedinih JLS iz obuhvata, Grad Zagreb je 10. veljače 2016. utvrdio konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb te isti dostavio nadležnom ministru na donošenje odluke.

Pritom je konačni prijedlog definiran pridržavajući se nadasve stručnog pristupa u odnosu na provedbu postupka definiranja urbane aglomeracije te osobito i, jednog od temeljnih načela politike regionalnog razvoja, načela partnerstva i suradnje, te je kroz takav pristup i suradnju, u skladu s više puta istaknutim stajalištem Grada Zagreba o pristupu definiranju obuhvata

urbane aglomeracije, posebice na zajedničkom sastanku predstavnika MRRFEU-a i Grada Zagreba, održanom 5. listopada 2015., zadržan stručni stav i teza o uključivanju **u prvu fazu obuhvata** Urbane aglomeracije Zagreb, uz Grad Zagreb kao središta urbane aglomeracije, 29 jedinica lokalne samouprave, i to 7 gradova i 18 općina temeljem osnovnog kriterija, te 3 grada i 1 općina temeljem dodatnih kriterija, pri čemu Zagrebačkoj županiji pripada 7 gradova i 15 općina, a Krapinsko-zagorskoj županiji 3 grada i 4 općine.

Konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb uključio je i Općinu Rugvica, iako nije dostavila mišljenje, odnosno nije se očitovala. Odluka o uključivanju Općine Rugvica pritom se temelji na okolnostima ispunjenja osnovnog i dodatnih kriterija, neposrednoj granici sa Gradom Zagrebom te pripadnosti Zagrebačkoj županiji čija je bliska povezanost i upućenost na Grad Zagreb detaljno pojašnjena, slijedom čega je i uključivanje Općine Rugvica u svakom smislu neupitno.

U drugoj fazi Urbana aglomeracija Zagreb uključivala bi JLS sa šireg urbanog područja - okolne gradove i općine koji su s Gradom Zagrebom i jedinicama lokalne samouprave uključenim u prvu fazu povezane povijesno, prostorno, gospodarski i u drugom smislu, a za koje se jedinice, prije svega, stručnim pristupom, koji je primijenjen i na prvu fazu, utvrdi da čine cjelovito povezano urbano područje, a koje će udovoljavati zakonskim odredbama o jedinstvenim urbanim područjima. Slijedom već istaknutih okolnosti, u odnosu na općine Lasinja i Lekenik, koje su u prvoj fazi ispunjavale osnovni kriterij dnevnih migracija, a te su da ove JLS izravno ne graniče sa Zagrebom, pa se smatraju dijelom šireg zagrebačkog urbanog područja, iste se samo u manjoj mjeri mogu dovesti u vezu s dodatnim kriterijima, što ih čini i manje povezanim sa Zagrebom i ostalim jedinicama užeg urbanog područja Grada (čine ga JLS iz županija koje graniče s Gradom Zagrebom), dok su istovremeno s gradovima i općinama u županiji kojoj pripadaju bliskije povezane, navedene su JLS, nakon opisane stručne analize, kao i nakon savjetovanja s MRRFEU, izuzete iz prve faze obuhvata Urbane aglomeracije.

1.2. TERITORIJALNI KONTEKST

Predloženo Urbano područje Zagreba pokriva površinu od 2.826,5 km², odnosno 57% ukupnog zbroja površine županije Grad Zagreb, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije. Na području Urbane aglomeracije živi 1.086.528 stanovnika (2011.), odnosno 88% od ukupnog broja stanovnika svih triju županija. Stanovnici žive u 599 naselja što je 50% od ukupnog broja naselja svih triju županija. (Tablica 1.) U Urbanoj aglomeraciji živi nešto više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva RH (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS koje ne ulaze u obuhvat UAZ, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava.

1.2.1. Glavne značajke

U nastavku su u Tablici 1. prikazani osnovni podaci o prostoru i stanovnicima JLS u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb

Tablica 1. Osnovni podaci o prostoru i stanovnicima JLS u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb

Županija/Grad/Općina	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća stanovnika (st/km ²)	Indeks (2011./2001.)	Stupanj zaposlenosti
1. GRAD ZAGREB – središte urbane aglomeracije					
1. Grad Zagreb	790.017	641,3	1.231,9	101,4	90,5
Ukupno GRAD ZAGREB	790.017	641,3	1.231,9	101,4	90,5
2. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA					
1. Grad Dugo Selo	17.466	52,2	324,7	122,1	84,5
2. Grad Jastrebarsko	15.866	226,5	70,0	95,1	87,8
3. Grad Samobor	37.633	250,9	150,1	103,9	88,8
4. Grad Sveti Ivan Zelina	15.959	184,7	86,4	98,1	87,6
5. Grad Sveta Nedjelja	18.059	41,4	435,9	116,5	88,1
6. Grad Velika Gorica	63.517	328,7	193,3	100,0	87,3
7. Grad Zaprešić	25.223	52,6	479,5	109,1	87,9
Ukupno gradovi 1-7	193.723	1.137,0	170,4	104,4	87,5
1. Općina Bistra	6.632	52,7	125,7	108,8	86,9
2. Općina Brckovljani	6.837	71,1	98,3	100,3	80,5
3. Općina Brdovec	11.134	37,6	298,7	108,2	87,7
4. Općina Dubravica	1.437	21,0	70,2	90,6	84,3
5. Općina Jakovlje	3.930	35,7	110,1	99,4	84,4
6. Općina Klinča Sela	5.231	77,6	67,4	106,2	87,8
7. Općina Kravarsko	1.987	58,0	34,2	100,2	88,8
8. Općina Luka	1.351	17,2	78,7	95,2	85,7
9. Općina Marija Gorica	2.233	17,2	130,6	106,9	84,7
10. Općina Orle	1.975	57,6	34,3	92,1	83,4
11. Općina Pisarovina	3.689	145,0	25,4	99,8	94,3
12. Općina Pokupsko	2.224	22,2	21,0	89,2	80,4
13. Općina Pušća	2.700	18,2	148,4	108,7	86,5
14. Općina Rugvica	7.871	93,7	84,0	103,5	82,0
15. Općina Stupnik	3.735	23,2	161,0	114,9	85,7
Ukupno općine 1-15	62.966	748,0	84,2	103,5	85,7
Sveukupno gradovi i općine ZAGREBAČKE ŽUPANIJE	256.689	1.885,0	136,2	104,2	87,1
3. KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA					
1. Grad Donja Stubica*	5.680	43,2	131,5	95,8	86,6
2. Grad Oroslavje*	6.138	32,1	191,2	98,2	85,4
3. Grad Zabok*	8.994	35,3	254,8	96,0	87,7
Ukupno gradovi 1-3	20.812	110,6	188,2	96,6	86,7
1. Općina Gornja Stubica	5.284	48,4	108,9	92,3	86,1
2. Općina Marija Bistrica	5.976	68,0	87,9	90,4	86,7

3. Općina Stubičke	2.805	27,1	103,5	101,9	85,1
4. Općina Veliko Trgovišće	4.945	46,1	107,3	94,7	89,3
Ukupno općine 1-4	19.010	189,6	100,3	93,6	86,9
Sveukupno gradovi i općine KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	39.822	300,2	132,7	95,1	86,8
SVEUKUPNO GRADOVI (11)	1.004.552	1.888,9	531,8	101,7	88,2
SVEUKUPNO OPĆINE (19)	81.976	937,6	87,4	101,0	86,3
SVEUKUPNO URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB	1.086.528	2.826,5	384,6	101,7	89,6

Uz administrativno područje Grada Zagreba koje je cijelo unutar Urbane aglomeracije, Zagrebačka županija ulazi u Urbanu aglomeraciju Zagreb sa 61% svoje površine, 256.689 stanovnika, odnosno 81% od ukupnog broja stanovnika županije i 449 naselja, tj. 64% ukupnog broja naselja županije. Krapinsko-zagorska županija ulazi sa 24% površine, 39.822 stanovnika, odnosno 30% od ukupnog broja, te s 82 naselja, odnosno 30% ukupnog broja naselja županije.

Prosječna gustoća naseljenosti je 370,37 st/km², dok je isključivanjem Zagreba prosječna gustoća naseljenosti gotovo tri puta manja i iznosi 129,35 st./km² (nacionalni prosjek je 75,71 st/km², pa je gustoća i dalje znatno viša od nacionalnog prosjeka). Prosječna površina jedinice lokalne samouprave koja ulazi u obuhvat je 96 km², a ukoliko se isključi Grad Zagreb, prosječna površina iznosi 77,1 km².

Jedinice lokalne samouprave što ulaze u obuhvat UAZ različitih su veličina prema broju stanovnika (od najmanje Luke s 1.351 stanovnikom do Grada Zagreba koji broji 790.017 stanovnika), razine razvoja sukladno indeksu razvijenosti, od najslabije općine Pokupsko s indeksom razvijenosti 70,43% (2013.) do najviše razine od 139,82% nacionalnog prosjeka zabilježene u Gradu Zagrebu.

Tablica 2. Skupni pregled osnovnih podataka za Urbanu aglomeraciju Zagreb

Županija			Grad Zagreb	Zagrebačka županija	Krapinsko-zagorska županija	UKUPNO
Površina (km ²)	ukupno		641	3.078	1.229	4.948
	u UAZ	ukupno	641	1.885	300	2.826
		%	100%	61%	24%	57%
Jedinice lokalne samouprave	Ukupno		1	9 gradova + 25 općina = 34	7 gradova + 25 općina = 32	67
	u UAZ	ukupno	1	7 gradova + 15 općina =	3 grada + 4 općine = 7	30

				22		
		%	100%	65%	22%	45%
Stanovništvo 2011.	Ukupno		790.017	317.642	132.892	1,240.551
	u UAZ	ukupno	790.017	256.689	39.822	1,086.528
		%	100%	81%	30%	88%
Naselja	Ukupno		70	694	423	1.187
	u UAZ	ukupno	70	447	82	599

1.2.2. Urbana aglomeracija Zagreb i okruženje

Europski teritorijalni kontekst zagrebačke urbane aglomeracije može se analizirati u okvirima velikih urbanih aglomeracija Europske unije – FUA (Functional Urban Area). Obilježja posebnosti i sličnosti zagrebačke aglomeracije u europskom kontekstu mogu se analizirati u skupini uzorka reprezentativnog uzorka usporedivih aglomeracija što ih čine velike gradske aglomeracije što su glavni gradovi država usporedivi po broju stanovnika. U Europskom kontekstu svega je pet glavnih gradova koji po broju stanovnika imaju usporedivu veličinu gradske aglomeracije sa Zagrebom. To su uz Zagreb - Oslo (Norveška), Helsinki (Finska), Riga (Latvija), Amsterdam (Nizozemska), Sofia (Bugarska). Aglomeracije su veličine od 1,000,000 do 1,500,000 stanovnika. U toj je grupi po broju stanovnika još 31 aglomeracija, od kojih 26 nisu glavni gradovi država.

Europsko okruženje u sklopu kojega se sagledavaju značajke zagrebačke urbane aglomeracije kako bi se uočile osobitosti što utječu na njen prostorni i gospodarski razvoj mogu činiti gradovi koji su od Zagreba udaljeni 300 km tj. 4 sata vožnje automobilom, do kojih je racionalno putovanje jedan put tjedno. Gradovi koji čine Europsko okruženje Zagreba jesu Venecija (612,000 stanovnika), Beč (2,179,000 stanovnika), Bratislava (601,000 stanovnika), Budimpešta (3,303,000 stanovnika), Beograd (1,700,000), i Split (200,000 stanovnika).

Istraživanje susjedstva zagrebačke urbane aglomeracije usmjereno je na sagledavanje kako se koncepcija razvoja zagrebačke aglomeracije reflektira na razvoja regija u susjedstvu, mogu li se planirani sadržaji što se smještaju i razvijaju u zagrebačkoj regiji smatrati konkurencijom ili nadopunom onih sadržaja koji se nalaze u regijama iz susjedstva, uz to može se kontrolirati postupak primanja i davanja utjecaja na relaciji Zagreb i njegovo susjedstvo.

Velike urbane aglomeracije u susjedstvu veličine veće od 500,000 stanovnika jesu: Rim (3,457,690 stanovnika); Milano (3,076,643 stanovnika); Budimpešta (3,303,000 stanovnika); München (2,531,706 stanovnika); Beograd (1,700,000 stanovnika); Zagreb (1,110,000 stanovnika); Bologna (743,965 stanovnika); Firenca (696,767 stanovnika); Venecija (612,000 stanovnika); Padova (605,709 stanovnika); Verona (563,952 stanovnika); Linz (532,995 stanovnika). U susjedstvu su glavni gradovi država manjih urbanih aglomeracija: Ljubljana, Sarajevo, Priština, Skopje i Podgorica.

U susjedstvu zagrebačke urbane aglomeracije nalaze se i gradovi što su u utjecajnom području po geostrateškom položaju - potencijali: AU - Graz, Klagenfurt; MA - Sambotel, Velika Kaniža, Kapošvar, Pečuh; SL - Maribor, Celje; IT - Udine, Trst; BH - Banja Luka, Cazin; SR - Novi Sad. U Hrvatskoj su to gradovi: Split, Rijeka, Osijek, te Karlovac, Sisak, Varaždin, Bjelovar i Daruvar.

Zagrebačko okruženje čine uz Zagreb (1,110,000 stanovnika) čine gradovi: Karlovac (59,395 stanovnika); Sisak (47,768 stanovnika); Varaždin (46,946 stanovnika); Bjelovar (42,000 stanovnika); ali i gradovi u Sloveniji: Krško (6,994 stanovnika); Celje (48,081 stanovnika); Maribor (94,318 stanovnika); Ptuj (23,957 stanovnika); i Novo Mesto (22,415 stanovnika).

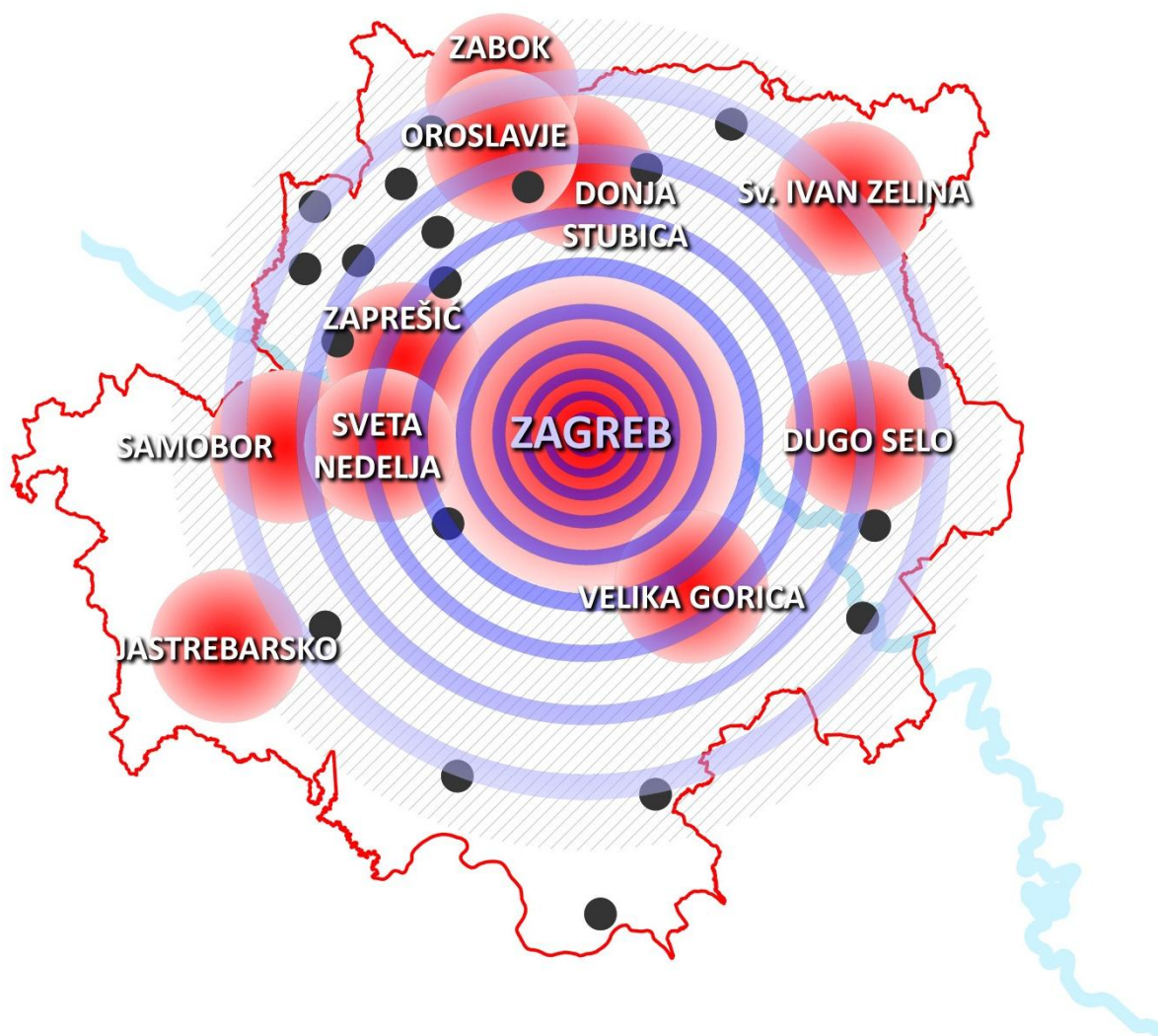
NACRT STRATEGIJE RAZVOJA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB

POGLAVLJE 2.

ANALIZA STANJA - SAŽETAK

VERZIJA_1

16. lipnja 2016.

UVOD

1. Društvo

1.1. Demografija

1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

1.2.1. Stanovništvo prema razini prihoda (promjene 2001.-2011.-2015.)

1.2.2. Stanovništvo koje živi ispod granice siromaštva

1.2.3. Socijalna skrb

1.2.4. Urbana sigurnost/sigurnosni pokazatelji

1.2.5. Branitelji u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

1.2.6. Ljudska prava i participacija građana

1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura

1.3.1. Društvena infrastruktura

1.3.2. Zdravstvena infrastruktura

1.3.3. Analiza stanovanja

1.4. Odgoj i obrazovanje

1.4.1. Odgojno obrazovna infrastruktura

1.4.2. Visokoškolsko obrazovanje i znanost

2. Gospodarstvo

2.1. Opća gospodarska kretanja

2.1.1. Trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu u razdoblju 2008.-2014.

2.1.2. Osnovni gospodarski pokazatelji i struktura gospodarstva UA Zagreb

2.1.3. Indeks razvijenosti i rang konkurentnosti urbanog područja

2.1.4. Vrijednost i struktura investicijskih ulaganja na području UA Zagreb

2.1.5. Kretanje vanjsko-trgovinske razmjene

2.1.6. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika

2.1.7. Socijalno poduzetništvo i socijalne inovacije

2.1.8. Obrtništvo

2.2. Tržište rada

2.2.1. Zaposlenost i nezaposlenost

2.3. Poslovno okruženje

2.4. Turizam i kultura

2.5. Poljoprivreda, šumarstvo i rudarstvo

3. Urbano okruženje

3.1. Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

- 3.1.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša
- 3.1.2. Zrak
- 3.1.3. Voda
- 3.1.4. Tlo
- 3.1.5. Otpad i gospodarenje otpadom
- 3.1.6. Buka
- 3.1.7. Svjetlosno onečišćenje
- 3.1.8. Zelene površine
- 3.1.9. Prirodno-geografska obilježja i resursi
- 3.1.10. Prirodna baština i bioraznolikost
- 3.1.11. Krajobraz
- 3.1.12. Prirodni rizici i klimatske promjene
- 3.1.13. Okoliš i zdravlje
- 3.1.14. "Brownfield" područja
- 3.1.15. Identitetski potencijali

3.2. Primarna infrastruktura

- 3.2.1. Opskrba pitkom vodom
- 3.2.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda
- 3.2.3. Drugi oblici korištenja voda
- 3.2.4. Zaštita od štetnog djelovanja voda
- 3.2.5. Opskrba plinom
- 3.2.6. Javni sustav grijanja, pokrivenost i njegove karakteristike
- 3.2.7. Energetski sustavi
- 3.2.8. Obnovljivi izvori energije, ekološki prihvatljiva goriva i učinkovito gospodarenje energijom
- 3.2.9. Tržnice
- 3.2.10. Groblja
- 3.2.11. Zaštita i zbrinjavanje životinja

3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

3.4. Urbani prijevoz

3.5. Prostor

4. OKVIR UPRAVLJANJA RAZVOJEM

- 4.1. Institucionalni okvir za upravljanje razvojem
- 4.2. Prekogranična suradnja
- 4.3. Međuregionalna i međunarodna suradnja
- 4.4. Razvojni sektorski dokumenti

UVOD

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. uspostavio je novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Urbana područja Zakonom su podijeljena u tri kategorije - urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja. Granice urbane aglomeracije definiraju se na temelju administrativnih granica jedinica lokalne samouprave (gradova i općina) koje ulaze u sastav urbane aglomeracije, a utvrđuje ih ministar regionalnoga razvoja i fondova EU, na „prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i mišljenja ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja)“ (članak 14. stavak 4. Zakona).

Urbane aglomeracije postoje u svim stanovništvom brojnijim europskim državama, a mogućnost stvaranja urbanih aglomeracija kao i upravljanja njihovim razvojem prepoznata je i u Hrvatskoj. Na području Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) odvija se veliki broj interakcija te razmjene proizvoda i usluga. U tom smislu Grad Zagreb iz prostora dviju susjednih županija dobiva dio potrebnih prirodnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao, školovanje i sl. S druge strane, u tom prostoru Grad Zagreb najintenzivnije ostvaruje potrebe svojih stanovnika za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim, ali sve više i primarnim stanovanjem, što pojačava intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i poticanje rasta gradova i naselja u UAZ-u. Time se ispunjavaju pretpostavke za sagledavanje ovog prostora kao jedinstvene prostorne cjeline koja nadilazi administrativno-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u.

U obuhvat UAZ-a ulazi ukupno 30 jedinica lokalne samouprave (JLS), od toga 11 gradova (uključujući Grad Zagreb) i 19 općina. Sjedište urbane aglomeracije je Grad Zagreb koji istovremeno ima dvojni status, jedinice lokalne (Grad) i područne (regionalne) samouprave (Županija). U Tablici 1 nalaze se podaci o broju stanovnika, broju naselja, površini JLS-ova te gustoći stanovništva na području UAZ-a.

Urbana aglomeracija Zagreb

Tablica 1 Broj stanovnika, broj naselja po pojedinoj JLS, površina JLS te gustoća stanovništva, 2011.¹

Grad (G)/ općina (O)	Ime	Ime županije	Broj naselja	Broj stanovnik a	Površina (km ²)	Gustoća stanovništva (st/km ²)
O	Bistra	Zagrebačka	6	6.632	53,0	125,20
O	Brckovljani	Zagrebačka	13	6.837	69,6	98,20
O	Brdovec	Zagrebačka	13	11.134	37,3	298,66
G	Donja Stubica	Krapinsko-	10	5.680	43,2	131,42
O	Dubravica	Zagrebačka	10	1.437	20,5	70,20
G	Dugo Selo	Zagrebačka	11	17.466	53,9	323,80
O	Gornja Stubica	Krapinsko-	20	5.284	48,5	108,95
G	Grad Zagreb	Grad Zagreb	70	790.017	641,3	1.231,84
O	Jakovlje	Zagrebačka	3	3.930	35,7	110,02
G	Jastrebarsko	Zagrebačka	57	15.866	226,6	70,02
O	Klinča Sela	Zagrebačka	14	5.231	77,3	67,66
O	Kravarско	Zagrebačka	10	1.987	58,1	34,22
O	Luka	Zagrebačka	5	1.351	17,2	78,64
O	Marija Bistrica	Krapinsko-	11	5.976	68,0	87,86
O	Marija Gorica	Zagrebačka	10	2.233	17,1	130,58
O	Orle	Zagrebačka	10	1.975	57,6	34,26
G	Oroslavje	Krapinsko-	5	6.138	32,1	191,10
O	Pisarovina	Zagrebačka	14	3.689	145,1	25,43
O	Pokupsko	Zagrebačka	14	2.224	105,8	21,02
O	Pušća	Zagrebačka	8	2.700	17,1	158,17
O	Rugvica	Zagrebačka	23	7.871	93,6	84,11
G	Samobor	Zagrebačka	78	37.633	250,8	150,05
O	Stubičke	Krapinsko-	4	2.805	27,1	103,51
O	Stupnik	Zagrebačka	3	3.735	24,9	150,12
G	Sveta Nedelja	Zagrebačka	14	18.059	64,1	281,60
G	Sveti Ivan	Zagrebačka	62	15.959	185,3	86,11
G	Velika Gorica	Zagrebačka	58	63.517	327,7	193,81
O	Veliko	Krapinsko-	15	4.945	46,1	107,24
G	Zabok	Krapinsko-	17	8.994	35,3	254,57
G	Zaprešić	Zagrebačka	9	25.223	53,6	470,23
UKUPNO			597	1.086.528	2933,6	370,37

Izvor: izračun autora prema podacima DZS, Popis 2011.

¹ Napomena: prvi nacrt elaborata izrađen je na temelju podataka dostavljenih od Grada Zagreba u studenom 2015. godine (u dijelu koji se odnosi na stanovništvo), na temelju Popisa stanovništva 2011. (broj naselja), te službenih i javno dostupnih dokumenata Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU korištenih u izračunu indeksa razvijenosti (Državna geodetska uprava izvor je podataka za površine gradova i općina, 2009.). Postoje i noviji podaci Državne geodetske uprave (Središnji registar prostornih jedinica, stanje 2015.) prema kojoj ukupna površina područja UAZ-a iznosi 2.911,3 km², dok je ukupna gustoća naseljenosti 373,2 stan/km², a ukupan broj naselja 599. U trenutku izrade i predaje prvog nacrt elaborata, posljednji podaci Državne geodetske uprave (stanje 2015. godine) o površinama i broju naselja za sve JLS koje ulaze u obuhvat UAZ-a nisu bili javno dostupni te su stoga korišteni podaci iz 2009. godine koji su bili dostupni za sve JLS u UAZ-u.

Urbana aglomeracija Zagreb

Činjenice vezane za UAZ, a od važnosti za izradu Strategije UAZ-a mogu se sumirati kako slijedi:

1. UAZ se proteže na području triju županija pri čemu je svaka Županija sukladno Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) dužna izraditi svoju županijsku razvojnu strategiju kojom se utvrđuju razvojni ciljevi i prioriteti (razvojne mjere) koji se žele postići na području županije u razdoblju do 2020. godine². Stoga je prilikom izrade Strategije razvoja UAZ-a (SRUAZ) potrebno voditi računa o usklađivanju ovog s razvojnim dokumentima spomenutih županija³;
2. UAZ obuhvaća veliki broj JLS-ova različitih veličina prema broju stanovnika, razini razvoja sukladno indeksu razvijenosti te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom..) unutar UAZ-a, o čemu treba voditi računa prilikom izrade Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb, koja je propisana Zakonom (Narodne novine br. 147/14);
3. Prema Popisu stanovništva (2011.) na području UAZ-a živi 1.086.528 stanovnika, što je neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS-ova koje ne ulaze u obuhvat UAZ-a, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava te usložnjava planiranje budućeg razvoja ovog područja. Prosječna gustoća naseljenosti u UAZ-u je preko 370 st/km² što je gotovo 50% više negoli na cijelom području dviju prethodno spomenutih županija i Grada Zagreba.
4. Izrada strategije je složen i zahtjevan proces, a s obzirom na navedeno (veliki broj JLS-ova, 3 županije) izrada Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb zahtijeva poseban/dodatni napor u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa.

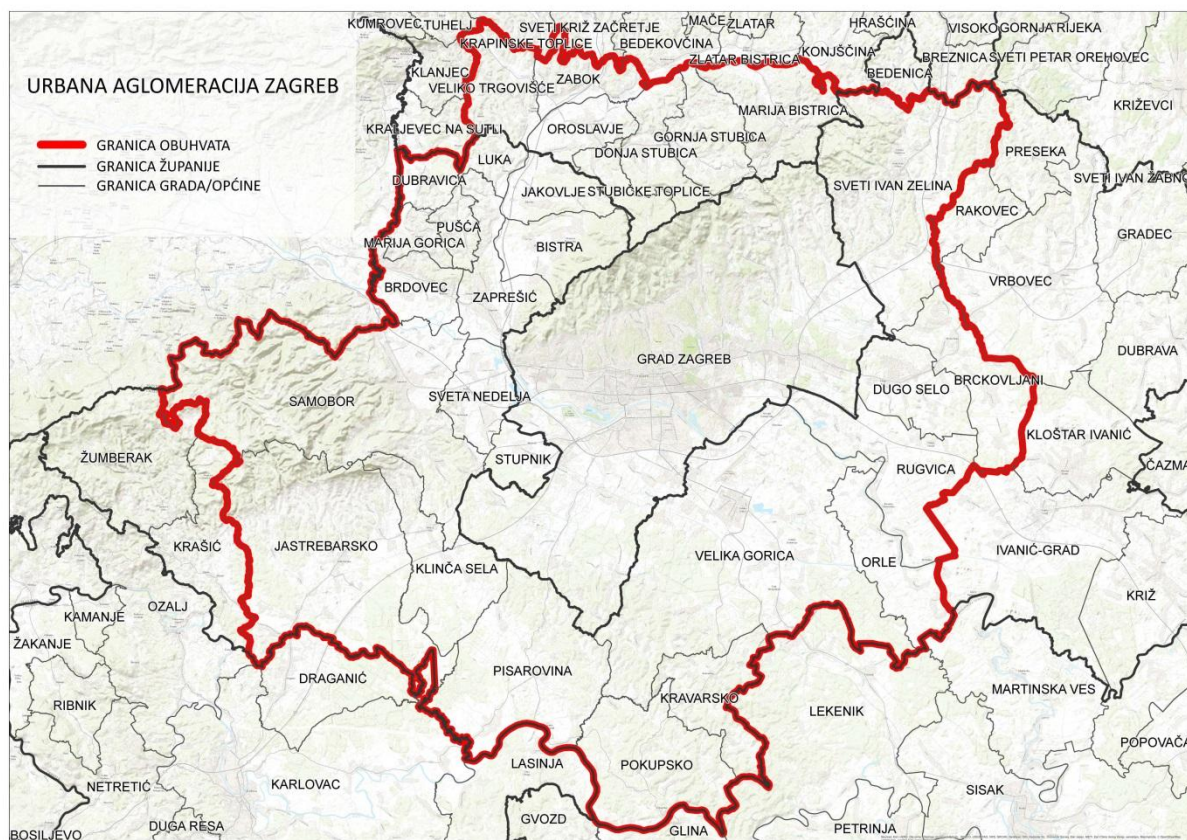
Urbana aglomeracija Zagreb, smještena je u središnjem dijelu središnje Hrvatske, a graniči s Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom županijom na jugu, Varaždinskom na sjeveru, te s Republikom Slovenijom na zapadu.

UAZ pruža mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanje poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja značajnog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“); pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću, te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

² U obuhvat ostalih urbanih aglomeracija u Hrvatskoj ulaze jedinice lokalne samouprave s područja samo jedne županije, što proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem uvelike olakšava.

³ Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije, te Razvojna strategija grada Zagreba do 2020 tzv. ZagrebPlan2020.

Urbana aglomeracija Zagreb

Obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb

1. DRUŠTVO

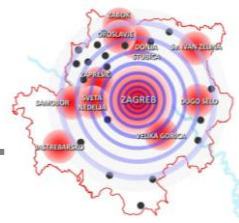
1.1. DEMOGRAFIJA

Cjelovito područje Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) obuhvaća površinu od 2.911,3 km² sa 599 naselja, od čega 12 urbanih u kojima je prema Popisu iz 2011. živjelo ukupno 1.086.528 stanovnika, što čini četvrtinu državne populacije.

Osnovni nalazi za potrebe ove strategije jesu:

- U posljednjem međupopisnom razdoblju u demografskom smislu ovo područje bilježi porast općeg kretanja stanovništva od 1,8%, što je dinamičnije od prosjeka Hrvatske i Grada Zagreba. Najdinamičniji rast stanovništva u UA ima obuhvaćeni dio Zagrebačke županije s porastom populacije od 4,3% prvenstveno zbog dinamičnijeg rasta satelitskih gradovi u zagrebačkoj okolici - Dugog Sela, Zaprešića, Samobora, Velike Gorice, ali i dijela okolnih općina;
- Tip općeg kretanja stanovništva UAZ je regeneracija imigracijom (I_2), što znači da je međupopisna promjena stanovništva veća od stope prirodnog prirasta/pada te stanovništvo raste isključivo zahvaljujući pozitivnom saldu migracije;
- Kao rezultat dugotrajnih demografskih i općih razvojnih trendova razmještajna slika ovog urbanog područja kontinuirano se poboljšava u korist područja zagrebačke okolice. Pri tome su gradska naselja odnosno gradovi policentrično razmješteni oko Grada Zagreba, a zajedno sa Zagrebom čine okosnicu budućeg razvoja urbanog područja;
- Stupanj urbanizacije mjeren udjelom gradskog stanovništva u ukupnom 2011. godine na području UA Zagreb iznosio je 76,6%, na području Grada Zagreba čak 93,9% (Ø na razini RH 54,2%), što znači da se prema modelu za određivanje stupnja urbanizacije regionalnih područja ovdje radi o području I. stupnja urbanizacije u Hrvatskoj, gdje Grad Zagreb umnogome određuje stupanj urbanizacije područja aglomeracije u cjelini. Viši stupanj urbanizacije na području Grada Zagreba, pa tako i u UA Zagreb, odgovara dostignutom stupnju razvijenosti;
- Pozitivna migracijska bilanca ovog područja ukazuje na veći udio ulaznog toka u bruto migraciju, što na ovom urbanom području daje obilježje pretežito imigracijskog prostora s povoljnim posljedicama na opće kretanje stanovništva;
- Dnevne migracije stanovništva najznačajniji su pokazatelj demografske, ekonomske, prometne, društvene i ukupne funkcionalne povezanosti gradske okolice s matičnim gradom, ali i pokazatelj suburbanizacije zagrebačke okolice.
- Analiza dnevnih migracija višestruko je važna u strateškom i prostornom planiranju, posebno planiranju razvoja gospodarskih sadržaja, sustava prometa i prometnica, socijalnih usluga i infrastrukturnih sustava na području aglomeracije;

Urbana aglomeracija Zagreb

- Broj dnevnih migranata - zaposlenih u Gradu Zagrebu s područja UA Zagreb iznosio oko 86 tisuća (85.870), popunjavajući 29,8% radnih mjesta Grada Zagreba što čini prosječan udjel od 55,8% od ukupnog broja zaposlenog stanovništva ovog područja. To pokazuje u kojoj je mjeri Grad Zagreb mjesto rada za stanovništvo ostalog područja zagrebačke aglomeracije, iako na području središnjih naselja okolnog obuhvatnog područja broj radnih mjesta, dugoročno promatrano, također raste.
- Broj radnih mjesta u okolnim gradovima i općinama očito ne prati u potrebnoj mjeri razmještaj i zadovoljavanje potreba stanovništva, prvenstveno za zapošljavanjem, obrazovanjem, kulturom. Uz radnike, iz područja UA Zagreb dnevno dolazi u Grad Zagreb i populacija od oko 14.000 učenika i studenata;
- Udio dnevnih migranata - zaposlenih iz 4 JLS s područja KZŽ u Grad Zagreb, dodane prema dodatnim kriterijima, niži je od 30%. Ove jedinice UA Zagreb udovoljavaju važnim razvojnim kriterijima povezanosti sa Zagrebom (prema postojećim i očekivanim gospodarskim, prirodnim, infrastrukturnim programima i projektima);
- Suprotni pravci dnevnog migriranja iz Grada Zagreba u ostalo područje aglomeracije znatno su slabiji i obuhvaćaju oko 16.000 aktivnih dnevnih migranata i relativno malim brojem učenika i studenata koji dnevno odlaze na područje okolnih županija. Pri tome je „internih“ dnevnih migranata - zaposlenih koji dnevno putuju iz svog naselja stanovanja na rad u neko drugo naselje unutar Grada Zagreba vrlo je intenzivan i iznosi preko 30.000.

Broj radnih mjesta s razmještajem u prostoru glavni je privlačni faktor, kako trajnih tako i dnevnih migracija i jedan od relevantnih pokazatelja razvijenosti urbanih područja, posebno urbanih aglomeracija velikih gradova. Broj i udio dnevnih migranata - zaposlenih iz drugih županija Hrvatske, kao i iz ostalog područja urbane aglomeracije Zagreb u posljednjem međupopisnom razdoblju u znatnom porastu. Tome je razlog što se u Gradu Zagrebu u novije vrijeme odvijalo kakvo takvo, ali ipak veće zapošljavanje i gospodarski rast, u odnosu na ostalo područje Hrvatske.

Zajedničko strateško planiranje razvoja Grada Zagreba s jedinicama lokalne samouprave ostalog područja UA Zagreb trebalo bi potaknuti razvoj cjeline urbanog područja i to kroz povećanje broja radnih mjesta, posebno zapošljavanje mladih, izgradnju nedostajuće komunalne infrastrukture, poboljšanje jedinstvenog prometnog sustava i prometnica te porast ukupne kvalitete života.

Time bi u narednom razdoblju došlo do daljnjeg porasta vrijednosti zagrebačke okolice i ukupnog urbanog područja te atraktivnosti ove lokacije za stanovanje i investiranje, a što bi se odrazilo i na smanjenje obujma dnevnih migranata s ostalog područja aglomeracije u Grad Zagreb.

1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

1.2.1. Stanovništvo prema razini prihoda

Urbana aglomeracija Zagreb

Struktura stanovništva prema razini prihoda najbolji je pokazatelj životnog standarda na određenom području i jedan od pokazatelja socijalnog statusa stanovništva. Podaci o glavnim izvorima sredstava za život prikupljaju se popisima stanovništva za ukupno stanovništvo. Ovdje se daju podaci o stanovništvu UA Zagreb prema glavnim izvorima sredstava za život, temeljem Popisa stanovništva iz 2011. godine.

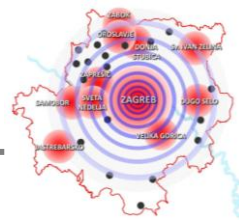
Tab.X. Stanovništvo prema izvorima prihoda na području UA Zagreb po gradovima/općinama, 2011. , udio u %

UA Zagreb/ JLS	Ukupno ¹⁾	Prihodi od rada	Prihodi od poljo-privrede	Mirovina	Prihodi od imovine	Socijalne i ostale povremene potpore	Bez prihoda	Nepoz-nato
Grad Zagreb - središte aglomeracije	100,0	41,8	0,1	25,2	0,5	6,6	28,4	0,1
Zagrebačka županija - UA Zagreb	100,0	39,1	1,2	23,3	0,3	6,1	32,1	0,0
Dugo Selo	100,0	38,9	0,3	18,9	0,3	7,2	36,2	0,0
Jastrebarsko	100,0	37,6	2,6	25,6	0,2	5,3	31,1	0,2
Samobor	100,0	40,6	0,4	24,7	0,5	6,2	29,7	0,0
Sveta Nedelja	100,0	41,2	0,1	22,5	0,4	4,6	32,3	0,0
Sveti Ivan Zelina	100,0	35,4	4,4	25,4	0,2	5,6	32,0	0,1
Velika Gorica	100,0	39,9	0,5	23,1	0,3	6,7	31,3	0,0
Zaprešić	100,0	42,9	0,2	22,6	0,3	5,4	30,3	0,0
Bistra	100,0	38,9	0,5	23,9	0,1	5,4	32,4	0,0
Brckovljani	100,0	32,4	1,0	18,6	0,1	6,5	42,8	0,0
Brdovec	100,0	40,5	0,3	23,4	0,2	4,2	32,5	0,0
Dubravica	100,0	35,8	5,4	27,6	0,7	5,4	27,7	-
Jakovlje	100,0	36,8	0,6	27,9	0,1	6,2	29,3	-
Klinča Sela	100,0	35,9	1,7	23,9	0,2	5,8	34,0	0,2
Kravarско	100,0	33,8	0,8	22,2	-	6,5	37,6	-
Luka	100,0	34,4	2,7	26,6	-	5,7	32,4	0,1
Marija Gorica	100,0	37,0	1,1	27,7	0,1	7,2	28,6	-
Orle	100,0	32,3	3,1	25,4	-	7,1	34,5	0,5
Pisarovina	100,0	32,0	14,5	27,3	0,2	6,0	29,6	-
Pokupsko	100,0	27,8	5,8	24,6	0,0	12,0	33,0	-
Pušća	100,0	39,3	1,2	24,6	0,4	8,5	28,6	-
Rugvica	100,0	36,4	1,5	18,2	0,2	7,6	38,0	0,0
Stupnik	100,0	40,1	0,5	21,2	0,2	5,0	34,3	-
Krapinsko-zagorska županija - UA Zagreb	100,0	34,9	5,6	27,8	0,2	8,5	29,4	0,0
Donja Stubica	100,0	34,3	1,2	26,5	0,1	14,3	27,4	0,0
Oroslavje	100,0	35,2	0,3	29,7	0,4	9,0	26,6	0,0
Zabok	100,0	38,1	11,5	30,2	0,3	5,5	27,0	0,0
Gornja Stubica	100,0	31,0	6,0	23,4	0,2	8,6	35,7	0,0
Marija Bistrica	100,0	34,1	1,8	26,9	0,1	7,7	31,5	-
Stubičke Toplice	100,0	35,2	0,3	32,2	0,1	8,7	27,0	-
Veliko Trgovišće	100,0	34,4	14,1	26,0	0,0	7,4	31,2	0,0
UAZ - UKUPNO	100,0	40,9	0,6	24,9	0,5	6,5	29,3	0,1
RH - UKUPNO	100,0	35,0	1,9	25,6	0,6	8,0	32,1	0,1

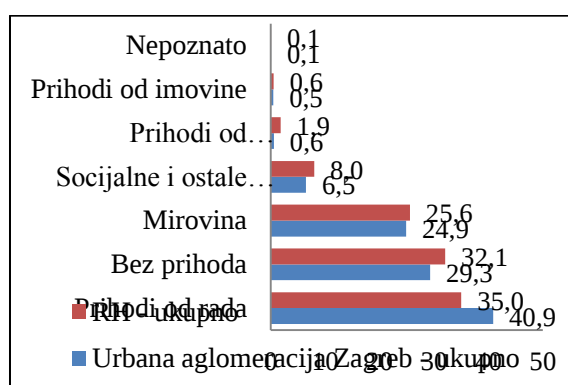
¹⁾ Zbroj podataka po stupcima veći je od podatka „Ukupno“ (ukupan broj stanovnika) jer su osobe mogle dati najviše dva odgovora o prihodima koje su ostvarivale tijekom prethodnih 12 mjeseci, prema visini prihoda i to birajući dva najveća.

Izvor: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu, Popis stanovništva 2011., DZS, 2012.

Urbana aglomeracija Zagreb

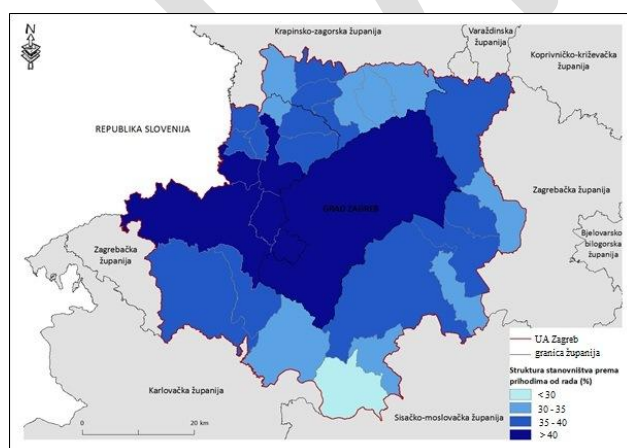
Prema glavnim izvorima sredstava za život 2011., najveći udio stanovništva UA Zagreb živi od prihoda od rada i to ukupno 40,9%, što je za oko 6 postotnih poena više od prosjeka Hrvatske (35%). Nakon stanovništva koje pretežito živi od rada, slijedi udio stanovništva bez ikakvih stalnih prihoda za život, a koji je na razini UA Zagreb iznosio 29,3%, ali manje nego na razini Hrvatske (32,1%). Slijedi udio stanovništva sa prihodima od mirovina sa prosječno 24,9%, stanovništvo koje prima socijalne i ostale povremene potpore sa 6,5% dok je udio stanovnika sa prihodima od poljoprivrede i imovine najmanji i iznosi ispod 1 %.

Slika-: Udio stanovništva Urbane aglomeracije Zagreb prema glavnim izvorima sredstava za život, usporedba sa RH, 2011.

Vezano s većim udjelom prihoda od rada, a manjim udjelom stanovništva bez prihoda, prihodi od socijalnih i ostalih potpora su manji na području ove aglomeracije nego Hrvatske, dokle je udio prihoda od mirovina približno isti. Prihodi stanovništva od imovine u strukturi ukupnih prihoda veći su na državnoj razini nego na razini aglomeracije.

Struktura stanovništva prema izvorima prihoda od kojih se živi na području zagrebačke aglomeracije diferencirana je po jedinicama lokalne samouprave.

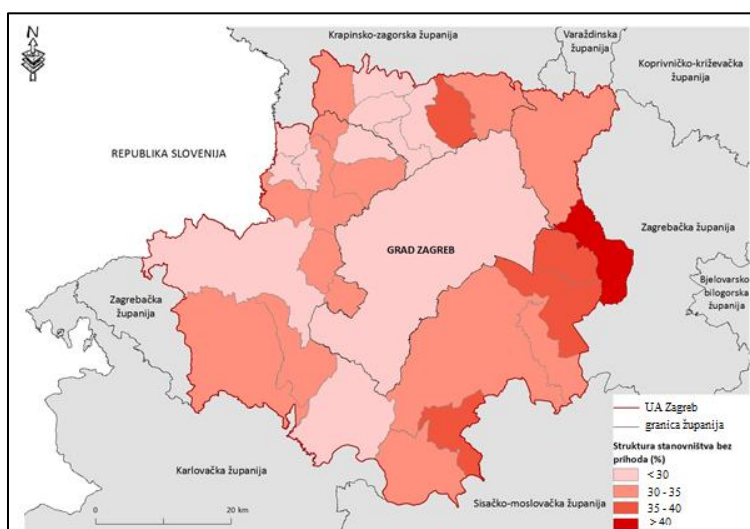
Sl.- Stanovništvo prema prihodima od rada na području UA Zagreb po JLS, struktura u %, 2011.

Urbana aglomeracija Zagreb

Tako najveći udio prihoda od rada (veći od 40%) imaju: Zaprešić, zatim Grad Zagreb, Sveta Nedelja, Samobor i Stupnik. Na drugoj strani najmanji udio ovih prihoda ima općina Pokupsko (27,8%), dokle su ostali gradovi i općine po ovom udjelu između ove dvije krajnje granice.

Na drugoj strani, glede stanovništva koje živi bez vlastitih prihoda (tj. uzdržavano je pomoćima drugih članova obitelji), najveći je udio tog stanovništva (iznad 35 %) u općinama Brckovljani (čak 42,8%), Rugvica (38%), Gornja Stubica (35,7%) te u gradu Dugom Selu (36,2%).

1.2.2. Stanovništvo koje živi ispod granice siromaštva

Godišnje pokazatelje siromaštva izrađuje i publicira državna statistika provedbom statističkog istraživanja Anketa o dohotku stanovništva, koja se temelji na metodologiji EUROSTAT-a propisanoj za istraživanje EU-SILC (Statistics on Income and Living Conditions). Pokazatelji se temelje na konceptu relativnog siromaštva koji uzima u obzir raspoloživi dohodak kućanstva, broj članova u kućanstvu (veličinu kućanstva) i distribuciju dohotka unutar populacije.

Osnovni je pokazatelj stopa rizika od siromaštva. To je postotak osoba koje imaju raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Stopa rizika od siromaštva ne pokazuje koliko je osoba stvarno siromašna, nego koliko njih ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Prag rizika od siromaštva postavljen je na 60% od srednje vrijednosti (medijana) ekvivalentnoga raspoloživog dohotka svih kućanstava.

Stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj je u 2014. iznosila 19,4%, dokle se na razini županija i jedinica lokalne samouprave, zbog nedovoljne veličine uzorka kućanstava obuhvaćenih u anketi, ne publicira niti izrađuje. Stoga statistički uzorak koji za sada provodi Državni zavod za statistiku, za županijsku i lokalnu razinu nije dovoljno reprezentativan te ovi važni pokazatelji na razinama nižim od Hrvatske nedostaju.

Urbana aglomeracija Zagreb

Prag rizika od siromaštva u Hrvatskoj, prema posljednjim raspoloživim podacima za 2014. godinu za jednočlano kućanstvo iznosio je 23.760 kuna na godinu (1.980 kn/mj.), dok je za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 49.896 kuna na godinu (4.158 kn/mj.).

1. Ključni pokazatelji siromaštva u Hrvatskoj 2014.

Stopa rizika od siromaštva, %	19,4
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %	29,3
Osobe u teškoj materijalnoj deprivaciji (4 ili više stavki), %	13,9
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada, %	14,7
Prag rizika od siromaštva, kune	
Jednočlano kućanstvo	23.760
Kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece	49.896
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera, %	
Socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	29,9
Mirovine i socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	45,2
Stopa rizika od siromaštva određena prema 2012., %	21,0

Izvor: DZS Priopćenje br.14.1.2., Zagreb, 16.12.2015., Pokazatelji siromaštva u 2014., konačni rezultati

Kako analiza strukture stanovništva prema razini prihoda na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije u obuhvatu aglomeracije, kao i na ukupnom području UA Zagreb (toč. 1.2.1. ove Analize) pokazuje povoljnije odnose nego na razini Hrvatske, s jedne strane, a s druge, uzimajući u obzir niže date podatke o većim prosječnim neto plaćama po zaposlenom u Gradu Zagrebu, koje čine glavninu raspoloživog dohotka kućanstava, kao ključnog parametra za izračun stope rizika od siromaštva, procjenjuje se da je ova stopa na području UA Zagreb ipak niža nego na državnoj razini i iznosi oko 16,3 %.

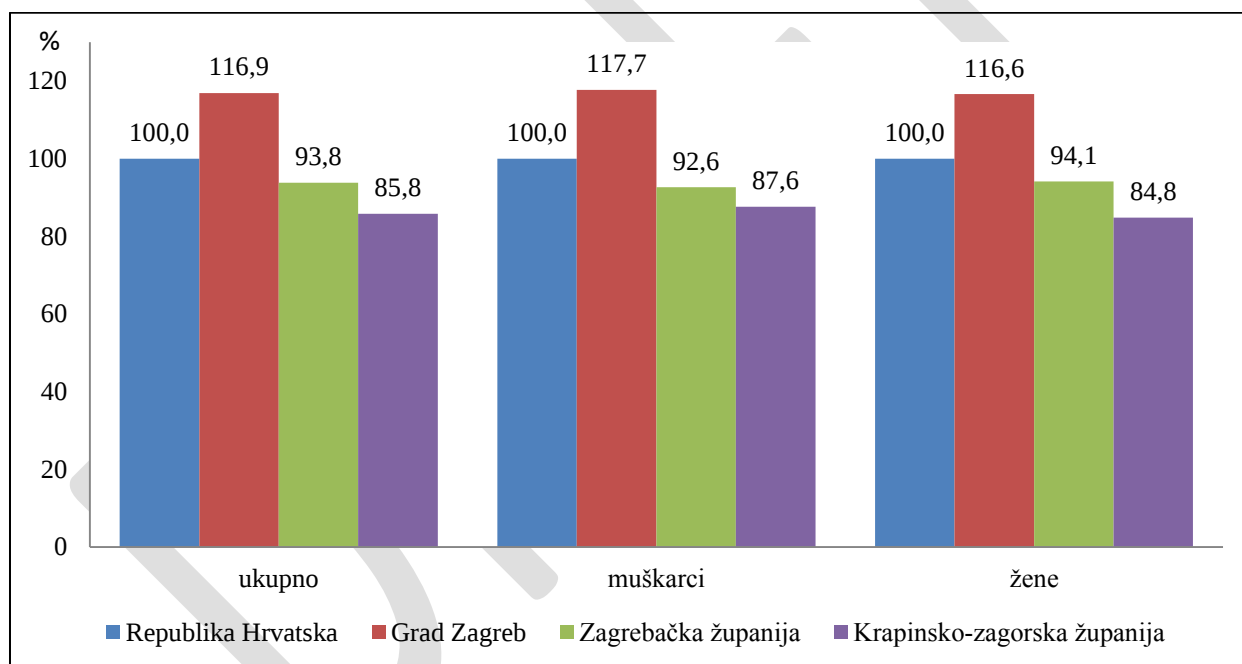
Imajući u vidu sami iznos neto plaća po zaposlenom odnosno njihov odnos prema prosjeku Hrvatske, vjerojatno se radi i o nižoj stopi rizika od siromaštva prvenstveno na području Grada Zagreba, pa i Zagrebačke županije- u obuhvatu aglomeracije, s tim da bi ova stopa na području cjeline Krapinsko-zagorske županije, pa i na području obuhvata njenih općina i gradova u granicama UA Zagreb, mogla biti veća čak i do 15% nego na razini Hrvatske. To znači da se stopa rizika od siromaštva na području KZŽ - u obuhvatu UA procjenjuje na 22,3%.

Tab. 2. Prosječne mjesečne bruto i neto plaće zaposlenih prema spolu, prosjek 2013. godine

Područje	Prosječne bruto plaće po zaposlenome, kune			Prosječne neto plaće po zaposlenome, kune		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Republika Hrvatska	7.926	8.319	7.470	5.507	5.773	5.200
Grad Zagreb	9.694	10.274	9.088	6.437	6.795	6.062
Zagrebačka županija	7.358	7.633	6.945	5.165	5.346	4.891
Krapinsko-zagorska županija	6.555	7.037	6.097	4.725	5.055	4.412
	Prosječne bruto plaće po zaposlenome, kune			Prosječne neto plaće po zaposlenome, kune		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Republika Hrvatska	100,0	105,0	94,2	100,0	104,8	94,4
Grad Zagreb	100,0	106,0	93,7	100,0	105,6	94,2
Zagrebačka županija	100,0	103,7	94,4	100,0	103,5	94,7
Krapinsko-zagorska županija	100,0	107,4	93,0	100,0	107,0	93,4
	Prosječne bruto plaće po zaposlenome, kune RH=100			Prosječne neto plaće po zaposlenome, kune RH=100		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Republika Hrvatska	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Grad Zagreb	122,3	123,5	121,7	116,9	117,7	116,6
Zagrebačka županija	92,8	91,8	93,0	93,8	92,6	94,1
Krapinsko-zagorska županija	82,7	84,6	81,6	85,8	87,6	84,8

Izvor: Zaposlenost i plaće u 2014., Statističko izvješće 1549, DZS, Zagreb, 2015.

Sl. 1. Prosječne neto plaće po zaposlenome 2013., prosjek u odnosu na RH=100

1.2.3. SOCIJALNA SKRB

Najveći broj korisnika socijalne skrbi evidentiran je u Gradu Zagrebu, a manji broj korisnika socijalne skrbi evidentirano je u samo 9 gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb. Broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi varira promatrano po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb, no taj je podatak više pokazatelj koncentracije ustanova unutar aglomeracije nego broja potrebitih stanovnika u pojedinoj lokalnoj zajednici.

Urbana aglomeracija Zagreb

Uočava se nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovništva, a postojeći prostori za smještaj i pružanje socijalne skrbi su neadekvatni. Po sastavnicama Urbane aglomeracije Zagreb nedostaju ustanove za smještaj starijih i nemoćnih osoba i smještajni kapaciteti za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba. Problem predstavljaju i liste čekanja za smještaj u ustanove za starije i nemoćne osobe što ukazuje na nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovnika. Neke općine u Urbanoj aglomeraciji Zagreb nemaju ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba. Također, prisutan je i problem neadekvatnih prostora centara za socijalnu skrb u nekim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb. Socijalne ustanove nisu podjednako ekipirane stručnim kadrovima pa teško provode programe i sadržaje za starije i nemoćne osobe. Kvaliteti socijalne skrbi doprinose brojne udruge, koje uključuju svojim aktivnostima i ranjive skupine koje nisu dovoljno uključene u sustav socijalne skrbi, primjerice i siromašne građane.

1.2.4. URBANA SIGURNOST / SIGURNOSNI POKAZATELJI

Urbana sigurnost podrazumijeva sve potencijalne prijetnje sigurnosti, prevenciju kriminaliteta, civilno-krizno upravljanje gradovima i nove tehnologije za sigurnije gradove. Pri tome koncept urbane sigurnosti zajednice teži ka stvaranju stanja u kojem će građani u najvećoj mogućoj mjeri biti oslobođeni trauma koje onemogućuju njihovu kvalitetu života.

Dinamičnim i snažnim razvitkom Zagreba i njegove urbane aglomeracije poprimaju se obilježja suvremenih europskih metropola. To podrazumijeva i pojavu različitih oblika kriminaliteta koji su po broju i obliku izraženiji u urbanom dijelu Zagreba. Podaci se evidentiraju unutar Policijske uprave Zagrebačke i Policijske uprave Krapinsko-zagorske.

Na području Grada Zagreba kriminalitet je u blagom porastu za 0,8 posto u odnosu na 2014., ali u odnosu od 2005. do 2015. godine smanjen je za više od 30 posto. Općem stanju pridonijela je i pojačana suradnja sa svim čimbenicima sigurnosnog sustava, posebice u suprotstavljanju novim oblicima kriminaliteta koji je najizraženije mogao utjecati na opću sigurnost ljudi i njihove imovine, na ljudska prava i slobode svakog pojedinca, te uopće na gospodarski i sigurnosni sustav zemlje.

Zaštita i spašavanje

U Gradu Zagrebu djeluje upravno tijelo koje obavlja poslove što se odnose na pripremanje i sudjelovanje sudionika zaštite i spašavanja na nesreće, velike nesreće i katastrofe, te na ustrojavanje, pripremanje i sudjelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja u prevenciji, reagiranju na nesreće, velike nesreće i katastrofe te na uklanjanje mogućih uzroka i posljedica. Tako je evidentirano da su najveći broj hitnih intervencija obavile ekipe Zavoda za hitnu medicinu te pripadnici Javne vatrogasne postrojbe (JVP) i dobrovoljnih vatrogasnih društava (DVD).

Na ostalim područjima unutar Urbane aglomeracije Zagreb pod nadležnošću Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije osnovani su Stožeri zaštite i spašavanja i donijeti potrebni provedbeni dokumenti.

Urbana aglomeracija Zagreb

1.2.5. Branitelji u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji velika braniteljska populacija koja potrebu hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji (kao nadogradnju zakonskoj regulativi) u lokalnoj zajednici ostvaruju putem Ureda za branitelje u Gradu Zagrebu, a u ostalim JLS kroz gradske službe ili Ured državne uprave. Specifične potrebe hrvatskih branitelja Krapinsko-zagorske županije prepoznate su u Općoj bolnici Zabok i bolnici hrvatskih veterana, dok je za hrvatske branitelje s prebivalištem na području Zagrebačke županije izrađen Program i definirani kriteriji za liječenje branitelja u Specijalnoj bolnici „Naftalan“.

Preporuča se osnivanje dodatnih ureda/odjela koji bi provodili program skrbi za branitelje sa sjevernog, istočnog, južnog i zapadnog dijela aglomeracije čiji bi cilj bio bolja dostupnost socijalnih usluga za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji, prevencija zdravlja hrvatskih branitelja i HRVI-a, smanjivanje nezaposlenosti i jačanje lokalne strategije zapošljavanja te jačanje civilnog sektora i partnerskih odnosa na postizanju zajedničkih ciljeva.

1.2.6. Ljudska prava i participacija građana

Unutar Urbane aglomeracije Zagreb danas postoje različiti mehanizmi koji omogućavaju savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, odnosno s građanima, nevladinim organizacijama, udrugama građana, tvrtkama i slično, čime se daje mogućnost zainteresiranoj javnosti da sudjeluje u procesu donošenja odluka na način da izrazi svoje mišljenje o prijedlozima aktualne vlasti i da u najboljem slučaju uspije utjecati na političke odluke.

Potrebno je podizanje javne svijesti o važnosti poznavanja i ostvarivanja ljudskih prava žena i ravnopravnosti spolova, suzbijanja rasne i druge diskriminacije, prava nacionalnih manjina, vjerskih prava i sloboda, prava spolnih i rodničkih manjina te poticanje razvoja civilnoga društva i ostvarivanja slobode udruživanja.

Ravnopravnost spolova

Izradom Akcijskog plana za ostvarenje mjera na razini Urbane aglomeracije Zagreb cilj je promjena stajališta javnosti prema rodnoj ravnopravnosti i rodnoj diskriminaciji te daljnjeg napretka u poboljšanju ravnopravnosti žena i muškaraca u obitelji i svim područjima javnog života. Uočeno je da je na području aglomeracije izvan Grada Zagreba nedovoljna suradnja županije i udruga te često nepostojanje udruga, nositelja razvoja civilnog društva, kao i nepostojanje udruga koje bi se bavile problematikom nasilja i pružanja pomoći žrtvama.

Zbog toga je potrebno JLS poticati na aktivniji angažman u unapređenju ravnopravnosti spolova kroz osnivanje općinskih i gradskih povjerenstava, te poticanje suradnje s udrugama civilnog društva razvijanjem partnerstava.

Suzbijanje rasne i druge diskriminacije

Cilj antidiskriminacijske politike je sprječavanje diskriminacije u pogledu rase i etničkog porijekla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi, spolne orijentacije ili spola te je stoga potrebno poticanje organizacija civilnog društva da doprinose jačanju javne svijesti o

Urbana aglomeracija Zagreb

društvenoj opasnosti diskriminacije i dobru koje za svakoga donosi poštivanje prava drugog i drugačijeg.

Nacionalne manjine

Na području Urbane aglomeracije Zagreb, prema popisu stanovništva iz 2011., žive pripadnici 22 nacionalne manjine sa 50.496 stanovnika (4,6 % od ukupnog broja stanovnika UAZ). Potrebno je osigurati sredstva za rad vijeća, predstavnika i Koordinacije nacionalnih manjina putem kojih pripadnici manjinskih zajednica sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Rad manjinskih udruga podupire se davanjem na korištenje gradskih prostora za njihove aktivnosti (tribine, izložbe, promocije knjiga, priredbe i slično) bez naplate.

Vjerska prava i slobode

Cilj gradova i općina na području Urbane aglomeracije Zagreb je razvoj i unaprjeđivanje odnosa s brojnim vjerskim zajednicama, što se ostvaruje podupiranjem aktivnosti vjerskih zajednica i projekata u vezi s iskazivanjem vjere drugih subjekata davanjem materijalne i nematerijalne potpore. Namjenske potpore daju se za gradnju i obnovu objekata vjerskih zajednica, financiraju se verificirani vjerski programi u dječjim vrtićima u sklopu redovitog programa u gradskih/općinskih dječjih vrtića, te se sufinanciraju redoviti cjelodnevni programi predškolskog odgoja u vjerskim dječjim vrtićima (katolički, židovski, evangelički).

Civilno društvo i sloboda udruživanja

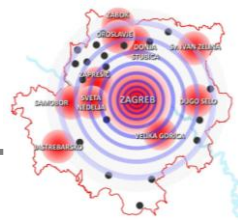
Na području Urbane aglomeracije Zagreb registrirano je oko 13 tisuća udruga civilnog društva. Najviše je sportskih udruga; slijede gospodarske, tehničke, kulturne, humanitarne, udruge za zaštitu prava, udruge koje okupljaju i štite djecu, mladež i obitelj, udruge Domovinskog rata, zdravstvene i socijalne, ekološke, udruge za okupljanje i zaštitu žena, a znatno je manje udruga koje su duhovne, hobističke, nacionalne, znanstvene, prosvjetne i etničke. Većina udruga je registrirano na istočnom, južnom i zapadnom dijelu područja aglomeracije.

Suradnjom gradova i općina s udrugama utječe se na sustavno jačanje javne svijesti o problemima i pravima pojedinih skupina građana te ostvarenje njihovih specifičnih potreba u lokalnoj zajednici. To se ostvaruje dodjelom financijskih potpora programima i projektima udruga koji su od interesa za gradove i općine, davanje udrugama na korištenje prostore za rad, te pokroviteljstvo raznih manifestacija u organizaciji pojedinih udruga.

Mladi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Mladi na području Urbane aglomeracije Zagreb čine oko 15% ukupnog stanovništva, a probleme mladih predstavljaju nezaposlenost (preko 30% nezaposlenih u dobnoj skupini 15-30 godina), nedovoljna briga društva i države, nizak životni standard i okupiranost zabavom i potrošnjom, nedostatak životne perspektive, ovisnost o drogama, alkoholu i duhanu, problem stanovanja, apatičnost i nedostatak interesa za društvena zbivanja te neodgovorno seksualno ponašanje.

Urbana aglomeracija Zagreb

Zbog toga je potrebno osmišljavanje i provedba programa djelovanja za mlade, pri čemu glavne teme interesa trebaju biti obrazovanje i informatizacija, zapošljavanje, poduzetništvo, socijalna politika, zdravstvena zaštita i reproduksijsko zdravlje, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, izgradnja civilnoga društva i volonterskoga rada, kultura mladih i slobodnoga vremena, te mobilnost, informiranje i mogućnost savjetovanja. Također je potrebno osigurati prostorne uvjete za provođenje slobodnog vremena mladih, uvažavajući njihove potrebe i interese. Stvaranjem više mogućnosti za mlade, te njihovim osnaživanjem poboljšao bi se pristup i sudjelovanje svih mladih u društvu.

1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura

1.3.1. Društvena infrastruktura

Zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima jedna je od temeljnih funkcija lokalne samouprave, budući da je društvena infrastruktura najvažnija komponenta društvenog standarda neke zajednice, koja značajno utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te ukupnu kvalitetu života na nekom području. Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva povezivanje podsustava zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču sportski i kulturni život. Baš kao i kod obrazovanja i kod podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, važno je sagledati potrebe stanovništva za pripadnim institucijama, nužnost izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te gravitaciju stanovnika lokalne zajednice prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za obrazovanjem, zdravstvenim i uslugama socijalne skrbi gdje je to moguće.

Mreže društvenih djelatnosti potrebno je izraditi temeljem prostorno planske dokumentacije, prostornih standarda, procjena, planova i odluka te pitanja važnih za dimenzioniranje pojedinih segmenata mreža. Analiza stanja je dana za glavne skupine pojedinih djelatnosti, iako se unutar tih skupina razlikuju brojne podskupine i još brojnije institucije raznih razina, nadležnosti i uslužnosti te njihov utjecaj u prostoru.

1.3.2. Zdravstvena infrastruktura

Pregled stanja u zdravstvu Urbane aglomeracije Zagreb ukazuje na nejednaku razinu i dostupnost zdravstvene skrbi za stanovnike općina i gradova aglomeracije. Stanovnici nekih općina koriste zdravstvene usluge izvan svoje općine što upućuje na nejednoliku dostupnost zdravstvene zaštite na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb. Prikupljene informacije ukazuju na manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme. Manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija povezan je s upućivanjem stanovnika aglomeracije na specijalističke i dijagnostičke preglede u veće centre poput Grada Zagreba. U tom kontekstu treba razmotriti i budućnost Sveučilišne bolnice u Blatu u Gradu Zagrebu čija je izgradnja trajala od 1982. do 1992. godine, ali bolnica nije dovršena. Primjerice, usluga hitne pomoći u nekim se dijelovima aglomeracije ocjenjuje nezadovoljavajućom. Naglasak razvoja zdravstva u aglomeraciji čini se da bi trebala biti na osiguranju uvjeta za unapređenje preventivnog

Urbana aglomeracija Zagreb

djelovanja i provedbi preventivnih zdravstvenih programa te razvoju informatizacije i e-zdravstva čime se povećava dostupnost zdravstvene skrbi stanovnicima aglomeracije.

1.3.3. Analiza stanovanja

Stanovanje ima značajan udio pri planiranju, projektiranju i gradnji na prostoru Urbane aglomeracije Zagreba, jer zauzima pretežiti dio urbaniziranog prostora i prevladavajući je sadržaj urbanih naselja koji treba biti društveno reguliran i kontroliran, od dostupnosti stana do osiguranja osnovnog standarda i kvalitete stanovanja. Osim samog stana, standard i kvaliteta stanovanja ovise i o dostupnosti i ikvaliteti pratećih sadržaja stanovanja i cjelokupne mreže javne i društvene infrastrukture na nivou stambenog susjedstva, naselja i stambenig područja. Sustavno podizanje kvalitete stanovanja preduvjet je za podizanje kulture stanovanja i društvene svijesti o značaju izgrađenog prostora.

Suvremeni standardi kvaliteta stanovanja proizlazi iz suvremenog načina života i stambenih potreba.

Čimbenici suvremenog načina života i stambenih potreba:

1. struktura i brojnost obitelji (višegeneracijske obitelji, obitelji s djecom, parovi bez djece, samci)
2. individualizacija, neovisnost i autonomija unutar obitelji
3. adaptibilnost i multifunkcionalnost stambenih prostora
4. rad u stambenom prostoru zbog dostupnosti informacijskih tehnologija (IT)
5. prihvaćanje ideje mobilnosti i fluktuacija radne snage zbog ekonomske nestabilnosti
6. promjena u odnosu prema privatnom vlasništvu

Stanovanje je kroz stanogradnju poticajni element gospodarstva u cjelini i važan element tržišta, pri čemu treba naglasiti potencijal održivih modela primarnog i sekundarnog stanovanja (sa stanovima za odmor i rekreaciju), ali i socijalni aspekt, zbog čega valja razvijati modele priuštivog stanovanja.

Održivo stanovanja je koncept kojim valja uspostaviti ravnotežu između ekološke osviještenosti, smanjenja rizika od katastrofa, kvalitete življenja i tehnološkog napretka te razvoja novih materijala i sustava. Obnova postojeće stambene izgradnje značajan je dio koncepta održivog stanovanja, jer se, za razliku od gradnje novih zgrada, obnovom postojećih zgrada štede prostorni resursi, materijal i energija. Obnova postojećih stanova uglavnom je usmjerena poboljšanju toplinske zaštite, zaštite od buke, zaštite od potresa i priključenju na komunalnu infrastrukturu.

Stanovanje-ključne teme-problemi razvoja

1. Nedefinirana stambena politika *Urbane aglomeracije Zagreba* koja obuhvaća tržišne, najamne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novo izgrađenim stanovima.
2. Nedefinirani standardi stanovanja i nepostojanje baze podataka bitnih obilježja stambenog fonda.

3. Neujednačena mreža javnih servisa i sadržaja, te javnih površina stambenih područja.
4. Nedostatak uređenih građevinskih čestica za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje.
5. Nedostatak modela prototipske kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje.

Niz prostornih, demografskih, društvenih i gospodarskih čimbenika uvjetovalo je potencijale i nedostatke, te probleme i potrebe stanovanja na području *Urbane aglomeracije Zagreba* koji su dijelom prepoznati i navedeni u dokumentima prostornog uređenja jedinica lokalne samouprave *Urbane aglomeracije Zagreb*.

1.4. Odgoj i obrazovanje

1.4.1. Odgojno obrazovna infrastruktura

PREDŠKOLSKI ODGOJ

Pregled stanja u predškolskom odgoju Urbane aglomeracije Zagreb ukazao je na manjak ustanova predškolskog odgoja te posljedično nedovoljne kapacitete predškolskih ustanova, nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja, te da pojedine općine i gradovi Urbane aglomeracije Zagreb upućuju svoju djecu na područje susjednih lokalnih jedinica zbog manjka ustanova predškolskog odgoja. Osim toga, mogući problemi u predškolskom odgoju se javljaju zbog dotrajalosti zgrada i opreme, nedostatka dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak djece predškolske dobi na otvorenom. Osim nedostataka fizičke infrastrukture vrtića i jaslica, za kvalitetan predškolski odgoj u gradovima i općinama aglomeracije nužno je povećati ponudu verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja, primjerice radno vrijeme predškolskih ustanova nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevničkih i drugih programa). Nedostatni su programi za djecu posebnih skupina (od 6 mjeseci do 1 godine starosti, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu).

OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Osnovnoškolskim se obrazovanjem učenicima u općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb omogućuje redovna djelatnost odgoja i obrazovanja u osnovnim školama, nad kojima jedinice lokalne samouprave imaju osnivačka prava. Postoji razvijena mreža osnovnoškolskih ustanova kroz matične osnovne škole sa svojim područnim školama, ali se u osnovne škole upisuje sve manje djece, što ukazuje na lošu demografsku situaciju u Urbanoj aglomeraciji Zagreb.

Osim kadrova i dodatno obogaćenih sadržaja i programa za učenike osnovnih škola, u Urbanoj aglomeraciji Zagreb se gradovi i općine susreću s problemima neadekvatne opremljenosti objekata i nužne obnove zgrada osnovnoškolskih ustanova, sportskih dvorana i slično, koje istodobno valja opremiti modernom tehnologijom. Nedostatak školskog

Urbana aglomeracija Zagreb

prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima čini kapacitet osnovnoškolskih ustanova nezadovoljavajućim u smislu optimalnog rasporeda u Urbanoj aglomeraciji Zagreb.

Na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu ujednačeni uvjeti za prelazak na rad u jednoj smjeni ili produženi boravak. Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama, manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama, nedostatak stručnih suradnika, i poteškoće u javnom prijevozu učenika mogući su problemi u dijelovima aglomeracije.

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Srednjoškolskim obrazovanjem se omogućuje za učenike neobvezna djelatnost odgoja i obrazovanja u srednjim školama, dok pojedine srednje škole u Gradu Zagrebu provode programe obrazovanja odraslih iz svog obrazovnog sektora.

Primjećuje se da uvjeti školovanja u srednjim školama na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu jednaki, pogotovo što se tiče raspoloživosti, stanja i opremljenosti školskog prostora u postojećim srednjoškolskim objektima, sportskih dvorana i igrališta u srednjim školama.

Uvjeti rada odgojno-obrazovnih ustanova nisu optimalni te postoji problem neujednačenosti izvođenja nastave što onemogućuje realizaciju jednakih obrazovnih šansi za svu djecu i učenike. U obrazovanje u širem smislu ubrajaju se i aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja, tečajevi stranog jezika, informatičkih vještina i slično, koja se provode u Pučkim otvorenim učilištima, te srodnim ustanovama koje organizirano provode djelatnosti obrazovanja, kulturne i informativne djelatnosti.

Ove se obrazovne usluge pružaju dijelom u javnom sektoru, a visoka je zastupljenost privatnih pružatelja usluga.

1.4.2. VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ZNANOST

Visoko školstvo i znanstveno-istraživačka djelatnost na području Urbane aglomeracije Zagreb je koncentrirano u Gradu Zagrebu kao sveučilišnom središtu aglomeracije. Međutim primjećuju se nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na nekim fakultetima, te njihova dislociranost što se u budućnosti može riješiti izgradnjom sveučilišnog kampusa u Zagrebu na Borongaju. Postoji velika inklinacija studenata iz cijele Hrvatske, a posebno iz gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb ka studiju u Gradu Zagrebu. Kapaciteti studentskih domova i opremljenost nisu zadovoljavajući i rješavaju se djelomično obnovom studentskih domova u Gradu Zagrebu 2015. godine. Oko 80 posto ukupnog broja studenata studira na Sveučilištu u Zagrebu, a koje se sastoji od 34 fakulteta, 17 visokih škola i 3 akademije i veleučilišta.

Problemi studentskog standarda obuhvaćaju, između ostalog, nedovoljnu ponudu smještaja u domovima, potrebu obnove postojećih studentskih domova i zgrada za kulturne programe u studentskim centrima. Da bi se visoko školstvo i znanost stavilo u funkciju razvoja aglomeracije, nužna je suradnja znanosti i gospodarstva te programi cjeloživotnog obrazovanja.

2. GOSPODARSTVO

U cjelini koja se odnosi na gospodarstvo obrađen je niz gospodarski relevantnih tema - djelatnosti i ulaganja, trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu. Prikazani su osnovni gospodarski pokazatelji i struktura gospodarstva Grada Zagreba (važniji gospodarski sektori) te financijski rezultati poslovanja poduzetnika. Pokrivene su teme obrtništva, konkurentnosti, vanjsko-trgovinske razmjene i turizma, a autori su se osvrnuli i na razvojni moment JLS-ova u UAZ-u koristeći indeks razvijenosti. Pojedine podcjeline završavaju prikazom identificiranih razvojnih problema i potreba.

Gospodarska kretanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2014. godine obilježila je gospodarska kriza. Započela je pod utjecajem globalne financijske i gospodarske krize, a nastavila pospješena slabošću gospodarskog sustava, osobito njegovom niskom konkurentnošću.

Grad Zagreb najjače je gospodarsko središte Hrvatske. Stoga je upravo i njegova uloga presudna za gospodarstvo UAZ-a. Do 2010. godine BDP po stanovniku je u Gradu Zagrebu rastao, da bi nakon toga, u razdoblju od 2011. do 2013. godine bio u stalnom padu. U Zagrebačkoj županiji, BDP kontinuirano pada od 2011., dok podaci o kretanju BDP po stanovniku u Krapinsko-zagorskoj županiji ne pokazuju ujednačen trend, odnosno promjene u odnosu na prosjek osciliraju u okviru +/- do 3%. U Tablici 3 nalaze se podaci vezani za BDP koji se odnose na 2013. godinu.

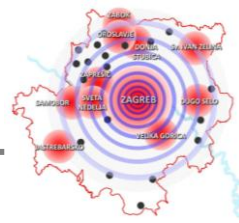
Tablica 3 Bruto domaći proizvod – Republika Hrvatska, Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija 2013. godine (tekuće cijene)

	BDP (tis. HRK)	BDP (tis. EUR)	Struktura po županijama (u postocima; RH=100)	BDP/st. (u kunama)	BDP/st. (u eurima)	Indeks RH=100
Grad Zagreb	109.236.357	14.423.406	33,14%	137.321	18.132	177,27
Zagrebačka županija	18.780.296	2.479.722	5,70%	58.930	7.781	76,07
Krapinsko-zagorska županija	6.327.640	835.492	1,92%	48.321	6.380	62,38
Republika Hrvatska	329.571.343	43.516.109	100,0	77.465	10.228	100,00

Izvor: Državni zavod za statistiku.

U 2012. u Gradu Zagrebu na prvom je mjestu u strukturi stvaranja bruto dodane vrijednosti djelatnost trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane s udjelom od 21,3%, a slijedi javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti

Urbana aglomeracija Zagreb

zdravstvene zaštite i socijalne skrbi s udjelom od 15%. Udjel prerađivačke industrije u Gradu Zagrebu pada od 13,9% u 2008. do 10,9% u 2012. U strukturi BDV-a gospodarskih djelatnosti na razini Hrvatske, Grad Zagreb ima izrazito visoki udjel u djelatnostima: informacija i telekomunikacija (65,4%), financijskom sektoru (63,3%), stručnim, znanstvenim, tehničkim, administrativnim i ostalim uslužnim djelatnostima (55,9%). Današnji tehnološki nivo zagrebačke industrije je znatno niži, pa je stoga i tehnološka struktura izvoza značajno nepovoljnija. Prema područjima djelatnosti prerađivačka industrija čini oko 83% ukupne zagrebačke industrijske proizvodnje, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija oko 16%, a djelatnost rudarstva i vađenja tek 0,25%.

U razdoblju 2008.-2014. u Gradu Zagrebu je prosječno 26.584 nezaposlenih osoba. U posljednjoj promatranoj godini registrirano je 43.957 nezaposlenih. Nezaposlenost je od 2008. godine kontinuirano u značajnom porastu kako u Zagrebu, tako i u ostatku Hrvatske. Broj nezaposlenih osoba u svim JLS-ima u UAZ-u u 2014. godini u odnosu na 2008. godinu je porastao, pri čemu se u 20 JLS-ova broj nezaposlenih udvostručio, dok je u njih 6 broj nezaposlenih gotovo 3 puta veći u 2014. godini negoli u 2008. godini (Donja Stubica, Gornja Stubica, Marija Gorica, Pokupsko, Stupnik, Veliko Trgovišće). Na zaposlenost i nezaposlenost uvelike utječu demografska kretanja. Na području UAZ-a primjetan je nastavak procesa starenja stanovništva, posebno središnjeg gradskog naselja te smanjivanje udjela mladih. Istovremeno jača pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva povećavajući razlike u gustoći naseljenosti na području UAZ-a. Statistički podaci ukazuju na nedostatak novih slobodnih radnih mjesta, nepovoljnu strukturu nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja, dob i spol, uz istovremeno znatan broj deficitarnih zanimanja. Kako bi nezaposleni imali veće mogućnosti ponovnog zapošljavanja nužno je stjecati nova znanja i vještine, dodatno se školovati u struci ili se obrazovati u nekom novom području u kojem postoji potražnja za radnom snagom, te aktivno tražiti zaposlenje u širem okruženju.

Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. U 2014. godini u djelatnostima usluga temeljenim na znanju radilo je više od 96.000 osoba. Tu su uključene sljedeće djelatnosti: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; obrazovanje; djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, te umjetnost, zabava i rekreacija. Analizirajući raspoložive razvojne dokumente gradova i općina na području UAZ-a može se zaključiti da su glavne gospodarske djelatnosti trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i poljoprivreda.

2013. godine na području UAZ poslovalo je nešto više od 39.000 poduzetnika s 392 tisuće zaposlenih. Ostvarili su 362,5 milijardi kuna prihoda i 358,1 milijardu kuna rashoda. Bruto dobit iznosila je 4,4 milijarde kuna, dok je dobit nakon oporezivanja iznosila nešto više od 2 milijarde kuna. U ukupnom broju poduzetnika u UAZ-u Grad Zagreb sudjeluje s 85 posto, a u

Urbana aglomeracija Zagreb

ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 89 posto. Značajnija poduzetnička aktivnost prisutna je još u Velikoj Gorici, Samoboru, Svetoj Nedjelji i Zaprešiću. Prema ostvarenoj neto dobiti na prvom je mjestu Grad Zagreb s 2,2 milijarde kuna, a slijede Sveta Nedjelja sa 114,2 milijuna kuna, Samobor s 81 milijunom kuna i Rugvica s 39 milijuna kuna. U 2013. godini najveći gubitak ostvarila je Velika Gorica (322 milijuna kuna), Zaprešić (133 milijuna kuna) i Dugo Selo (10,4 milijuna kuna).

Na području UAZ-a ukupno je 17.344 obrta u 2016. godini. Od toga je u Gradu Zagrebu registrirano 12.224, što čini 70,48% svih obrta, dok je preostalih 5.120 obrta raspoređeno u preostalih 29 JLS smještenih u UAZ-u. U Gradu Zagrebu na 1 km² smjestilo se 19,06 obrta, a iznadprosječnu gustoću obrta po km² bilježe još Zaprešić (6,64), Zabok (6,49) i Sveta Nedelja (5,69). Zajedno s Gradom Zagrebom, 90,34% svih obrta u UAZ-u smješteno je još u gradovima Velikoj Gorici, Samoboru, Jastrebarskom, Svetoj Nedelji, Zaprešiću, Svetom Ivanu Zelini i Dugom Selu. Osim spomenutih gradova koji tvore većinu obrta u UAZ-u, u skupinu JLS s više od 100 obrta ulaze Zabok, Marija Bistrica, Oroslavje, Brdovec, Klinča Sela i Donja Stubica. U preostalih 22 JLS-ova smjestilo se nešto manje od 10% svih obrta na području UAZ-a. Prisutan je trend smanjenja broja obrta (osobito izumiru tradicionalni i umjetnički obrti), što je povezano i s činjenicom da interes mladih za obrtnička zanimanja kontinuirano opada. Postojeći programi strukovnog obrazovanja ne prate u dovoljnoj mjeri potrebe budućih obrtnika, kojima osim praktičnih nedostaje i upravljačkih vještina za pokretanje vlastitog posla. Za daljnji razvoj obrtništva potrebna su dodatna ulaganja u promociju obrtništva i obrtničkih zanimanja, usklađivanje strukovnih programa s potrebama budućih obrtnika, pružanje podrške u pokretanju vlastitog posla te stvaranje prilika za financiranje projekata iz EU fondova.

Osim izravnog doprinosa rastu BDP-a, investicije utječu i na povećanje potencijala gospodarskoga rasta. U Gradu Zagrebu ostvarene investicije po stanovniku u 2012. godini iznosile su 16.758 HRK/st. što je 82,4% više od prosjeka RH, dok su u 2013. godini ulaganja po st. u Gradu Zagrebu, pala na 15.632,00 HRK/st., što je 66,11% više od prosjeka RH. Investicije po st. u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, u razdoblju od 2010. do 2013. godine, kontinuirano su u padu i značajno ispod hrvatskog prosjeka. Stanovnici Grada Zagreba imaju bolje potencijalne životne prilike u odnosu na ostatak Hrvatske u kojoj je većina hrvatskih županija po ovom parametru ispod hrvatskog prosjeka.

Gospodarska infrastruktura relevantna za UAZ uključuje slobodne i poduzetničke zone, te poduzetničke potporne institucije. U listopadu 2014. godine, Državni ured za reviziju objavio je Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih

Urbana aglomeracija Zagreb

zona (skupno za sve županije), te pojedinačna izvješća o obavljenoj reviziji po županijama.⁴ U Tablici 4 prikazani su podaci o broju poduzetničkih zona na području UAZ-a na temelju podataka Registra MINPO-a (na dan 18. studeni 2015.) i Izvješća Državnog ureda za reviziju (listopad, 2014.).

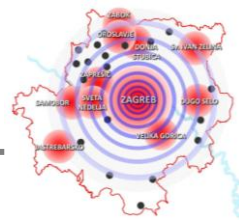
Tablica 4 Poduzetničke zone po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb

Naziv	Grad/Općina	Poduzetničke zone		
		Podaci MINPO-registar (2015)	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014) - PLANIRANO	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014) – AKTIVNO (U FUNKCIJI)
Zagreb	Grad	0	0	0
Brckovljani	Općina		11	2
Brdovec	Općina		5	3
Dugo Selo	Grad		1	1
Jakovlje	Općina	1	3	1
Jastrebarsko	Grad		1	1
Klinča Sela	Općina		4	
Pisarovina	Općina		1	1
Pušća	Općina		1	
Rugvica	Općina		4	1
Samobor	Grad		1	1
Sveti Ivan Zelina	Grad		10	1
Sveta Nedjelja	Grad		3	3
Marija Gorica	Općina		1	
Velika Gorica	Grad		3	1
Orle	Općina		2	
Zaprešić	Grad		8	3
Pokupsko	Općina		2	
Kravarско	Općina		1	
Bistra	Općina		2	2
Luka	Općina		1	1
Dubravica	Općina		2	
Stupnik	Općina		0	0
Gornja Stubica	Općina		1	1
Marija Bistrica	Općina		2	1
Veliko Trgovišće	Općina	1	1	1
Zabok	Grad		1	1
Donja Stubica	Grad		5	2
Stubičke Toplice	Općina	2	2	
Oroslavje	Grad		1	1
UKUPNO		4	80	29

Izvor: Ministarstvo gospodarstva (2008.), Državni ured za reviziju (2014.), MINPO (veljača 2015.)

⁴U skupnom Izvješću navodi se da Grad Zagreb razvojnom strategijom i prostorno planskom dokumentacijom nije predvidio izgradnju poduzetničkih zona, stoga je ukupno 20 pojedinačnih izvješća.

Urbana aglomeracija Zagreb

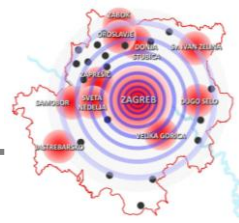
Prema javno dostupnim podacima Središnjeg državnog portala trenutno u RH posluje 12 slobodnih zona od kojih je jedna smještena na području UAZ-a, a to je Slobodna zona Zagreb. Na području UAZ-a svi JLS-ovi, osim Zagreba i Stupnika imaju planiranu ili osnovanu poduzetničku zonu (jednu ili više). Poduzetničke zone u funkciji smjestile su se na području 10 gradova i 10 općina UAZ-a. Koncem 2013. u poduzetničkim zonama u funkciji na području UAZ-a poslovalo je 298 poduzetnika koji su imali 8.819 zaposlenih (prosječan broj zaposlenih po poduzetniku u poduzetničkim zonama UAZ-a je 30). Prosječno 10 poduzetnika posluje u jednoj poduzetničkoj zoni. Prema broju zaposlenih u zonama UAZ-a prednjače Gospodarska zona Grada Zaboka (ukupno 1.809), Radna zona Sveta Nedelja (ukupno 1.543) te Radna zona Samobor (ukupno 957). Ove tri zone zapošljavaju gotovo 50% (48,86%) od ukupnog broja zaposlenih u zonama na području UAZ-a. U 15 poduzetničkih zona zaposleno je manje od 100 zaposlenika.

Osim poduzetničke zone, na području ovih JLS-ova i Grada Zagreba nalazi se i neka od sastavnica gospodarske infrastrukture ili poduzetnička potporna institucija (npr. slobodna zona, znanstveno-tehnološki park, poduzetnička zona, poduzetnički inkubator, inkubator za nove tehnologije, poduzetnički akcelerator, poduzetnički centar, razvojna agencija, centar kompetencija).

Od 2007. provodi se istraživanje regionalne konkurentnosti s obzirom na četiri aspekta, na temelju čijih vrijednosti se računa regionalni indeks konkurentnosti. Zagreb je u odnosu na 2010. godinu poboljšao svoju poziciju te se na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti smjestio na sam vrh. Iako je u 2007. i 2010. godini Zagrebačka županija bila na visokom 5. mjestu, u 2013. godini je međutim pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu), te je na sedmom mjestu u odnosu na ostale hrvatske županije. Krapinsko-zagorska županija je uspjela poboljšati svoj položaj u odnosu na 2010. godinu te se nalazi otprilike u sredini, na 12. mjestu, odnosno pokazuje bolje rezultate u odnosu na devet hrvatskih županija.

Grad Zagreb ima značajnu ulogu u vrijednostima uvoza, izvoza i salda vanjsko-trgovinske razmjene. U 2009. godini dolazi do značajnog pada robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom (15,6%), nakon čega kod poduzetnika Grada Zagreba u 2010. godini dolazi do određenog oporavka. Grad Zagreb zauzima prvo mjesto u vanjskotrgovinskoj razmjeni Hrvatske i čini njegovu trećinu. Također ima visoki udio (58,3%) u ukupnom robnom uvozu Hrvatske. Posljednje dvije promatrane godine (2011. i 2012.) dinamika izvoza Grada Zagreba veća je od uvoza. Prema podacima za područje UAZ-a, u razdoblju od 2008.-2012., u 2008. godini u svega 3 JLS-a (Bistra, Gornja Stubica, Oroslavje) vrijednosti izvoza veće su negoli vrijednosti uvoza. Ukupno 22 JLS-a (od 30 u UAZ-u) nisu u toj godini bile u mogućnosti pokriti izvozom niti polovinu svojeg uvoza. Među gradovima s osobito nepovoljnim vrijednostima su te godine bili Velika Gorica (4,78%) i Dugo Selo (14,06%). Na području cijele aglomeracije

Urbana aglomeracija Zagreb

pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 27,22%, dok je prosječna pokrivenost uvoza izvozom po pojedinoj JLS iznosila 38,8%. Drugim riječima, JLS su uvozile gotovo dvostruko više negoli izvozile. Ukoliko se promatra udio UAZ-a u ukupnom izvozu i uvozu RH, može se primijetiti da UAZ značajno više sudjeluje u ukupnom uvozu RH negoli u izvozu, s obzirom na poziciju Grada Zagreba odnosno prvo mjesto u robnoj razmjeni u RH.

Podaci o vrijednostima indeksa razvijenosti⁵ za JLS-ove na području UAZ-a odgovaraju svim kategorijama osim prve, kako slijedi:

2. kategorija: 3 općine (Donja Stubica, Orle i Pokupsko) koje su prema indeksu najslabije razvijene;
3. kategorija: 16 JLS (3 grada, 13 općina), kategorija koja je ispod nacionalnog prosjeka i u kojoj se nalazi više od polovine JLS iz UAZ-a;
4. kategorija: 10 (3 općine, 7 gradova), trećina JLS iz UAZ-a čije vrijednosti indeksa premašuju nacionalni prosjek (uz Grad Zagreb, potencijalni motori razvoja u UAZ); te
5. kategorija: 1 grad, Grad Zagreb.

Socijalno poduzetništvo je poduzetništvo s etičkim integritetom u cilju maksimiziranja društvene vrijednosti, a ne privatne vrijednosti ili profita. Dok poslovni poduzetnici obično mjere učinkovitost pothvata kroz profit i povrat ulaganja, socijalni poduzetnici procjenjuju svoj uspjeh i kroz utjecaj na društvene promjene u vidu pomoći najsiriromšnjima i najpotlačenijima u društvu. Socijalno, neprofitno poduzetništvo jedan je od načina ublažavanja posljedica nezaposlenosti, osobito teško zapošljivih kategorija stanovništva, na primjer invalida, osoba niže kvalifikacije, osoba starije životne dobi i sl. Društveno ili socijalno poduzetništvo stvara nove ekonomske, ali i društvene vrijednosti na način da potiče društvo tolerancije, u rad i život zajednice uključuje ranjive skupine, brine se o prirodi i sl.

Socijalni poduzetnici često rade u organizacijama civilnog društva, no isto tako mogu raditi u privatnom i javnom sektoru, čineći važnim svoj utjecaj na društvo. Pokret socijalnog poduzetništva obuhvaća i neprofitne organizacije koje koriste poslovne modele u ostvarivanju svoje misije, i profitne organizacije kojima je primaran cilj društvena promjena. Mnogi komercijalni poduzetnici imaju u svojem poslovanju integrirane i društvene ciljeve, no samo oni kojima je utjecaj na društvo i/ili okoliš primaran cilj poslovanja, mogu se nazivati socijalni poduzetnici.

Socijalno poduzetništvo je danas važan stup europskog gospodarstva koji predstavlja oko 10 posto BDP-a i u njemu je zaposleno više od 11 milijuna radnika ili 4,5 posto aktivnog stanovništva EU. U Italiji, Švedskoj i Nizozemskoj zaposleni u tom sektoru čine deset posto ukupnog broja zaposlenih, a u Mađarskoj pet posto. U Hrvatskoj ono sada zapošljava tek jedan posto ukupno zaposlenih, no procjene su da je ono potencijal za otvaranje čak 80.000 radnih mjesta. U EU djeluje dva milijuna socijalnih poduzeća, s udjelom od 6% u ukupnom broju zaposlenih. Jedna četvrtina svih novih poduzeća osnovanih svake godine upravo je socijalno poduzeće, a taj se broj u Francuskoj, Finskoj i Belgiji penje čak na jednu trećinu.

⁵ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, *Narodne novine* br. 147/14.

Urbana aglomeracija Zagreb

U Hrvatskoj je danas registrirano preko 47.000 neprofitnih udruga, a samo 150 ih se bavi društvenim poduzetništvom. Do 2020. godine u planu je izrada sustava njihove evidencije.

Dok je u nekim zemljama Europske unije društveno poduzetništvo odavno dobilo svoje okvire, Hrvatska je tek pred donošenjem okvira, pa je Vlada upravo, na poticaj EU, usvojila Strategiju razvoja društvenog poduzetništva do 2020. godine, koju je izradilo Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. EU je prepoznala značenje društvenog poduzetništva kao jednog od ključnih elementa u prevladavanju socijalnih i ekonomskih problema te ga uvrstila u javne politike. Kriza što je 2008. pogodila tržište EU i šire dodatno je naglasila potrebu za promišljanjem drukčijeg modela gospodarskog razvoja - da on ne ide samo za ekonomskim učincima nego i za vrijednostima društvene odgovornosti, zaštite okoliša i mjerenja socioekonomskog učinka.

Primjeri uspješnog socijalnog poduzetništva:

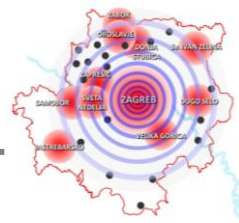
Primjer udruge „Dupinov san“ predstavlja jedan od čestih oblika socijalnog poduzetništva u Republici Hrvatskoj, ali i u svijetu. Dupinov san je hrvatska nevladina i neprofitna udruga osnovana u svibnju 2001. godine u Zagrebu s ciljem promicanja ekološke svijesti, zaštite okoliša, te održivog razvoja Jadranskog mora, obala i otoka.

Ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (kratica URIHO Zagreb)- osnivači Ustanove su Grad Zagreb i Hrvatski savez gluhih i nagluhih osoba. Ukupno je zaposleno oko 570 radnika od čega preko 52% čine osobe s invaliditetom različitih kategorija i profila. Djelatnost ustanove, u dijelu koji se odnosi na poslove profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, od posebnog je interesa za društvo u cjelini. U sklopu svoje osnovne djelatnosti URIHO surađuje s obrazovnim centrima, institucijama, udrugama i sl. koje se bave problematikom osoba s invaliditetom. URIHO je tradicionalni proizvođač radno-zaštitne odjeće i obuće, HTZ-opreme, dijela vojne opreme, ortopedskih pomagala i obuće te svih vrsta zastava. Najveći dio svojih prihoda ostvaruje prodajom svojih proizvoda čiji su etablirani kupci: MUP RH, MORH, KB Merkur, KB Sestre milosrdnice, KBC Rebro, ZET i dr.

Udruga RODA jedan je od najuzornijih hrvatskih primjera socijalnog poduzetništva. Roda je u svojem radu inovativna, proaktivna i poduzetna. Članice su 2006. godine pokrenule socijalno-poduzetnički projekt šivanja platnenih pelena za novorođenčad i malu djecu. Društveno poduzetništvo razvilo se do te mjere da je odlučeno odvojiti ga od poslovanja udruge, te je pokrenuto društveno poduzeće Rodin let d.o.o. koje je 2012. godine dobilo nagradu za socijalno poduzetništvo u kategoriji najbolji socijalno-poduzetnički pothvat.

Socijalne inovacije definiraju se kao nove ideje (proizvodi, usluge i modeli) koji istodobno rješavaju društvene izazove, zadovoljavaju socijalne potrebe i stvaraju nove socijalne odnose među skupinama društva. Socijalne inovacije imaju malen značaj u rješavanju socijalnih problema, ali donose sve više učinkovitih i relevantnih rješenja. Socijalna inovacija može uključivati razne aspekte, kao što su: novo sudjelovanje u odlučivanju, usluge koje utječu na

Urbana aglomeracija Zagreb

socijalnu situaciju posebnih ciljanih skupina (a koje se pružaju uz naplatu ili bez nje), te promjene u sustavima socijalne skrbi. Usmjerene su na prijedloge i rješenja za borbu s visokom nezaposlenošću, poboljšanje radnih uvjeta ljudi koji rade na slabo plaćenim poslovima zbog svojeg spola, dobi, socijalnog statusa ili invalidnosti i svih loših utjecaja na društvo i gospodarstvo, sada i u budućnosti. Pod socijalnim inovacijama podrazumijevaju se sve dobre ideje koje donose neku korist društvu, formalnim i neformalnim organizacijama ljudi.

Europski parlament i Vijeće EU postigli su politički dogovor o programu EU za zapošljavanje i socijalne inovacije (Easi) s predloženim proračunom od 920.000.000 € za razdoblje 2014.-2020.godine. Kroz program će se podržati inovativne socijalne politike, promicati mobilnost radne snage, kao i olakšati pristup mikrokreditiranju i poticati socijalno poduzetništvo.

Projekti socijalnih inovacija:

Podrška mladima i obiteljima- Nefitna i nevladina organizacija Ambidekster klub

Ambidekster klub osmislio je nekoliko projekata socijalnih inovacija ili je partner u njima. Jedan od njih jest projekt 'Zajedno možemo više – pojedinac u fokusu'. Prijavljen je na natječaj EU 'Ulaganje u budućnost' te je sufinanciran u stopostotnom iznosu nepovratnih sredstava, sa 750 tisuća kuna. Usmjeren je na jačanje sposobnosti organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga i na osnaživanje stručnih kompetencija zaposlenika u sustavu socijalne skrbi, a provodi se u Zagrebu, Karlovcu i Gospiću. Ambideksterov projekt 'Sunčana strana ulice' sastoji se od programa psihosocijalne podrške mladima s problemima u ponašanju. Uz njega je Ambidekster klub pokrenuo još dva projekta za mlade: 'Korak dalje' – klub za zapošljavanje mladih kojima prijeti socijalna isključenost, te 'Klikni za sigurnost' – usmjeren na prevenciju nasilja nad djecom.

E-banka- Zadruga za etično financiranje

Organizacija koja okuplja pojedince, udruge, zadrugue, poduzeća, sindikate i jedinice lokalne samouprave osnovana je radi prikupljanja sredstava za osnivanje prve banke u Hrvatskoj koja bi poslovala prema načelima etičnog bankarstva i koja bi trebala podupirati razvojne projekte u Hrvatskoj s područja poljoprivrede, obnovljivih izvora energije, proizvodnje, prerade i pružanja profesionalnih usluga, projekte informatizacije i novih tehnologija te projekte društvenog poduzetništva koje otvara nova radna mjesta. Etično bankarstvo mnogim je zemljama Europe poznat pojam. Definirala ga je Federacija europskih etičnih i alternativnih banaka (FEBEA) koja okuplja 28 banaka iz cijele Europe.

Poslovni model etičnih banaka zasniva se na stvaranju nove vrijednosti za zajednicu. Da bi banka postala članicom FEBEA-e, mora biti u vlasništvu svojih klijenata i poštovati stroga etička načela.

Proizvodnja društveno korisnih proizvoda- Impact Hub Zagreb (IH Zagreb). Jedna od osnovnih aktivnosti Impact Huba jest širenje koncepta i nuđenje rješenja socijalnih inovacija, odnosno novih ideja za pokrivanje društvenih potreba. Jedan od projekata realiziranih u sklopu mreže Impact Huba koji odgovaraju globalnim trendovima društvenih inovacija jest

Urbana aglomeracija Zagreb

'E-glas – proizvodnja elektroničkih sustava Serwantes' koji omogućavaju upravljanje kućanstvom putem glasovnih naredbi. Tako se osobama s fizičkim ograničenjima omogućuju autonomija i veće samopouzdanje, a štedi se i novac državnog proračuna. Pokrenut je i projekt 'Humana nova', proizvodnja visokokvalitetnih tekstilnih proizvoda od organskih i recikliranih materijala koje izrađuju osobe s invalidnošću. Osim što zapošljava osobe s invalidnošću, projekt omogućuje smanjenje tekstilnog otpada. 'Pyxie Dust Project', koji je pokrenuo Impac Hub, primjer je društvenog modela kojim se pruža potpora tinejdžericama, djevojčicama u dobi od 13 do 18 godina, da počnu karijeru u znanosti, tehnologiji, inženjerstvu i matematici.

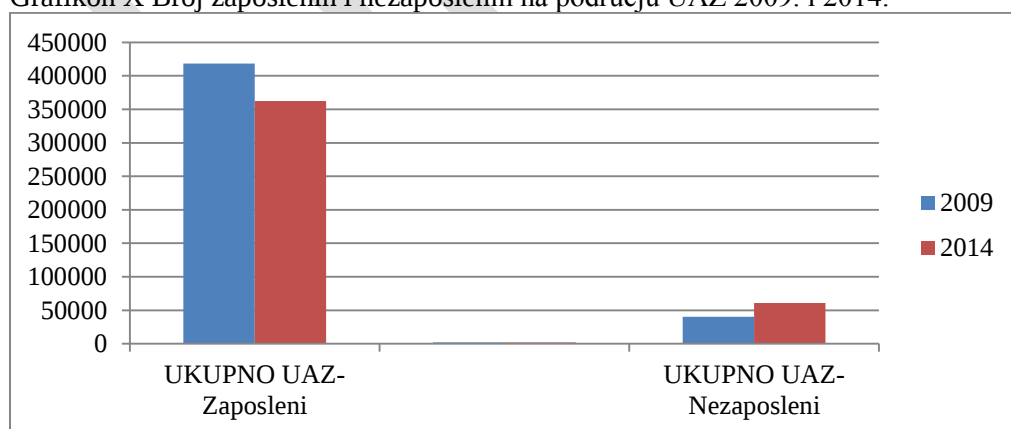
2.2. Tržište rada

2.2.1. Zaposlenost i nezaposlenost

Kretanja broja nezaposlenih tijekom razdoblja 2008.-2014. na području UAZ-a, očekivano su vrlo slična kao i u Gradu Zagrebu. Broj nezaposlenih osoba u svim JLS u UAZ-u u 2014. godini u odnosu na 2008. godinu je porastao, pri čemu se u 20 JLS broj nezaposlenih udvostručio, dok je u njih 6 broj nezaposlenih gotovo 3 puta veći u 2014. godini negoli u 2008. godini (Donja Stubica, Gornja Stubica, Marija Gorica, Pokupsko, Stupnik, Veliko Trgovišće).

Usporedni podaci o zaposlenima i nezaposlenima na području UAZ-a, za godine 2009. i 2014. prikazani su na Grafikonu X. Iz Grafikona je vidljiv značajan (i brži) pad broja zaposlenih te sporiji rast broja nezaposlenih na području UAZ-a u promatranom razdoblju. Taj bi se podatak mogao protumačiti kao sposobnost dijela radne snage da se ponovo zaposli u kraćem roku, dok veći dio jednom kada je istisnut s tržišta rada, ostaje u dijelu nezaposlenih osoba dulje vremena te nije sposobno ponovo se vratiti na tržište rada u kraćem roku.

Grafikon X Broj zaposlenih i nezaposlenih na području UAZ 2009. i 2014.

Ukoliko podatke o nezaposlenima usporedimo s podacima za RH, na razini UAZ-a Grad Zagreb sudjeluje s otprilike $\frac{3}{4}$ broja nezaposlenih dok ostale JLS u UAZ-u sudjeluju s preostalih $\frac{1}{4}$ nezaposlenih. Stoga su i udjeli UAZ-a tijekom godina u ukupnom broju nezaposlenih u RH vidljivo viši negoli udjeli samo Grada Zagreba u ukupnom broju

Urbana aglomeracija Zagreb

nezaposlenih u RH. Kako bi se mogli donositi sigurniji zaključci o kretanjima broja nezaposlenih po pojedinim djelatnostima, prema razini obrazovanja, prema dobi, spolu itd., potrebni su dodatni podaci na razini JLS i analize čiji se rezultati mogu dalje koristiti za promišljanje konkretnih razvojnih mjera usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti.

2.3. Poslovno okruženje

Trendovi kretanja broja aktivnih poslovnih subjekata (prema djelatnostima, sektorima i prema veličini te ostvarenim prihodima) 2010.-2015.

Prostorni razmještaj poslovnih subjekata – usporedni pokazatelji (broj poduzetnika/1.000 stanovnika i sl.)

Podaci o registraciji, kretanju broja aktivnih te blokadama i zatvaranju poduzeća

Podaci o broju i strukturi poduzetnika prema veličini, broju zaposlenih i ostvarenim prihodima

Kretanje vrijednosti izravnih stranih ulaganja (struktura po djelatnosti i pojedinim JLS)

2.4. Turizam i kultura

Turizam

Urbana aglomeracija Zagreb najveće je središte kontinentalnog turizma, s povoljnim geografskim položajem na turističkim pravcima prema Jadranu. Turizam u razvitku ima poseban značaj jer je on utjecajni gospodarski čimbenik u formiranju identiteta. Njegov dosadašnji razvitak i stanje determinirano je kretanjima ukupnog razvitka, užeg i šireg okruženja, te političko-gospodarskog stanja u svijetu. Potencijal za razvoj turizma utemeljen je prvenstveno na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), područjima parkova prirode, vinskim cestama i kulturno-povijesnim atrakcijama. Za područje urbane aglomeracije Zagreb potrebno je utvrditi koji oblici turizma su od značajnog interesa, te na toj osnovi treba graditi razvojna usmjerenja koja će to područje oblikovati u prepoznatljivu turističku destinaciju u Hrvatskoj i šire.

Kulturna infrastruktura

Kulturnoj djelatnosti Urbane aglomeracije Zagreb doprinose državne, gradske i privatne ustanove u kulturi: centri za kulturu, narodna sveučilišta, otvorena ili pučka učilišta, muzeji, galerije, kazališta, koncertne dvorane, kinematografi, knjižnice, arhive i druge umjetničke organizacije. Kulturne djelatnosti u gradovima i općinama na području Urbane aglomeracije Zagreb provode se i kroz niz aktivnosti i kulturno-umjetničkih događaja.

Teritorijalna raspoređenost kulturnih događanja i kulturnih ustanova na području Urbane aglomeracije Zagreb nije jednolika, kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom. Pitanje prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi, radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike nije u svim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb jednako riješeno, a nacionalna i

Kulturna baština od posebne vrijednosti za razvoj turizma

Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara (Tabela x), preventivno zaštićena kulturna dobra, kao i ona koja se štite pojedinim prostornim planovima, čine sustav posebno vrijednih i zaštićenih kulturnih dobara u cjelovitom sustavu zaštite prostora. Prema evidenciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske, na području Urbane aglomeracije Zagreb u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisano je ukupno 1143 kulturnih dobara, od toga 845 nepokretnih kulturnih dobara, 283 pokretnih kulturnih dobara i 15 nematerijalnih kulturnih dobara.

VRSTA KULTURNOG DOBRA	GRAD ZAGREB	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	KRAPINSKO - ZAGORSKA ŽUPANIJA	UKUPNO
Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	558	192	40	790
Nepokretno kulturno dobro – kulturno-povijesna cjelina	35	17	2	54
Nepokretno kulturno dobro - kulturni krajolik	1	-	-	1
Pokretno kulturno dobro - pojedinačno	57	48	4	109
Pokretno kulturno dobro - zbirka	109	24	3	136
Pokretno kulturno dobro - muzejska građa	32	5	1	38
Nematerijalno kulturno dobro	10	5	-	15
UKUPNO	802	291	50	1143

Športsko rekreacijska infrastruktura

Suradnja sportskih klubova na području Urbane aglomeracije Zagreb je prostorno organizirana tako da se klubovi istog sporta povezuju u sportske zajednice i saveze koji se teritorijalno udružuju u općinske, gradske i županijske zajednice sportskih udruga.

Zastupljenost prema vrsti sporta je u Urbanoj aglomeraciji Zagreb visoka jer se stanovnici aktivno i rekreativno bave raznovrsnim sportovima, no broj i udjel sportski aktivnih stanovnika treba povećavati i nuditi više programa sportske rekreacije. U rekreaciju je uključeno oko 20 posto građana u Gradu Zagrebu dok je prosjek u razvijenim europskim državama između 30 i 70 posto što ukazuje na nedovoljno sportski aktivnog stanovništva. Uz to povezano, primjećuje se neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca: manjak sportskih građevina i nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama, neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina na području Urbane aglomeracije Zagreb.

Tehnička kultura

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture, a i neravnomjerna je pokrivenost sadržajima tehničke kulture. Tehnička kultura, kao i sport i kultura općenito, namijenjena je svim skupinama stoga je potrebno razvijati i činiti dostupnima programe tehničke kulture za darovite i programe za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama. U tom smislu organizacijska struktura treba poticati suradnju različitih kompatibilnih aktivnosti i subjekata iz područja tehničke kulture.

Razvojni problem u sektoru tehničke kulture predstavlja neumreženost brojnih zajednica tehničke kulture na prostoru Urbane aglomeracije Zagreb.

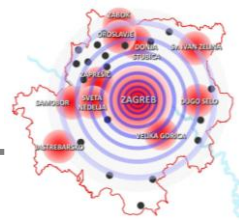
Razvojne potrebe predstavlja umrežavanje zajednica tehničke kulture na prostoru aglomeracije koje bi omogućilo bolje osmišljavanje i promicanje njihovih djelatnosti.

Kulturne i kreativne industrije

Istraživanjem je pokazan značajan potencijal kulturnih/kreativnih industrija u Zagrebu, od ljudskih resursa do financijskih sredstava, no za ostvarivanje spomenutih ciljeva potreban je sustavan rad i to prvenstveno u smislu kulturnog planiranja u Zagrebu te strateškog postavljanja javne uprave prema sektoru kulturnih/kreativnih industrija. Tu se ne radi isključivo o kulturnoj politici, već i drugim segmentima javnih politika (gospodarstvo, poduzetništvo, industrija, obrazovanje, turizam, urbanizam) koje moraju imati zajedničku razvojnu viziju.

Grad Zagreb posjeduje značajnu kompetitivnu prednost u stvaranju kulturnih proizvoda od strane kulturnih/kreativnih industrija samom činjenicom da je najveća koncentracija kulturnih i kreativnih resursa upravo u Gradu Zagrebu. Iako je naglašeno kako je za uspješno ostvarenje spomenutih ciljeva potreban holistički pristup, dakle suradnja više javnih politika, nužno je da kulturna politika, obzirom na osjetljivost kulture na tržišne uvjete, bude ta koja će koordinirati pozicioniranje javnih politika naspram kulturnih proizvoda. Nije svaki kulturni sektor pogodan za aktivnosti uobičajene za tržišno okruženje niti je nužno da djeluje u

Urbana aglomeracija Zagreb

tržišnim uvjetima. Stoga je kulturna politika ta koja može limitirati utjecaj tržišta na kulturu, ali istovremeno i otvoriti nove mogućnosti koje se kulturnom stvaralaštvu nude u suvremenom globalnom okruženju.

Uvođenje mjera poticanja kulturnih/kreativnih industrija u javne politike Grada Zagreba prvenstveno će omogućiti sustavan razvoj ovog sektora omogućujući mu lakšu suradnju s industrijom, poduzetništvom, turizmom, obrazovanjem i urbanim razvojem. Stvaranje sustava profilirat će suvremene proizvode kulturnih/kreativnih industrija što je preduvjet postizanja međunarodne prepoznatljivosti grada. Uspješno kulturno *brendiranje* može povećati proizvodnju u području kulturnih/kreativnih industrija, a posredno potaći i na prihodovanje od kulturnog turizma. To znači i povećanu zaradu u sferi porezne politike, poticanje poduzetništva u kulturi, kao i otvaranje novih radnih mjesta istovremeno smanjujući potrošnju javnog kulturnog proračuna. Također, olakšat će urbanu kulturnu identifikaciju u globalnom okruženju odnosno okruženju Europske unije što doprinosi očuvanju kulturne raznolikosti. Općenito, to znači i privlačniju urbanu opremu odnosno urbane intervencije čime grad postaje privlačniji vlastitim građanima.

2.5. POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RUDARSTVO

2.5.1. Poljoprivreda

Poljoprivredni prostor Urbane aglomeracije Zagreb zauzima oko 35% ukupne površine ovog područja, a najveći dio poljoprivrednog zemljišta čine oranice i vrtovi sa ratarskim kulturama, slijede livade i pašnjaci, te vinogradi i voćnjaci. Broj poljoprivrednih kućanstava prelazi brojku od 40.000, dok se prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva po kućanstvu kreće između 2 i 3 ha. Na području Aglomeracije registrirano je više od 15.000 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s tendencijom rasta, budući da je proizvodnja zdrave hrane i kvalitetnih domaćih proizvoda prioritet u današnjoj poljoprivrednoj proizvodnji.

2.5.2. Šumarstvo

Površine pod šumama zauzimaju približno 25% ukupne površine Urbane aglomeracije Zagreb. Većina šuma je u privatnom vlasništvu, te ih karakterizira velika usitnjenost, dok je kvaliteta šuma u državnom vlasništvu znatno bolja, pa je unapređenje gospodarenja šumama u privatnom vlasništvu prepoznato kao prioritet u razvoju. Na prostoru Aglomeracije većinom prevladavaju šume gospodarske namjene, a ostala šumska područja su zaštitne šume ili šume posebne namjene. Najšumovitiji dijelovi Aglomeracije su reljefno najrazvedeniji zapadni dio i područje Medvednice, dok se manje šuma nalazi u istočnom dijelu. Područje uz rijeku Savu je siromašnije šumom, te se zbog velike vlažnosti na nekim njegovim dijelovima planira pošumljavanje.

2.5.3. Rudarstvo – gospodarska djelatnost

Rudarstvo je gospodarska djelatnost koja obuhvaća pronalaženje i vađenje (eksploataciju) mineralnih sirovina iz ležišta te njihovu pripremu (oplemenjivanje) za tržište. Rudarski

Urbana aglomeracija Zagreb

proizvodi (mineralne sirovine) su osnova za najveći broj industrijskih grana. Proširenjem definicije djelatnosti, u rudarstvo se svakako treba svrstati i zaštita resursa, zaštita i unapređenje okoliša, racionalno gospodarenje resursima, zapravo sve ono što je obuhvaćeno sintagmom održivi razvoj.

3. URBANO OKRUŽENJE

3.1. Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

3.1.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša

Praćenje stanja okoliša definirano je Zakonom o zaštiti okoliša, a obuhvaća sustavno praćenje kakvoće zraka, vode, tla, biljnog i životinjskog svijeta, iskorištavanje mineralnih sirovina, praćenje stanja onečišćenja, utjecaja onečišćenja na zdravlje ljudi, proizvodnje i gospodarenje otpadom i ostalih prirodnih pojava te antropogenih utjecaja na okoliš.

U Gradu Zagrebu sustavno se prate pojedine sastavnice okoliša. Od 2012. Registar onečišćavanja okoliša je dostupan javnosti i doprinos je Informatičkom sustavu zaštite okoliša. Sustavno i relativno kvalitetno praćenje stanja okoliša u Zagrebačkoj županiji postoji u nekim segmentima okoliša (npr. vode, zrak, otpad). Nije uspostavljen jedinstven županijski informacijski sustav.

Na području aglomeracije zamjetno je nesustavno praćenje stanja pojedinih sastavnica okoliša, necjelovita provedba propisanih mjera zaštite okoliša i sporo provođenje postojećih planova/programa.

3.1.2. Voda

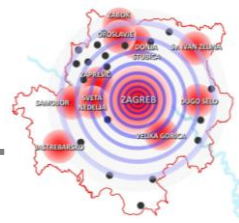
Najopterećeniji vodotok na području Urbane aglomeracije Zagreb jest rijeka Sava, koja između ostalih prima i otpadne vode najvećeg zagađivača – Grada Zagreba. I druge tekućice koje prolaze blizu naselja preopterećene su ispuštima netretiranih otpadnih voda (rijeka Lonja). Kako bi se smanjilo onečišćenje, nužna je izgradnja pročišćivača otpadnih voda te proširenje mreže odvodnje. Podzemne vode zagrebačkog vodonosnika predstavljaju bitne rezerve vode Hrvatske i stoga se trebaju posebno čuvati. Prirodna ranjivost Zagrebačkog vodonosnika je velika, ali prijetnja su i veliki onečišćivači (od slovenske granice do Siska).

3.1.3. Zrak

Za područje aglomeracije značajan utjecaj na kakvoću zraka ima Zagreb kao veliko urbano središte, unatoč tome, kakvoća zraka na području aglomeracije je relativno dobra. Prevladava druga (II) kategorija kakvoće zraka.

Grad Zagreb je glavni izvor onečišćenja zraka aglomeracije. U Gradu Zagrebu mjerenja se provode na 6 gradskih mjernih postaja za trajno praćenje kvalitete zraka, na 3 postaje u državnoj mreži i na 3 postaje za mjerenja posebne namjene. Prema rezultatima mjerenja

Urbana aglomeracija Zagreb

2013. kvaliteta zraka u Gradu Zagrebu je bila II. kategorije s obzirom na izmjerene koncentracije čestica (PM10 i PM2,5) i dušikovih oksida (NOx) i I. kategorije s obzirom na koncentracije ozona (O3) i benzol(a)pirena (BaP) u česticama PM10. Na području Zagrebačke

županije ne provode se kontinuirana mjerenja kvalitete zraka, s izuzetkom Grada Velike Gorice gdje je postavljena automatska mjerna postaja (AMP). Zagrebačku županiju karakteriziraju relativno male količine emisija onečišćujućih tvari u zrak. U Zagrebačkoj županiji prevladava druga (II) kategorija kakvoće zraka. Na području Krapinsko - zagorske županije također se ne provode kontinuirana mjerenja kvalitete zraka. Kakvoća zraka na području Krapinsko - zagorske županije za sada nije značajnije ugrožena onečišćivačima s teritorija Županije. Najznačajniji izvor zagađenja zraka u županiji je promet. U županiji prevladava prva (I) kategorija kakvoće zraka, osim u Zaboku (i u Zlataru izvan aglomeracije).

3.1.4. Tlo

Na području Zagrebačke aglomeracije prevladavaju tipovi podzolastih tala koja se agrotehničkim mjerama mogu privesti određenoj svrsi. Također, tu su hidrogena tla veće plodnosti. Na strmim padinama i valovitim brežuljcima Hrvatskog zagorja prisutna su pjeskovita ilovasta tla.

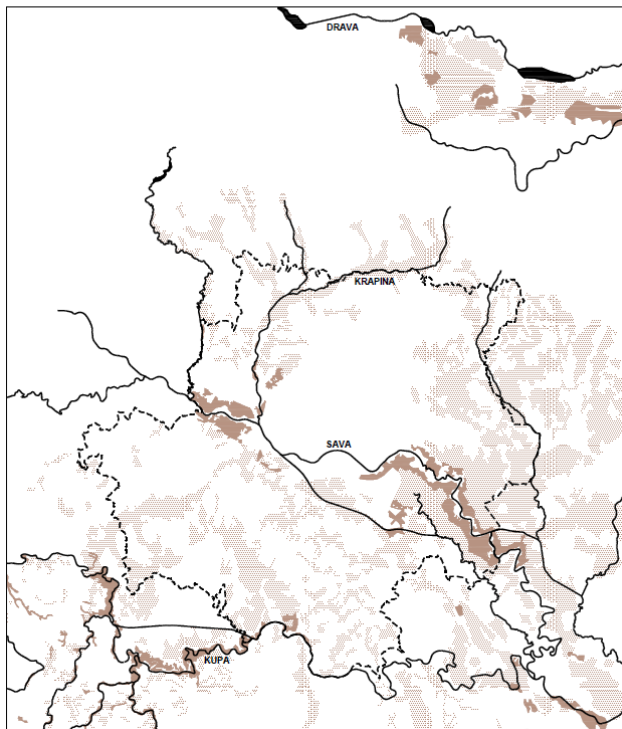
Obradive poljodjelske površine predstavljaju jedan od vrijednih prirodnih resursa koji je potrebno posebno valorizirati i štititi.

Najizrazitija prijetnja **kakvoći tla** je neodgovarajuća gnojidba poljoprivrednih površina. Eksploatacijom mineralnih sirovina (šljunka, kamena, gline) tlo se gubi i onečišćuje. Nesanirani kamenolomi i glinokopi su prostori krajobrazne degradacije, erozije i nestabilnosti tla te predstavljaju sanitarni rizik kao postojeća i potencijalna odlagališta.

Urbana aglomeracija Zagreb

■ OSOBITO VRJEDNO OBRADIVO TLO
▨ OSTALA OBRADIVA TLA

Sl. X. Poljoprivredna tla na području Urbane aglomeracije Zagreb, Izvor: Polazne osnove za izradu strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti, AF, 2015.

3.1.5. Gospodarenje otpadom

Na području Urbane aglomeracije Zagreb uslugu organiziranog sakupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obavljaju registrirana komunalna poduzeća i koncesionari, koji odlažu otpad na službenim odlagalištima. Jedino legalno odlagalište, na koje se danas odlaže komunalni otpad Grada Zagreba, je odlagalište Prudinec, čija je sanacija započela 1998. godine. Prostornim planom Grada Zagreba predviđeno je korištenje odlagališta do 2010. godine, ali tehničke mogućnosti osiguravaju uvjete do 2018. godine, do kada je nužno pronaći trajno rješenje zbrinjavanja otpada s područja Grada Zagreba. Do kraja 2018. godine Republika Hrvatska dužna je uvesti cjeloviti sustav gospodarenja otpadom. U Zagrebačkoj županiji (područje aglomeracije) se nalazi četiri aktivnih službenih odlagališta za neopasni i inertni otpad, i to: Andrilovac (Grad Dugo Selo), Cerovka (Grad Sveti Ivan Zelina), Novi Dvori (Grad Zaprešić), i Mraclinska Dubrava (Grad Velika Gorica). Nema službenih odlagališta za opasni otpad. Na području Krapinsko-zagorske županije provodi se program sanacije odlagališta s krajnjim ciljem zatvaranja s obzirom na skoro otvaranje Regionalnog centra za gospodarenje otpadom sjeverozapadne Hrvatske. Na području aglomeracije evidentiran je i veći broj divljih odlagališta za koje je pokrenuta ili se planira sanacija putem ovlaštenih komunalnih tvrtki odvozom ostatnog otpada na službena odlagališta.

Urbana aglomeracija Zagreb

3.1.6. Buka

Zaštita od buke u Urbanoj aglomeraciji Zagreb ne odstupa znatnije od utvrđenog prosjeka Republike Hrvatske. Dominantni izvori buke na području Grada Zagreba su promet, industrijska postrojenja, sadržaji za slobodno vrijeme, te otvoreni i zatvoreni prostori namijenjeni održavanju javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti. 2014. je izrađena prva Strateška karta buke Grada Zagreba. U Zagrebačkoj županiji još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini sustavno ispitivanje buke. Područje Krapinsko-zagorske županije nije ozbiljnije ugroženo bukom, ali se problemi mogu javiti na lokacijama uz glavne prometnice te prigodom realizacije određenih sadržaja.

3.1.7. Svjetlosno onečišćenje

Najveće svjetlosno onečišćenje u području Urbane aglomeracije Zagreb predstavlja Grad Zagreb. Znatni pomaci mogući su provedbom mjera uvođenja okolišno (a i ekonomski) prihvatljivije javne rasvjete, što trenutačno nije slučaj.

3.1.8. Zelene površine

Zelena infrastruktura osigurava bolju kvalitetu života i dobrobit ljudi, podupire bioraznolikost i njezinu pokretljivost među staništima, štiti od klimatskih promjena i ekoloških katastrofa te, što je osobito važno, podupire integrirani, multifunkcionalni i multidisciplinarni pristup razvoju koji omogućava da se limitirani prostor koristi na najučinkovitiji i dosljedan način. Potencijalne sastavnice zelene infrastrukture na području Grada Zagreba su: zaštićena područja i područja ekološke mreže Natura 2000, zdravi ekosustavi visoke prirodne vrijednosti izvan zaštićenih područja, parkovi i šume u urbanom prostoru. Na prostorno planskoj razini sastavnice zelene infrastrukture Grada čine u Prostornom planu Grada Zagreba šume, poljoprivredne površine, javne zelene površine, zaštitne zelene površine, zone vodocrpilišta, te vode i vodna dobra. U izradi su podaci o zelenim površinama za GZ, uključujući broj kvadratnih metara po stanovniku.

3.1.9. Prirodno – geografska obilježja i resursi

Položaj Zagrebačke urbane regije (Zagrebačke aglomeracije) izrazito je povoljan s obzirom da se smjestila na dodiru velikih reljefnih cjelina, između glavnih europskih geotektonskih jedinica - Panonske zavale, Alpa i Dinarskog gorja, a čini samu jezgru Središnje Hrvatske. Riječ je o međuprostoru koji se prostire od Medvednice na sjeveru, doline rijeke Krapine na sjeveru i sjeverozapadu, Marija-goričkog pobrđa na sjeverozapadu, Žumberačkog i Samoborskog gorja na zapadu, zavale Crne mlake u srednjem Pokuplju na jugozapadu, Vukomeričkih gorica na jugu i rijeke Lonje na istoku. Regija se proteže prostorom Savske doline koja se polako otvara između Žumberačkog gorja i Medvednice na sjeverozapadu te širi prema jugoistoku. Jugoistočno od Zagreba Sava ulazi u prostranu Zavalu srednje Hrvatske

Urbana aglomeracija Zagreb

koja se prostire smjerom jugozapad – sjeveroistok od Karlovačke zavale do srednje Podravine sa rubnim goricama na sjeveroistoku i jugozapadu.

Područje Urbane aglomeracije Zagreba je reljefno raznoliko, a obuhvaća:

a) plodne riječne doline-ponajprije aluvijalnu dolinu Save,

Znatan dio regije čine ravničarski predjeli, odnosno aluvijalne površine većih vodotoka (Save, Krapine, Lonje), dok se manje pružaju uz pritoke.

b) ravničarsko-močvarna područja,

S desne strane Save zemljište se spušta u nisku aluvijalnu ravan Odre te zavalu Crne mlake u srednjem Pokuplju.

c) brežuljkaste terene i pobrđa,

Brežuljkaste krajeve čine - Zelinska gora (463 m), Vukomeričke gorice (428 m) i Marijagoričko pobrđe (310 m) te ostala brežuljkasta područja i dijelovi prigorskih i podgorskih zona.

d) gorja i gore- Medvednica, Žumberačko gorje, Samoborsko gorje.

Gorje u rubnim dijelovima Središnje Hrvatske premašuje visinu 1000 m, npr. Medvednica, Žumberačko gorje, Samoborsko gorje. Osnovnu jezgru Medvednice čine starije stijene paleozojske i trijasne starosti-većinom od karbonskih brusilovaca, zelenih škriljavaca te vapnenca i dolomita gornje krede. Smjerom sjeverozapad-jugoistok pružaju se serije vapnenaca i dolomita na Žumberačkoj gori (1 181 m).

Različita prirodna osnova i posebno gospodarsko značenje pojedinih prirodnih **resursa** siguran su temelj razvoja. To su resursi iz kojih lokalna zajednica može imati određene koristi (dohodak, opskrba tržišta, sinergetski benefiti).

Mineralne sirovine predstavljaju prirodni resurs od interesa za Republiku Hrvatsku, te imaju njezinu osobitu zaštitu i mogu se iskorištavati isključivo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o rudarstvu.

Na tektonskim rasjednim pravcima ima termalno-mineralnih vrela koja se od davnih dana i danas koriste kao toplice. Značaj termalnih izvora potrebno je dodatno istražiti, budući da dosada ne postoje cjelovita istraživanja koja bi utvrdila puni energetske potencijal. Za sada su potencijali geotermalnih voda nedovoljno iskorišteni.

U pogledu važnosti i korisnosti svojih prirodnih dobara ovaj je prostor mijenjao svoje značenje.

Na području aglomeracije postoji pet mineralnih sirovina s kojima se može računati kao resursima za neku buduću eksploataciju. To su: tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak, ciglarska glina, arhitektonsko-građevni kamen i geotermalna energija.

3.1.10. Prirodna baština i bioraznolikost

Lista staništa još nije potpuna, kao ni ukupan broj vrsta, koje nisu u potpunosti pobrojane i poznate. Regionalnih endema dosad je najviše nađeno u staništima izvora i intersticija rijeke Save i medvedničkih potoka, te špiljama na Medvednici. Velik udio prirodne baštine se štiti dodjelom odgovarajuće kategorije zaštite – park prirode, park šume, spomenik prirode i dr. Parkovi prirode zauzimaju oko 31200 ha, odnosno 11% površine urbane aglomeracije. Prostrana prirodna ili dijelom kultivirana područja s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti su Medvednica i Žumberačko-samoborsko gorje. Na području aglomeracije nalazi se jedna park šuma (Tepec-Palačnik-Stražnika), koja zauzima površinu od 350,15 ha. Značajni krajobrazi zauzimaju površinu od 1784,96 ha, posebni rezervati 2293,80 ha i spomenici parkovne arhitekture 99,62 ha. Sva zaštićena područja relativno su dobro očuvana na većini prostora s tendencijom poboljšanja. Administrativno upravljanje prirodnom baštinom izuzev nacionalne razine odvija se na regionalnoj razini. Županije i Grad Zagreb upravljaju svojom prirodnom baštinom putem za to zaduženih Javnih ustanova. Prirodna baština ne koristi se kao razvojni resurs, unatoč svom velikom potencijalu. Ekološka mreža Republike Hrvatske, proglašena Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013), predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000. Ekološku mrežu Urbane aglomeracije Zagreb čine 23 lokaliteta.

Prema krajobraznoj regionalizaciji Hrvatske UAZg ulazi u područje sjeverozapadne Hrvatske i predstavlja prostor koji se ističe raznolikošću i bogatstvom svojih prirodnih, ruralnih i antropogenih krajolika. Prirodne datosti prostora u velikoj su mjeri odredile povijesni razvitak i raznolikost krajolika kakav danas poznajemo.

Raznolikost i slojevitost obilježja krajolika zahtijevaju posebno istančan odnos u definiranju vrsta i intenziteta intervencija i kontrolu procesa u svim oblicima krajobraznih jedinica.

Pritisci koji dominantno utječu na krajobrazne cjeline su neobazrivo (oblikovno, sadržajno, prostorno) urbano širenje na neizgrađene prostore strukturiranih krajobraznih obilježja prirodnih i doprirodnih staništa, ali i izgrađenih gradskih prostora.

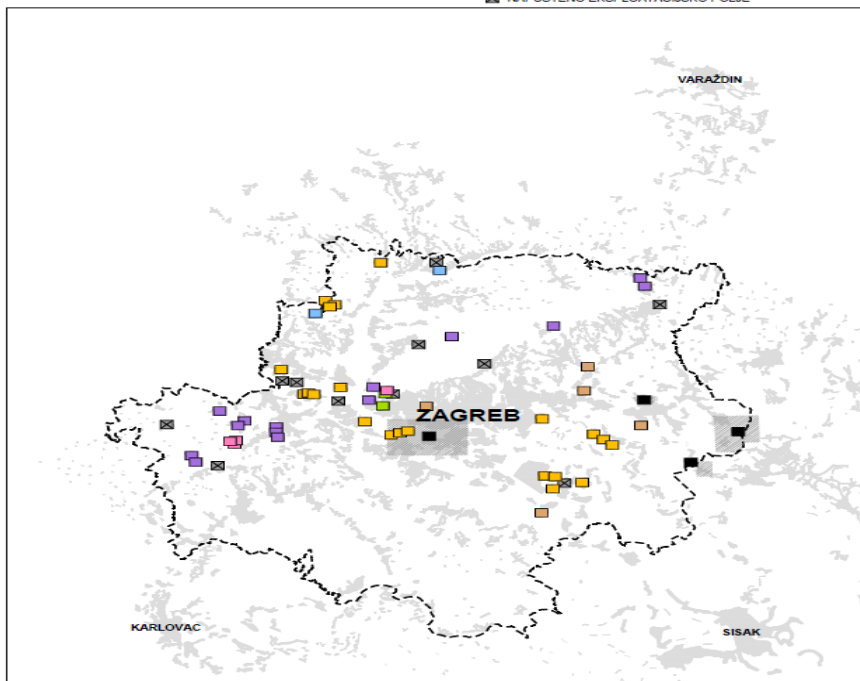
Dodatne negativne promjene odnose se na neodržavanje povijesnih prostora grada, gubitak lokalnih obilježja u ruralnim naseljima, razvitak neobazriv prema izvornim uzorcima naselja, nepovezanost s krajolikom te na osiromašeni odnos vizura, znakova i ostalih krajobraznih obilježja.

Urbana aglomeracija Zagreb

Mineralne sirovine

■ EKSPLOATACIJSKO POLJE ENERGETSKIH MINERALNIH SIROVINA	■ TEHNIČKO - GRAĐEVNI KAMEN
■ NAFTA I PLIN	■ ARHITEKTONSKO - GRAĐEVNI KAMEN
■ CIGLARSKA GLINA	■ KERAMIČKA I VATR. GLINA
■ GRAĐEVNI PIJESAK I ŠLJUNAK	■ SIROVINE ZA PROIZVODNJU CEMENTA
	■ NAPUŠTENO EKSPLOATACIJSKO POLJE

Sl. X. Mineralne sirovine na području Urbane aglomeracije Zagreb, Izvor: Polazne osnove za izradu strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti, AF, 2015.

3.1.12. Prirodni rizici i klimatske promjene

Prijetnja je prirodna/društvena pojava ili događaj koja može uzrokovati štetu, općenito uzrok opasnosti, a rizik predstavlja stvarnu izloženost prijetnji. To je općenito moguća posljedica.

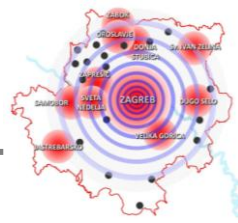
Nagnuti tereni na području aglomeracije Zagreb izloženi su eroziji tla vodom različitog intenziteta ovisno o količini i intenzitetu oborina i svojstvima tla. Jedan od oblika incidenata je i pojava klizišta, posebno na području podsljemenske zone, prostoru Vukomeričkih gorica, Žumberačke gore, Samoborskog gorja i pobrđa Hrvatskog zagorja.

Seizmičnost na području aglomeracije Zagreb posljedica je intenzivnih tektonskih pokreta (sjecišta različitih smjerova reljefnih cjelina) i iznosi VII-IX stupnjeva Mercalli-Cancani-Siebergove (MCS) ljestvice.

Procjenjuje se da područje Urbane aglomeracije Zagreb nije ugroženo **poplavama** koje bi imale katastrofalne posljedice za stanovništvo, materijalna dobra i okoliš. Od velikih voda Save primjereno je zaštićen samo grad Zagreb, a ostala područja uz Savu uglavnom su nedovoljno zaštićena. Razlog tome je nedovršen zaštitni sustav Srednjeg posavlja.

Klimatske promjene utječu na društvo i gospodarstvo i potrebno je na odgovarajući način tretirati sve buduće projekte i investicije kako bi se smanjio utjecaj na klimatske promjene i kako bi se rizici sveli na najmanju moguću mjeru.

Urbana aglomeracija Zagreb

Jedan od glavnih ciljeva Strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast, Europske unije je postizanje klimatsko – energetske ciljeva „20-20-20“ i promicanje kohezije.

Budući da su klimatske promjene globalni problem koji zahtijeva lokalna rješenja, lokalne vlasti moraju provoditi konkretne mjere prilagodbe kojima se rješavaju lokalne potrebe, jer su one sa specifičnim lokalnim potrebama najbolje upoznate.

3.1.13. Okoliš i zdravlje

Zagađenje okoliša može biti uzrok čitavog niza zdravstvenih problema, a mnogi od njih postaju vidljivi tek nakon duljeg vremena ili se javljaju kao posljedica kronične izloženosti. Ostvarivanje pozitivnih ekoloških učinaka, djelovanje na svijest ljudi, održivo gospodarenje energijom i poticanje energetske učinkovitosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš te smanjenje troškova energije i emisije stakleničkih plinova su bitni faktori koji predstavljaju uvjete zdravog života i temelj održivog razvitka.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb provode se razne mjere i aktivnosti u cilju zaštite i poboljšanja kakvoće zraka koje su usmjerene na smanjenje troškova energije, emisije stakleničkih plinova i održivog gospodarenja energijom, u cilju zaštite okoliša i poticanja energetske učinkovitosti. Treba istaknuti i mjere zaštite voda, mjere za smanjivanje emisija onečišćujućih tvari iz prometa, nadzorne, organizacijske i administrativne mjere te još niz mjera koje kao cilj imaju zaštitu zdravlja ljudi i unapređivanja kvalitete življenja.

3.1.14. Brownfield područja

Brownfield lokacije, s obzirom na njihovu raniju funkciju obuhvaćaju industrijske građevine i zemljišta, vojne građevine i zemljišta, prometne građevine i infrastrukturu, stambene građevine i zemljišta i građevine i zemljišta društvene i javne namjene, zemljišta i građevine poljoprivrednih i rudarskih kompleksa. U kontekstu promicanja zaštite i prenamjene industrijskog naslijeđa, ujedno i brownfield lokacija, Grad Zagreb je provodio i provodi niz programa. Uz aktivnosti na razini planiranja započeto je preliminarno prikupljanje i analiza podataka o brownfield lokacijama kao vrijednom razvojnom resursu, utvrđivanje kriterija odabira u cilju izrade registra brownfield lokacija. U Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji također postoji niz područja s obilježjima brownfield lokacija. Za prostore koji se više ne koriste i ne mogu se koristiti na dosadašnji način potrebno je, uvažavajući prostorne značajke i realne potrebe, spriječiti njihovu daljnju devastaciju, provesti preobrazbu i privesti ih novoj namjeni.

3.1.15. Identitetski potencijali

Povezivanje većih gradova sa manjim jedinicama lokalne samouprave u mrežu kulturnih i urbanih vrijednosti može predstavljati snagu cjeline koja postaje veća od zbroja svojih dijelova. Za čitavo područje Urbane aglomeracije Zagreb značajne karakteristike daje balans

Urbana aglomeracija Zagreb

dobro očuvanih prirodnih bogatstava, urbaniziranih cjelina i punktova od kulturnog značaja, te tradicijskih običaja i obrta.

Na području aglomeracije, ne računajući Grad Zagreb, nije dovoljno prepoznat pojam i važnost kulturnih i kreativnih industrija kao pokretača gospodarstva, kao ni potreba za institucionalnom podrškom KKI.

3.2. PRIMARNA INFRASTRUKTURA

3.2.1. OPSKRBA PITKOM VODOM

Jedan od glavnih razvojnih problema u opskrbi vodom namjenjenom za ljudsku potrošnju UAZ-a je **nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe** već se pojedina područja opskrbljuju lokalnim vodovodima čija su izvorišta neistražena i nezaštićena, a vodotehnički objekti nisu u potpunosti sagrađeni u skladu s normativima i standardima za tu vrstu objekata te je potrebno uspostaviti sustav javne vodoopskrbe na cijelom području UAZ-a.

Postojeći sustav vodoopskrbe **djelomično je dotrajaao** (u središnjem dijelu UAZ-a prosječna starost cjevovoda je 38 godina) te postoje **veliki gubici vode** (u središnjem dijelu UAZ-a gubici su oko 40% zahvata, a u samom Gradu Zagrebu još i veći) i problemi s osiguranjem potrebnih količina i kakvoće vode. Sigurnosni vodospremници u središnjem dijelu UAZ-a imaju ukupni volumen oko 39% dnevne potrošnje čime nisu zadovoljeni sigurnosni standardi (50% dnevnih potreba).

Sektorski su ciljevi razvoja **popravak postojećeg i izgradnja novih distribucijskih sustava** kojima bi se **povećala pokrivenost područja i cjelovitost sustava** što je važno za podizanje razine sigurnosti opskrbe vodom.

Razina podzemne vode na prilivnim područjima javnih izvorišta ovisi o vodostaju rijeka. Područje **zapadnog i jugoistočnog dijela UAZ-a bogato je podzemnim vodama**, koje su izrazito osjetljive na onečišćenja s površine zbog relativno polupropusnog ili mjestimice nepostojećeg pokrova, a potencirano time što je Savska nizina jedno od urbanistički, gospodarski i poljoprivredno najatraktivnijih područja. U zadnjih dvadesetak godina razina podzemne vode pala je prosječno 1-1,5m, a ponegdje i više od 3 m na području središnjeg dijela UAZ-a. Taj pad je nešto usporen izgradnjom i rekonstrukcijom stepenice TE-TO devedesetih godina. Antropogeni pritisci na okoliš doveli su do toga da se veći broj postojećih izvorišta ne može koristiti za vodoopskrbu zbog utvrđenog onečišćenja podzemne vode.

3.2.2. ODVODNJA I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

Trenutačno stanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda prema podacima županijskih strategija ne omogućuje zadovoljavajući standard življenja stanovništva i ne osigurava odgovarajuću zaštitu okoliša (ponajprije voda, tla i bioraznolikosti).

Zagreb, lipanj 2016.

Urbana aglomeracija Zagreb

unapređenje i razvoj unutarnje plovidbe, jačanje kapaciteta za prijenos iskustava i znanja u upravljanju složenim višenamjenskim projektima.

3.2.4. ZAŠTITA OD ŠETNOG DJELOVANJA VODA

Južni dio prostora UAZ-a obuhvaćen je projektom zaštite od poplave – „Sustav Srednje Posavlje“ Projekt se izvodi u etapama, a prioritetno se štite veća i manja naselja i poljoprivredne površine. Prema planu naselja uz Savu i Kupu se štite od 100-godišnjih voda, a poljoprivredna područja od 25-godišnjih voda. **Prioritet u dovršenju sustava je kompletiranje je retencije Lonjsko polje, rekonstrukcija savskih nasipa te realizacija HE Zaprešić.** (Strategija ZŽ)

Od velikih voda Save primjereno je zaštićen samo grad Zagreb od Podsusedskog mosta do Mičevskog mosta u duljini 20 km, koji ima stupanj osiguranja od poplava 99.9%, tj. branjen je od 1000-godišnjih velikih voda. Ostala područja uz Savu uglavnom su nedovoljno zaštićena. Uzvodno od Zagreba prema slovenskoj granici obrambeni nasipi samo su dijelom izgrađeni, pa su niski dijelovi šire zaprešićke i samoborske regije ugroženi od poplava. Nizvodno od Zagreba na cjelokupnom području Zagrebačke županije, veći dio područja uz Savu ima nižu razinu sigurnosti od potrebne, jer je zaštitni sustav Srednjeg Posavlja nedovršen, a postojeći obrambeni nasipi na mnogim su mjestima nedovoljno visoki za zaštitu od ekstremnih velikih voda koje se javljaju u posljednje vrijeme.

3.2.5. OPSKRBA PLINOM

Na području UAZ-a danas se uglavnom troši uvozni plin iz Rusije, koji dolazi plinovodom preko Slovenije. Područje je opremljeno infrastrukturom za distribuciju i opskrbu prirodnim plinom i veći dio JLS-a je većim dijelom ili djelomično plinificiran (Dugo Selo, Sveti Ivan Zelina, Vrbovec, Zaprešić, Bedenica, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Gradec, Jakovlje, Luka, Marija Gorica, Pušća, Rugvica) ili djelomično (Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Velika Gorica, Dubrava, Farkaševac, Kloštar Ivanić, Križ, Preseka, Rakovec, Pisarovina, Stupnik, Sveta Nedjelja i dr.).

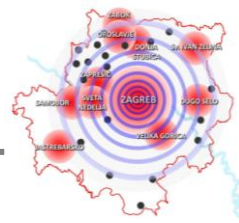
Glavni magistralni plinovod koji trenutačno služi distribuciji plina prostorom UAZ-a nedovoljnog je kapaciteta za transport plina koji se predviđa u budućnosti. Znatna financijska sredstva ulažu se u/troše se za rekonstrukciju i održavanje sustava (Strategija ZŽ, Zagreb Plan). Postoji nesigurnost u opskrbi prirodnim plinom, a korištenje optimalnih tehnoloških rješenja za distribuciju prirodnog plina i pružanje usluga potrošačima (daljinsko očitavanje potrošnje prirodnog plina) nisu u uporabi. (Zagreb Plan)

Plinifikacija cijelog područja UAZ-a prepoznata je kao jedan od strateških infrastrukturnih projekata. (Strategija ZŽ).

3.2.6. Javni sustav grijanja, pokrivenost i njegove karakteristike

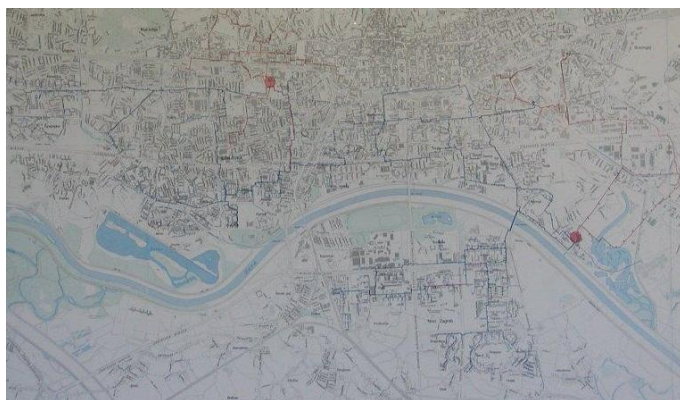
Na području UAZ-a preko toplana se isporučuje toplinska energija u četiri grada.

Urbana aglomeracija Zagreb

Od izgradnje i puštanja u pogon prvog vrelovoda u Zagrebu, koji je spajao toplanu EL-TO i tvornicu "Rade Končar" prošlo je već skoro 60 godina. Zbog starosti i dotrajalosti vrelovodne mreže centralnog toplinskog sustava, na pojedinim dionicama i četrdesetak godina, HEP-Toplinarstvo pristupilo je revitalizaciji i rekonstrukciji vrelovodne mreže.

Glavni uzrok pokretanja projekta revitalizacije je smanjenje toplinskih gubitaka, gubitaka vode u sustavu, troškova održavanja mreže, povećanje raspoloživosti toplinske energije te povećanje pogonske sigurnosti cijelog sustava, od manjih ogranaka i priključaka pa do najvećih magistralnih cjevovoda.

Sl. Centralni toplinski sustav (CTS) grada Zagreba

Vrelovodna mreža grada Zagreba podijeljena na dvije mreže, vrelovodnu mrežu Istok i vrelovodnu mrežu Zapad, koje se još dijele na Jug i Sjever. Mreža Istok se opskrbljuje iz toplinskog izvora TE-TO Zagreb, na lokaciji Kuševačka 10a, dok se mreža Zapad opskrbljuje iz EL-TO Zagreb, na lokaciji Zagorska 1. Te dvije mreže imaju spojnu vezu preko vrelovoda dimenzije NO 600, no ona je zatvorena, a otvara se samo prilikom remonta jednog od izvora. Prema podacima na dan 31. prosinca 2015. godine, u Zagrebu je na toplanu priključeno 2.777 toplinskih stanica sa 94.779 kućanstava i 4.556 poslovnih prostora.

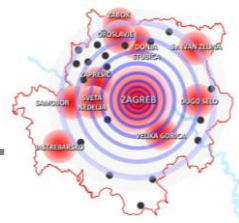
U Velikoj Gorici priključena su 5.658 kućanstva i 236 poslovnih prostora, u Samoboru 1.354 kućanstva i 26 poslovnih prostora, te u Zaprešiću - 2.282 kućanstva i 89 poslovnih prostora. Duljina vrelovodne mreže u Zagrebu iznosi 228,5 kilometra (maksimalnog promjera cjevovoda 850 mm) i 44,4 kilometara parovodne mreže. U Velikoj Gorici duljina vrelovodne mreže iznosi 9,84, u Samoboru 3,1 i u Zaprešiću 1,8 kilometar (maksimalni promjer cjevovoda je 300 mm).

Može se zaključiti da je broj priključenih jedinica na toplanu te duljina vrelovodne mreže te isto kao i količina ogrijevne topline u izražene u MWH u neznatnom porastu.

3.2.7. Energetski sustavi, izvori, potrošnja i uštede električne energije

Područje Urbane aglomeracije Zagreb veliki je potrošač električne energije, a procjene predviđaju daljnje znatno povećanje potreba/potrošnje. Provode se brojne mjere i aktivnosti u cilju zaštite okoliša i održivog gospodarenja prirodnim resursima i energijom: povećanje energetske učinkovitosti u proizvodnji energije i neposrednoj potrošnji (sektori industrije, zgradarstva, prometa i javne rasvjete), sigurnost i diverzifikacija energetske opskrbe područja Urbane aglomeracije Zagreb, smanjenje svjetlosnog onečišćenja te ostale mjere

Urbana aglomeracija Zagreb

kojima se pridonosi učinkovitijem upravljanju energijom, prirodnim resursima, ostvarenju pozitivnih ekoloških, energetske i financijskih učinaka, povećavanju korištenja vlastitih prirodnih energetske resursa, stvaranju preduvjeta za lokalnu proizvodnju energije, smanjenju gubitaka u prijenosu energije te smanjenju negativnog utjecaja i rizika od fluktuacije cijena nafte i plina na međunarodnom tržištu.

3.2.8. Obnovljivi izvori energije, ekološki prihvatljiva goriva i učinkovito gospodarenje energijom

Pridruživanjem Europskoj uniji, Republika Hrvatska je preuzela i obveze u energetske sektoru.

Gradonačelnici gradova Zagreb, Velika Gorica, Sveta Nedelja, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Sv. Ivan Zelina, Zaprešić i Samobor su potpisali Sporazum gradonačelnika (Covenant of Mayors) te prihvatili ciljeve europske energetske politike:

- 20% smanjenje emisije stakleničkih plinova do 2020.,
- 20% smanjenje ukupne potrošnje energije u odnosu na temeljnu projekciju u 2020. godini, primjenom mjera energetske učinkovitosti i
- 20% udio obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji u 2020. godini.

Sporazum obvezuje gradove i regije potpisnice da nastoje postići i više od cilja EU politike u smanjenju emisija stakleničkih plinova, da smanje emisije i više od 20% do 2020.

Obnovljivi izvori energije imaju značajnu ulogu u smanjenju emisija ugljičnog dioksida (CO₂), predstavljaju značajan aspekt klimatske i energetske politike te njihova upotreba uvelike doprinosi poboljšavanju raznih socijalno-ekonomskih aspekata, društvenoj i gospodarskoj koheziji, ispunjavanju ciljeva klimatske politike kako na državnoj, tako i na lokalnoj razini.

3.2.9. TRŽNICE

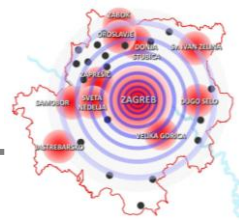
Gradske tržnice predstavljaju tradicionalno jedan od najvažnijih oblika izravne prodaje u Hrvatskoj, posebice za svježe voće i povrće. Prodaja na gradskim/mjesnim tržnicama pogodna je za seljačka gospodarstva koja su od tržnice udaljena do četrdesetak kilometara.

Tržnice UAZ su disperzirane unutar pretežito stambenih zona užih područja gradova/naselja, i kao takve nisu dovoljno iskorištene, te ih je potrebno dodatnim ulaganjima učiniti konkurentnima. Potrebno je osigurati program događanja na tržnicama izvan radnog vremena i redovito održavanje seljačkih tržnica i sajмова. Nužna je prilagodba (produženje) radnog vremena načinu korištenja većine korisnika, prostorno preuređenje, sadržajno aktiviranje i regeneracija zapuštenih tržnica. Infrastruktura svih tržničkih objekata zahtijeva ulaganje velikih financijskih sredstava pa je potrebno osiguranje dostatnih financijskih sredstava za izradu projektne dokumentacije i izvođenje potrebnih radova. Neprikladan (skup) režim naplate parkiranja na javnoprometnim površinama uz tržničke objekte zahtijeva iznalaženje prikladnijeg modela naplate parkiranja kojim će se na tržnice privući veći broj građana.

3.2.10. GROBLJA

Na prostoru UAZ-a vrši se ukapanje pokojnika na velikim gradskim/mjesnim grobljima i na manjim grobljima u suburbanom i ruralnom području.

Urbana aglomeracija Zagreb

Na gradskim grobljima uočljiv je nedostatak ukopnih mjesta te je potrebno dugoročno osiguravanje dovoljnog prostora za širenje groblja kroz etapnu realizaciju. Nužna je izrada programa ukopa s brojem i kapacitetom ukopnih mjesta.

Kod malih gradskih/mjesnih groblja u cjelini, uočava se potreba za proširenjem; većinom je potrebno urediti i rekonstruirati postojeću infrastrukturu, izgraditi mrtvačnice gdje nedostaju, te opremiti potrebnom opremom. Radi nedostatka ukopnih mjesta mnoge je potrebno proširiti dodavanjem novih grobnih mjesta i grobnica i izgradnjom prostora za ukop urni.

3.2.11. ZAŠTITA I ZBRINJAVANJE ŽIVOTINJA

Uzgoj i držanje životinja ovisi o stupnju urbaniziranosti naselja. Mnoga domaćinstva u ruralnim dijelovima uzgajaju domaće životinje prvenstveno radi hrane, a u urbanim sredinama životinje se drže kao kućni ljubimci. *Zakonom o zaštiti životinja* (NN 135/06) utvrđena je nadležnost jedinica lokalne samouprave za propisivanje uvjeta i načini držanja domaćih životinja i kućnih ljubimaca.

Temeljem zakonskih propisa svaki grad i općina morao bi osigurati zbrinjavanje napuštenih i izgubljenih životinja na svom području.

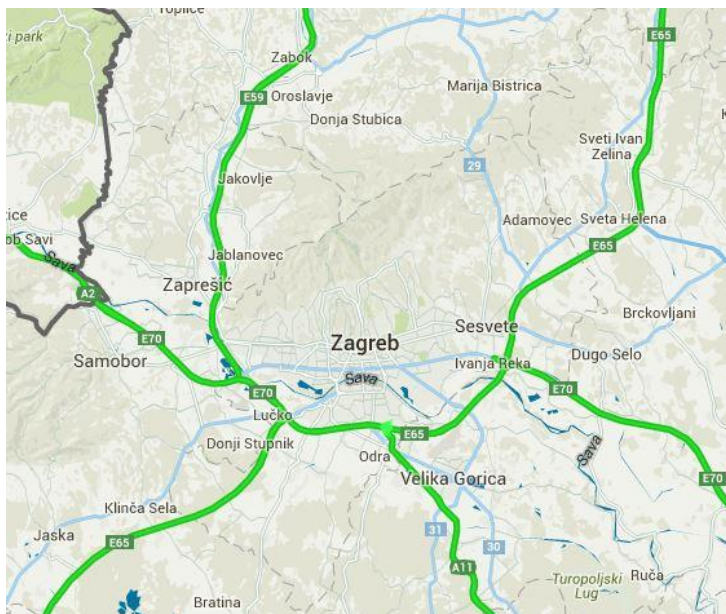
Na području UAZ djeluje sklonište za kućne ljubimce u Dumovcu no s nedostatnim kapacitetima, stoga je njegovo proširenje i izgradnja drugih skloništa prijeko potrebna. Isto tako, potreba osiguranja sustava zbrinjavanja uginulih kućnih ljubimaca na području UAZ iziskuje izgradnju groblja za kućne ljubimce u neposrednoj blizini skloništa u Dumovcu i/ili drugdje na području obuhvata UA Zagreb.

3.3. INFRASTRUKTURA ZA MOBILNOST I INTERNETSKU POVEZANOST

PROMET

Na razini autocesta uspostavljena je planirana mreža, no zbog opterećenja postojeće zagrebačke obilaznice u istraživanju je nova, druga obilaznica, na trasi Pojatno – Horvati – Ivanić Grad – Sveti Ivan Zelina. Cestovni prsten oko Zagreba nije zatvoren, nedostaje brza cesta Popovec – Marija Bistrica – Zlatar Bistrica – Zabok. Nedostaju mostovi na rijeci Savi i cestovne obilaznice gradova i mjesta. Tehničke karakteristike dijela lokalnih i nerazvrstanih cesta su nezadovoljavajuće, posebno širina kolnika, nesanirana klizišta, makadamski kolnici, nedostatak pješačkih hodnika i javne rasvjete. U gospodarskim zonama nedostaju prometnice i komunalna infrastruktura.

Urbana aglomeracija Zagreb

Mreža postojećih autocesta

Biciklistička infrastruktura na području aglomeracije neravnomjerno je razvijena, deficitarna i međusobno nepovezana. Sustav javnih bicikala postoji u gradovima Zagreb i Jastrebarsko.

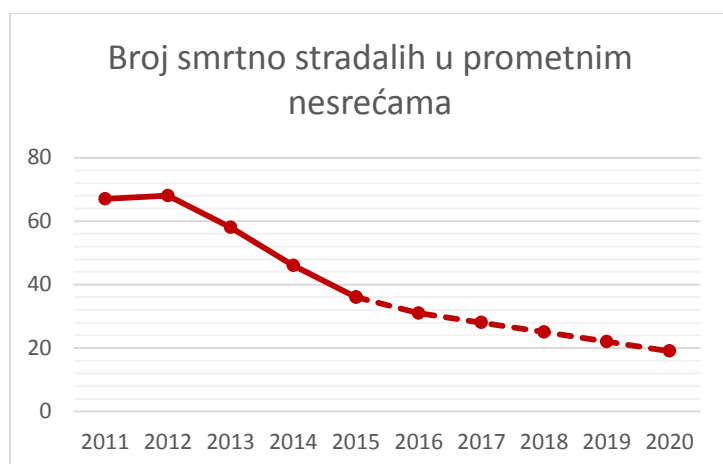
Od 30 JLS uključenih u UAZ 20 ih ima jedan ili više osobnih automobila, pet JLS ima samo radna ili teretna vozila a pet JLS nema nikakvih vozila u vlasništvu ni u najmu. Starost osobnih automobila je u rasponu od jedne do dvadeset godina a teretnih i radnih vozila od jedne do dvadesetšest godina. Struktura voznog parka općina i gradova s gledišta energetske učinkovitosti je nepovoljna. Ni jedan osobni automobil nije na plinski pogon ni elektropogon, a samo jedno vozilo je na hibridni pogon. Samo Sedam mopeda i motocikla je na elektropogon.

Sigurnost u cestovnom prometu je nezadovoljavajuća zbog relativno velikog broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba u prometnim nesrećama. U 2015. dogodile su se 8 142 prometne nesreće u kojima je ozlijeđeno 3 286 osoba a poginulo 36 osoba odnosno 3,3 smrtno stradala na 100 000 stanovnika. Razina sigurnosti u središtu aglomeracije znatno je viša (2,5 smrtno stradala na 100 000 stanovnika) od razine sigurnosti na obodnom području aglomeracije (5,4 smrtno stradalih na 100 000 stanovnika). Dugoročna strategija će biti usmjerena na prevenciju prometnih nesreća s ciljem svođenja broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba na nulu ili vrlo blizu nule.

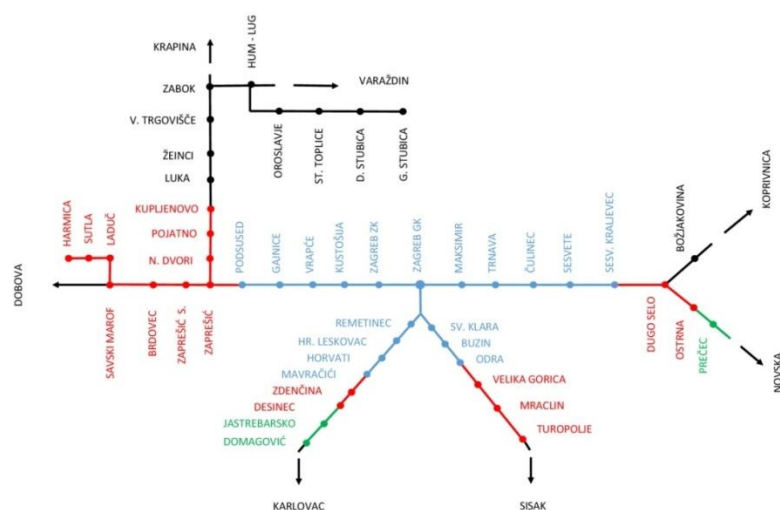
Urbana aglomeracija Zagreb

Broj smrtno stradalih u prometnim nesrećama i projekcija smanjenja do 2020.

Željeznička infrastruktura ima razgranatu mrežu pruga koje pokrivaju glavne prometne pravce aglomeracije i radialno ulaze u zagrebački željeznički čvor. To je samo djelomično iskorišteno za gradski i prigradski putnički promet zbog pretežito

Željezničke pruge i službena mjesta na kojima se odvija putnički promet

jednokolosiječnih pruga na kojima se ujedno odvija i međugradski putnički i teretni promet, neadekvatne opremljenosti i nedovoljnog broja stajališta i kolodvora kao i dijelomično zastarjelog voznog parka. Prostornim planovima predviđena je gradnja pruge Podsused – Samobor – Bregana, izrađen je idejni i glavni projekt pruge, no isplativost te investicije tek treba dokazati. Planirana je gradnja žičara na Medvednici, na potezu Dolje – Sljeme i Sljeme – Bistra, koje bi zamijenile autobusni, a dijelom i automobilski promet.

Nakon puštanja u promet novog putničkog terminala MZLZ, najavljenog za prvi kvartal 2017., potrebno je poboljšati prometnu povezanost terminala s Gradom Zagrebom i Velikom
Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreb, lipanj 2016.

Urbana aglomeracija Zagreb

Goricom, pripremati dokumentaciju za izgradnju druge uzletno-sletne staze. Na aerodromima Lučko i Zabok potrebna je gradnja konstruktivnog kolnika na uzletno-sletnim stazama i manevarskim površinama te pratećih objekata.

ELEKTRONIČKA KOMUNIKACIJSKA INFRASTRUKTURA

Na području UAZ-a operateri imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa brzinama većim od 30 do 100 MBit/s na pretežitom dijelu UAZ-a, a na preostalom dijelu brzinom većom od 2 do 30 MBit/s. Pristup se omogućuje putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije i područja na kojima pojedini operateri mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu.

Sukladno EU Digital Agendi 2020 koja kao krovni strateški dokument razvoja brzog i kvalitetnog pristupa Internetu potencira korištenje benefita digitalnog jedinstvenog tržišta za Europu kroz konkretne ciljeve za dostupnost širokopojasnog pristupa u razdoblju do kraja 2020. u dva ključna segmenta:

- ostvarenje opće pokrivenosti (100% stanovništva EU) širokopojasnim pristupom minimalne brzine 30 Mbit/s,
- da barem 50% kućanstava EU ima pretplatu na širokopojasni pristup minimalne brzine 100 Mbit/s.

Početkom 2016. godine usvojen je Okvirni nacionalni program Republike Hrvatske za razvoj pristupne širokopojasne infrastrukture na područjima gdje ne postoji komercijalni interes operatora – ONP te se očekuje skorašnje raspisivanje natječaja za prijavu projekata.

Razvoj širokopojasnih usluga od iznimnog je značenja za gospodarski razvoj Republike Hrvatske te od ključne važnosti za omogućivanje stvaranja društva znanja, a usluge širokopojasnog pristupa osobito su značajne na području rada i poslovanja i obrazovanja. Ostvarivanje cilja od 75% dostupnosti nepokretnih priključaka širokopojasnog pristupa bit će teško ostvarivo bez značajnog udjela financiranja države te lokalne i područne (regionalne) samouprave stoga je potrebno:

- optimizirati i unaprijediti elektroničku komunikacijsku infrastrukturu na cijelom području UAZ-a, te omogućiti dostupnost svim korisnicima, te osigurati kvalitetne preduvjete za poticanje ulaganja u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu
- ubrzati tehnološki razvoj nepokretne širokopojasne mreže na području Grada Zagreba realizacijom dugovječne transmisijske infrastrukture distribucijskog dijela pristupnih mreža nove generacije
- stimulirati širu i učinkovitiju primjenu postojećih te razvoj i primjenu novih, mrežno-zahtevnijih širokopojasnih usluga za javne, poslovne i privatne korisnike, povećavajući kvalitetu života građana i učinkovitost javnih i gospodarskih subjekata
- uspostaviti infrastrukturu za nadzor zagrebačkih komunalnih, prometnih i sigurnosnih sustava i upravljanje istima

Urbana aglomeracija Zagreb

- realizirati model otvorenog pristupa fizičkoj infrastrukturi svjetlovodnih distribucijskih mreža, kojim se svakom krajnjem korisniku omogućuje slobodan izbor najpovoljnijeg operatora, a svakom operatoru usluga pristupa po jednakim i transparentnim uvjetima

OP 2014-2020:

Daljnji razvoj širokopojasnog pristupa i iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo.

3.4. URBANI PRIJEVOZ

Javni putnički promet na području UAZ ne funkcionira kao jedinstvena i integrirana cjelina, željeznički tramvajski i autobusni podsustavi samo su djelomično usklađeni a jedinstveni informacijski i tarifni sustav ne postoji. Nedostaje suvremenih intermodalnih terminala opremljenih P+R i B+R infrastrukturom. Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija potpisali su 2012. sporazum o integriranom prijevozu putnika i tarifno-prijevozničkoj uniji. Trgovačko društvo Integrirani promet zagrebačkog područja d.o.o., sa zadatkom provedbe Sporazuma, osnovano je 2014. U tijeku je izrada potrebnih potprojekata a implementacija se očekuje u razdoblju do 2020.

Prometna infrastruktura i sve sastavnice javnog putničkog prometa prilagođuju se osobama s invaliditetom no bez obzira na učinjeno, zbog neprilagođenih stajališta i neriješenog sučelja peron – vozilo, još uvijek na ni jednom stajalištu osoba u invalidskim kolicima ne može samostalno ući u vozilo javnog prijevoza.

3.5. PROSTOR

Prostor aglomeracije je prostorno i funkcionalno povezan s Gradom Zagrebom. Iz toga prostora Zagreb dobiva dio potrebnih prirodnih resursa (crpilišta, mineralne sirovine i dr.). U tom prostoru Zagreb ostvaruje potrebe za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim stanovanjem, u njemu su i važni infrastrukturni objekti, npr. zračna luka. Funkcionalnu povezanost pokazuje i intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i satelizacije određenoga manjeg broja naselja u zagrebačkoj okolini. Dio prostorno razvojnih potencijala i potreba Zagreb će i dalje nužno ostvarivati izvan svoga administrativnog teritorija, što nameće koordinirano planiranje temeljnih razvojnih usmjerenja.

Prostorni razvoj aglomeracije reguliran je prostornim planovima državne, područne i lokalne razine.

Blizina Zagreba i posljedična intenzivna imigracija uzrok su povećanom intenzitetu urbanizacijskih procesa na području aglomeracije, a u postojećim uvjetima nedovoljno učinkovitog sustava upravljanja prostorom intenzivnija urbanizacija znači i naglašeniji problem nelegalne i/ili nekvalitetno planirane legalne izgradnje.

U prostorima aglomeracije udaljenijim od Zagreba dogodio se obratan proces koji je donio depopulaciju i zamiranje aktivnosti.

STRATEŠKI PROJEKTI URBANE AGLOMERACIJE

Strateški projekti definirani razvojnim dokumentima unutar prostora Urbane aglomeracije pojavljuju se na dvije razine: lokalnoj – kao projekti jedinica lokalne samouprave, gradova i općina i projekti jedinica regionalne samouprave – županija. Na svakoj od ove dvije razine oni najdirektnije doprinose realizaciji ciljeva, prioriteta i mjera.

Na razini Urbane aglomeracije Zagreb, kao novog prostornog entiteta, kroz proces savjetovanja i dogovaranja do ove faze su predloženi sljedeći projekti (proces definiranja je i dalje u tijeku) od značaja za cijeli prostor Aglomeracije, s izrazito izraženim javnim interesom i utjecajem na unapređenje kvalitete života stanovnika i prostora, usmjereni ka mogućnosti korištenja sredstava iz međunarodnog okruženja i doprinosu uloge Aglomeracije realizaciji ciljeva Europe 2020, Operativnih programa i realizaciji ciljeva, prioriteta i mjera Aglomeracije:

Zagrebački velesajam, blok Badel, kompleksi Zagrepčanka, Gredelj, Paromlin, Vojna bolnica Vlačka, Sveučilišna bolnica, Intermodalni putnički terminal Sava-sjever, Light rail veza 'grad - zračna luka Zagreb', Integrirani sustav javnog prijevoza putnika, Žičara Sljeme. Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje, Sveučilišni kampus Borongaj, Terme Blato, Zoološki vrt, Zagrebački velesajam, Sanacija odlagališta Jakuševac, Program Sava, Mostovi preko rijeke Save.

Naseljenost, naselja, sustav središnjih naselja

Većina stanovništva živi u urbaniziranim naseljima u kojima su locirane neke od središnjih uslužnih funkcija, te je stanovništvo raspoređeno prostorno nehomogeno. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti smanjuju se s udaljenosti od Zagreba. Prostorno gledano naseljenost raste u „prvom prstenu“, a periferni, najrjeđe naseljeni prostori i dalje depopuliraju.

Zagrebačka makroregija najveća je u RH. Široka ekonomska baza potaknula je iseljavanje iz ruralnih područja i socijalno prestrukturiranje poljoprivrednog stanovništva, što je pospješilo razvoj Zagreba.

Ruralni prostor karakteriziraju negativni demografski, gospodarski i opći razvojni trendovi. Jedan od najvažnijih zajedničkih izazova ruralnih područja jest njihov nedovoljni kapacitet za stvaranje visokokvalitetnih i dugoročno održivih radnih mjesta u čemu zaostaju za urbanim područjima. Gradska naselja su planski izgrađivana i uređivana na temelju generalnih urbanističkih planova i mnogobrojnih provedbenih urbanističkih planova.

Znatno je povećan opseg tzv. bespravne gradnje posebno u zonama koje nisu planirane za gradnju, na poljoprivrednom zemljištu, na prostorima bez komunalne infrastrukture.

S velikim brojem malih naselja raspršenih u razgranatoj, ali ne dovoljno ustrojenoj i povezanoj mreži, uzročno-posljedično je povezana slabija prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost. Otežavajuća je okolnost u planiranju buduće mreže središnjih naselja već prisutan trend smanjenja (broja) javnih sadržaja kao i reorganizacija sustava sudstva i državne uprave. U urbanom sustavu ističu se mali gradovi, a nedostaju gradovi srednje veličine.

4. OKVIR UPRAVLJANJA RAZVOJEM

4.1. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA UPRAVLJANJE RAZVOJEM

U okviru Urbane aglomeracije Zagreb, što je čini 30 jedinica lokalne samouprave, je Grad Zagreb kao središte Urbane aglomeracije te ujedno kulturno, znanstveno, gospodarsko, političko i administrativno središte te glavni grad Republike, s utvrđenim položajem županije, te 10 gradova i 19 općina, pri čemu 7 gradova i 15 općina Zagrebačke županije, te 3 grada i 4 općine Krapinsko-zagorske županije.

U gradovima i općinama djeluju Gradska skupština Grada Zagreba, te gradska i općinska vijeća kao predstavnička tijela, a gradonačelnici i načelnici čine izvršnu vlast. Gradsku upravu u užem smislu odnosno unutarnju organizaciju u jedinicama lokalne samouprave čine upravna tijela, pretežito ustrojena kao upravni odjeli i službe, poneka kao uredi, u gradovima odnosno jedinstveni upravni odjeli u općinama.

Općenito, blizina, prometna dostupnost, funkcionalna povezanost i mnogobrojni zajednički problemi i interesi usmjeravaju cjelokupan „zagrebački prostor“ na neizostavnu suradnju u svim aspektima razvoja i multisektorski pristup u planiranju toga razvoja. Upravo multisektorski strateški okvir za planiranje razvoja kao cjeline uspostavljen je uvođenjem urbanih područja i strategija razvoja urbanih područja kao temeljnih planskih dokumenata što trebaju definirati ciljeve i prioritete njihova razvoja. Pritom je izuzetno važna koordinacija razvojnih aktivnosti i programa čiji je upravo i cilj zajedničko planiranje i provođenje kako bi se unapređivali sustavi od zajedničkog regionalnog značaja i održivo koristili prostorni i drugi resursi, te odgovarajuće vrednovali, unapređivali i koristili ljudski potencijali, a koja se koordinacija ostvaruje kroz zajednički strateški razvojni dokument – Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.

Pritom je Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb alat za iskorištavanje razvojnih potencijala Zagreba i drugih gradova i općina u postizanju sinergijskih učinaka društveno-gospodarskog razvoja na razini aglomeracije, ali i države, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih potencijala, te učinkovito korištenje sredstva strukturnih i investicijskih fondova EU namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Proces pripreme i izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb kao i općenito procesa razvoja temelji se na načelima partnerstva i suradnje pa i njegova kvaliteta ovisi o razini kvalitete primjene ovih načela.

Grad Zagreb kao središte Urbane aglomeracije, od prve faze strateškog planiranja urbanog razvoja, koja podrazumijeva definiranje obuhvata, započeo je i proveo utvrđenu proceduru savjetovanja s uključenim jedinicama lokalne samouprave, održavanjem sastanaka i drugih

Urbana aglomeracija Zagreb

oblika suradnje, prikupljanjem pisama namjere te provedbom procedure ishoda suglasnosti predstavničkih tijela za ulazak u urbanu aglomeraciju. Već paralelno s

postupkom definiranja obuhvata urbane aglomeracije odvijale su se, u suradnji s partnerima, pripremne aktivnosti za izradu Strategije. Za provedbu spomenutih aktivnosti u rujnu 2015. na razini grada nositelja imenovana je Radna skupina za definiranje obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb i provedbu pripremnih aktivnosti za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. U okviru suradnje s uključenim JLS formirani su interni timovi i/ili određeni predstavnici kontakt osobe, čime je osigurana kvalitetna provedba faze prikupljanja podataka za analizu stanja. Također, usporedo s provedbom ovih aktivnosti su s predstavnicima gradova i općina održani sastanci u manjim skupinama, koji su uključivali zajedničko razmatranje problema i potreba te osobito potencijalnih projekata.

Nakon donošenja Odluke o ustrojavanju Urbane aglomeracije Zagreb, Grad Zagreb kao nositelj izrade strategije razvoja urbanog područja pokrenuo je inicijativu za ustrojavanje Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, u okviru koje su gradovi i općine u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb predložili svoje članove i zamjene članova iz redova javnog te gospodarskog ili civilnog sektora. Također, županije i regionalni koordinatori predložili su svoje predstavnike za članove i zamjene članova. Nadalje, u cilju partnerstva različitih dionika razvoja s područja Urbane aglomeracije Zagreb, u Partnersko vijeće pozvani su predstavnici visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara, gospodarskih i socijalnih partnera, te organizacija civilnog društva s područja Urbane aglomeracije Zagreb. U okviru inicijative za osnivanje partnerskog vijeća provedene su i konzultacije s nadležnim ministarstvom (MRRFEU), vezano za specifičnost grada Zagreba obzirom na izrazito veliki broj uključenih jedinica lokalne samouprave s područja tri županije s jedne strane te također potrebu zastupljenosti svih uključenih sektora s druge strane, pri čemu se ovo ministarstvo pozitivno očitovalo o iznesenim prijedlozima Grada Zagreba kao nositelja izrade Strategije i inicijatora ustrojavanja partnerstva.

Uvažavajući spomenuta pravila osnivanja i imenovanja partnerskih vijeća urbanog područja gradonačelnik Grada Zagreba donio je Zaključak o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb čija je zadaća sudjelovanje u pripremi, izradi i praćenju provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, u okviru čega je provedba svih aktivnosti utvrđenih propisima o regionalnom razvoju i Smjernicama MRRFEU-a za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, pri čemu osobito utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini urbane aglomeracije i predlaganja strateških projekata važnih za razvoj urbane aglomeracije.

Pored partnerskog vijeća kao savjetodavnog tijela formirani su radni timovi (radne grupe) za pripremu materijala, te općenito sudjelovanje u izradi strategije, prema temama i područjima sukladnim definiranoj sadržajnoj strukturi u koje su, pored grada nositelja i JLS u obuhvatu, uključeni i predstavnici županija te regionalnih koordinatora, a po potrebi se uključuju i drugi značajni dionici razvoja s područja aglomeracije.

Urbana aglomeracija Zagreb

Administrativne i stručne poslove u pripremi i izradi strategije općenito, za rad svih tijela i timova, uključujući i potrebe rada Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, obavlja Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, čije su zadaće osobito:

- organizacija, koordinacija i sudjelovanje u izradi Strategije, suradnja sa svim timovima i tijelima uključenih JLS, županija, regionalnih koordinatora, te nadležnim tijelima državne uprave, organizacija i koordinacija rada i izvještavanje o poduzetim aktivnostima, stručna podrška u pripremi i provedbi zajedničkih projekta urbanog područja koji doprinose ostvarenju ciljeva i mjera Strategije, praćenje provedbe Strategije, izrada izvješća o provedbi te izvještavanje nadležnih tijela kao i tijela urbanog područja.

U ostvarenju svih naprijed naznačenih aktivnosti Grad Zagreb kao nositelj izrade strategije osigurava uključivanje i suradnju svih relevantnih dionika razvoja s područja aglomeracije, učinkovitu komunikaciju te efikasnu i pravovremenu razmjenu informacija među tijelima i uključenim dionicima. JLS u obuhvatu odgovorne su za dostavu podataka i informacija putem imenovanih predstavnika te općenito aktivno sudjelovanje u cjelokupnom procesu izrade strategije, ali jednako tako i za savjetodavne aktivnosti povezane s djelovanjem Partnerskog vijeća. Predstavnici županija i regionalnih koordinatora također imaju iznimno značajan doprinos u izradi strategije s obzirom da raspolažu značajnom količinom podataka i informacija. Značajna je i uloga brojnih partnera s kojima postoji veza i suradnja povezana s provedbom pojedinih aktivnosti, programa odnosno projekta. Svi uključeni dionici, u skladu s dodijeljenim zadaćama, odgovorni su za provedbu strategije, bilo za koordinaciju i praćenje provedbe ili izravno za provedbu pojedinih mjera.

4.2. PREKOGRANIČNA SURADNJA

Provedeni ili u provedbi projekti prekogranične, kao dijela međunarodne suradnje, s partnerima pograničnog područja Republike Slovenije brojni su, relativno veliki opsegom i trajanjem, te su bili najbolji način upoznavanja s pravilima i procedurama projekata unutar europskih fondova, kao i međunarodne suradnje. U provedbu su bili uključeni partneri regionalne i lokalne samouprave, razvojne agencije, poslovna zajednica i interesna udruženja, turistički sektor i mnogi drugi. Iako urbana područja nisu u ovom momentu programska područja u okviru Programa prekogranične suradnje 2014.-2020., jedinice lokalne samouprave kao i jedinice područne (regionalne) samouprave na čijem se području nalaze jedinice lokalne samouprave koje čine Urbanu aglomeraciju Zagreb, mogu sa slovenskim partnerima provoditi projekte prekogranične suradnje koji će zasigurno doprinijeti ostvarenju ciljeva koji su definirani u njihovim strateškim dokumentima – na lokalnoj i regionalnoj razini, ali isto i ciljevima zajedničke Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.

4.3. MEĐUREGIONALNA I MEĐUNARODNA SURADNJA

Međužupanijska / međuregionalna suradnja na razini županija i jedinica lokalne samouprave, iako nedovoljno učinkovito strukturirana, ipak je rezultirala nizom primjera i učinaka: suradnjom i savjetovanjima pri izradi županijskih razvojnih strategija kao smjernica i uporišta za razvoj razvojnih strategija i sličnih dokumenata jedinica lokalne samouprave u okviru

djelovanja regionalnih koordinatora u radu Koordinacije za Sjeverozapadnu Hrvatsku čiji su rezultat i dva regionalna projekata koje čini mreža lokacija digitalnih muzeja, odnosno poduzetništva na razini jedinica lokalne samouprave, dogovaranje i pružanje usluga na području komunalne i prometne infrastrukture, zajedničkim projektnim idejama kao što je Integrirani prijevoz putnika i dr. aktivnostima.

Međunarodna suradnja odvija se na lokalnoj i županijskoj razini kroz niz oblika: sudjelovanjem u međunarodnim projektima sufinanciranim sredstvima EU ili drugih izvora, sklapanjem sporazuma o suradnji, sudjelovanjem na međunarodnim skupovima, i dr. rezultirajući razmjenom iskustava, znanja i dobrih praksi, promocijom postignuća Urbane aglomeracije na međunarodnoj sceni, novim partnerima i projektima, prijenosom inovativnih rješenja u praksu i drugim dobrobitima.

4.4. Pravni okvir i strateški razvojni i drugi sektorski dokumenti

Temelji sustavnog procesa strateškog planiranja regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj kako na nacionalnoj tako i na razini županija uspostavljeni su 2009., donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09). Navedenim je zakonom definirana obveza donošenja planskih dokumenata politike regionalnoga razvoja: Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske i županijskih razvojnih strategija odnosno strategije razvoja Grada Zagreba. Za provedbu zakona donesen je niz provedbenih propisa, a Strategija regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. usvojena je u svibnju 2010., na što se nadovezalo donošenje županijskih razvojnih strategija za razdoblje 2011.-2013. Još tijekom važenja spomenutih propisa započela je izrada druge generacije županijskih razvojnih strategija za razdoblje do 2020.

U okviru procesa daljnjeg unaprjeđenja sustava upravljanja regionalnim razvojem, tijekom 2013. i 2014. godine provedena je sveobuhvatna reforma sustava regionalnog razvoja koja je rezultirala donošenjem novoga zakona i podzakonskih propisa:

- Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14)
- Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/15)
- Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/15)
- Pravilnik o provedbi postupka akreditacije regionalnih koordinatora (NN 121/15)
- Pravilnik o Upisniku regionalnih koordinatora i lokalnih razvojnih agencija (NN 121/15)
- Pravilnik o ustrojavanju, sadržaju i načinu vođenja središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja (NN 121/15)
- Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (MRRFEU: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/smjernice-za-izradu-zupanijskih-razvojnih-strategija/3178>)
- Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje MRRFEU: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/odrzivi-urbani-razvoj/3163>).

Urbana aglomeracija Zagreb

Novim je propisima uspostavljen i novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja, među ostalim obveza uspostave urbanih područja, podijeljenih u tri kategorije – urbane aglomeracije (za četiri najveća grada: Zagreb, Split, Rijeka, Osijek) te veća i manja urbana područja. Također je, pored dotad važećih planskih dokumenata, za svako urbano područje definirana i obveza izrade Strategije razvoja urbanog područja kao temeljnog strateškog dokumenta u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za urbana područja.

Paralelno s donošenjem novog zakonodavnog okvira odvijale su se, i nastavljene su, aktivnosti izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske i županijskih razvojnih strategija. U međuvremenu je, radi kontinuiteta odnosno opstojnosti planskih dokumenata politike regionalnoga razvoja na razini županija sukladno uputama MRRFEU produljeno važenje „starih“ do donošenja „novih“. Pored navedenog, slijedom definirane obveze, započeta je provedba postupka strateškog planiranja održivog urbanog razvoja.

Tabela **. Županijske razvojne strategije

r.br.	ŽUPANIJA	ŽRS 2011.-2013.	ŽRS do 2020.
I.	Grad Zagreb	ZagrebPlan, Razvojna strategija Grada Zagreba, Strateška razvojna usmjerenja do kraja 2013./2015.	Analitički dio i Strateški okvir, radni materijal
II.	Krapinsko - zagorska županija	Strategije razvoja Krapinsko-zagorske županije	Nacrt Strategije razvoja Krapinsko - zagorske županije
III.	Zagrebačka županija	Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2011. – 2013.	Radni Nacrt Županijske razvojne strategije Zagrebačke županije 2014. – 2020.

Unatoč činjenici da propisi s područja regionalnog razvoja ne uređuju cjelovito i na jedinstven način planiranje regionalnog razvoja na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini, jer se pravila koja definiraju metodologiju izrade i utvrđuju sadržaj strategija odnose na županije, na lokalnoj razini, kao i na razini LAG-ova, bilježi se značajan broj strateških razvojnih dokumenata. Njihovi su nazivi, metodologija izrade i sadržaj različiti, a upitna je i njihova sveobuhvatna usklađenost sa županijskim strategijama, kao i povezanost odnosno usklađenost s prostornim planovima. U smislu uspostave integriranog sustava planiranja koji bi uključivao sve razine, ujednačavanje izrade razvojnih dokumenata gradova i općina ukazuje se nužnim, prvenstveno u metodološkom i sadržajnom smislu, a potom i u pogledu primjene načela programiranja, sukladno već prihvaćenoj metodologiji i praksi, koja se potiče i primjenjuje na državnoj i županijskoj razini.

Tabela **. Razvojni dokumenti jedinica lokalne samouprave – u izradi

Neujednačenost, raznovrsnost i neusklađenost, što uz neke druge razloge, proizlazi i iz nedefinirane metodologije i sadržaja, odlikuje i brojne druge sektorske dokumente izrađene na nivou županija odnosno na nivou gradova i općina.

SWOT ANALIZA

DRUŠTVO

SNAGE

- najveća koncentracija stanovništva u zemlji
- imigracijska obilježja razvoja stanovništva
- obrazovna struktura stanovništva kao razvojni resurs
- veliki broj obrazovnih i visokoškolskih institucija
- veliki kontingent radne snage
- produktivnost i spremnost mladih na zalaganje i učenje
- obrazovni potencijal mladih
- dnevni migranti koji cirkuliraju u aglomeraciji predstavljaju pozitivnu funkcionalnu vezu grada i njegove okolice
- uključenost djece u predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske programe
- interes za visokim obrazovanjem
- zainteresiranost za uključivanje u kulturne i sportske programe, te programe tehničke kulture
- motiviranost za djelovanje u području kulturnih i kreativnih industrija
- bogata i raznovrsna kulturna baština
- uređen sustav i financiranje djelatnosti predstavnika nacionalnih manjina

SLABOSTI

- neosjetljivost društva, posebno poslodavaca, za podršku mladima i mladim obiteljima u stvaranju i povećanju članova obitelji
- nedovoljno sudjelovanje ranjivih/marginaliziranih skupina na tržištu rada
- nepostojanje strategije niti dovoljno proaktivnih mjera ukupne populacijske politike (na državnoj i lokalnoj razini), povezanih s politikom gospodarskog razvoja
- nizak životni standard, povezan s općom razinom razvijenosti
- pojačan odlazak mladih u inozemstvo
- nedovoljni kapaciteti predškolskih ustanova i dotrajalost zgrada i opreme
- nedostatak dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak na otvorenom
- nedovoljna ponuda verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja
- nedovoljna educiranost, organizacijske pretpostavke i uvjeti u procesu informatizacije djelatnosti
- radno vrijeme nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevničkih i drugih programa)
- nedostatak programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu, te formiranje stručnih timova u ustanovama predškolskog odgoja
- nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima
- nedostatak školskog prostora u postojećim osnovnoškolskim i srednjoškolskim objektima, nedostatak sportskih dvorana i igrališta u osnovnim i srednjim školama
- dotrajalost dijela postojećih školskih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim školama
- manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama
- manjak ili nedovoljni kapaciteti sportskih dvorana i sportskih terena u osnovnim i srednjim školama

- manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama
- nedostatak stručnih suradnika
- nedostatak većih mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja osoba s posebnim potrebama
- nedostadni prostorni i kadrovski kapaciteti na fakultetima, te dislociranost
- nedostatan smještaj za studente
- nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturne baštine
- zapuštenost većeg dijela spomeničke baštine i neadekvatna zaštita građe, oprema prostora muzeja, kazališta, centara za kulturu, galerija, knjižnica, koncertnih dvorana je u mnogim slučajevima nepotpuna i nije adekvatna za primjenu modernih tehničkih dostignuća
- nedostatak prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi
- nedostatak radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike i nedovoljno razvijena mobilnost te nacionalna i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti; manjak projekata mobilnosti umjetnika, nedovoljna uključenost u europski kulturni prostor
- neujednačenost, nejednaka ulaganja u temeljne institucije za kulturu od strane njihovih osnivača
- nedovoljan broj i nezadovoljavajuća teritorijalna raspodjela kulturnih događanja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima
- kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom /osoba s posebnim potrebama
- nedovoljan broj umjetničkih/rehabilitacijskih radionica za osobe s mentalnim teškoćama
- manjak potpora kreativnim industrijama
- nedostatak prostora za rad i stručnog kadra u sektoru kulturno-umjetničkog amaterizma
- manjak sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama
- manjak, nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih građevina
- neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca, neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina
- nedovoljno sportski aktivnih stanovnika
- manjak programa sportske rekreacije
- neadekvatna sportska kultura gledatelja
- manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture
- neravnomjerna pokrivenost sadržajima tehničke kulture
- nedovoljan broj programa za darovite i programa za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama
- nedovoljno osmišljena i ostvarena suradnja subjekata tehničke kulture
- manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme
- nedostatna provedba preventivnih zdravstvenih programa
- nedostatak smještajnih kapaciteta za socijalnu skrb u odnosu na potrebe stanovništva
- neadekvatni postojeći prostori za pružanje usluga socijalne skrbi
- manjak stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama
- nedovoljna uključenost stanovnika u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi
- nedovoljan broj alternativnih usluga u zajednici (usluga rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji...)
- manjak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba
- manjak programa i sadržaja za starije i nemoćne osobe

- nedovoljan broj smještajnih kapaciteta za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba
- nedovoljna zaposlenost osoba s invaliditetom
- slaba dostupnost specijaliziranih usluga (pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge)
- nedovoljna znanja i osviještenost o diskriminaciji
- nezaposlenost mladih i nedostatak životne perspektive
- nedovoljno obrazovanje mladih i nedovoljna ponuda svima dostupnih edukacijskih sadržaja
- nedostatak interesa za društvena zbivanja i nedovoljno javno djelovanje mladih
- neuključenost mladih u procese odlučivanja
- nedostatak mikroregionalnih centara za mlade/klubova mladih (adekvatnih prostora koji bi objedinili sve usluge potrebne mladima te omogućili sudjelovanje i obrazovanje svih neovisno o financijskim mogućnostima)
- nedovoljna pristupačnost i atraktivnost postojećih sportsko – rekreacijskih sadržaja mladima
- značajno zastupljena braniteljska populacija ali nedostatak posebnih, prilagođenih programa za skrb i savjetovanje braniteljske populacije
- nedostatak odjela/ureda (institucionalne podrške) za branitelje

PRILIKE

- donošenje i provedba aktivnih mjera populacijske politike usklađenih s mjerama gospodarskog razvoja, temeljeno na specifičnostima urbane aglomeracije
- uvođenje aktivnih mjera prepoznavanja i zadržavanja talentiranih i ambicioznih mladih koji žele iskoristiti lokalnu podršku i razvojne prilike
- donošenje mjera za povratak iseljenih
- uvođenje povoljnijih uvjeta po JLS za naseljavanje u cilju ravnomjernijeg razmjешtaja stanovništva na području aglomeracije
- prerasmjешtaj i otvaranje radnih mjesta na širem području aglomeracije
- privlačnost investiranja u izgradnju domova i ostale infrastrukture za starije osobe
Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada
- adaptacija i modernizacija domova kulture putem EU sredstava
- razvoj informatizacije i e-zdravstva
- unapređenje kvaliteta usluga zdravstvene zaštite
- daljnji razvoj i unaprjeđivanje odnosa sa svim vjerskim zajednicama
- suradnja s vjerskim zajednicama u izgradnji i opremanju infrastrukture te financiranju vjerskih programa

PRIJETNJE

- demografsko pražnjenje slabije razvijenih područja aglomeracije
- intenziviranje iseljavanja mladih i mladih obitelji
- teškoće u zadovoljavanju potražnje za radnom snagom u budućnosti
- zaoštavanje procesa starenja stanovništva i problema vezanih za punjenje mirovinskih i zdravstvenih fondova

- prijeteći nedostatak ljudskih potencijala za razvoj gospodarstva i funkcioniranje javnih usluga
- daljnji pritisak dnevnih migranata na prostor i ukupnu gradsku infrastrukturu središta aglomeracije
- mogućnost okretanja demografskog razvoja iz pozitivnog u negativni u budućnosti (nakon 2030.)
- manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija
- na nacionalnoj razini nije razvijena jedinstvena metodologija prikupljanja statističkih podataka i pripadajućih rodni istraživanja
- nema analize pokazatelja ekonomskih ili društvenih kretanja u odnosu na spol
- na nacionalnoj razini nema metodologije za provedbu strategije uvođenja načela ravnopravnosti spolova, uključujući uvođenje načela ravnopravnosti spolova u planiranje proračuna, analize izrađene na temelju spola te procjenu utjecaja spola
- na nacionalnoj razini nema razrađenog plana i metodologije obrazovanja službenika/službenica o ravnopravnosti spolova, posebice za lokalnu razinu
- javnost malo zna o diskriminaciji temeljem spola
- proces usklađivanja obiteljskog, privatnog i profesionalnog života ne prati zahtjeve uklanjanja nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena

GOSPODARSTVO

SNAGE

- koncentracija gospodarskih aktivnosti (niži transakcijski troškovi)
- prometna povezanost i propulzivnost, podobna za alokaciju prerađivačkih djelatnosti (u makro regiji)
- razvijenost poduzetništva (iznad prosjeka RH)
- raznovrsna struktura gospodarskih subjekata (po djelatnosti, po veličini)
- dostupnost radne snage različitih profila
- obrazovne prednosti
- privlačnost UAZ-a za pokretanje gospodarskih aktivnosti
- povoljni prirodni preduvjeti za daljnji razvoj poljoprivrede, kao i blizina tržišta za plasman poljoprivrednih proizvoda
- velika biološka raznolikost i prirodni sastav šuma visoke kvalitete
- bogata kulturna baština i zaštićene prirodne i tradicijske vrijednosti kao važan razvojni resurs Urbane aglomeracije Zagreb
- značajan potencijal kulturnih/kreativnih industrija u Zagrebu
- dobar prometno geografski položaj, te područje bogato prirodnim, kulturnim i drugim potencijali za razvoj turizma
- prepoznatljivost UAZ kao turističke destinacije
- lokacijske prednosti
- otvorenost gospodarstva prema EU
- osnovna infrastruktura i javni sektor

SLABOSTI

- nedovoljna konkurentnost u odnosu na druge velike europske gradove
- nedostatna usmjerenost na proizvode i usluge veće dodane vrijednosti i višega tehnološkog stupnja obrade
- nedovoljno razvijena tehnološka infrastruktura i pripadajuće usluge podrške tvrtkama
- nedovoljna suradnja gospodarskih subjekata, te malih i srednjih poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama
- slabo poticanje i vrednovanje razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva na razini UAZ
- kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage u mnogim slučajevima ne odgovara specifičnim potrebama tržišta rada (nedovoljno stručne radne snage)
- velik udjel nezaposlenih starije dobi koji se teško prilagođavaju zahtjevima tržišta
- nedovoljna uključenost lokalne razine u programe za poticanje zapošljavanja Državnog zavoda za zapošljavanje
- povećavanje jaza razlika (dispariteta) u razvijenosti između razvijenijih dijelova (oko Grada Zagreba) i ostatka UAZ kao i između urbanih i ruralnih područja
- nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo
- nedovoljno realiziranih privatnih investicijskih projekata

- nedovoljna orijentiranost na inozemna tržišta
- nedostatak financijskih sredstava za kapitalne infrastrukturne projekte
- nedostatna potpora razvoju poduzetništva, u pružanju obrazovnih, stručnih i profesionalnih usluga malom i srednjem gospodarstvu
- poduzetničke zone nisu ujednačene – neke nemaju sređene imovinsko pravne odnose, neke nisu komunalno opremljene, nema organiziranog upravljanja njihovim razvojem, neravnomjerno su raspoređene
- nedovoljno razvijena kvalitetna poduzetnička infrastruktura na cijelom području UAZ (nedostatak opreme, prostora, kvalitetnih usluga podrške poduzetnicima)
- nedostatak poduzetničke infrastrukture u Gradu Zagrebu (Grad Zagreb je po broju poduzetničkih zona 21. županija)
- veliki broj neriješenih ZK predmeta po glavi stanovnika u cijeloj UAZ
- visoka stopa prireza u GZ
- visoke komunalne naknade za poslovne objekte
- visoke cijene stanova i poslovnih prostora u središtu aglomeracije
- slabi ekonomski rezultati, osnovna infrastruktura i javni sektor na području ZŽ
- relativno slabo obrazovanje na području ZŽ i KZŽ
- slab opći rang konkurentnosti, posebno poslovnog okruženja, ali i obrazovanje, demografija, investicije i poduzetnička dinamika u KZŽ
- nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja
- manjak motiviranosti i samopouzdanja te nedostatak financijskih resursa za pokretanje vlastitog posla posebice kod mladih
- manjak financijskih instrumenata za poticanje poduzetništva te nedovoljna informiranost poduzetnika o mogućim izvorima financiranja razvojnih projekata
- nedovoljno korištenje sredstava iz fondova EU
- nedovoljno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog učenja
- nekonkurentnost poduzetnika (tehnološka zaostalost i nedovoljna učinkovitost poslovanja)
- nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj
- sustav strukovnog obrazovanja ne prati potrebe obrtništva i poduzetništva
- manjak poslovnog prostora i nesigurnost u korištenju zbog neizvjesne dugoročnije perspektive najma (povrat nacionalizirane imovine)
- nedovoljna povezanost i umreženost poduzetnika kako bi se osigurala veća konkurentnost na tržištu
- izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta
- nedovoljna usmjerenost prema poticanju i razvoju start-up poduzetnika te manjak financijskih instrumenata podrške
- smanjivanje poljoprivrednih površina zbog izgradnje prometnica, naselja i gospodarskih objekata
- nedefiniran razvoj ruralnog prostora, te izrazita usitnjenost i rascjepkanost posjeda koja ugrožava gospodarsku održivost poljoprivrednih gospodarstava
- prekomjerne sječe i uzurpacije šumskih područja, nezakonita gradnja, širenje divljih deponija, otuđivanje šumskih proizvoda i ugrožavanje biljnih i životinjskih vrsta
- nedovoljna prepoznatljivost kreativnih industrija kao gospodarski važan sektor u UAZ
- nedostatak klastera kulturnih i kreativnih industrija, koji bi se mogli snažnije pozicionirati u podizanju konkurentnosti i prepoznatljivosti UAZ
- nedostatna svijest o važnosti zelenog održivog gospodarstva

- nedovoljno razvijene poduzetničke vještine – posebice poznavanje menadžmenta i marketinških aktivnosti
- nedostatna svijest o važnosti društvenog poduzetništva
- nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma
- nedovoljno razvijeni posebni/selektivni oblici turizma
- zaostala turistička infrastruktura
- nedovoljna financijska sredstva za sustavnu obnovu kulturne i prirodne baštine, te nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturnih dobara
- nedovoljna komunikacija i umreženost dionika u turizmu (zajednička suradnja na području realizacije turističkih projekata)
- nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog identiteta UAZ-a
- nedostatak inovativnih sadržaja turističke ponude
- manjak domaćih i stranih investicija u turizmu
- nepostojanje preciznijih informacija o konkurentskom okruženju, uključujući rizike
- nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma
- niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa (uglavnom izvan Zagreba)
- nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti (uglavnom izvan Zagreba)
- nedovoljno razvijen ruralni turizam, neiskorišteni potencijali (toplice, vjerski turizam i dr.)
- nedostatan profesionalni/kvalitetan kadar (KŽ i ZŽ-nedovoljno zaposlenih stručnjaka u sektoru turizma i to za razvoj smještajne i kongresne ponude, razvoj seoskog, eko, etno, višednevnog izletničkog i obiteljskog turizma)
- nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ
- nerazrađena marketinška turistička politika (rascjepkana po jls)
- nedovoljna zaštita termalnih izvora (glavni turistički resurs KŽŽa)
- nedostatak sustava racionalnog vađenja šljunka za potrebe građevinske industrije
- neiskorišteni potencijal šuma
- nedostatan korištenje kulturne i prirodne baštine kao razvojnog resursa (slaba suradnja priroda – turizam – gospodarstvo – „kulturne industrije“)
- neiskorišteni potencijali obnovljivih izvora energije, drvne biomase, energije sunca, geotermalne energije
- neiskorištenost energetskog i drugog potencijala rijeke Save
- daljnji pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva
- nedostatak novih slobodnih radnih mjesta
- visok udio žena u nezaposlenom stanovništvu
- visok udio nezaposlenih mladih bez radnog iskustva
- veliki udio stanovništva sa nezavršenom osnovnom školom i završenom samo osnovnom školom u ukupnom stanovništvu na području KŽŽ
- znatan broj deficitarnih zanimanja
- slabo razvijeni dodatni oblici obrazovanja, usavršavanja (soft vještine - komunikacijske, prezentacijske i sl.)
- slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika
- neadekvatni programi za cjeloživotno obrazovanje

- nedovoljna mobilnost radno aktivnog stanovništva
- nepostojanje cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih visoko obrazovanih osoba
- površine napuštene industrije unutar gradova (MOŽE I POD URBANO OKRUŽENJE - RASPRAVITI!)
- nedefinirani kriteriji za odabir, pripremu i provedbu gradskih projekata
- nedostatak vlastitih financijskih sredstava za pripremu i provedbu gradskih projekata
- nedovoljni kapaciteti administracije JLS-a za provedbu strateških projekata
- ne postojanje jasnog plana kolika je potreba za mineralnim sirovinama na području Urbane aglomeracije Zagreb
- loše gospodarenje šumama što dovodi do opasnosti od biljnih bolesti, požara i pojave klizišta
- nedovoljna znanja i kapaciteti za kvalitetno strateško planiranje, pripremu i provedbu projekata, pogotovo na razini JLS

PRILIKE

- prednosti ulaska Hrvatske u EU
- različitim aktivnim mjerama gospodarske politike na lokalnoj razini i razini UAZ otkloniti sve minuse u postojećim indikatorima konkurentnosti, radi poticanja gospodarskog rasta, posebno privlačenja investitora
- priprema i provedba zajedničkih projekata razvoja na razini UAZ
- koristiti konkurentne prednosti UAZ-a
- uključivanje u klastere
- udruživanje poljoprivrednika u zadruge u cilju očuvanja tradicionalnih oblika proizvodnje, te proizvodnje zdrave hrane koja je veoma tražena na tržištu
- mogućnosti korištenja strukturnih europskih fondova za poljoprivredu, a značajnu ulogu pri tome ima sustav potpora za poljoprivrednike u programu ruralnog razvoja do 2020. godine
- sve važnija turistička, sportska i rekreacijska uloga šuma
- senzibilizirati javnost kroz medije i društvene mreže o važnosti i potencijalima kulturnih/kreativnih industrijaDoprinijeti razvoju i zapošljavanju u kreativnim industrijama
- uključiti integralno KKI u sve strateške dokumente razvoja grada (poduzetništvo, turizam, industrija, obrazovanje, urbanizam i dr.)
- stvoriti uvjete za jačanje poduzetničkih potencijala i mogućnosti zapošljavanja u kulturnom i kreativnom sektoru na području Grada Zagreba
- kreirati i provoditi programe kreativnog obrazovanja za ciljne skupine
- poticati osnivanje i rad inkubatora, centara i klastera za kulturne/kreativne industrije
- artikulirati doprinos KKI u kreiranju identitetskog sustava (potencijalni kulturni brend) Zagreba/UAZ
- razvoj efikasnijeg i učinkovitijeg upravljanja ljudskim resursima na svim razinama
- promocijom UAZ-a privući domaće i strane ulagače
- afirmacija bogate kulturne baštine na osnovu izrađenog dugoročnog i cjelovitog programa zaštite kulturne baštine te korištenja sredstava EU fondova u nadolazećem razdoblju
- pokretanje gospodarskih aktivnosti u području turizma na području UAZa
- uvođenje novih turističkih proizvoda karakteristično za područje UAZa

PRIJETNJE

- nepovoljno makroekonomsko okruženje za postojeću strukturu industrije
- sve veći broj stranih trgovačkih lanaca
- nezainteresiranost mladih za poljoprivredu i visoka životna dob poljoprivrednika
- nedostatak svijesti o važnosti KKI za razvoj gospodarstva
- nedostatna integracija kulturnih/kreativnih industrija u strateški regionalni/lokalni razvoj
- nedostatno korištenje gradskih prostora za produkciju i distribuciju i evaluaciju učinaka KKI
- nedostatno intrasektorsko i intersektorsko povezivanje u proizvodnji i razvoju proizvoda kulturnih/kreativnih industrija
- nemogućnost korištenja turističkih atrakcija i resursa (dvorci, kurije i dr.) za turističke, muzejske, smještajne, kongresne i druge komplementarne ponude zbog neriješenih imovinskopравnih pitanja
- nedovoljno prilagođene kreditne linije i državni poticaji potencijalnim korisnicima
- previsoka davanja za poreze i doprinose
- nelikvidnost i slaba zaštita vjerovnika
- velika osjetljivost na negativna gospodarska kretanja (insolventnost, recesija)
- raširena pojava „sive ekonomije“
- neusklađenost mjera aktivne politike za zapošljavanje na nacionalnoj razini s potrebama na lokalnoj razini
- Propadanje kulturnih dobara radi nedovoljnih financijskih sredstava i nedovoljne brige, kao i degradacije kulturne baštine uzrokovane neprimjerenim odnosom vlasnika
- manjak domaćih i stranih investicija u turizmu, te nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ
- nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost proizvoda i turističkog identiteta UAZa
- korištenje mineralnih sirovina u praksi najčešće kolidira s interesima korištenja i zaštite voda, šuma, poljoprivrednog zemljišta te zaštite okoliša

URBANO OKRUŽENJE

SNAGE

- korištenje pozicijske prednosti prometno-geografskog položaja UAZ-a
- zračne luke i pristaništa na području UAZ-a
- očuvan i zaštićen okoliš u većem dijelu UAZ-a
- dobro očuvana prirodna bogatstva, urbanizirane cjeline i punktovi od kulturnog značaja
- bogata krajobrazna raznolikost (ali potreba za dodatnog istraživanja, zaštite, očuvanja i sl.)
- bioraznolikost Crne Mlake (Ramsarski lokalitet) – ukoliko se na ovome sustavno radilo u smislu uočavanja, zaštite, očuvanja i sl. može biti snaga – za raspravu!
- podzemne vode Zagrebačkog vodonosnika kao strateške rezerve vode Hrvatske
- očuvanje voda koje su još čiste, zaustavljanje trenda pogoršanja, saniranje ili uklanjanje izvora onečišćenja
- očuvana kvaliteta vode vodotoka Sava
- očuvana kvaliteta vode u jezerima UAZ-a
- relativno dobra kakvoća zraka (na području Urbane aglomeracije Zagreb prevladava druga (II) kategorija kakvoće zraka)
- većina UAZ-a pokrivena organiziranim prikupljanjem otpada
- izrađeni (ili u izradi) planovi sanacije divljih odlagališta otpada
- širokopojasni pristup u elektroničkim telekomunikacijama na području većeg dijela UAZ-a
- povećanje broja biciklističkih ruta i korištenja bicikla
- prirodna osnova
- graditeljska baština
- poljoprivredni potencijal ruralnog prostora
- zemljište u društvenom vlasništvu kao razvojni potencijal
- povoljan geoprometni položaj (pogranična županija, europski koridori)
- razvijena mreža autocesta, razgranata mreža željezničkih pruga
- znatni prirodni resursi-velike rezerve vode, termalni izvori, šume, mineralne sirovine (glina, kamen)
- policentričnost, više gradova razmještenih razmještenih u prostoru aglomeracije

SLABOSTI

- prostorni planovi su međusobno neusklađeni u pojedinim dijelovima - nije vidljiva konkretizacija ciljeva, smjerova i načina razvoja
- nije vidljiva planska intervencija u području stanovanja (neravnomjeran raspored)
- nedostatak koncepcije povezivanja stanovanja s radom na području UAZ
- nedovoljna propusna moć cestovne mreže u vršnim opterećenjima
- nepostojanje Masterplana prometnog sustava Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije
- nedostatak mostova na rijeci Savi
- nezadovoljavajuće stanje sigurnost u prometu (povezano s kvalitetom cestovne infrastrukture)
- ne postoji integrirani javni putnički promet na području aglomeracije

- nedovoljno korištenje javnog gradskog i međugradskog prijevoza, te korištenja bicikla i električnih vozila
- nedovoljno razvijena cestovna infrastruktura (osobito u rubnim dijelovima UAZ-a)
- nedostatan broj parkirnih mjesta na središnjem području UAZ
- postojeća željeznička infrastruktura nije u potpunosti prilagođena potrebama javnoga gradskog i prigradskoga prometa
- nedostatna pristupačnost različitim vrstama učinkovitog prijevoza, koji čuva okoliš
- nedovoljno razvijeni biciklistički promet, nepovezanost biciklističkih staza i traka međusobno te nepovezanost istih s okolnim prostorom
- nedostatan sustav praćenja okoliša (nesustavno praćenje stanja pojedinih sastavnica okoliša, npr. tla, buke, bioraznolikosti) i slaba dostupnost tih informacija široj javnosti
- necjelovita provedba propisanih mjera zaštite okoliša
- niska razina povjerenja građana u županijske institucije
- sporo provođenje postojećih planova/programa zaštite okoliša
- pogoršana kakvoća vode rijeke Save (između lokacija Sava-Petruševac i Sava-Oborovo)
- potencijalno onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda Zagrebačkog vodonosnika (sukladno tome problem je i nedovoljan broj ugrađenih pročistača otpadnih voda) (onečišćenje površinskih vodotoka, tla i podzemnih voda nepročišćenim otpadnim vodama)
- nepostojanje planskog okvira za održivo upravljanje i zaštitu slivova
- nedovoljno integrirano gospodarenje u području vodnog gospodarstva
- nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe UAZ-a
- djelomična dotrajalost sustava vodoopskrbe (stvaranje znatnih gubitaka)
- razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova UAZ-a
- nemogućnost zadovoljavanja sigurnosnih kapaciteta vodospremnika prema standardima EU
- zagađenost postojećih vodocrpilišta na području središnjega dijela UAZ-a
- smanjenje nivoa podzemne vode na središnjem dijelu UAZ-a
- nepostojanje cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području UAZ-a
- dotrajalost sustava odvodnje na središnjem području UAZ-a
- neodgovarajuća sigurnost sustava u slučaju elementarnih nepogoda
- nedostatno razvijen sustav navodnjavanja
- onečišćenost vodotoka
- skromna provedba mjera energetske učinkovitosti, čistih goriva i obnovljivih izvora energija
- onečišćenja zraka prisutna lokalno (sam grad Zagreb, promet, poljoprivreda i dr.)
- nedostatna mreža postaja za mjerenje i praćenje kakvoće zraka
- nedostatno sustavno praćenje kvalitete tala
- nepostojanje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom
- nepostojanje rješenja za zbrinjavanje otpada sa središnjeg dijela UAZ-a nakon 2018.
- nesanirani divlji i službeni deponiji
- „službena“ odlagališta koja ne zadovoljavaju kriterije suvremenog sanitarnog deponija otpada
- nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada
- nepostojanje sustava praćenja tokova otpada (količine, sastava, i sl.), odnosno informacija potrebnih za kvalitetno planiranje
- prekomjerna razina buke na lokacijama uz glavne prometnice

- tranzitni promet, uključivo teška teretna vozila i autobuse, odvija se kroz središta gradova i naselja
- nepostojanje svijesti o buci kao vrlo štetnom obliku narušavanja kvalitete životnog prostora
- svjetlosno onečišćenje (Grad Zagreb)
- nedostatan sustav praćenja „onečišćenja bukom“
- nedostatna uporaba ekološko prihvatljivih goriva
- nedovoljna razina ekološke svijesti
- nepostojanje registara javne rasvjete na pojedinim područjima aglomeracije
- okolišno agresivna / onečišćujuća i energetski / ekonomski neučinkovita javna rasvjeta
- nedovoljno iskorišteni te ugroženi Medvednički potoci – potencijal za oblikovanje otvorenih prostora i povezivanja grada (veza Medvednica – Sava kao pejzažni identitet grada)
- nedovoljno iskorištene vode stajačice (posebno šljunčare) - nedostatak sustavnog saniranja i prenamjene
- nedovoljno iskorišteni izvori mineralne vode (Jamnica)
- nedovoljno iskorišteni geotermalni izvori
- nepostojanje strategije korištenja mineralnih resursa/sirovina
- nesanirana napuštena eksploatacijska polja
- djelomična pokrivenost UAZ-a plinoopskrbnom mrežom te djelomična dotrajalost plinoopskrbnih mreža s velikim gubicima, nedovoljni kapacitet plinoopskrbne mreže za buduće potrebe (glavni magistralni plinovod)
- nedostatan sustavno strategijsko umrežavanje prirodnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora
- nedovoljno je razvijen/istančan odnos u definiranju vrsta i intenziteta intervencija različitim tipovima i oblicima krajobraznih jedinica
- nedostatak razvrstaja krajobraznih mikrojedinica na nižoj razini (u cijelom obuhvatu aglomeracije) kako bi se upotpunilo razlikovanje i poznavanje osnovnih identitetskih obilježja prostora te afirmiralo vrijednosti
- nedovoljno iskorištena područja relativno očuvanih kultiviranih krajolika za razvoj turizma
- nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja na tržnicama središnjeg dijela UAZ-a
- radno vrijeme tržnica nije prilagođeno korisnicima
- ne primjenjuje se koncept sustavne proizvodnje „zdrave hrane“
- nedostatak ukopnih mjesta na velikim grobljima (Mirogoj i Miroševac) na središnjem prostoru UAZ-a
- nedostatak ukopnih mjesta na manjim grobljima na području UAZ-a
- nedostatni kapacitet skloništa za kućne ljubimce
- nepostojanje groblja za kućne ljubimce na području UAZ-a
- nepostojanje jedinstvene metodologije prikupljanja i obrade podataka vezanih uz prijevoznu potražnju te nije određen vremenski razmak praćenja kretanja pokazatelja
- neuređenost postojećih riječnih objekata postojećeg plovnog puta Save
- nedovršenost projekta uređenja plovnog puta rijeke Save na IV./V. klasu
- niska razina uključenosti javnosti u strateško planiranje korištenja prostora
- neiskorištena imovina JLS
- nedovoljan/neučinkovit nadzor nad prostornim širenjem gradova (miješanje funkcija i socijalnih skupina)

- nedefinirana stambena politika koja obuhvaća tržišne, najamne, sekundarne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novoizgrađenim stanovima
- nedefinirani standardi stanovanja i nepostojanje baze podataka bitnih obilježja stambenog fonda
- neujednačena mreža javnih servisa i sadržaja, te javnih površina stambenih područja
- nedostatak uređenih građevinskih čestica za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetske učinkovitost i održivo građenje
- nedostatak modela prototipske kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetske učinkovitost i održivo građenje
- nedostatak procjena o stambenim potrebama
- smanjivanje broja stanovnika u nekim naseljima
- nekorišteni stanovi i neprodani novosagrađeni stanovi
- nesolidne stambene novogradnje
- prostorna segregacija stanovanja koja dovodi do razvoja socijalnih problema
- nedostatak prostornih standarda za kvalitetno planiranje pratećih sadržaja stanovanja
- nedostatak mogućnosti zaposlenja u lokalnom okruženju
- nepostojanje razvojnog dokumenta u području unaprjeđenja zelene infrastrukture
- detaljnije istražiti ljevakovitost i potencijal geotermalnih izvorišta
- postrožiti kontrolu eksploatacije mineralnih sirovina na odobrenim eksploatacijskim kopovima
- učinkovito i uspješno planirati i upravljati postojećim resursima
- adekvatna seizmička mikrozonacija radi kvalitetnije procjene ugroze od potresa
- nepostojanje cjelovitog Registra klizišta koji bi se kontinuirano ažurirao, što bi olakšalo izdavanje raznih dozvola i planiranje prostora
- nedovršen sustav obrane od poplava Srednjeg posavlja
- nedovršen kanal Odra u svojoj punoj duljini
- neriješen imovinski status zelenih površina
- bespravna gradnja i širenje drugih namjena u prostor zelenila
- neusklađeni standardi za oblikovanje, uređivanje, zaštitu sastavnica zelene infrastrukture te upravljanje
- nepovezanost i neumreženost nadležnih tijela u planiranju i provedbi planova zelene infrastrukture
- neriješeni imovinsko-pravni odnosi - brownfield lokacije
- nužnost izrade ili izmjene postojeće prostorno-planske dokumentacije za brownfield lokacije
- u pojedinim slučajevima režimi zaštite kulturne ili prirodne baštine čine brownfield lokacije dodatno neprivačnima potencijalnim investitorima, često različiti interesi investitora i lokalne uprave
- nepostojanje registra brownfield lokacija
- kompliciran i dugotrajan postupak utvrđivanja dokumenata prostornog uređenja
- sporost izrade prostornih planova nižeg reda
- nepostojanje integriranog sustava javnog putničkog prijevoza Zagreba i okolice
- nerazvijena komunikacijska mreža optičkih kabela
- zastarjela mreža kom. infrastrukture (veliki gubici vode, troškovi održavanja)
- prometna nepovezanost među gradovima na obodu ZŽ
- nerazvijena ruralna infrastruktura

- nedovoljna briga o unapređenju razine urbaniteta (kvalitete urbanog i prirodnog okružja)
- slabija prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost (tehnička i socijalna) većine ruralnih naselja
- trend smanjenja (broja) javnih sadržaja u manjim naseljima
- prekomjerno širenje naselja i promjena struktura
- neodržavanje i rušenje povijesne građevne strukture
- napuštanje i odumiranje seoskih naselja.
- ruralna arhitektura i povijesne jezgre seoskih naselja rapidno nestaju unošenjem novih sadržaja i aktivnosti te neplanskih i agresivnih predimenzioniranih gradnja neprimjerenih sadržaja, kao što su skladišni prostori, veličinom neprimjereni radni pogoni i obrt, koji smanjuju kvalitetu života u zonama predviđenima za stanovanje
- znatno je povećan opseg tzv. bespravne gradnje, posebno u zonama koje nisu planirane za gradnju, na poljoprivrednom zemljištu, u rubnim dijelovima grada, na prostorima bez komunalne infrastrukture.
- slaba educiranost lokalne zajednice u području prirodne baštine i bioraznolikosti
- nedovoljno prepoznate tradicijske vrijednosti (ne koriste se kao značajan razvojni resurs); nedovoljna briga za očuvanje identiteta i tradicijskih vrijednosti
- nedovoljno prisutan koncept sustavnog očuvanja i unaprjeđenja sveukupnih vrijednosti kao nositelja prepoznatljivosti (za razliku od zaštite pojedinačnih spomenika)
- nedostatno sustavno strategijsko umrežavanje kulturnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora

PRILIKE

- korištenje EU fondova za projekte u području prirode, okoliša i prometa
- uključivanje u programe energetske učinkovitosti na nacionalnoj razini
- izrađeni svi važniji strateški razvojni dokumenti (planovi, programi) upravljanja vodama na nacionalnoj razini
- veliki udjel površina pokrivenih šumom
- UAZ je u sustavu europskih mreža metropola i velikih gradova
- raznolikost prostornih obilježja
- korištenje Save kao ekološko i doživljajno posebno značajnog krajolika
- korištenje Save kao energetskog potencijala što predstavlja nezanemariv dodatni izvor energije
- rektifikacija postojećih željezničkih trasa radi mogućnosti postizanja većih brzina
- regeneracija brownfield lokacija umjesto zauzimanja novih (greenfield) prostora za razvojne projekte
- afirmiranje prepoznatljivosti prostora na području aglomeracije kao turističkih i investicijskih odredišta
- Povezivanje većih gradova sa manjim jedinicama lokalne samouprave u mrežu kulturnih i urbanih vrijednosti
- geoprometni i geopolitički položaj kao resurs za razvoj

PRIJETNJE

- nedovoljan utjecaj/interakcija sadržaja u urbanoj aglomeraciji (promet, turističke i poslovne djelatnosti (domaće i međunarodne), obrazovne aktivnosti...)
- nekontrolirani rast motorizacije
- nedostatak informacija o razvoju regija u susjedstvu
- emisije iz stacionarnih izvora (odnosi se na Grad Zagreb)
- emisije iz difuznih izvora (promet i poljoprivreda)
- onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda
- produbljivanje dna rijeke Save i trend sniženja vodostaja
- velika prirodna ranjivost Zagrebačkog vodonosnika (osjetljivost resursa podzemnih voda (vodonosnik, vodocrpilišta, rezerve)
- veliki onečišćivači vodotoka Save (od slovenske granice do Siska)
- varijabilni vodostaj i stalni rizik od plavljenja južnog dijela UAZ-a
- ugroženost poljoprivrednih tala od daljnjeg i povećavajućeg onečišćavanja
- gubitak tala erozijom
- ugroženost šuma u urbanim središtima
- štetni utjecaji površinske eksploatacije mineralnih sirovina na okoliš
- globalno zagrijavanje (povećane temperature i smanjenje oborina GZ)
- usitnjenost i rascjepkanost zemljišta
- nesređeni katastarski i vlasnički odnosi
- ugroženost kvalitete tla zbog neracionalne uporabe gnojiva, pesticida i nekontroliranog ispuštanja nepročišćenih otpadnih voda
- trajna konverzija tla najbolje uporabne vrijednosti u nepoljoprivredne svrhe
- globalizacijski procesi otežavaju definiranje i učvršćivanje lokalnih identiteta pojedinih dijelova aglomeracije
- prenamjena šuma i poljoprivrednog zemljišta u privatnom vlasništvu
- pritisci za prenamjenu poljoprivrednog prostora
- propadanje/nestanak/gubitak graditeljske baštine
- širenje grada na neizgrađena područja, bez urbanističke i ekonomske opravdanosti
- ugroženost prirodnih resursa prenamjenom i eksploatacijom
- pritisak na prostor iz Grada Zagreba

RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE

SUSTAV PRAĆENJA I INFORMIRANJA U OKOLIŠU – RAZVOJNI PROBLEMI

Nedostatan sustav praćenja okoliša

Slaba dostupnost informacija o stanju okoliša širem krugu zainteresirane javnosti

Niska razina povjerenja građana u županijske institucije

Sporo provođenje postojećih planova/ programa

SUSTAV PRAĆENJA I INFORMIRANJA U OKOLIŠU – RAZVOJNE POTREBE

Uspostaviti informacijski sustav okoliša kao okvira za sve informacije o okolišu Županije

Efektivnije pratiti stanje okoliša po svim sastavnicama

Intenzivnije provoditi i kontinuirano ažurirati postojeće planove – u prvom redu Program zaštite okoliša Županije

Potaknuti jedinice lokalne samouprave na izradu lokalnih programa ZO

VODE – RAZVOJNI PROBLEMI

Pogoršana kakvoća vode rijeke Save (između lokacija Sava-Petruševac i Sava-Oborovo)

Potencijalno onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda Zagrebačkog vodonosnika (sukladno tome problem je i nedovoljan broj ugrađenih pročištača otpadnih voda)¹

Nepostojanje planskog okvira za održivo upravljanje i zaštitu slivova

VODE – RAZVOJNE POTREBE

Smanjiti broj i intenzitet onečišćenja voda na području ŽŽ, posebno u osjetljivim područjima, uvažavajući prihvatni kapacitet recipijenta

Povećati opseg pročišćavanja otpadnih voda prije ispuštanja u vodotokove ugradnjom pročištača otpadnih voda

Provesti mjere koje će stabilizirati dno Save i podići vodostaj te omogućiti bolju prihranu vodocrpilišta i jezera i povećati sigurnost od poplava u nizvodnim dionicama

Donijeti odgovarajuće županijske planove zaštite i održivog gospodarenja vodama

ZRAK – RAZVOJNI PROBLEMI

Emisije iz stacionarnih izvora (odnosi se na Grad Zagreb)

Emisije iz difuznih izvora (promet i poljoprivreda)

Skromna provedba mjera energetske učinkovitosti, čistih goriva i obnovljivih izvora energija

Nedostatna mreža postaja za mjerenje i praćenje kakvoće zraka

ZRAK – RAZVOJNE POTREBE

Smanjiti emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora

Unaprijediti sustav javnog prijevoza (Grad Zagreb)

Promicati primjenu mjere energetske učinkovitosti

Osuvremeniti i proširiti mrežu za mjerenje i praćenje kakvoće zraka

TLA – RAZVOJNI PROBLEMI

Nedostatno sustavno praćenje kvalitete tala

Onečišćenje tala otpadom, otpadnim vodama, blizinom prometnice, intenzivnom poljoprivredom, pretjeranom eksploatacijom mineralnih sirovina

Gubitak tala erozijom

Ugroženost poljoprivrednih tala

TLA – RAZVOJNE POTREBE

Racionalnije koristiti tlo posebno ono najkvalitetnije/obradivo sustavnijim upravljanjem

Nastaviti projekt unaprjeđenja biljne proizvodnje

Smanjiti ugroženost poljoprivrednih tala

¹ Naime činjenica je da većina pročištača ima samo I. mehaničku fazu pročišćavanja; biološka je faza uglavnom planirana, ali u praksi još nerealizirana, većinom iz financijskih razloga.

GOSPODARENJE OTPADOM – RAZVOJNI PROBLEMI

„Službena“ odlagališta koja ne zadovoljavaju kriterije suvremenog sanitarnog deponija otpada

„Divlji deponiji“ koji se i nakon saniranja ponovno obnavljaju

Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada

Nepostojanje sustava praćenja tokova otpada (količine, sastava, i sl.), odnosno informacija potrebnih za kvalitetno planiranje

GOSPODARENJE OTPADOM – RAZVOJNE POTREBE

Uspostaviti cjelovit sustav gospodarenja otpadom

Sanirati i zatvoriti trenutačno korištene deponija koji ne zadovoljavaju suvremene kriterije

Sanirati lokalitete onečišćene divljim deponijima i poduzeti mjere za sprečavanje njihova obnavljanja

Intenzivirati obrazovne i informativne aktivnosti u području gospodarenje otpadom

Podizati svijest i odgovornost građana o važnosti i prednosti odvojenog prikupljanja otpada

Jačati svijest i odgovornost pravnih i fizičkih osoba čijim gospodarskim aktivnostima nastaje otpad o potrebi redovite dostave podataka u elektroničku bazu Registra onečišćavanja okoliša

BUKA I SVJETLOST – RAZVOJNI PROBLEMI

Nepostojanje svijesti o buci kao vrlo štetnom obliku narušavanja kvalitete životnog prostora

Nepostojanje svijesti o svjetlosnom onečišćenju

Nedostatan sustav praćenja „onečišćenja bukom“

Okolišno agresivna / onečišćujuća i energetska / ekonomski neučinkovita javna rasvjeta

BUKA I SVJETLOST – RAZVOJNE POTREBE

Izraditi dokumente koje su Županija i njene JLS dužne izraditi (karte buke te akcijski planovi za dovođenje buke ispod dopuštenih/preporučenih razina) te osigurati njihovu provedbu

Provoditi mjere za uporabu okolišno prihvatljivije i ekonomsko-energetski učinkovitije javne rasvjete

OBRTNIŠTVO I PODUZETNIŠTVO – RAZVOJNI PROBLEMI
Smanjenje broja obrta
Nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja
Manjak motiviranosti i samopouzdanja te nedostatak financijskih resursa za pokretanje vlastitog posla posebice kod mladih
Nedovoljna informiranost poduzetnika o mogućim izvorima financiranja razvojnih projekata
Nedovoljno razvijena poduzetnička kultura
Nedovoljno korištenje sredstava iz fondova EU
Nedovoljno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog učenja
Nekonkurentnost poduzetnika
Previsoka davanja za poreze i doprinose
Nedostatak specijaliziranog kadra
Nedovoljan broj mladih stručnih kadrova
Nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj (nedovoljno strukovno ulaganje u istraživanja)
Sustav strukovnog obrazovanja ne prati potrebe obrtništva
Zastarjela tehnologija
Nelikvidnost i slaba zaštita vjerovnika
Sve veći broj stranih trgovačkih lanaca
Manjak poslovnog prostora i nesigurnost u korištenju zbog neizvjesne dugoročnije perspektive najma (povrat nacionalizirane imovine)
Nedovoljna povezanost i umreženost poduzetnika kako bi se osigurala veća konkurentnost na tržištu
Velika osjetljivost na negativna gospodarska kretanja (insolventnost, recesija)
Raširena pojava „sive ekonomije“
Izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta
Nedovoljna usmjerenost prema poticanju i razvoju start-up poduzetnika
Nedostatna svijest o važnosti zelenog održivog gospodarstva
Nedovoljno poznavanje menadžmenta i marketinških aktivnosti
Nedostatna svijest o važnosti društvenog poduzetništva
OBRTNIŠTVO I PODUZETNIŠTVO – RAZVOJNE POTREBE
Ulagati veće napore u promociju obrtničkih djelatnosti te poticanje strukovnih obrazovanja i upisa u obrtnička zanimanja
Kontinuirano promovirati poduzetništvo i stvarati povoljnu poduzetničku klimu/poticažno poduzetničko okruženje s naglaskom na jačanje poduzetničke kulture
Pružati potporu poduzetnicima za jačanje poduzetničkih kompetencija
Razvijati različite oblike usmjerenoga financiranja i jačati informiranost poduzetnika o mogućnostima financiranja njihovih razvojnih projekata
Pružati pomoć i podršku poduzetnicima prilikom internacionalizacije poslovanja
Jačati konkurentnost poduzetnika pružanjem potpora za podizanje tehnološke razine i jačanje kapaciteta za razvoj i proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti
Pružati potporu poduzetnicima za učinkovitije korištenje sredstava iz EU
Jačati suradnju između poduzetnika i sveučilišta i znanstvenoistraživačkih institucija odnosno poticanje povezivanja javnoga, privatnog i znanstvenoistraživačkog sektora
Poticati gospodarske subjekte čija politika poslovanja i razvoja uključuje visoki stupanj ulaganja u istraživanje i razvoj te inovacije
Razvijati različite oblike podrške poticanja i razvoja start-up poduzetnika
Jačati i razvijati poduzetničku potpornu infrastrukturu organizacijom novih poduzetničkih centara, inkubatora, tehnoloških parkova i drugih potpornih institucija
Poticati gospodarske aktivnosti koje osiguravaju „zeleno zapošljavanje“ te razvijati održivo i konkurentno gospodarstvo koje učinkovito iskorištava resurse i koristi zelene tehnologije
Jačati svijest o važnosti društvenog poduzetništva te poticati razvoj društvenih poduzetničkih inicijativa
Jačati lokalno partnerstvo za zapošljavanje radi razvoja ljudskih resursa i povećanja zaposlenosti
Nastaviti s programima poticanja razvoja obrta, uz jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta
Osigurati jednake povoljne tržišne uvjete svim sudionicima, naročito u prvim godinama poslovanja
Unaprijediti i jačati poslovno povezivanje obrtnika (zadruge i drugi oblici)
Nastaviti s programima poticanja razvoja obrta, uz jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta

Smanjiti administrativne i druge barijere za otvaranje i širenje obrta (pojednostavniti „papirologiju“, ukinuti dvostruka izvještavanja i sl.)
Nastaviti provoditi poticajne mjere za očuvanje tradicijskih i umjetničkih obrtničkih djelatnosti te za pojedine obrtničke djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo; pekarnice, slastičarnice i pojedine uslužne djelatnosti) radi osiguranja izvornosti, utvrditi dodatne kriterije za otvaranje obrta
Usvajanje pozitivnih iskustava te upoznavanje s negativnim iskustvima u obrtništvu EU
Poslovno povezivanje s ostalim gospodarskim subjektima susjednih županija i država
Kvalitetniji ciljani marketing na domaćem i stranom tržištu
Cjeloživotno obrazovanje
Obrtnički sajmovi u zemlji i inozemstvu
Dogradnja i usavršavanje jedinstvenog informacijskog sustava

GOSPODARSTVO – RAZVOJNI PROBLEMI
Grad s dostignutim BDPom po stanovniku zaostaje za razinom rasta sličnih gradova u EU (županije UAZ-a ispod nacionalnog prosjeka BDP po stanovniku)
Nedovoljna konkurentnost u odnosu na druge velike gradove
Nedostatna usmjerenost na proizvode i usluge veće dodane vrijednosti i višega tehnološkog stupnja obrade (razvoj nedovoljno zasnovan na tehnologiji i inovacijama, veliki udjel niskoakumulativnih industrija)
Nedovoljna poslovna umreženost
Nedovoljno razvijena tehnološka infrastruktura i suradnja gospodarskih subjekata, te malih i srednjih poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama usprkos velikom kadrovskom i obrazovnom potencijalu Zagreba
Nedostane mjere za poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu, posebno kod malih i srednjih poduzetnika
Slabo poticanje i vrednovanje razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva na gradskoj razini
Ubrzano starenje radne snage
Izražena strukturna nezaposlenost
Kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage u mnogim slučajevima ne odgovara potrebama tržišta rada (nedovoljno stručne radne snage)
Velik je udjel nezaposlenih starije dobi koji se teško prilagođavaju zahtjevima tržišta
Nedovoljna uključenost lokalne razine u programe za poticanje zapošljavanja Državnog zavoda za zapošljavanje
Nepostojanje cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih visoko obrazovanih osoba u onim dijelovima gospodarstva koji svoj rast i razvoj zasnivaju na znanju i inovacijama
Povećavanje jaza u razvijenosti između razvijenijih dijelova (oko Grada Zagreba) i ostatka UAZ kao i između urbanih i ruralnih područja
Nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo
Nedovoljno realiziranih privatnih investicijskih projekata
Nedovoljna orijentiranost na inozemna tržišta
Nedostatak financijskih sredstava za kapitalne infrastrukturne projekte
Nepovoljno makroekonomsko okruženje za postojeću strukturu industrije
Poduzetnička infrastruktura
Nedovoljna podrška razvoju poduzetničke infrastrukture (primarno GZ)
Nedostatna potpora razvoju poduzetništva, u pružanju stručnih i profesionalnih usluga malom i srednjem gospodarstvu
Sve poduzetničke zone nisu ujednačeno prostorno uređene, nemaju središnje imovinsko pravne odnose, nisu komunalno opremljene, nema organiziranog upravljanja njihovim razvojem
Veliki broj poduzetničkih zona (51) koje nisu u funkciji (prema kriteriju Državnog ureda za reviziju)
Velik broj zona u funkciji (21) u kojima posluje 5 ili manje poduzetnika
Nedovoljna usklađenost planova razvoja zona i razvojnih programa JLS-a/županija
Otežano praćenje stupnja/razine konkurentnosti za područje UAZ-a zbog nedostupnosti podataka
U nešto više od polovine (15) poduzetničkih zona u funkciji zaposleno je manje od 100 zaposlenika
Klasteri nemaju dovoljnu razvojnu dinamiku
Obrazovanje poduzetnika nije organizirano da privuče i potakne poduzetnike
Tehnološka infrastruktura je nerazvijena, ne postoje programi poticaja korištenja znanja i razvoja tehnologije u

poduzetništvu
Nedovoljno razvijena kvalitetna infrastruktura za razvoj poduzetništva (poduzetnički centri, opremljenost poduzetničkih zona, savjetodavne organizacije, kapaciteti Regionalne razvojne agencije)
Nedostatak opreme i prostora za svakodnevne aktivnosti u poduzetničkim zonama, te stručnih konzultanata
GOSPODARSTVO – RAZVOJNE POTREBE
Vrednovati i sustavno koristiti konkurentske prednosti UAZ-a za ubrzaniji razvoj, osobito njegove djelatnosti temeljene na znanju, tehnologiji i inovacijama - poticati razvitak kreativne ekonomije u gradskom središtu (kreativne industrije, istraživanje i razvoj, ekonomija multimedijalnog prometa informacijama, ekonomija doživljaja za posjetitelje grada...)
Unaprijeđenjem sustava obrazovanja za gospodarstvo/poduzetništvo podržavati stvaranje mladih visokoobrazovanih stručnjaka i menadžera, uz cjeloživotno osposobljavanje starije radne snage
Razvijati tehnološku i poslovnu infrastrukturu koja će poduprijeti i poboljšati povezivanje poduzetnika, posebno malih i srednjih, s istraživačkim i razvojnim institucijama
Jačati razvojno povezivanje pojedinih segmenata industrije oko uspješnih i na tehnologiji zasnovanih poduzeća (klasteri i drugi oblici povezivanja)
Poboljšati i ubrzati razvoj postojećih klastera i potaknuti osnivanje novih
Poticati male i srednje tvrtke koje svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija i koje su usmjerene na proizvodnje viših tehnoloških razina
Unaprijediti mjere za poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu, posebno kod malih i srednjih poduzetnika
Jačati poduzetničku i tehnološku infrastrukturu u funkciji korištenja konkurentskih prednosti UAZ-a i jačanje ukupne konkurentnosti (osobito prerađivačke industrije (izvozno orijentirane proizvodnje) te poljoprivrede i turizma)
Unaprijediti pripremu i vrednovanje programa za razvoj poduzetništva
Povećati rast izvoza proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti
Maksimalno povećati korištenje sredstava strukturnih fondova EU za implementaciju razvojnih projekata
Jačati kapacitete i vještine javnih institucija za privlačenje i servisiranje investitora te suradnju gradske uprave i svih institucija lokalnog okruženja s poduzetnicima
Razvoj efikasnijeg i učinkovitijeg upravljanja ljudskim resursima na svim razinama
Izrada i provedba cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih
Sustavno povećavati broj visokoobrazovanih stručnjaka i menadžera za potrebe ključnih djelatnosti (uz privlačenje mladih stručnjaka iz drugih sredina)
Područja UAZ koja zaostaju u razvoju više uključivati u programe potpora
Jačati promotivne aktivnosti pri privlačenju stranih ulagača
Poduzetnička infrastruktura
Ubrzati aktivnosti za stavljanje u funkciju poslovnih zona, rješavanjem imovinskopravnih i infrastrukturnih problema
Unapređivati poduzetničko okruženje kroz podršku potpornim institucijama za malo gospodarstvo, osobito za razvoj i poticanje pružanja stručnih i profesionalnih usluga malom gospodarstvu (osposobljavanje mreže konzultanata)
Ubrzati osposobljavanje poduzetničkih zona za privlačenje poželjnih investicija
Unaprijediti razvoj financijskih instrumenata za potporu poduzetništvu
Unaprijediti identificiranje i pripremu razvojnih projekata
Jačati Lokalni garantni fond i druge financijske oblike za poduzetništvo

ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST – RAZVOJNI PROBLEMI
Nastavak procesa starenja stanovništva, posebno središnjeg gradskog naselja
Smanjivanje udjela mladih
Nizak prirodni prirast stanovništva
Daljnji pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva
Razlike u gustoći naseljenosti na području UAZ-a
Nedostatak novih slobodnih radnih mjesta
Nepovoljna struktura nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja i dob

Visok udio žena u nezaposlenom stanovništvu
Visok udio nezaposlenih mladih bez radnog iskustva
Slaba obrazovna struktura stanovništva (ZŽ, KŽŽ)
Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu radne snage s obzirom na tražene kompetencije
Znatan broj deficitarnih zanimanja
Slabo razvijeni dodatni oblici obrazovanja, usavršavanja
Slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika
Nedovoljna razvijenost soft vještina (komunikacijske, prezentacijske i sl.)
Nedostatak visokoobrazovane radne snage (KŽ)
Neadekvatni programi za cjeloživotno obrazovanje
Neusklađenost mjera aktivne politike za zapošljavanje na nacionalnoj razini s potrebama na lokalnoj razini
Nemobilnost radno aktivnog stanovništva
ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST – RAZVOJNE POTREBE
Unaprjeđenje poticajnih mjera pronatalitetne i obiteljske politike (zapošljavanje mladih, poticaji za povoljnije rješavanje stambenih pitanja mladih obitelji, unaprjeđenje sustava potpore obiteljima odnosno zaposlenim roditeljima i dr.)
Potreba poduzimanja indirektnih mjera za zaustavljanje iseljavanja mlade obrazovane populacije
Izrada i provedba programa za pomoć starijim zaposlenicima kao i starijim nezaposlenima kako bi očuvali i usavršili njihove vještine, tako da mogu duže ostati na tržištu rada
Potreba za programima za aktivno uključivanje starijih osoba (65 +) – inkluziju u društvo
Usklađivanje srednjoškolskih obrazovnih programa s potrebama na tržištu rada
Oblikovanje srednjoškolskih nastavnih planova i programa prema zahtjevima konkretnih radnih mjesta
Poticanje cjeloživotnog učenja i razvoj programa sukladno potrebama na tržištu rada
Poticanje samozapošljavanja kroz malo i srednje poduzetništvo
Proširenje ponude dodatnih oblika obrazovanja, usavršavanja
Omogućavanje besplatnog stjecanja informatičke pismenosti nezaposlenim osobama, učenje stranog jezika, prekvalifikacije, osposobljavanje i usavršavanje te razvoj soft vještina prema individualnim potrebama
Poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih (više od 1 godine), osoba s invaliditetom
Izrada Strategije razvoja ljudskih potencijala i Akcijskog plana na razini UAZ
Stvaranje uvjeta za otvaranje centara za informiranje i savjetovanje o karijeri
Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva
Poticanje srednjoškolaca za nastavak školovanja kroz stipendije ili druge oblike financijske subvencije
Unaprjeđenje povezivanja obrazovnih institucija s poduzetništvom
Razvoj lokalnog tržišta rada

TURIZAM – RAZVOJNI PROBLEMI
Nedovoljna komunikacija i umreženost dionika u turizmu (zajednička suradnja na području realizacije turističkih projekata)
Nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog identiteta UAZ-a (vrijedilo je pojedinačno za Grad Zagreb, ZŽ i KŽŽ)
Nedostatak inovativnih sadržaja turističke ponude
Nedovoljno iskorišten potencijal posebnih oblika turizma
Nedostatna cikloturistička infrastruktura i nepovezanost cikloturističke ponude
Manjak domaćih i stranih investicija u turizmu (kao rezultat nesređenih vlasničkih odnosa i neefikasnih prostornih planova te slabog marketinga prema investitorima)
Nesustavno praćenje rizika koji utječu na konkurentnost
Nepostojanje preciznijih informacija o konkurentskom okruženju
Nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma
Niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa (uglavnom izvan Zagreba)
Nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti (uglavnom izvan Zagreba)
Nemogućnost korištenja turističkih atrakcija i resursa (dvorci, kurije i dr.) za turističke, muzejske, smještajne, kongresne i druge komplementarne ponude zbog neriješenih imovinskopравnih pitanja
Nedovoljno razvijen ruralni turizam
Nedostatan profesionalni/kvalitetan kadar (KŽ i ZŽ-nedovoljno zaposlenih stručnjaka u sektoru turizma i to za razvoj smještajne i kongresne ponude, razvoj seoskog, eko, etno, višednevnog izletničkog i obiteljskog turizma)
Nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ
Nerazrađena marketinška turistička politika
Međunarodna nekonkurentnost zagorskih toplica
Nedovoljno iskorišteni potencijali vjerskog turizma
Nedovoljna zaštita termalnih izvora (glavni turistički resurs KŽŽ-a)
Nedovoljno prilagođene kreditne linije i državni poticaji potencijalnim korisnicima (uglavnom prilagođeno korisnicima na moru)
Neiskorišten potencijal za zdravstveni turizam
Zaostala turistička infrastruktura
TURIZAM – RAZVOJNE POTREBE
Jačanje sektorske suradnje na nivou gradske uprave (UAZ-a?) po pitanjima vezanim uz turizam
Razvoj ustrojstvene jedinice zadužene za turizam u smjeru koordinacijskog i savjetodavnog tijela na području turizma
Izraženija i učinkovitija suradnja ustrojstvene jedinice zadužene za turizam s privatnim i civilnim sektorom, institucijama koje djeluju na području turizma, kulture, zaštite okoliša, obrazovanja, prometa
Osnivanje interesne skupine za upravljanje razvojem turizma u Gradu sastavljene od svih relevantnih dionika te zajedničko vođenje turističke politike, jačanje konkurentnosti turizma, osmišljavanje i kreiranje turističkih proizvoda UAZ-a
Poticanje JPP-a za razvoj turističke infrastrukture i ponude
Unaprjeđenje regionalne suradnje na području turizma
Stvaranje identiteta UAZ-a
Izrada akcijskog plana razvoja turizma UAZ-a i mjera za njegovu učinkovitu provedbu
Poticanje i razvoj inovativne turističke ponude
Razvijanje novih atrakcija posebno onih koje se temelje na unikatnosti
Obnova, revitalizacija, prenamjena postojećih te stvaranje novih, modernih i multifunkcionalnih globalno značajnih atrakcija u turističku svrhu
Poticanje razvoja medicinskog turizma, gradskog turizma, turizma baštine, sportsko-rekreativnog, kulturno-vjerskog, tranzitnog, izletničkog, edukacijskog turizma, skupova udruženja i korporacija, cikloturizma, eno gastro te socijalnog turizma kroz sektorsku suradnju
Izgradnja i umrežavanje cikloturističke ponude
Izgradnja cikloturističkog europskog centra za podršku cikloturistima i pružanje informacija
Stvaranje pozitivne klime za privlačenje stranih investitora s područja turizma (poboljšanje marketinga)
Uspostava indikatora za praćenje trendova turističkih proizvoda i usluga, atrakcija, infrastrukture i sl. iz konkurentskog okruženja i njihovo praćenje kroz ankete, istraživanja i sl.

Valorizacija ukupnog turističkog potencijala UAZ s obzirom na potencijalnu turističku potražnju
Unapređenje zaštite, implementacije i dugoročno održive valorizacije turističkih resursa
Određivanje prirodno-krajobrazno vrijednih područja i njihovo promicanje kao ekološkog turističkog proizvoda
Osnaživanje razvoja ruralnog turizma
Uvođenje i provedba sustavne edukacije i osposobljavanja (znanje i vještine) ugostitelja i turističkih radnika i svih uključenih u turističke aktivnosti (ljudski resursi u turizmu)
Nastavak podizanja kvalitete i povećavanja smještajnih kapaciteta ciljanim poticajnim mjerama
Rješavanje imovinskopравnih pitanja vezanih za turističke atrakcije i resurse, ali i zapuštene atrakcije
Nastavak unapređenja ponuda: na području parkova prirode u ŽŽ (Žumberak, Samoborsko gorje i Park prirode Medvednica, staza Bistra)
Unapređenje i proširenje komplementarne turističke ponude, razvoj smještajnih kapaciteta na ruralnom području vinskih cesta
Povećanje i poboljšanje smještajnih kapaciteta u ruralnom području (mali obiteljski hoteli), kampovi uz glavne magistralne prometnice i autoceste
Poticanje i podrška JLS u obnovi atraktivnih kulturnopovijesnih sadržaja koje imaju i stvaranju novih (kapitalna ulaganja u obnovu muzeja, galerija i starih gradskih jezgri, dvoraca i dr.)
Poticanje razvoja zdravstvenog turizma
Podizanje konkurentnosti toplica na međunarodnu razinu

ODGOJ I OBRAZOVANJE: PREDŠKOLSKI ODGOJ – RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak ustanova predškolskog odgoja
Nedovoljni kapaciteti predškolskih ustanova i dotrajalost zgrada i opreme
Nedostatak dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak na otvorenom
Nedovoljna ponuda verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja
Nedovoljna educiranost i organizacijske pretpostavke i uvjeti u procesu informatizacije djelatnosti
Radno vrijeme nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevni i drugih programa)
Nedostatak programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu, te formiranje stručnih timova
ODGOJ I OBRAZOVANJE: PREDŠKOLSKI ODGOJ – RAZVOJNE POTREBE
Osigurati svakom djetetu jednu godinu prije polaska u školu uključivanje u program predškole prema mjestu stanovanja
Poticanje i razvoj programa rane intervencije

OSNOVNOŠKOLSKO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE – RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima
Nedovoljni kapaciteti školskih ustanova
Nedostatak školskog prostora u postojećim osnovnoškolskim i srednjoškolskim objektima, nedostatak sportskih dvorana i igrališta u osnovnim i srednjim školama
Dotrajalost dijela postojećih školskih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim školama
Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama
Manjak sportskih dvorana i sportskih terena u osnovnim i srednjim školama
Manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama
Nedostatak stručnih suradnika
Nedostatak većih mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja osoba s posebnim potrebama
OSNOVNOŠKOLSKO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE – RAZVOJNE POTREBE
Izgradnja i dogradnja školskog prostora za prelazak na rad u jednoj smjeni
Stvaranje jednakih uvjeta školovanja na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb
Unapređenje javnog prijevoza učenika
Poboljšanje sufinanciranja učeničkog prijevoza
Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada
Poticanje razvoja sustava stipendiranja

VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ZNANOST – RAZVOJNI PROBLEMI

Nedostatan prostorni i kadrovski kapaciteti na fakultetima, te dislociranost

Nedostatan smještaj za studente

VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ZNANOST – RAZVOJNE POTREBE

Jačanje veze znanosti i gospodarstva

Proširenje ponude programa cjeloživotnog obrazovanja

KULTURNE DJELATNOSTI – RAZVOJNI PROBLEMI

Nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturne baštine

Zapuštenost spomeničke baštine

Oprema prostora muzeja, kazališta, centar za kulturu, galerija, knjižnica, koncertnih dvorana je u mnogim slučajevima nepotpuna i nije adekvatna za primjenu modernih tehničkih dostignuća

Nedostatak prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi

Nedostatak radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike

Nedovoljno razvijena mobilnost te nacionalna i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti

Neujednačenost, nejednaka ulaganja u temeljne institucije za kulturu od strane njihovih osnivača

Nedovoljna uključenost u europski kulturni prostor

Neadekvatna zaštita građe

Nedovoljan broj i nezadovoljavajuća teritorijalna raspodjela kulturnih događanja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima na području Urbane aglomeracije Zagreb

Kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom

Nedovoljan broj umjetničkih/rehabilitacijskih radionica za osobe s mentalnim teškoćama

Manjak projekata mobilnosti umjetnika

Manjak potpora kreativnim industrijama

Nedostatak prostora za rad i nedostatak stručnog kadra u sektoru kulturno-umjetničkog amaterizma

KULTURNE DJELATNOSTI – RAZVOJNE POTREBE

Sistematizacija i informatizacija informacija o kulturnim resursima u UAZ

Adaptacija i modernizacija kulturne infrastrukture

Kulturne i kreativne industrije prepoznati kao strateške i podržati međusektorsku suradnju

SPORT I REKREACIJA – RAZVOJNI PROBLEMI

Manjak sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama

Manjak sportskih građevina

Nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata

Neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca

Neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina

Nedovoljno sportski aktivnih stanovnika

Manjak programa sportske rekreacije

Neadekvatna sportska kultura gledatelja

SPORT I REKREACIJA – RAZVOJNE POTREBE

Poboljšanje sportske infrastrukture

Poboljšanje uvjeta za pripreme sportaša

Poboljšanje uvjeta kvalitete zdravstvene skrbi sportaša

TEHNIČKA KULTURA – RAZVOJNI PROBLEMI

Manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture

Nedovoljno koherentna i različitim potrebama nedovoljno prilagođena organizacijska struktura tehničke kulture

Neravnomjerna pokrivenost sadržajima tehničke kulture
Nedovoljan broj programa za darovite i programa za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama
Nedovoljno osmišljena i ostvarena suradnja subjekata tehničke kulture
TEHNIČKA KULTURA – RAZVOJNE POTREBE
Prepoznati važnost tehničke kulture te osmisлити strateške projekte za unaprjeđivanje uvjeta za razvoj tehničke kulture u UAZ

ZDRAVSTVO – RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata
Manjak i dotrajalost opreme
Nedostatne usluge hitne pomoći
Nedostatna provedba preventivnih zdravstvenih programa
Manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija
Neujednačena dostupnost zdravstvene zaštite
Neujednačena kvaliteta zdravstvene zaštite na području Urbane aglomeracije Zagreb
ZDRAVSTVO – RAZVOJNE POTREBE
Razvoj informatizacije i e-zdravstva
Osigurati uvjete za unapređenje preventivnog djelovanja
Unapređenje kvaliteta usluga zdravstvene zaštite po cijelom teritoriju UAZ

SOCIJALNA SKRB – RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovništva
Neadekvatni postojeći prostori
Manjak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba
Manjak stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama
Manjak programa i sadržaja za starije i nemoćne osobe
Nedovoljna uključenost stanovnika u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi
Nedovoljan broj alternativnih usluga u zajednici (usluga rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji...)
Nedovoljan broj smještajnih kapaciteta za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba
Nedovoljna zaposlenost osoba s invaliditetom
Slaba dostupnost specijaliziranih usluga (pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge)
SOCIJALNA SKRB – RAZVOJNE POTREBE
Razvoj van-institucijskih socijalnih usluga
Unaprjeđivanje usluga u zajednici

TERITORIJI I POLOŽAJ - RAZVOJNI PROBLEMI
Nisu utvrđene aktivnosti mogu odvijati između gradova, te nakon toga koji se sadržaji mogu planirati u UAZ kako bi se ostvario utjecaj ili interakcija između proučavanih gradova; sadržaji koji omogućuju interakciju urbanih aglomeracija jesu: aerodrom i zračni prijevoz - za turističke ili poslovne aktivnosti; sveučilište - za studiranje i interakciju studenata, nastavnika i profesora; poduzeća sumjerena na internacionalnu suradnju - za posao koji zahtijeva sastanke jednom tjedno, kao što bi mogao biti rad u zagrebu, s upravom i prezentacijom rada u gradovima iz eu okruženja.
TERITORIJI I POLOŽAJ - RAZVOJNE POTREBE
Korištenje pozicijske prednosti prometno-geografskog položaja UAZ-a (koridori cestovnog i željezničkog prometa, povezivanje s europskim prostorom i ostalim hrvatskim regijama)

Utjecajna zona gradova koji su udaljeni 50 km tj. 30 minuta bez obzira na granicu a čine područje dnevnih migracija. Za postavljanje razvojne koncepcije aglomeracije važno je utvrditi kakav je utjecaj UAZ na njih, može li se u tim gradovima planirati utjecaj, koje sadržaje bi trebalo razvijati kako bi se utjecaj ostvario, te kako pospješiti utjecaj ili ako ne postoji kako ga potaknuti ako se je uključivanje tih gradova u utjecajno područje sustava zagrebačke urbane aglomeracije na obostranu korist.

PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA - RAZVOJNI PROBLEMI

posebno su ugrožene šume u urbanim središtima

nedostatno je korištenje **šumskih područja kao razvojnog resursa** (rekreacija, turizam, izletništvo...)

- **Sava** s pritokama **ekološki i doživljajno posebno značajan krajolik** - nedovoljno iskorišten potencijal - nejasna strategija razvoja (energetsko iskorištavanje, obrana od poplava, rekreacijsko-izletničko-turistički potencijal....)
- nedovoljno iskorišteni te ugroženi **Medvednički potoci** – potencijal za oblikovanje otvorenih prostora i povezivanja grada (veza Medvednica – Sava kao pejzažni identitet grada)
- nedovoljno iskorištene **vode stajačice (posebno šljunčare)** nedostatak sustavnog saniranja i prenamjene
- izuzetan primjer bioraznolikosti **Crna Mlaka** (Ramsarski lokalitet)
- osjetljivost resursa **podzemnih voda** (vodonosnik, vodocrpilišta, rezerve)
- nedovoljno iskorišteni izvora: **mineralne vode (Jamnica)**
geotermalni izvori

50 % površine UA čine poljoprivredna područja - najvrjednija poljoprivredna tla su najugroženija (urbano širenje, infrastruktura, eksploatacija min.sirovina), nedostatak poljoprivredne strategije regije s obzirom na blizinu velikog urbanog središta ZG i pogodnosti tla), nije prisutan koncept sustavne proizvodnje „zdrave hrane“**

4 geotermalna izvora u užem obuhvatu UA - nedovoljno istražen energetski potencijal

Površinsku eksploataciju mineralnih sirovina redovito prate dvojaki štetni utjecaji na okoliš; prvo - tehnološki proces sa svojim posljedicama i drugo - izmjena prirodnog oblika krajolika zbog čega oblikovanje i prenamjena otkopanih prostora postaje primarni zadatak sanacije površinskih kopova.

PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA - RAZVOJNE POTREBE

potrebno je stručno valorizirati mineralne resurse, koji do sada nisu bili integralno istraživani. Stavljanjem rudarske djelatnosti u kontekst društveno-ekonomskog razvoja i analizom mogućnosti moći će se razmotriti modeli gospodarske politike u području gospodarenja mineralnim sirovinama, koja je (za sada) dobrim dijelom prepuštena inicijativi poduzetnika.

šume zauzimaju oko 119.245 ha što čini više od 40% ukupnog teritorija UA - iskoristiti

zbog višestrukih vrijednosti šuma važna je njihova zaštita te eventualno povećanje

Preispitati i racionalno odrediti buduće potrebe iskorištavanja min. sirovina – izraditi Studiju društveno-ekonomskog značenja eksploatacije

- Gospodarenje mineralnim sirovinama zasnivati na postavkama održivog razvitka (definiranjem optimalnog korištenja prostora kopova ograničiti količinu i trajanje eksploatacije a posebno sustavno i u kratkom roku prekinuti eksploataciju, i sanirati kamenolome u Parku prirode Medvednica i Žumberačko gorje).
- Utvrditi sustav racionalnog vađenja šljunka za potrebe građevinske industrije, uređivanjem postojećih šljunčara i novonastalih jezera;
- Uspostaviti model i sustav reguliranja konflikata gospodarenja prirodnim resursima; utvrditi sanaciju i moguće namjene na prostorima gdje su eksploatirane mineralne sirovine (za sva napuštena eksploatacijska polja potrebno je iznaći najpovoljnije rješenje njihove sanacije - izrada odgovarajućih dokumenata prostornog uređenja i projekata sanacije)

PRIRODNA BAŠTINA, BIORAZNOLIKOST I KRAJOBRAZNA RAZNOLIKOST- RAZVOJNI PROBLEMI

nedostatno sustavno strategijsko umrežavanje prirodnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora

nedostatno korištenje prirodne baštine kao razvojnog resursa (slaba suradnja priroda – turizam – gospodarstvo – „kulturne industrije“)

Ugroženost ekološki značajnih područja (divlji deponiji, urbanizacija, otpadne vode i sl.)

slaba educiranost lokalne zajednice

S obzirom na slojevitost obilježja krajolika nedovoljno je razvijen/istančan odnos u definiranju vrsta i intenziteta intervencija različitim tipovima oblicima krajobraznih jedinica.

PRIRODNA BAŠTINA, BIORAZNOLIKOST I KRAJOBRAZNA RAZNOLIKOST- RAZVOJNE POTREBE

Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom i krajobraznom raznolikošću

Podizanje svijesti o važnosti održivog upravljanja prirodnom baštinom i bioraznolikosti

OPSRKBA PITKOM VODOM - RAZVOJNI PROBLEMI

Nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe UAZ-a

Zagađenost postojećih vodocrpilišta na području središnjega dijela UAZ-a

Smanjenje nivoa podzemne vode na središnjem dijelu UAZ-a

Djelomična dotrajalogost sustava vodoopskrbe zbog čega dolazi do znatnih gubitaka, Nemogućnost zadovoljavanja sigurnosnih kapaciteta vodospremnika prema standardima EU

Razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova UAZ-a

Problem osiguravanja dostatne količine i kakvoće vode

RAZVOJNE POTREBE

Uspostava cjelovitog sustava javne vodoopskrbe UAZ-a

Ujednačavanje stupnja opskrbljenosti vodom područja UAZ-a

Popravlak postojećeg i izgradnja novog sustava vodoopskrbe radi povećanja pokrivenosti područja i cjelovitosti sustava, te podizanja razine opskrbljenosti
Izgradnja sigurnosnih vodospremnika prema standardima EU

Podizanje svjesnosti o važnosti vodocrpilišta za cijelo područje UAZ-a

Optimizacija upravljanja sustavom vodoopskrbe

ODVODNJA I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA - RAZVOJNI PROBLEMI

Nepostojanje cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području UAZ-a

Dotrajalogost sustava odvodnje na središnjem području UAZ-a

Neodgovarajuća sigurnost sustava u slučaju elementarnih nepogoda na središnjem području UAZ-a

Korištenje septičkih jama na području UAZ-a koje nemaju odgovarajuću vodonepropusnosti i kapacitet

Onečišćenje površinskih vodotoka, tla i podzemnih voda nepročišćenim otpadnim vodama

ODVODNJA I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA - RAZVOJNE POTREBE

Izgradnja cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području UAZ-a, Spajanje sustava odvodnje na kolektorske mreže

Promoviranje decentraliziranog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na područjima gdje je to ekološki i financijski prihvatljivo

Zamjena dotrajalih dijelova sustava odvodnje na središnjem području UAZ-a

Odvajanje otpadnih i oborinskih voda

Optimizacija upravljanja sustavom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

ZAŠTITA OD ŠTETNOG DJELOVANJA VODA - RAZVOJNI PROBLEMI

Varijabilni vodostaj i stalnim rizik od plavljenja južnog dijela UAZ-a

ZAŠTITA OD ŠTETNOG DJELOVANJA VODA - RAZVOJNE POTREBE

Realizacija etapa projekta zaštite od poplave – „Sustav Srednje Posavlje“ (retencija Lonsko polje, savski nasipi, HE Zaprešić)

Izgradnja sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina

OPSKRBA PLINOM - RAZVOJNI PROBLEMI

- Djelomična pokrivenost UAZ-a plinoopskbnom mrežom
- Djelomična dotrajalost plinoopskrbnih mreža s velikim gubicima
- Nedovoljni kapacitet plinoopskrbne mreže za buduće potrebe (glavni magistralni plinovod)
- Nesigurnost opskrbe – nepostojanje skladišta

OPSKRBA PLINOM - RAZVOJNE POTREBE

- Plinifikacija cijelog prostora UAZ-a
- Razvoj distribucijske mreže na cijelom prostoru UAZ-a
- Sanacija postojeće plinoopskrbne mreže i izgradnja novih plinovoda i regulacijskih stanica za povećanje kapaciteta i opskrbu prirodnim plinom
- Optimizacija upravljanja i distribucije prirodnog plina
- Uvođenje sustava daljinskog očitavanja potrošnje prirodnog plina

ZBRINJAVANJE OTPADA - RAZVOJNI PROBLEMI

- Nepostojanje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom
- Nepostojanje regionalnih centara za zbrinjavanje otpada
- Divlja odlagališta otpada koja se nakon provedene sanacije ponovo koriste kao deponij
- Nepostojanje rješenja za zbrinjavanje otpada sa središnjeg dijela UAZ-a nakon 2018.
- Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada

ZBRINJAVANJE OTPADA - RAZVOJNE POTREBE

- Uspostava cjelovitog sustava gospodarenje otpadom
- Utvrđivanje lokacije i izgradnja regionalnih centara za zbrinjavanje otpada
- Podizanje svijesti o štetnim učincima divljih odlagališta otpada na okoliš
- Zatvaranje i sanacija odlagališta otpada Prudinec
- Unaprijeđene sustava odvojenog prikupljanja otpada
- Uređenje reciklažnih dvorišta i zelenih otoka
- Podizanje svijesti o potrebi smanjenja proizvodnje otpada, odvojenog prikupljanja otpada, te izbjegavanja nastanka otpada i smanjenja njegovih štetnih utjecaja

IKT INFRASTRUKTURA - RAZVOJNI PROBLEMI

Na području UAZ-a operatori imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa brzinama većim od 30 do 100 MBit/s na pretežitom dijelu UAZ-a, a na preostalom dijelu brzinom većom od 2 do 30 MBit/s. Pristup se omogućuje putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije i područja na kojima pojedini operatori mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu.

RAZVOJNE POTREBE

Ujednačiti pristup širokopojasnom internetu

Obrazovanje stanovništva za korištenje IKT

Povećanje učinkovitosti uprave korištenjem IKT

TRŽNICE - RAZVOJNI PROBLEMI

Nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja na tržnicama središnjeg dijela UAZ-a

Radno vrijeme tržnica nije prilagođeno korisnicima

RAZVOJNE POTREBE

Uređenje i sadržajno aktiviranje tržnica središnjeg dijela UAZ-a
uvođenje „produženog“ novog radnog vremena
Redovito održavanje seljačkih tržnica i sajmov

GROBLJA - RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatak ukopnih mjesta na velikim grobljima (Mirogoj i Miroševac) na središnjem prostoru UAZ-a.
Nedostatak ukopnih mjesta na manjim grobljima na području UAZ-a.
GROBLJA - RAZVOJNE POTREBE
Nužnost izrade programa ukopa s brojem i kapacitetom ukopnih mjesta
Potreba dugoročnog osiguravanja dovoljnog prostora za širenje groblja kroz etapnu realizaciju
Izrada prostorno-planske dokumentacije za proširenje manjih groblja na području UAZ-a

2.3.1.10. ZAŠTITA I ZBRINJAVANJE ŽIVOTINJA

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatni kapacitet skloništa za kućne ljubimce u Dumovcu
Nepostojanje groblja za kućne ljubimce na području UAZ-a
RAZVOJNE POTREBE
Proširenje skloništa za kućne ljubimce u Dumovcu i izgradnja drugih skloništa
Izgradnja groblja za kućne ljubimce na području UAZ-a

JAVNI PUTNIČKI PROMET - RAZVOJNI PROBLEMI
Na području zagrebačke aglomeracije razvidan je problem u organizaciji javnog putničkog prometa koji ne funkcionira kao cjeloviti sustav.
JAVNI PUTNIČKI PROMET - RAZVOJNE POTREBE
Za potreba odvijanja javnog putničkog prometa u zagrebačkoj aglomeraciji razvidna je potreba: - uvođenja integriranog prijevoznčkog sustava (IPS).   - unapređivanja javnog prijevoza poticanjem razvoja prigradske željeznice   - usklađivanje i koordinacija različitih razina javnog prijevoza

CESTOVNI PROMET - RAZVOJNI PROBLEMI
Osnovna prostorno-razvojna obilježja cestovne infrastrukture u zagrebačkoj aglomeraciji pokazuje određene slabosti: - u dinamici izgradnje brzih cesta u funkciji uspostave cjelovitog sustava cestovne mreže   - u dinamici izgradnje kritičnih dionica kao što su obilaznice gradova i mjesta   - u dinamici odluke o trasi nove južne obilaznice Zagreba sa svrhom rasterećenja od tranzitnog prometa (trasa nije ucrtana u Županijskim planovima)
Prometne gužve na ulazima u grad tijekom vršnih opterećenja cestovne prometne mreže uzrokovane dnevnim migracijama ili tranzitnim prometom ukazuju na potrebu trasiranja i izgradnje nove južne obilaznice Zagreba što bi dodatno rasteretilo grad od tranzitnog prometa, i ujedno doprinijelo boljoj premreženosti prostora južnog dijela zagrebačke aglomeracije.

Na području UAZ-a prisutan je relativno visoki stupanj motorizacije, te se može uočiti problem nedostatnog broja parkirnih mjesta na njezinom središnjem području.

CESTOVNI PROMET - RAZVOJNE POTREBE

Predlaže se:

- 1) dinamiziranje izgradnje mreže brzih prometnica koje imaju za cilj povezati dva glavna cestovna prometna pravca autocestu A2 i autocestu A4 na području Krapinsko – zagorske županije (prvi prsten) i Varaždinske županije (drugi prsten).
- 2) izgradnja novog cestovnog prstena – nove južne obilaznice sa svrhom rasterećenje područja grada Zagreba od tranzitnog prometa povezujući autoceste A1, A11 i A3.
- 3) povezivanje gradova i naselja Krapinsko-zagorske županije s Gradom Zagrebom tunelskom vezom kroz Medvednicu

Predlaže se daljnji razvoj sustava Park&Ride na širem prostoru UAZ-a, tj. na važnim prometnim terminalima. Za deficite u postojećoj izgradnji nužno je predložiti prikladna rješenja, a kod nove izgradnje treb se osigurati dostatan broj parkirališnih mjesta u skladu s prostorno planskom dokumentacijom. (Zagreba Plan)

ŽELJEZNIČKI PROMET - RAZVOJNI PROBLEMI

Postojeća željeznička infrastruktura zagrebačkog čvora nije u potpunosti prilagođena potrebama javnoga gradskog i prigradskoga željezničkog prometa te ju je potrebno dopuniti s ciljem postizanja bolje razine usluge.

Nova rješenja južnog dijela zagrebačkog čvora daju veće razvojne mogućnosti oslobađajući grad u većoj mjeri od tranzitnoga teretnog prometa (prolaz koridorskih pruga obodom šireg područja grada) i ujedno dajući veće mogućnosti razvoja gradskoga i prigradskoga prometa.

Stanje željezničke infrastrukture u zagrebačkoj aglomeraciji obilježava djelomično zastarjela željeznička mreža, nedovoljnog kapaciteta i opremljenosti.

Analiza prostorno planske dokumentacije zagrebačke aglomeracije pokazuje:

- tendenciju rektifikacije postojećih željezničkih trasa radi mogućnosti postizanja većih brzina
- tendenciju vođenja tranzitnog prometa izvan gradova i mjesta
- uvođenje novih trasa na lokalnoj razini radi postizanja bolje prometne povezanosti sa Zagrebom

ŽELJEZNIČKI PROMET - RAZVOJNE POTREBE

Predlaže se:

- 1) realizacija nove južne trase željezničkog čvora Zagreb
- 2) aktivacija i rekonstrukcija regionalne i lokalne pruge prema Đurmancu
- 3) rekonstrukcija i izgradnja nove željezničke pruge na potezu Varaždin - Đurmanec

ZRAČNI PROMET - RAZVOJNI PROBLEMI

Na području zagrebačke urbane aglomeracije smještena je zračna luka Zagreb kao međunarodni aerodrom, te zračno pristanište u Lučkom.

Na području aglomeracije planirana je izgradnja 3 novih zračnih luka i pristaništa, od kojih su dvije na

sjevernom dijelu UAZ-a (Zabok i Tugaonica) i jedna nova zračna luka i pristanište na južnom dijelu UAZ-a (Pisarovina). Područje UAZ-a je opremljeno sa 7 letjelišta (Buševac na području Grada Velika Gorica, Cvetković na području Grada Jastrebarsko, Veleševac na području Općine Orle, Lupoglav i Štakorovec na području Općine Brckovljani, Zaprešić na području Grada Zaprešića, Komin na području Grada Sveti Ivan Zelina)

- uskladiti s koncepcijom razvoja aglomeracije

ZRAČNI PROMET - RAZVOJNE POTREBE

Razvojne potrebe: unaprijediti povezanost zračne luke Zagreb sa središtem aglomeracije i iskoristiti potencijal zračnih luka i pristaništa

BICIKLISTIČKE I PJEŠAČKE STAZE I PUTEVI - RAZVOJNI PROBLEMI

Na području zagrebačke aglomeracije postoje brojne biciklističke rute sa specifičnim temama koje znatno doprinose turističkoj ponudi cijele regije.

Sektorske analize i njezini kvantitativni pokazatelji ukazuju na trend povećanja ukupne dužine biciklističkih staza te korištenje bicikla kao prijevoznog sredstva.

U središnjem dijelu zagrebačke aglomeracije razvidna je nepovezanosti biciklističkih staza i traka međusobno te nepovezanosti istih s okolnim prostorom.

Problem: Nedovoljni razvijeni biciklistički promet.

BICIKLISTIČKE I PJEŠAČKE STAZE I PUTEVI - RAZVOJNE POTREBE

Predlaže se dodatno razviti biciklistički i pješački promet te dopuniti postojeću biciklistički i pješačku mrežu na području zagrebačke aglomeracije.

RIJEČNI PROMET - RAZVOJNI PROBLEMI

Riječni promet obilježava:

- neuređenost postojećih riječnih objekata postojećeg plovnog puta Save
- nedovršenost projekta uređenja plovnog puta rijeke Save na IV./V. klasu

RAZVOJNE POTREBE

Rijeke Sava predstavlja potencijal za razvoj riječnog (nautičkog) turizma.

RAVNOPRAVNOST SPOLOVA - RAZVOJNI PROBLEMI

- na nacionalnoj razini nije razvijena jedinstvena metodologija prikupljanja statističkih podataka i pripadajućih rodni istraživanja

- nema analize pokazatelja ekonomskih ili društvenih kretanja u odnosu na spol

- na nacionalnoj razini nema metodologije za provedbu strategije uvođenja načela ravnopravnosti spolova, uključujući uvođenje načela ravnopravnosti spolova u planiranje proračuna, analize izrađene na temelju spola te procjenu utjecaja spola

- na nacionalnoj razini nema razrađenog plana i metodologije obrazovanja službenika/službenica o ravnopravnosti spolova, posebice za lokalnu razinu

- javnost malo zna o diskriminaciji temeljem spola

- proces usklađivanja obiteljskog, privatnog i profesionalnog života ne prati zahtjeve uklanjanja - nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena.

RAZVOJNE POTREBE

- ocjenjivanje i vrjednovanje učinka akata, odluka i akcija upravnih tijela gradova i općina na položaj žena i muškaraca radi njihove stvarne ravnopravnosti
- promicanje uporabe rodno osjetljivog jezika
- provedba programe izobrazbe o ravnopravnosti spolova gradskih i općinskih službenika/ka, na kojima će sudjelovati žene i muškarci
- prikupljanje statističkih podataka i rodno istraživanje na razini aglomeracije
- informiranje javnosti o zakonodavstvu koje regulira pitanja ravnopravnosti spolova

SUZBIJANJE RASNE I DRUGE DISKRIMINACIJE - RAZVOJNI PROBLEMI

nedovoljna znanja i osviještenost o diskriminaciji

- nedovoljna razmjena dobrih praksi između gradova i općina unutar Urbane aglomeracije Zagreb i gradova EU
- nedovoljna obrazovanost gradskih službenika/ca o osvješćivanju predrasuda i prepoznavanju

SUZBIJANJE RASNE I DRUGE DISKRIMINACIJE - RAZVOJNE POTREBE

- stvaranje financijskih i stručnih preduvjeta za poboljšanje znanja o diskriminaciji te senzibilizacija javnosti za ovu temu
- poticanje razmjene dobrih praksi između Urbane aglomeracije Zagreb i gradova EU
- poticanje organizacija civilnog društva da doprinose jačanju javne svijesti o društvenoj opasnosti diskriminacije i dobru koje za svakoga donosi poštivanje prava drugog i drugačijeg
- jačanje uloge lokalnih medija u promicanju tolerancije i potrebe suzbijanja svakog oblika diskriminacije na prostoru aglomeracije

CIVILNO DRUŠTVO I SLOBODA UDRUŽIVANJA - RAZVOJNI PROBLEMI

- udruge uglavnom nemaju projekte sa značajnijim razvojnim učinkom
- nedostatak pokazatelja o doprinosu udruga u pružanju pomoći i podrške građanima u provedbi programa/projekata za koje su ostvarili financijsku potporu iz proračuna
- nedostatak koordinacije udruga i koordinacije rada udruga na istočnom, južnom, zapadnom i sjevernom dijelu aglomeracije
- nedostatak strateškog dokumenta za suradnju s udrugama
- velikom broju udruga potrebno je sufinanciranje osnovnih troškova rada
- nedovoljna zastupljenost stručnih osoba u tijelima udruga, kao i njihova osposobljenost za pripremu aplikacija za razvojne projekte
- nepostojanje udruga - nositelja razvoja civilnog društva (npr. udruga za promicanje demokracije, ljudskih prava, tolerancije, poštivanja osobnosti i ljudskog dostojanstva) te udruga koje bi se bavile problematikom nasilja i pružanja pomoći žrtvama na sjevernom dijelu aglomeracije
- nedostatak financijskih sredstava i adekvatnih prostora za djelovanje udruga na sjevernom dijelu aglomeracije

CIVILNO DRUŠTVO I SLOBODA UDRUŽIVANJA - RAZVOJNE POTREBE

- jačanje osposobljenosti udruga za pripremu i realizaciju razvojnih projekata
- razvijanje mehanizama za procjenu doprinosa udruga u pružanju pomoći i podrške građanima u provedbi programa/projekata za koje su ostvarili financijsku potporu iz proračuna
- izrada normativnih okvira za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja gradskih odluka i strateških dokumenata
- jačanje mehanizama uključenosti predstavnika civilnog društva u donošenje odluka i strateških

dokumenata

- izrada strateških dokumenata za suradnju s udrugama
- uspostavljanje jedinstvene javne baze podataka o davanju financijskih potpora udrugama koja će biti kontinuirano ažurirana
- jačanje umreženosti udruga
- osiguravanje osnovnih materijalnih, prostornih i drugih uvjeta za organizacijsku konsolidaciju i razvoj programske djelatnosti svih, posebice novoosnovanih udruga

MLADI U URBANOJ AGLOMERACIJI ZAGREB - RAZVOJNI PROBLEMI

- nezaposlenost mladih i nedostatak životne perspektive
- nizak životni standard
- nedovoljno obrazovanje mladih i nedovoljna ponuda svima dostupnih edukacijskih sadržaja
- nedostatak interesa za društvena zbivanja i nedovoljno javno djelovanje mladih
- neuključenost mladih u procese odlučivanja
- odlazak mladih u inozemstvo
- nedostatak mikroregionalnih centara za mlade/klubova mladih (adekvatnih prostora koji bi objedinili sve usluge potrebne mladima te omogućili sudjelovanje i obrazovanje svih neovisno o financijskim mogućnostima)
- nedovoljna pristupačnost i atraktivnost postojećih sportsko – rekreacijskih sadržaja mladima

MLADI U URBANOJ AGLOMERACIJI ZAGREB - RAZVOJNE POTREBE

- osigurati kvalitetno obrazovanje sukladno zahtjevima tržišta i potrebama hrvatskog društva
- unaprijediti servise za povremeno zapošljavanje mladih tijekom školovanja
- osigurati poticanje za sustavno i djelotvorno zapošljavanje mladih nakon završenog školovanja, te osigurati pomoć pri traženju posla
- osigurati sudjelovanje mladih u procesu odlučivanja na svim razinama; osigurati učestalije i kvalitetnije komunikacije vlasti s mladima
- smanjiti odlazak mladih u inozemstvo, odnosno stvoriti kvalitetne preduvjete za život mladih na području Urbane aglomeracije Zagreb
- izgraditi partnerski odnos s udrugama mladih i za mlade, te jedinicama lokalne samouprave u postizanju ciljeva na dobrobit mladih
- osigurati prostore u vlasništvu JLS za osnivanje mikroregionalnih centara za mlade/klubova mladih
- osnivanje centra / klinike za reproduktivno zdravlje mladih, te (ne)formalnih grupa za vršnjačku pomoć
- podrška radu udruga mladih, udruga za mlade i usluga za mlade
- informiranje mladih o njihovim mogućnostima / dostupnim događanjima / manifestacijama

BRANITELJI - RAZVOJNI PROBLEMI

- značajan broj braniteljske populacije na području Urbane aglomeracije Zagreb
- potreba braniteljske populacije za skrb i savjetovanje kroz posebne, prilagođene programe
- nedostatak odjela/uređa za branitelje
- zahtjevi za povećanom medicinskom skrbi i savjetovanjima

BRANITELJI - RAZVOJNE POTREBE

- osnivanje ustanove i zaklada za skrb o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji
- jačanje sustavnog rada s braniteljskim udrugama

- provođenje javnih radnih aktivnosti i poticanje samozapošljavanja i zapošljavanja branitelja
- uređenje i održavanje centara za rekreaciju i provođenje slobodnog vremena

PROSTORNO UREĐENJE - RAZVOJNI PROBLEMI

- prostorni planovi su međusobno neusklađeni u pojedinim dijelovima
- u svima je vidljiva usmjerenost i važnost razvijanja odnosa prema Zagrebu
- ali nije vidljiva konkretizacija tih stavova u planskim smjernicama razvoja
- zajedničke strategije i usklađivanje ciljeva, smjerova i načina razvoja nisu vidljivi

Stanovanje

- razvijaju se na temelju postojećih građevinskih područja uz njihovo minimalno proširivanje
- nije vidljiva planska intervencija koja će biti značajna za poboljšanje funkcioniranja aglomeracije kao cjeline što znači da se pojedini dijelovi isključuju iz sustava ili ne koriste svoj potencijal, dok se drugi prekomjerno razvijaju
- unutar postojećeg područja msještaju se aktivnosti koje nisu uvijek kprimjrene iako bi se mogle organizirati jednostavnije u sustavu ukupnog obuhvata zagrebačke aglomeracije

Gospodarstvo

- radne zone se razvijaju ne dovoljno koordinirano
- to su mjesta koja trebaju biti dostupna iz svih dijelova aglomeracije sa dnevnim razinom migracija zaposlenih
- povezivanje stanovanja s radom - treba konceptijski osmisliti na razini cjelokupne aglomeracije

Turizam

- koncepcije zajedničkog razvoja grada i njegove aglomeracije za turiste
- razvijati i kreativne aktivnosti u cjelokupnom prostoru aglomeracije za njegove urbane i ruralne stanovnike

Poljoprivreda

- koncepcija za industrijsku poljoprivredu koja je bazirana na velikom obuhvatu zemljišta i poljoprivredu malih parcela

Šumarstvo

- koncepcija aktiviranja svih šumskih potencijala za gospodarske aktivnosti koje ne uključuju samo drvnu masu nego i prateće turističke aktivnosti boravka u šumama

Centri

- koji sustav omogućava ravnomjerni uravnoteženi razvoj
- kako spriječiti iseljavanje iz manjih mjesta
- kako aktivirati sve prenosti svake od lokacija i ako ih aktivirati
- što treba da se ostvari prostor koji je u cjelokupnom obuhvatu aglomeracije tako opremljen i uređen da zadovoljava suvremeni standard življenja
- tek se tada može računati na sve prostorne rezurse i sva mjesta, inače se pojedini dijelovi moraju isključiti iz sustava jer ne zadovoljavaju osnovne preduvjete da se na njih može računati
- formirati podcjeline istog karaktera u kojima se razvijaju posebna obilježja i oni se s tim obilježjima mogu kvalitetnije uključiti u život aglomeracije

Promet i infrastruktura

- nedostatak je formiranje jasnog modela unutar kojega funkcionira sustav prometa na razini aglomeracije
- pojedini segmenti prometa su razvijeni ali nisu povezane prostorno jer ne uključuju cjelokupno

posdružje aglomeracije nego samo pojednne segmente

- a problem je i nepovezenost između pojedinih elemenata sustava napr cestovni i željeznički se ne nadopunjuju kako bi stvorili dodatnu vrijednost kombiniranog oblika transporta veće se ponašaju konkurentski

- javni gradski promet - javni promet u aglomeracija nije kontroliran i planiran u sustav

- treba razviti jasnu viziju toga prometa

- jedan zajednički sustav koji se sastoji od željeznice, busa, tramvaja, žičare, biciklističkog sustava i parkin sustava sa terminalima kao ključnim točkama

- razvijati zračni i riječni promet

- infrastruktura je razvijena, sve je dostupno, ali možda nedovoljno povezano s prometom

Priroda i kultura, ograničenja i uvjeti

dobro prepoznato i opisano

utvrđeno je sve što bi trebalo štititi

vrlo veliki broj elemenata koji se prepoznaju kao vrijedni

iako su zaštićeni mnogi propadaju jer nisu održavani

nema jasne ideje koji se elementi tretiraju kao jako važni za razvoj a koji su u drugome planu

nejasna fokusiranost dovodi do problema u aktiviranju potencijala

odrediti fokuse i glavne smjerove razvoja koji se planiraju iskoristiti te njih s posebnom pažnjom kontrolirati

važno je na što se treba staviti fokus

planovi su detektirali što se sve može štititi, ali nisu definirali glavne fokuse i ideju razvoja

RAZVOJNE POTREBE

Unaprijediti sustav planiranja zahvata u prostoru koji podupire stratešku usmjerenost UAZ

Izraditi jasne akcijske planove po segmentima unaprjeđenja prostora

UPRAVLJANJE PODACIMA O PROSTORU I STANOVNIŠTVU - RAZVOJNI PROBLEMI

- Usitnjenost i rascjepkanost zemljišta
- Nesređeni katastarski i vlasnički odnosi
- Podloge su neažurirane te dijelom odstupaju od stvarnog stanja
- Nema sustavne i učinkovite kontrole gradnje
- Pojačan pritisak na prostor gradnjom infrastrukture i korištenjem mineralnih sirovina

UPRAVLJANJE PODACIMA O PROSTORU I STANOVNIŠTVU - RAZVOJNE POTREBE

- Prilagoditi dokumente prostornog uređenja razvojnoj prostornoj strategiji
- Ažurirati kartografske podloge
- Uvesti sustavnu i učinkovitu kontrolu gradnje
- Potaknuti sređivanje imovinskoga stanja nekretnina
- Potaknuti sređivanje katastarskih i vlasničkih odnosa
- Omogućiti plansko uređivanje naselja
- Izraditi strategiju korištenja mineralnih sirovina

STANOVANJE - RAZVOJNI PROBLEMI

Stanovanje – ključne teme – problemi razvoja:

Nedefinirana stambena politika koja obuhvaća tržišne, najamne, sekundarne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novoizgrađenim stanovima.

Nedefinirani standardi stanovanja i nepostojanje baze podataka bitnih obilježja stambenog fonda.

Neujednačena mreža javnih servisa i sadržaja, te javnih površina stambenih područja.
Nedostatak uređenih građevinskih čestica za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje.

Nedostatak modela prototipske kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje.

Razvojni problemi stanovanja *Urbane aglomeracije Zagreba*:

Nedefinirana stambena politika koja obuhvaća tržišne, najamne, sekundarne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novoizgrađenim stanovima

Nedefinirani standardi stanovanja

Nepostojanje baze podataka bitnih obilježja stambenog fonda

Neadekvatno korištenje i održavanje stambenog fonda

Neprimjerena stambena gradnja i građevine koje nisu ekološki održive (a njihovi stanovnici nemaju sredstava za obnovu)

Nedostatak procjena o stambenim potrebama

Smanjivanje broja stanovnika u naseljima

Nekorišteni stanovi i neprodani novosagrađeni stanovi

Nesolidne stambene novogradnje

Neuređeno tržište stanova i nerealne cijene stanova i kuća

Prostorna segregacija stanovanja koja dovodi do razvoja socijalnih problema

Nedostatak uređenih građevinskih čestica za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje

Nedostatak modela prototipske kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje

Neujednačena mreža javnih servisa i sadržaja, te javnih površina stambenih područja

Nedostatak prostornih standarda za kvalitetno planiranje pratećih sadržaja stanovanja

Nedostatak mogućnosti zaposlenja u lokalnom okruženju

STANOVANJE - RAZVOJNE POTREBE

Vrednovati postojeći stambeni fond i zatim odrediti prioritete za pojedina područja

Definirati stambenu politiku koja obuhvaća tržišne, najamne, sekundarne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novoizgrađenim stanovima

Osmisliti, postaviti i ažurirati standarde stanovanja i referentnu bazu podataka bitnih obilježja stambenog fonda zbog usmjerenog planiranja i provedbe stambene politike

Regulirati kvalitetu gradnje stanova

Definirati standarde i mjere kojima potiče održavanje, obnova i modernizacija postojećega stambenog fonda

Izraditi studije o stambenim potrebama stanovnika i sustavno provoditi nova primjenjiva istraživanja u korelaciji s financijskim mogućnostima kućanstava

Zadržati postojeće i privući nove stanovnike u naselja podizanjem standarda stanovanja

Kreirati poslovne mogućnosti u stambenim područjima (razvijati mogućnosti za zapošljavanje, otvarati servise, javne sadržaje u blizini mjesta stanovanja)

Programima i mjerama potaknuti prodaju neprodanih novosagrađenih stanova

Regulirati tržište nekretnina

Voditi registar raspoloživog zemljišta za stanogradnju

Omogućavati visoku razinu miješanja različitih socijalnih slojeva na način da se gradski i socijalni stanovi grade ravnomjerno i na primjerenim područjima

Podržavati socijalnu integraciju i razvoj lokalnih zajednica (udruženja, slobodno vrijeme)

Podržati neprofitne organizacije u gradnji i upravljanju relativno jeftinim stambenim fondom

Uspostaviti pravni i institucionalni okvir za očuvanje i reguliranje upotrebe stanova u vlasništvu JLS i stanova u povijesnim jezgrama i ograničiti prenamjene stanova u poslovne prostore

Planirati i urediti modele, područja i građevinske čestice za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje

Planirati i urediti modele i područja za prototipske kolektivne stambene gradnje koje afirmiraju suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetska učinkovitost i održivo građenje i ubrzavaju postupak ishođenja potrebnih dozvola

Revitalizirati javne prostore u stambenim područjima (poboljšati stanje zelenila, proširiti zelene površine u i u blizini stambenih područja, osiguravati da stambena područja imaju visoku kvalitetu javnih sadržaja)

Standardizirati, planirati i realizirati javne servise, sadržaje i infrastrukturu, te urediti i opremiti javne površine stambenih područja

Uspostaviti učinkovit sustav zaštite i spašavanja stanovništva, zaštite od požara i elementarnih nepogoda

STRATEŠKI OKVIR

Vizija

Definiranje vizije, odnosno općenitog dugotrajnog cilja koji se želi ostvariti temeljilo se prvenstveno na sagledavanju formulacija vizija jedinica uključenih u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb. Analizom strateških razvojnih dokumenata te izdvajanjem ključnih termina koji definiraju težnje i potencijale, ali i posebnosti, mogućnosti i izazove područja aglomeracije predložena je vizija Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb - **Skladno razvijen metropolitanski prostor zajedničkih inovativnih koncepata**.

Definicija vizije podrazumijeva skladan, održiv i umrežen metropolitanski prostor zajedničkih inovativnih koncepata razvoja, temeljen na specifičnostima makroprostora kao integrirajuće regije, posebnostima smještaja, raznolikosti lokalnih svojstvenosti, kao i na dodanim vrijednostima proizašlim iz koncentracije prirodnih, kulturnih, društvenih i gospodarskih potencijala. Vizija daje naglasak je na zajedništvo, koordinaciju, zajedničko djelovanje radi postizanja zajedničkih razvojnih ciljeva te također na inovativnost, odnosno stalno napredovanje i usavršavanje na svim područjima i razinama djelovanja.

Ciljevi

Vizija se ostvaruje sinergijskim djelovanjem tri definirana strateška cilja:

Cilj 1. Unaprijediti kvalitetu življenja, javnu i društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale

Cilj 2. Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo

Cilj 3 Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom

Cilj 1. Unaprijediti kvalitetu življenja, javnu i društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale

Relevantnost: zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima jedna je od temeljnih zadaća lokalne samouprave. Društvena (javna) infrastruktura važna je komponenta društvenog standarda zajednice koja značajno utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te ukupnu kvalitetu života svih skupina, uključivo ranjive skupine, na području Urbane aglomeracije i pridonosi unapređivanju njezine konkurentnosti i zapošljivosti.

Društvene djelatnosti vezane su uz prosperitet ukupnog razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, a posebnu ulogu ima obrazovanje. Podizanje kvalitete obrazovnog sustava neizostavno je vezano uz jačanje kapaciteta svih dionika kao i budućih korisnika sustava cjeloživotnog obrazovanja i učenja.

Očekivani načini postizanja cilja: ostvarenje cilja planira se kroz četiri međusobno povezana prioriteta koji rješavaju utvrđene razvojne probleme vezane uz sustav odgoja i obrazovanja, te kroz koje se potiče cjeloživotno učenje i obrazovanje u svrhu povećanja zapošljivosti. Također će se kroz ostvarenje prioriteta utjecati na poboljšanje stanovanja i pratećih javnih funkcija / namjena te na jačanje sustava pružanja socijalnih usluga i promicanje uključivosti, odnosno jednakih prava i mogućnosti za sve stanovnike Urbane aglomeracije. Cilj se ostvaruje kroz prioritete:

1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unapređivanje zapošljivosti
2. Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga

3. Unaprjeđenje standarda stanovanja
4. Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja

Dosljednost cilja: na razini EU cilj je u skladu s ciljevima strategije Europa 2020. Područja obuhvaćena ciljem promiču pametan rast (obrazovanje) i uključiv rast (zapošljavanje i vještine, borba protiv siromaštva).

Na nacionalnoj razini cilj je u skladu sa Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., odnosno sa tematskim ciljem 9 - Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije i tematskim ciljem 10 - ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje, investicijskim prioritetom 10a –Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje s ciljem stjecanja vještina te cjeloživotno učenje razvijanjem infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje, te prioritetima 10ii-10iv.

Nacionalna razina - strateški dokumenti:

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.
- Operativni plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost
- Plan implementacije Garancija za mlade
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014.-2020.
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalo st praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	Povećanje broja vrtića (redoviti, privatni+vjerski)	broj	novoformirane ustanove predškolskog obrazovanja	378	2015./2016.	473(25% više)	2023.	godišnje	JLS
1	broj diplomiranih studenata	broj	Broj diplomiranih studenata na visokoškolskim obrazovnim institucijama	n	2015./2016.	N+10%	2023.	godišnje	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Visokoškolske ustanove

Cilj 2. Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo

Relevantnost: Grad Zagreb najjače je gospodarsko središte Republike Hrvatske te je upravo i njegova uloga presudna za gospodarstvo UAZ-a koje karakterizira neujednačen razvoj između Grada Zagreba kao središta aglomeracije i preostalog dijela aglomeracije. Do 2010. godine BDP po stanovniku je u Gradu Zagrebu rastao, da bi nakon toga, u razdoblju od 2011. do 2013. godine bio u stalnom padu. U Zagrebačkoj županiji, BDP kontinuirano pada od 2011., a u Krapinsko-zagorskoj županiji podaci ne pokazuju ujednačen trend, odnosno promjene u odnosu na prosjek osciliraju u okviru +/- do 3%.

U Gradu Zagrebu ostvaruje se trećina nacionalnog BDP-a, pri čemu BDP po glavi stanovnika Grada Zagreba iznosi 18.506 eura te je 1,8 puta veći od BDP-a po glavi stanovnika Republike Hrvatske (10.297 eura) što je u skladu s odnosom BDP-a po glavi stanovnika ostalih glavnih gradova Europske unije prema državnom prosjeku, a koji je oko 1,5-2 puta u korist glavnih gradova. U 2014. BDP po stanovniku Republike Hrvatske iznosio je 59 posto BDP-a po stanovniku EU-28, mjerenog paritetom kupovne moći. Udio BDP-a pripadajuće regije Kontinentalna Hrvatska u nacionalnom BDP-u 2012. godine iznosi 68,3 posto, pri čemu je Grad Zagreb ostvario gotovo polovicu regionalnog BDP-a (49 posto), dok je prosječni BDP po stanovniku Kontinentalne Hrvatske iznosio 10.500 eura i bio je tek nešto iznad nacionalnog prosjeka (10.297 eura).

Prema indeksu razvijenosti JLS u obuhvatu nalaze se u više kategorija, od Grada Zagreba u 4. skupini kao najrazvijenijeg, do Gornje Stubice, Orla i Pokupskog koji su u 2. skupini kao najnerazvijeniji u UAZ, prema podacima MRRFEU iz studenog 2015.

Na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti iz 2013. Grad Zagreb smjestio se na sam vrh u odnosu na ostale županije RH. Zagrebačka županija je u 2013. godini pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu), te je na sedmom mjestu, a Krapinsko-zagorska županija je uspjela poboljšati svoj položaj (u odnosu na 2010. Godinu) te se nalazi otprilike u sredini, na 12. mjestu.

Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. U 2014. godini u djelatnostima usluga temeljenim na znanju radilo je više od 96.000 osoba. Tu su uključene sljedeće djelatnosti: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; obrazovanje; djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, te umjetnost, zabava i rekreacija. Analizom raspoloživih razvojnih dokumenata gradova i općina na području UAZ-a zaključeno je da su glavne gospodarske djelatnosti trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i poljoprivreda.

Ovim ciljem određene su sastavnice konkurentnosti i održivog gospodarstva koje su ključne za razvoj gospodarstava na prostoru Urbane aglomeracije Zagreb, a koje treba ojačati kako bi se postigla ujednačena gospodarska razvijenost i konkurentnost cijelog prostora, Grad Zagreb zadržao poziciju najjačeg gospodarskog središta RH, uz istovremeno smanjenje zaostajanja za drugim zemljama članicama EU-a.

Očekivani načini postizanja cilja: Cilj će obuhvatiti mogućnosti koje pruža UAZ za ujednačeniji razvoj pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanjem poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja značajnog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja

Navedeno se planira ostvariti smanjivanjem i rješavanjem utvrđenih razvojnih problema koji priječe ujednačavanje gospodarskog razvoja i povećanje konkurentnosti Urbane aglomeracije Zagreb i to vrednovanjem i sustavnim korištenjem konkurentskih prednosti UAZ-a za ubrzaniji razvoj, osobito njegovih djelatnosti temeljenih na znanju, tehnologiji i inovacijama - poticanjem razvoja kreativne ekonomije u gradskom središtu (kreativne industrije, istraživanje i razvoj, ekonomija multimedijalnog prometa informacijama, ekonomija doživljaja za posjetitelje grada...), jačanjem istraživanja i razvoja, primjenom novih tehnologija i inovacija, jačanjem poduzetničke i tehnološke infrastrukture u funkciji korištenja konkurentskih prednosti UAZ-a i jačanjem ukupne konkurentnosti, izvozno orijentirane proizvodnje, te poljoprivrede i turizma. Cilj se ostvaruje kroz prioritete:

1. Konkurentno poduzetništvo i obrtništvo
2. Znanstveno – tehnološki razvoj i inovacije
3. Razvoj turizma i kulture
4. Održivo korištenje prirodnih resursa

Na nacionalnoj razini cilj je u skladu sa Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., odnosno sa definiranim prioritetnim područjima istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije, te poslovna konkurentnost. Nadalje, u skladu je sa ciljevima ključnih nacionalnih strateških dokumenata, Strategijom prostornog razvoja RH, Analitičkom podlogom za izradu Strategije regionalnog razvoja RH, Planom razvoja istraživačke i inovacijske infrastrukture u RH, Strategijom pametne specijalizacije RH za razdoblje 2016. – 2020., Strategijom poticanja inovacija RH 2014. - 2020., Strategijom razvoja klastera u RH 2011.- 2020., Strategijom razvoja poduzetništva u RH 2013. – 2020. i Strategijom razvoja turizma RH do 2020.

Također, cilj je usklađen sa ciljevima nacrta županijskih razvojnih strategija, Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije, kao i sa ciljevima strateških dokumenata gradova i općina u obuhvatu.

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
2	Povećanje konkurentnosti	Rang prema drugima županijama	Regionalni indeks konkurentnosti	GZ 1. ZŽ 7. KŽŽ 12.	2013.	GZ 1. ZŽ 5. KŽŽ 11.	2020.	3 godine	Nacionalno vijeće za konkurentnost, RIK*
2	Povećanje broja gospodarskih subjekata u UAZ	broj	Broj poduzetnika koji posluju na području UAZ	39.021	2013.	42.000	2020.	godišnje	Financijski rezultati poslovanja poduzetnika

*RIK- Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013

Cilj 3 Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom

Relevantnost: Strateškim ciljem Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom nastojati će se unaprijediti kvaliteta života kroz poticanje zaštite i očuvanja okoliša i prirodnih resursa, te unapređenje komunalne i prometne infrastrukture s ciljem održive mobilnosti i održivog upravljanja prostorom. SWOT analizom uočen je niz razvojnih problema u ovom području. Potrebno je značajno unapređenje sustava zaštite okoliša, koji bi obuhvaćao praćenje stanja, sustavno skupljanje i davanje informacija o okolišu u svrhu podizanja kvalitete u planiranju zaštite okoliša i unapređenja kakvoće okoliša i prirode. Zatim unapređenje prometne i komunalne infrastrukture, jačanje provedbe programa energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije, kao i podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Javna infrastruktura te održivo upravljanje prostorom i okolišem je temelj za kvalitetno funkcioniranje aglomeracije.

Očekivani načini postizanja cilja: Ostvarenje cilja planira se kroz četiri međusobno povezana prioriteta, koji obuhvaćaju sve sastavnice okoliša, prostora i prirode. Kroz prioritete su obuhvaćene sve faze unapređivanja pojedine sastavnice, počevši od uspostave sustava planiranja i praćenja stanja do pripreme, provedbe i praćenja provedbe pojedinih planova, programa i projekata. Cilj će se ostvariti kroz sljedeće prioritete:

1. Zaštita i unapređivanje kvalitete okoliša i prirode
2. Unapređivanje sustava primarne infrastrukture
3. Razvoj održive mobilnosti
4. Održivo planiranje prostornog razvoja urbane aglomeracije

Dosljednost cilja: Na razini EU cilj je usklađen sa Europa 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Strategijom održivog razvitka Europske unije (2009.) te Sedmim akcijskim programom zaštite okoliša Europske unije do 2020. godine (2013.)

Na nacionalnoj razini cilj je usklađen sa Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske, Operativnim programom Konkurentnost i kohezija (OPKK) odnosno prvenstveno sa ciljem 3: Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora i sektora za ribarstvo i akvakulturu.

Cilj je također usklađen s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša (NN 46/02), Strategijom upravljanja vodama (NN 91/08), Strategijom održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09), Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05) te Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/08), Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. Godine, Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. Godine, Strategijom energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. Godine te Treći nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti za razdoblje 2014.-2016.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedini ca	Opis	Vrijed nost	Godin a	Vrije dnos t	Godi na		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
3	Planovi održive mobilnosti	Broj planova	Izrada planova održive mobilnosti na razini Aglomeracije (uključujući županijsku i lokalnu razinu)	0	2016	5	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ
3	Izgradnja regionalnih centara za gospodarenje otpadom	Broj centara	Centri za gospodarenje otpadom (CGO) predstavljaju investicijske projekte u infrastrukturi za gospodarenje komunalnim	0	2016	1	2023	godišnje	Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska županija, Zagrebačka

			otpadom.						županija

Razvojni prioriteti i mjere

CILJ	PRIORITET	MJERA
1. UNAPRIJEDITI KVALITETU ŽIVLJENJA, JAVNU I DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU I LJUDSKE POTENCIJALE	1.1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprjeđivanje zapošljivosti	1.1.1. Unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja
		1.1.2. Unaprjeđenje modela cjeloživotnog obrazovanja i prekvalifikacije
		1.1.3. Unaprjeđenje zapošljivosti mladih i ostalih ranjivih skupina
	1.2. Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga	1.2.1. Unaprjeđenje infrastrukture u kulturi
		1.2.2. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture
		1.2.3. Unaprjeđenje uvjeta za pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga
	1.3. Unaprjeđenje standarda stanovanja	1.3.1. Poticanje i realizacija različitih modela stanovanja
		1.3.2. Obnova, bolje održavanje i modernizacija postojećeg stambenog fonda
	1.4. Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja	1.4.1. Unaprjeđivanje uvjeta za pružanje socijalnih usluga
		1.4.2. Razvoj i poboljšanje socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi
		1.4.3. Integracija ranjivih skupina i borba protiv diskriminacije
		1.4.4. Povećanje sigurnosti
2. RAZVIJATI KONKURENTNO I ODRŽIVO GOSPODARSTVO	2.1. Konkurentno poduzetništvo i obrtništvo	2.1.1. Razvoj povoljne poduzetničke infrastrukture i usluga
		2.1.2. Razvoj poduzetničkih zona
		2.1.3. Razvoj povoljnijeg okruženja za investiranje
		2.1.4. Bolje korištenje lokacijskih prednosti za razvoj poduzetništva
		2.1.5. Promicanje socijalnog poduzetništva
		2.1.6. Promicanje zvanja i zanimanja za deficitarno obrtništvo
	2.2. Znanstveno - tehnološki razvoj i inovacije	2.2.1. Jačanje suradnje znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora
		2.2.2. Poboljšanje kapaciteta znanstvenoistraživačkih institucija kao nositelja gospodarskog razvoja
		2.2.3. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš
		2.2.4. Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija

	2.3. Razvoj turizma i kulture	2.3.1. Restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva
		2.3.2. Razvoj, promocija i umrežavanje novih turističkih proizvoda i programa
		2.3.3. Učinkovitije upravljanje kulturnom baštinom u funkciji razvoja turizma
		2.3.4. Razvoj nove te obnova i unaprjeđenje postojeće turističke infrastrukture
		2.3.5. Integrirani razvoj turizma i revitalizacija kulturne baštine
		2.3.6. Razvoj i poticanje selektivnih oblika turizma
	2.4. Održivo korištenje prirodnih resursa	2.4.1. Razvoj poljoprivredno-prehrambene proizvodnje i plasmana proizvoda
		2.4.2. Učinkovitije gospodarenje šumama u cilju očuvanja šumskog ekosustava
		2.4.3. Održivo korištenje vode i tla
3. UNAPRIJEDITI UPRAVLJANJE OKOLIŠEM, PRIRODOM I PROSTOROM	3.1. Zaštita i unapređivanje kvalitete okoliša i prirode	3.1.1. Unapređenje kakvoće okoliša
		3.1.2. Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom i krajobraznom raznolikošću
		3.1.3. Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka te njihovih zaobalja
		3.1.4. Unapređivanje sustava cjelovitog gospodarenja otpadom
		3.1.5. Podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša
		3.1.6. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, te povećanje energetske učinkovitosti
		3.1.7. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama i prirodnim rizicima
	3.2. Unapređivanje sustava primarne infrastrukture	3.2.1. Izgradnja, rekonstrukcija i unapređenje komunalne opremljenosti područja– vodoopskrba , odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda
		3.2.2. Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– opskrba plinom
		3.2.3. Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– centralni sustav grijanja
		3.2.4. Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– opskrba električnom energijom
		3.2.5. Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– ostala komunalna

		infrastruktura
		3.2.6. Optimizacija, unapređenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture
	3.3. Razvoj održive mobilnosti	3.3.1. Unapređenje zračnog prometa
		3.3.2. Integracija i poboljšanje ulične i cestovne mreže
		3.3.3. Unapređenje javnog putničkog prometa
		3.3.4. Uspostava sustava za nadzor i upravljanje prometom (ITS)
		3.3.5. Unapređenje biciklističkog i pješačkog prometa
		3.3.6. Povećanje sigurnosti u prometu
		3.3.7. Modernizacija željezničkog prometa
		3.3.8. Izrada i provedba planova održive mobilnosti
	3.4. Održivi prostorni razvoj urbane aglomeracije	3.4.1. Cjelovito planiranje prostora
		3.4.2. Unapređenje naseljenih dijelova
		3.4.3. Uređenje brownfield područja
		3.4.4. Razvoj i promocija identitetskih potencijala

Razvojni prioritet 1.1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unapređivanje zapošljivosti

Cilj: Provedba prioriteta doprinijet će unapređivanju sustava obrazovanja i zapošljivosti, osobito razvijanjem srednjoškolskih i visokoškolskih programa prilagođenih potrebama tržišta rada, izgradnjom, dogradnjom i rekonstrukcijom te tehnološkim opremanjem postojećih i novih vrtića, škola i učeničkih domova te podizanjem kapaciteta odgojno-obrazovnog rada, podizanjem razine digitalnih kompetencija učenika i djelatnika u sustavu obrazovanja, te povećanjem uspješnosti učenika primjenom IKT-a u nastavi, osiguravanjem i poticanjem cjeloživotnog obrazovanja i prekvalifikacije čime bi se osigurale veće šanse za zapošljavanje (i samozapošljavanje), smanjio udio nezaposlenih, osobito nezaposlenih mladih (skupina dugotrajno nezaposlenih i nezaposlenih) te tako utjecalo na smanjenje njihovog odlaska iz prostora UAZ.

Provedba prioriteta doprinijet će uspostavljanju kvalitetnije mreže predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola mreže osnovnoškolskih ustanova i srednjih škola s gimnazijskim programima te mreža strukovnih škola i programa sukladno potrebama gospodarstva i tržišta rada. osigurat će se daljnji razvoj Sveučilišnog kampusa Borongaj te veleučilišta, te njihova međusobna suradnja i suradnja sa Sveučilištem u Zagrebu.

Opravljanje: iako iznad prosjeka nezaposlenosti RH i relativno povoljnju obrazovnu strukturu potrebno je daljnje ulaganje u obrazovanje stanovnika, približavanje mogućnosti, donosno jednake uvjete obrazovanja (uključujući i cjeloživotno) kako bi se pozitivno utjecalo na prisutan trend porasta nezaposlenosti u UAZ, osobito mladih i obrazovanih. Uočen je i problem nedovoljne disperziranosti/zastupljenosti obrazovnih, srednjoškolskih i visokoškolskih institucija i programa, u prostorima (gradovima) UAZ izvan Grada Zagreba i općenito prilagođenost programa obrazovanja i osposobljavanja za osobe s invaliditetom i druge ranjive skupine, posebno trajno nezaposlene mlade.

Državnim pedagoškim standardima utvrđeni su optimalni prostorni, kadrovski, zdravstveni, tehnički, informatički i drugi normativi koji služe kao putokaz za osiguravanje ujednačenih uvjeta rada u odgojno-obrazovnim ustanovama. Svrha je pedagoških standarda da temeljem propisanih kriterija unaprijede sveukupnu djelatnost na jedinstvenim osnovama uz ravnomjerne uvjete rada odgojno-obrazovnih ustanova. Jednaki uvjeti rada pretpostavka su za osiguravanje više kvalitete odgoja i obrazovanja.

Opis: prioritet pridonosi ostvarenju cilja Unapređivanje kvalitete življenja, društvene infrastrukture i ljudskih potencijala putem ostvarivanja mjera u kojima su sadržane aktivnosti i projekti u području ulaganja u obrazovanje općenito, usavršavanja i strukovnog obrazovanja te cjeloživotnog učenja u skladu s potrebama tržišta rada i razvojnim prioritetima Aglomeracije. Ovim prioritetom potiče se i unapređivanje uvjeta za uključivanje dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada i povećanje zapošljivosti nezaposlenih skupina u nepovoljnom položaju, jačanje sposobnosti samozapošljavanja, posebno nezaposlenih osoba i unapređenje mobilnosti na tržištu rada.

Mjere

Mjera 1.1.1. Unapređivanje sustava odgoja i obrazovanja

Popis indikativnih aktivnosti

- Provesti usklađivanje s Državnim pedagoškim standardima predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja te srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja
- Izgraditi nove, dograditi ili rekonstruirati te opremiti postojeće zgrade
- Ostvariti rad škola u jednoj smjeni izgradnjom novih škola
- Izgradnja školskih sportskih dvorana, bazena i otvorenih vanjskih sportskih terena uz postojeće i nove školske objekte
- Uspostaviti optimalne mreže odgojno-obrazovnih ustanova
- Uspostaviti sustav za ranu identifikaciju, podršku i praćenje djece i učenika s teškoćama u razvoju i darovitih učenika
- Razvijati digitalno zrele škole spremne za korištenje potencijala informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju i razvoj vještina za 21. Stoljeće neophodnih na tržištu rada
- Osigurati informatičku opremu za osnovne i srednje škole
- Poticati suradnju i mobilnost u području trajnog profesionalnog razvoja učitelja
- Provoditi ostale aktivnosti radi usklađenja s Državnim pedagoškim standardima
- Rekonstrukcija i obnova postojećih te gradnja i opremanje novih učeničkih i studentskih domova
- Potpora razvoju sveučilišnih kampusa i daljnjem razvoju Sveučilišta.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Rad osnovnih škola u jednoj smjeni	broj	Povećanje broja škola s radom u jednoj smjeni. Od 282 osnovne škole (matične i područne), 54 radi u 1 smjeni (19%), 92 radi u 2 smjene (45%), za 136 nema podataka (36%).	40 osnovnih škola treba ostvariti rad u 1 smjeni.	2023.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave koje su provoditelji sustava odgoja i obrazovanja
Izgradnja školskih sportskih dvorana	broj	Izgradnja školskih sportskih dvorana. Od 282 škole, 149 ima sportsku dvoranu (52%), 24 nema sportske dvorane (8%), za 109 nema podataka (40%).	Izgradnja 40 školskih sportskih dvorana	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja i uređenje studentskih i učeničkih domova	broj	Izgradnja novih i obnova postojećih studentskih naselja i učeničkih domova.	Izgradnja novog studentskog naselja i 5 učeničkih domova.	2020.	dvogodišnje	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i jedinice lokalne samouprave

Mjera 1.1.2. Unaprjeđenje modela cjeloživotnog obrazovanja i prekvalifikacije

Popis indikativnih aktivnosti

- Uspostaviti optimalne mreže Pučkih otvorenih učilišta
- Izgradnja novih ili prenamjena postojećih građevina koje nisu u funkciji za obrazovanje odraslih
- Uvesti raznovrsne programe cjeloživotnog učenja i prekvalifikacije za potrebe tržišta rada za građane, poduzetnike, poljoprivrednike, zaposlenike, članove udruga i druge dionike razvoja
- Razviti programe cjeloživotnog obrazovanja u području kulture i umjetnosti u suradnji s POU-ima
- Osigurati informatičku opremu za obrazovne ustanove koje provode obrazovanje odraslih i cjeloživotno obrazovanje

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Otvaranje novih ustanova za obrazovanje odraslih	broj	Izgradnja novih ustanova za obrazovanje odraslih ili prenamjena postojećih građevina koje nisu u funkciji.	3	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Nabavka informatičke opreme	broj	Nabavka informatičke opreme za obrazovne ustanove koje provode obrazovanje odraslih i cjeloživotno obrazovanje.	100	2020.	jednogodišnje	Pučka otvorena učilišta i ustanove za obrazovanje odraslih i prekvalifikacije.

Mjera 1.1.3. Unaprjeđenje zapošljivosti mladih i ostalih ranjivih skupina

Popis indikativnih aktivnosti

- Uključivati mlade, dugotrajno nezaposlene osobe i ostale skupine u nepovoljnom položaju na tržištu rada u programe osposobljavanja, usavršavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije, stručne seminare i radionice
- Podizati razinu osposobljenosti mladih, dugotrajno nezaposlenih osoba i ostalih skupina u nepovoljnom položaju
- Poticati samozapošljavanje i poduzetništva mladih kroz natječaje potpore, inkubatore i radionice
- Poticati razvoj socijalnih usluga i kapaciteta pružatelja tih usluga osmišljavanjem i provedbom zaštitnih i integrativnih radionica i učilišta za obrazovanje odraslih

- Razvijati društveno poduzetništvo
- Unaprijediti kreativnost razvojem novih modela i pristupa skupinama u nepovoljnom položaju, mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba
- Sufinancirati zapošljavanje za mlade, dugotrajno nezaposlene osobe i ostale skupine u nepovoljnom položaju na tržištu rada
- Osigurati mehanizme zaštite od diskriminacije u području zapošljavanja i rada posebice skupina u nepovoljnom položaju na tržištu rada
- Jačati jednakopravnost u pristupu tržištu rada i socijalnu inkluziju, osobito za osobe s posebnim potrebama

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih mladih osoba	broj	Uključivanje na tržište rada mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba te ostalih osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada	50% više	2023.	godišnje	Hrvatski zavod za zapošljavanje
Povećanje broja socijalnih poduzetnika.	broj	Osnivanje organizacija socijalnih poduzetnika koji se bave utjecajem na društvo i okoliš	50% više	2023.	godišnje	Ministarstvo uprave

Razvojni prioritet 1.2. - Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga

Cilj: Provedbom prioriteta unaprijedit će se mreže javne i društvene infrastrukture u području kulture, sporta i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi, poboljšati kvaliteta, učinkovitost i dostupnost kulturnih, sportskih i rekreativnih sadržaja, te zdravstvenih i socijalnih usluga, te pridonijeti ravnomjernijoj prostornoj i kvalitativnoj distribuciji ovih sadržaja na prostoru UAZ, vodeći računa o ukupnoj populaciji, populaciji u ruralnim prostorima, a osobito o ranjivim skupinama i smanjivanju njihove isključenosti. Realizacijom cilja povećat će se broj radnih mjesta u području kulture, sporta, zdravstva i socijale, uključenost ranjivih skupina te kvaliteta fizičkog i mentalnog zdravlja stanovnika kao i privlačnost prostora UAZ i njegovih sastavnica za život.

Opravdanje: Za kvalitetnije obavljanje kulturnih, sportsko-rekreativnih, zdravstvenih i socijalnih aktivnosti, usluga i programa potrebna je gradnja novih, odnosno stalno i kompleksno unapređivanje standarda postojećih građevina. Iako je ponuda, aktivnosti usluga, i programa relativno dobra nužna su unapređivanja raznovrsnosti, određena umrežavanja, ravnomjernija prostorna distribucija i prilagođavanje raznovrsnim potrebama. Kako bi se unaprijedilo stanje i uveli novi standardi posebno je

potrebno voditi računa o dostupnosti prostora osobama s invaliditetom, te o standardima socijalnih usluga, osobito u području brige za starije i druge ranjive skupine i deinstitucionalizaciji usluga.

Opis: Prioritet podrazumijeva ostvarenje projekata i aktivnosti kroz mjere razvoja infrastrukture / mreža na području kulture, te sporta i rekreacije, kao i unapređivanja uvjeta za pružanje visokokvalitetnih zdravstvenih i socijalnih usluga.

Izgradit će se nova i obnoviti postojeća kulturna infrastruktura za produkciju, edukaciju, prezentaciju/promociju, čuvanje građe i unapređenje rada ustanova u kulturi. Sportska i rekreativna ponuda unaprijedit će se izgradnjom i opremanjem objekata sportske infrastrukture, uključujući i sportske sadržaje uz škole, poticati će se izvrsnost u sportskim natjecanjima i programi za uključivanje šire populacije u sport i rekreaciju.

Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture, uz gradnju novih sadržaja i modernizaciju postojećih uključuje poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti visokokvalitetnih zdravstvenih usluga i provedbu programa socijalnog uključivanja osoba kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost.

Mjere

Mjera 1.2.1. Unapređenje infrastrukture u kulturi

Popis indikativnih aktivnosti

- Kontinuirana, cjelogodišnja podrška organizaciji kulturnih događanja
- Digitalizacija knjižne i arhivske građe
- Primjena informatičkih tehnologija za unapređenje usluga i promociju kulture
- Edukacija i motiviranje građana, posebno mladih za sudjelovanje u kulturnom životu
- Unapređenje suradnje s odgojno-obrazovnim institucijama kako bi se kontinuirano djelovalo na aktivnije uključivanje djece i mladih u kulturni život grada
- Modernizacija postojećih i osiguravanje novih adekvatnih prostora za kulturne djelatnosti (muzejsko-galerijske, izložbene, kazališne, bibliotekarske, arhivske, i dr.)
- Uspostavljanje sustava za koordinirano i efikasno upravljanje i financiranje kulturnih programa i aktivnosti
- Jačanje stručnih i administrativnih kapaciteta u kulturnim ustanovama

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Osiguranje prostora za nezavisne kulturne organizacije.	broj	Osiguravanje novih ili prenamjena postojećih prostora koji nisu u funkciji za rad nezavisnim kulturnim organizacijama.	10 lokacija	2020.	jednogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja knjižnica	broj	Izgradnja novih knjižnica ili prenamjena postojećih prostora koji nisu u funkciji za knjižničku djelatnost.	10 lokacija	2020.	jednogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Otvaranje novih muzeja	broj	Izgradnja novih ili prenamjena postojećih prostora koji nisu u funkciji za uređivanje muzeja.	5 lokacija	2020.	jednogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Primjena informatičke tehnologije u kulturi	broj	Primjena informatičke tehnologije u kulturnim ustanovama kao poboljšanje postojećih tehnički zastarjelih usluga.	10 novih informatički opremljenih kulturnih ustanova	2020.	jednogodišnje	Ministarstvo kulture i Jedinice lokalne samouprave

Mjera 1.2.2. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti

- Obnova ili izgradnja sportsko-rekreacijske infrastrukture
- Obnova ili izgradnja sportsko-rekreacijskih centara
- Izgradnja novih sportskih građevina
- Izgradnja školskih sportskih dvorana
- Izgradnja i rekonstrukcija dječjih igrališta
- Poticanje organizacije sportskih događanja i aktivnosti, posebice za djecu i mlade
- Poticanje povezivanja turizma i sporta

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Obnovljeni sportsko-rekreacijski centri I građevine	broj	Obnova postojećih sportsko-rekreacijskih centara, građevina i terena, za bavljenje rekreativnim i profesionalnim sportom.	Obnova 10 lokacija.	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Izgrađene nove sportske građevine	broj	Izgrađene samostalne nove sportske građevine u funkciji sporta u obrazovanju i bavljenju rekreativnim i profesionalnim sportom.	Izgradnja 10 novih sportskih građevina.	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja bazena	broj	Izgrađeni novi objekti u funkciji sporta u obrazovanju i bavljenju rekreativnim i profesionalnim sportom.	Povećanje za 5 bazena.	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja klizališta	broj	Izgrađeni novi objekti u funkciji sporta u obrazovanju i bavljenju rekreativnim i profesionalnim sportom.	Povećanje za 5 klizališta.	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave

Mjera 1.2.3. Unaprjeđenje uvjeta za pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga

Popis indikativnih aktivnosti

- Obnova ili izgradnja infrastrukture zdravstvenih ustanova
- Obnova ili izgradnja infrastrukture centara primarne zdravstvene zaštite
- Izgradnja ili obnova termi u funkciji jačanja zdravstvene infrastrukture
- Kupnja moderne medicinske opreme za zdravstvene ustanove
- Priprema i provedba edukacije građana o važnosti prevencije i zdravog načina života
- Razvoj obrazovnih sadržaja i obrazovanja za zdravstvene djelatnike
- Povećanje informatičke pismenosti zdravstvenih djelatnika
- Obnova ili izgradnja infrastrukture pružatelja usluga socijalne zaštite
- Povećanje broja pružatelja usluga pomoći i njege u kući bez smještaja
- Povećanje smještaja starijih i teško bolesnih osoba bez osnivanja ustanove
- Organiziranje usluga za odrasle s problemima ovisnosti
- Organiziranje usluga za pomoć korisnicima s problemom poremećaja u prehrani

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Obnova zdravstvenih ustanova i domova zdravlja	broj	Obnova postojećih zdravstvenih ustanova i domova zdravlja.	Obnovljeno 50% lokacija	2023.	dvogodišnje	Ministarsvo zdravlja i Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja novih domova zdravlja	broj	Izgradnja novih domova zdravlja u radi rasterećenja liječničkih timova s prevelikim brojem pacijenata.	10 lokacija	2023.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave
Novi liječnički timovi	broj	Povećanje broja deficitarnih liječničkih timova u postojećim i novim Domovima zdravlja.	25%	2023.	dvogodišnje	Ministarsvo zdravlja i Jedinice lokalne samouprave
Izgradnja parkirališta za potrebe zdravstvenih ustanova	broj	Izgradnja parkirališnih ili garažnih mjesta kao rješenje prometa u mirovanju u neposrednoj blizini zdravstvenih ustanova.	10 lokacija	2023.	dvogodišnje	Ministarsvo zdravlja i Jedinice lokalne samouprave
Uređenje parkovnih površina za potrebe zdravstvenih ustanova	broj	Izgradnja parkovnih površina uz zdravstvene ustanove radi kvalitete rada i boravka.	50 lokacija	2023.	godišnje	Jedinice lokalne samouprave
Organiziranje usluga pomoći i njege u kući bez smještaja	broj	Organiziranje usluga pomoći i njege u kući bez smještaja	10 organizacija	2023.	godišnje	Ministarstvo socijalne politike i mladih i jedinice lokalne

						samouprave
Organiziranje smještaja za starije i teško bolesne osobe	broj	Organiziranje smještaja za starije i teško bolesne bez osnivanja ustanove	25 lokacija	2023.	godišnje	Ministarstvo socijalne politike i mladih i jedinice lokalne samouprave
Izgradnja novih ili uređenje postojećih termi i kupališta	broj	Izgradnja novih termi i kupališta ili uređenje postojećih termi i kupališta koje trenutno nisu u funkciji	5 lokacija	2023.	dvogodišnje	Ministarsvo zdravlja i Jedinice lokalne samouprave

Razvojni prioritet 1.3. - Unaprjeđenje standarda stanovanja

Cilj:

Opravdanje:

Opis:

Mjere

Mjera 1.3.1 Poticanje i realizacija različitih modela stanovanja

Popis indikativnih aktivnosti

- Osiguranje uvjeta za nastavak programa POS-a
- Planiranje i izgradnja stanova za javni najam
- Planiranje i izgradnja stanova za tržište
- Planiranje i izgradnja socijalnih stanova, potpomognuto stanovanje i stanovanje stradalnike Domovinskog rata

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	broj	Povećan broj stanova iz programa lokalno poticane stanogradnje		2023.	godišnje	
	broj	Povećan broj korisnika - vlasnika stanova i povećan broj najmoprimaca-javnonajamnih stanova		2023.	godišnje	
	broj	Povećan broj korisnika socijalnih stanova		2023.	godišnje	
	broj	Povećan broj zadovoljenih potreba za stanovanjem učesnika i stradalnika Domovinskog rata		2023.	godišnje	

Mjera 1.3.2 Obnova, održavanje i revitalizacija postojećeg stambenog fonda**Popis indikativnih aktivnosti**

- Ukupna i energetska obnova starijih gradskih stambenih i obiteljskih objekata
- Subvencioniranje osnovnog infrastrukturnog opremanja kuća i stanova siromašnih obitelji i stradalnika Domovinskog rata

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	broj	Povećan broj obnovljenih starijih stambenih zgrada i obiteljskih kuća		2023.	godišnje	

Razvojni prioritet 1.4. – Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja

Cilj: Provedbom prioriteta ostvaruju se poboljšanja kapaciteta u sustavu socijalne uključenosti i pružanja usluga korisnicima. Osiguranjem dostupnosti socijalnih usluga postiže se unaprjeđenje kvalitete života, poboljšanje socijalne uključenosti i podizanje socijalnog standarda osoba u potrebi, smanjenje siromaštva i socijalna isključenost ranjivih skupina građana, smanjenje nezaposlenosti i povećana društvena osjetljivost na skupine u nepovoljnom položaju.

Opravdanje: Sustav socijalne zaštite je nedostatan za različite potrebe građana i lokalne specifičnosti. Prostori u kojima djeluju su zastarjeli i neadekvatni, potrebno im je uređenje i povećanje kapaciteta.

Opis: Prioritet podrazumijeva ostvarenje projekata i aktivnosti kroz mjere razvoja i poboljšanja socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi, integracije ranjivih skupina i borbe protiv diskriminacije. Obnoviti će se i izgraditi infrastruktura pružatelja socijalne zaštite, organizirati će se različite deficitarne usluge za korisnike socijalne skrbi. Prilagoditi će se ustanove javne i društvene namjene za pristup osobama s invaliditetom, izgraditi adekvatne pristupne staze i dizala za osobe s invaliditetom. Unaprijediti će se usluge i kapaciteti.

Mjere

Mjera 1.4.1. Unaprjeđivanje uvjeta za pružanje socijalnih usluga

Popis indikativnih aktivnosti

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Organiziranje usluga pomoći i njege u kući bez smještaja	broj	Organiziranje usluga pomoći i njege u kući bez smještaja	10 organizacija	2023.	godišnje	Ministarstvo socijalne politike i mladih i jedinice lokalne samouprave
Organiziranje smještaja za starije i teško bolesne osobe	broj	Organiziranje smještaja za starije i teško bolesne bez osnivanja ustanove	25 lokacija	2023.	godišnje	Ministarstvo socijalne politike i mladih i JLS

Mjera 1.4.2. Razvoj i poboljšanje socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s ciljem razvoja izvaninstitucionalne socijalne skrbi

Popis indikativnih aktivnosti

- Obnova ili izgradnja infrastrukture pružatelja usluga socijalne zaštite
- Deinstitutionalizacija ustanova za socijalnu skrb
- Uspostavljanje i razvoj centara za dnevni boravak i organizirano stanovanje
- Razvoj izvaninstitucionalnih oblika smještaja
- Pružanje usluga osobne asistencije, razvoj klubova i mobilnih timova za osobe s posebnim potrebama i invaliditetom
- Organiziranje socijalne usluge pomoći i njege u kući
- Organiziranje socijalne usluge dnevnog boravka
- Subvencioniranje prijevoza socijalno ugroženih skupina stanovništva
- Razvoj usluga deinstitutionalnog smještaja za osobe posebnim potrebama
- Razvoj dnevnih rehabilitacijskih programa za deinstitutionalizirane korisnike
- Unaprjeđenje i razvoj programa za djecu mlade s poremećajima u ponašanju i osobe s invaliditetom
- Unaprjeđenje usluga za djecu i mlade bez roditeljske skrbi te udomljavanje
- Unaprjeđenje usluga savjetovanja i pomaganja obiteljima
- Unaprjeđenje kapaciteta ustanova za pružanje izvaninstitucionalnih oblika usluga socijalne skrbi

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uređenje prostora za provođenje pomoći socijalne skrbi	broj	Uređenje novih ili postojećih prostora za provođenje pomoći socijalne skrbi	25	2023.	godišnje	Jedinice lokalne samouprave
Osnivanje pružatelja usluga socijalne skrbi	broj	Osnivanje udruga, klubova i drugih organizacija pružatelja usluga socijalne skrbi	25	2023.	godišnje	Jedinice lokalne samouprave

Mjera 1.4.3. Integracija ranjivih skupina i borba protiv diskriminacije

Popis indikativnih aktivnosti

- Prilagodba ustanova javne i društvene namjene za pristup osobama s invaliditetom, izgradnja adekvatnih pristupnih staza, ugradnja dizala za osobe s invaliditetom
- Uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe s invaliditetom
- Poboljšanje dostupnosti usluga za osobe s invaliditetom te pružanje usluga informacija prema tipu invaliditeta, podrška uslugama profesionalne rehabilitacije
- Poticanje socijalne uključenosti i zapošljivosti Hrvatskih branitelja i civilnih žrtava Domovinskog rata
- Uključivanja djece iz skupina u socioekonomski nepovoljnom položaju u predškolsko obrazovanje
- Osiguranje pomoćnika u nastavi za učenike s poteškoćama
- Potpora učenicima pripadnicima manjina s ciljem integracije u sustav redovnog obrazovanja

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Osiguranje pomoćnika u nastavi za učenike s poteškoćama	broj	Osiguranje pomoćnika u nastavi za učenike s poteškoćama.	500	2023.	godišnje	Jedinice lokalne samouprave
Uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe s invaliditetom	broj	Uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe s invaliditetom u ustanovama javne i društvene namjena i na javno prometnim površinama.	500	2023.	godišnje	Jedinice lokalne samouprave

Mjera 1.4.4. Povećanje osobne sigurnosti

Popis indikativnih aktivnosti

- preuzeti socijalno – preventivnu ulogu koja se sve više temelji na suradnji policije i društvene zajednice, čime se jača ugled policije u javnosti i razina uspješnosti
- poboljšavati ukupno stanje kriminaliteta njegovim smanjivanjem, a istodobno poboljšavati djelotvornost otkrivanja
- poboljšavati odnos broja počinjenih kaznenih djela i broja stanovnika
- prevencija nepoželjnog i kažnjivog ponašanja na mjestima javnog okupljanja sportskog karaktera
- uspostaviti sustav za pružanje pomoći i uklanjanje posljedica katastrofa u lokalnom/regionalnom okruženju
- potrebno je izraditi procjenu rizika od velikih nesreća, te izraditi ili ažurirati Planove zaštite i spašavanja, odnosno Civilne zaštite

- Također je na godišnjoj razini potrebno donositi plan vježbi civilne zaštite, analizu stanja sustava civilne zaštite, plan nabave materijalnih sredstava i opreme civilne zaštite te ažurirati podatke o osobama koje raspolažu teškom mehanizacijom

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Sigurnosni pokazatelji kriminaliteta	broj	Voditi evidencije za obuhvat UAZ		2020.	godišnje	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Policijske uprave
Broj odrađenih žurnih intervencija vatrogasnih postrojbi	broj	Razdijeliti na požarne i tehničke intervencije	-	2020.	godišnje	Ministarstvo unutrašnjih poslova Vatrogasne postrojbe DUZS
Broj odrađenih intervencija ekipa Zavoda za hitnu medicinu I HGSS-a	broj	Razdijeliti na intervencije hitne medicine I intervencije potrage i spašavanja	-	2020.	godišnje	Zavod za hitnu medicinu I HGSS
Broj i kvaliteta opremljenosti pripadnika operativnih snaga u sustavu civilne zaštite	broj	U svakoj jedinici lokalne samouprave	30	2020.	dvogodišnje	Jedinice lokalne samouprave Operativne snage u sustavu civilne zaštite

Razvojni prioritet 2.1. – Konkurentno poduzetništvo i obrtništvo

Cilj: prioritetom se želi postići smanjivanje razlika u razvijenosti između razvijenijih dijelova oko grada Zagreba i ostatka UAZ – a, kao i između urbanih i ruralnih područja kroz stvaranje uvjeta za ravnomjerniji razmještaj poduzetničkih zona ali i kroz razne mjere podrške za razvoj poduzetništva.

Opravdanje: U UAZ prisutan je trend smanjenja broja obrta (osobito izumiru tradicionalni i umjetnički obrti), što je povezano i s činjenicom da interes mladih za obrtnička zanimanja kontinuirano opada. Postojeći programi strukovnog obrazovanja ne prate u dovoljnoj mjeri potrebe budućih poduzetnika i obrtnika, kojima osim praktičnih nedostaje i upravljačkih vještina za pokretanje vlastitog posla. Za daljnji razvoj obrtništva potrebna su dodatna ulaganja u promociju obrtništva i obrtničkih zanimanja, usklađivanje strukovnih programa s potrebama budućih obrtnika, pružanje podrške u pokretanju vlastitog posla te stvaranje prilika za financiranje projekata iz EU fondova.

Dok je u nekim zemljama Europske unije društveno poduzetništvo odavno dobilo svoje okvire, Hrvatska je tek pred donošenjem okvira, pa je Vlada upravo, na poticaj EU, usvojila Strategiju razvoja društvenog poduzetništva do 2020., koju je izradilo Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. EU je prepoznala značenje društvenog poduzetništva kao jednog od ključnih elementa u prevladavanju socijalnih i ekonomskih problema te ga uvrstila u javne politike. Kriza što je 2008. pogodila tržište EU i šire dodatno je naglasila potrebu za promišljanjem drukčijeg modela gospodarskog razvoja - da on ne ide samo za ekonomskim učincima nego i za vrijednostima društvene odgovornosti, zaštite okoliša i mjerenja socioekonomskog učinka.

Opis: ostvarenjem mjera ovog prioriteta rješavat će se problemi neujednačenog razvoja poduzetničkih zona, njihove komunalne opremljenosti, upravljanja njihovim razvojem, potaknut će se unapređivanje tehnološke infrastrukture, stimulirati razvoj socijalnog poduzetništva i deficitarnih zanimanja u obrtništvu.

Mjere

Mjera 2.1.1 Razvoj povoljne poduzetničke infrastrukture i usluga

Popis indikativnih aktivnosti

- Promocija gospodarstva i proizvoda na nacionalnom i međunarodnim tržištima
- Poticanje izvozno orijentiranih poduzeća smanjenjem troškova izlaza na inozemno tržište
- Poticaje razvoja specijalnih usluga PPI usmjerenih na obrtnike
- Poticanje i pružanje podrške u osnivanju klastera
- Razvoj usluga poduzetničkih potpornih institucija (edukacija, savjetovanje, mentorstvo start-upovima, inkubacija, akceleracija i sl.)
- Poticanje umrežavanja PPI na području UA
- Ulaganje u izgradnju nove i opremanje postojeće poslovne i poduzetničke infrastrukture

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
		Broj usluga poduzetničkih potpornih institucija		2020.		
		Opremljene poduzetničke potporne institucije		2020.		
		Novoosnovani klasteri		2020.		
		Povećan broj poduzeća korisnika PPI		2020.		

Mjera 2.1.2 Razvoj poduzetničkih zona

Popis indikativnih aktivnosti

- Privlačenje novih poduzetnika u postojećim poslovnim zonama
- Ulaganje u izgradnju novih i opremanje postojećih poslovnih zona

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
		Povećan broj poduzetničkih zona i druge PPI/stavljeno u funkciju		2020.		
		Povećan broj novosmještenih poduzeća u poslovnim zonama		2020.		

Mjera 2.1.3 Razvoj povoljnijeg okruženja za investiranje

Popis indikativnih aktivnosti

- Financijska potpora otvaranju novih i programima razvoja postojećih MSP-ova za rast
- Provedba lokalnih mjera za privlačenje investitora u gospodarske djelatnosti (smanjivanje lokalnih komunalnih i poreznih nameta, brže izdavanje uvjeta građenja za poslovne objekte, brže rješavanje ZK predmeta i sl.)

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	(postotak smanjenja)	Smanjivanje komunalne naknade za poslovne objekte		2020.	godišnje	JLS
		Smanjeni broj dana za izdavanje građevinskih uvjeta		2020.	godišnje	JLS
		Smanjeni broj dana rješavanja ZK predmeta za poduzetnike		2020.	godišnje	JLS

Mjera 2.1.4 Bolje korištenje lokacijskih prednosti za razvoj poduzetništva

Popis indikativnih aktivnosti

- Potpora postojećim i novim MSP-a i obrtnicima posebno do treće godine poslovanja te poticanje zapošljavanja kod istih
- Stavljanje u funkciju neiskorištenih poslovnih prostora za poduzetnike
- Dodijela ili prenamjena građevinskog zemljišta za investitore po povoljnijim uvjetima

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
		Broj potpora MSP-ima		2020.	godišnje	JLS

		Broj dodijeljenih poslovnih prostora po povoljnijim uvjetima		2020.	godišnje	JLS
		Površina dodijeljenog i pripremljenog zemljišta u vlasništvu JLS		2020.	godišnje	JLS

Mjera 2.1.5 Promicanje socijalnog poduzetništva

Popis indikativnih aktivnosti

- Podrška prijenosu dobre prakse u području socijalnog poduzetništva
- Izrada i provedba programa formalnog obrazovanja za socijalno poduzetništvo
- Razvoj i provedba programa neformalnog osposobljavanja za poslovne vještine socijalnog poduzetništva
- Umrežavanje socijalnih poduzetnika
- Podrška socijalnim poduzetnicima za sudjelovanje na sajmovima
- Podrška pri osnivanju socijalnog poduzeća, socijalnih udruga i sl.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	broj	Novoosnovani socijalni poduzetnici		2020.	godišnje	JLS
	broj	Broj zaposlenih u socijalnom poduzetništvu		2020.	godišnje	JLS
	broj	Broj educiranih korisnika za zanimanje u socijalnom poduzetništvu		2020.	godišnje	JLS

Mjera 2.1.6 Promicanje zvanja i zanimanja za deficitarno obrtništvo

Popis indikativnih aktivnosti

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Razvojni prioritet 2.2. – Znanstveno – tehnološki razvoj i inovacije

Cilj: prioritetom se želi postići poticanje i bolje iskorištavanje rezultata znanstvenoistraživačkog sektora, jačanje suradnje dionika po principu „quadruple helix“ modela, te osnaživanje i komercijalizacija inovacijskih potencijala.

Opravdanje: Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. S obzirom da je osobito u gradu Zagrebu i njegovom okruženju najveća koncentracija znanstvenog i stručnog kadra i institucija, potrebno je iskoristiti taj potencijal za povećanje konkurentnosti. Mjere koje se predlažu u ovom prioritetu potiču umrežavanje dionika znanstvenog, javnog, poslovnog i civilnog sektora. Kriza što je 2008. pogodila tržište EU i šire dodatno je naglasila potrebu za promišljanjem drukčijeg modela gospodarskog razvoja – koji ne ide samo za ekonomskim učincima nego i za vrijednostima društvene odgovornosti, zaštite okoliša i mjerenja socioekonomskog učinka.

U regionalnom kontekstu Jugoistočne Europe kreativne industrije su u razvitku. Bez obzira na specifične kontekste koji su karakteristični za svaku od zemalja Jugoistočne Europe, zajednički su im problemi malih tržišta, proizvodnje u malim serijama, zatim utjecaja međunarodnih kreativnih industrija, kao i problemi u distribuciji proizvoda kreativnih industrija.

Istraživanjem je pokazan značajan potencijal kulturnih/kreativnih industrija u Zagrebu, od ljudskih resursa do financijskih sredstava, no za ostvarivanje spomenutih ciljeva potreban je sustavan rad i to prvenstveno u smislu kulturnog planiranja u Zagrebu te strateškog postavljanja javne uprave prema sektoru kulturnih/kreativnih industrija.

Opis: prioritet će se ostvariti kroz formulirane četiri mjere koje daju naglasak na korištenje komparativnih prednosti Urbane aglomeracije Zagreb (koncentracija znanstvenog i stručnog kadra i kreativnih i kulturnih industrija).

Mjere

Mjera 2.2.1 Jačanje suradnje znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora

Popis indikativnih aktivnosti

- Izgradnja kapaciteta postojećih i uspostava novih platformi suradnje znanstvenoistraživačkog sektora i poslovnih subjekata
- Podrška u uspostavi i opremanju centara kompetencija
- Podrška aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu inovativnih novih proizvoda, tehnologija i usluga
- Edukacija poduzetnika i podrška za razvijanje projekata istraživanja i razvoja za poslovni sector
- Potpora uvođenju IKT-a u poduzeća

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	broj	Novi proizvodi nastali na temelju istraživanja i inovacija		2020.		
	broj	Novoinformatizirana poduzeća		2020.		

Mjera 2.2.2 Poboljšanje kapaciteta znanstvenoistraživačkih institucija kao nositelja gospodarskog razvoja

Popis indikativnih aktivnosti

- Jačanje infrastrukturnih kapaciteta Sveučilišta u Zagrebu
- Podrška u uspostavi ureda za transfer tehnologija na Sveučilištu u Zagrebu
- Podrška projektima ureda za transfer tehnologije i provedba kompleksnih usluga transfera znanja i tehnologija
- Podrška u uspostavi znanstvenoistraživačkih centara/zavoda/instituta te ulaganje u sveučilišne i stručne studije iz područja inženjerstva i informacijskih tehnologija

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
		Uspostavljen Centar za transfer tehnologija i inovacije Sveučilišta u Zagrebu				

Mjera 2.2.3 Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš

Popis indikativnih aktivnosti

- Identificiranje ključnih elemenata i faktora industrijskog razvoja
- Poticanje i kreditiranje subjekata prerađivačke i prehrambene industrije
- Razvoj kapaciteta za djelatnosti prijevoza, logistike i skladištenja
- Poticanje razvoja proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti (poput ICT sektora)

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	postotak	Povećanje udjela industrije u ukupnom županijskom BDP-u		2020.		GZ, KZŽ, ZŽ

Mjera 2.2.4 Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija

Popis indikativnih aktivnosti

- uspostavljanje institucionalnog okvira za podršku samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- uspostavljanje i razvoj klastera kulturnih i kreativnih industrija

- informiranje i educiranje potencijalnih korisnika o modelima institucionalne podrške samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- educiranje ljudskih resursa zaduženih za vođenje i razvoj institucionalne podrške samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- povećanje financijske potpore kulturnim i kreativnim djelatnostima/industrijama
- jačanje potpore za obnovu i opremanje infrastrukture za kulturne/kreativne industrije
- podupiranje izrade strategije, akcijskih planova i smjernica razvoja vezanih uz infrastrukturu za kreativne industrije

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Poslovni subjekti u kreativnim industrijama	Broj poslovnih subjekata 2015. indeks 100	Omogućivanje povoljnog okruženja za osnutak i razvoj poslovnih subjekata u kreativnim industrijama			Godišnje	
Ulaganja u razvoj poduzetništva u kreativnim industrijama	Vrijednost ulaganja 2015. indeks 100	radi poticanja razvoja poduzetništva i stvaranja preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo			Godišnje	

Razvojni prioritet 2.3. Razvoj turizma i kulture

Cilj: Provedba prioriteta doprinijet će unapređivanju svih oblika turizma baziranih na potencijalu za razvoj turizma, utemeljenom na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), područjima parkova prirode, vinskih cestama i kulturno-povijesnim atrakcijama i drugim kreativnim turističkim manifestacijama. Oblicima turizma značajnim za područje urbane aglomeracije Zagreb dati će se razvojna usmjerenja koja će to područje oblikovati u prepoznatljivu turističku destinaciju u Hrvatskoj i šire.

Opravdanje: Urbana aglomeracija Zagreb najveće je središte kontinentalnog turizma, s povoljnim geografskim položajem na turističkim pravcima prema Jadranu. Turizam u razvitku ima poseban značaj jer je on utjecajni gospodarski čimbenik u formiranju identiteta. Njegov dosadašnji razvitak i stanje determinirano je kretanjima ukupnog razvitka, užeg i šireg okruženja, te političko-gospodarskog stanja u svijetu. Kako je za područje urbane aglomeracije Zagreb nedvojbeno razvoj turizma vezati uz zaštitu baštine, važno je uočiti kako je bogatstvo kulturne baštine jedna je od značajnih karakteristika prostora Aglomeracije. Povoljnost položaja, bogatstvo i raznolikost prirodne sredine obilježavaju prostor trajnom privlačnošću i kontinuitetom naseljenosti, i upravo oni koriste su temeljni resus za unaprjeđenje postojećih i razvoja novih oblika turizma.

Opis: prioritet pridonosi ostvarenju cilja Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo putem ostvarivanja mjera u kojima su sadržane aktivnosti i projekti u području ulaganja u poduzetništvo, obrtništvo, razvoj znanosti i tehnologije, te turizma i kulture, sa posebnom pažnjom posvećenom održivom korištenju prirodnih resursa, a u skladu s potrebama tržišta i razvojnim potrebama Aglomeracije. Ovim prioritetom potiče se restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva u korak sa suvremenim trendovima tržišta, uz provođenje svih promotivnih aktivnosti baziranih na integriranom razvoju svih oblika turizma, revitalizaciji kulturne baštine te njihovim što učinkovitijim upravljanjem.

Mjere

Mjera 2.3.1. Restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva

Popis indikativnih aktivnosti

- Izraditi i provesti program za razvoj cjelogodišnjeg turizma
- Poticati održivo upravljanje u turističkim i ugostiteljskim objektima
- Unaprjediti stanje u turizmu i kulturi putem povećanja interesa javnosti za kulturu, kulturnu baštinu i prepoznatljivost identiteta

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Ukupan godišnji prihod od turizma	%	Porast turizma mjeren ukupnim prihodom	10	2023.	godišnje	JLS
Prosječna potrošnja	%	Porast konkurentnosti	10	2023.	godišnje	JLS

po noćenju		turizma				

Mjera 2.3.2. Razvoj, promocija i umrežavanje novih turističkih proizvoda i programa

Popis indikativnih aktivnosti

- Organizacija, promocija i subvencioniranje kulturnih, gastronomskih, glazbenih i sportskih događanja tijekom cijele sezone
- Razvoj novih turističkih proizvoda povezanih s kulturnom baštinom
- Povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude
- unaprjeđenje postojećih i otvaranje novih turističkih manifestacija i kulturno - umjetničke produkcije

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novi programi turističkih agencija usmjereni na cijelogodišnju ponudu	Broj programa	Provedba programa koji potiču odvijanje turističkih manifestacija i kulturno – umjetničke produkcije tijekom cijele godine	10000	2023.	godišnje	JLS
Novi poslovni subjekti koji nude turističke proizvode i usluge tijekom cijele godine	Broj poslovnih subjekata	Otvaranje novih poslovnih subjekata koji provode turističke manifestacije i kulturno – umjetničke produkcije tijekom cijele godine	50	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.3.3. Učinkovitije upravljanje kulturnom baštinom u funkciji razvoja turizma

Popis indikativnih aktivnosti

- Unaprijediti sustav praćenja i vrednovanja već započetih i novih projekata zaštite i očuvanja kulturnih dobara
- Obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti i baštine te izgradnja prateće infrastrukture, osobito u funkciji razvoja turizma
- Izrada planova upravljanja, konzervatorskih analiza i smjernica za zaštićena područja, lokalitete i objekte kulturne baštine
- Subvencioniranje obnove kulturno-povijesno značajnih građevina
- Subvencioniranje tradicijskih obrta i revitalizacija starih obrta te njihovo uključivanje u turističku ponudu
- Razvoj novih turističkih proizvoda povezanih s kulturnom baštinom i njena promocija

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Povećanje broja obnovljenih kulturnih znamenitosti	broj	Obnova kulturnih znamenitosti sa ciljem očuvanja baštine i unaprijeđenja sveobuhvatnog turističkog proizvoda	100	2023.	godišnje	JLS
Revitalizirani tradicijski obrti	broj	Revitalizacija tradicijskih obrta sa ciljem očuvanja baštine i unaprijeđenja sveobuhvatnog turističkog proizvoda	10	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.3.4. Razvoj nove te obnova i unaprjeđenje postojeće turističke infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti

- Obnoviti, izgraditi i urediti objekte kulturne infrastrukture
- (Nastaviti s obnovom objekata iznimne kulturne vrijednosti; Financiranje obnove postojeće i razvoja nove javne turističke infrastrukture (šetnice, izletišta, igrališta, koncertne dvorane...)
- Brendiranje lokalnih turističkih proizvoda
- Širenje mreže tzv. smeđe signalizacije
- (Su)financiranje zajedničkih inicijativa promidžbe

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Obnovljeni objekti kulturne baštine	Broj obnovljenih objekata	Obnova postojeće infrastrukture namijenjene čuvanju građe, prezentaciji i promociji te umjetničkoj produkciji	200	2023.	godišnje	JLS
Izgrađeni objekti kulturne infrastrukture	Broj izgrađenih objekata	Izgradnja nove infrastrukture namijenjene čuvanju građe, prezentaciji i promociji te umjetničkoj produkciji, te širenje mreže smeđe signalizacije	50	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.3.5. Integrirani razvoj turizma i revitalizacija kulturne baštine

Popis indikativnih aktivnosti

- Uspostaviti sustavne programe obnove povijesnih jezgri i obnove i revitalizacije
- Provedba promotivnih aktivnosti za podizanje svijesti o mjerama za očuvanje prirode, održivo gospodarenje prirodnim resursima, te važnosti integriranog razvoja u turizmu
- Podrška za inovativnu prezentaciju i promociju te izradu planova za upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom
- Postavljanje poučnih ploča
- Ulaganje u infrastrukturu za obrazovanje o kulturnoj baštini i turističkoj promidžbi integrirane ponude: centri za posjetitelje, interpretacijski centri i centri za promociju prirodne baštine
- Uključivanje stanovništva u aktivnosti zaštite i očuvanja prirodne i kulturne baštine
- Razvoj web-servisa za promociju prirodne i kulturne baštine

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgrađeni	Broj	Opremanje ili izgradnja	10	2023.	godišnje	JLS

elementi infrastrukture za obrazovanje o kulturnoj baštini	opremljenih / izgrađenih objekata	informacijskihcentara				
Edukacija dionika u turizmu i kulturi	Broj implementiranih programa	Programi za edukaciju poduzetnika, kulturnih i turističkih djelatnika za razvoj poduzetništva zasnovanog na održivom korištenju kulturne i prirodne baštine	150	2023.	godišnje	JLS

Mjera 2.3.6. Razvoj i poticanje selektivnih oblika turizma

Popis indikativnih aktivnosti

- izraditi program razvoja i ponude selektivnih oblika turizma za kojima postoji visoka potražnja
- organizacija edukacija o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma (vjerskog turizma, agroturizma, seoskog turizma, cikloturizma, kongresnog turizma, avanturističkih i drugih sadržaja) i integrirane ponude

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Proračunska izdvajanja za ulaganja u selektivne oblike turizma i integrirane ponude	%	Porast sufinanciranja unaprjeđenja selektivnih oblika turizma i integrirane ponude	5	2023.	godišnje	JLS
Broj posjetitelja turističkih i kulturnih manifestacija iz područja selektivnih oblika	%	Povećanje broja posjetitelja turističkih i kulturnih manifestacija iz područja selektivnih oblika turizma	15	2023.	godišnje	JLS

turizma						

Razvojni prioritet 2.4. Održivo korištenje prirodnih resursa

Cilj: Prioritetom se želi pridonijeti daljnjem razvoju poljoprivrede i učinkovitijem gospodarenju šumama, te održivom korištenju prirodnih resursa što će u konačnici utjecati i na unapređivanje ostalih grana gospodarstva. Na temeljima razvijenije poljoprivrede uspješnije će se razvijati i ruralni turizam, šumarstvo s pratećom drvnom industrijom, te provoditi aktivnosti povezane uz zaštitu i korištenje prirodnih resursa i eksploataciju mineralnih sirovina koje su osnova za najveći broj industrijskih grana.

Opravljanje: Upravo se na području poljoprivrede pružaju mogućnosti za korištenje strukturnih europskih fondova, a značajnu ulogu pri tome ima sustav potpora za poljoprivrednike u programu ruralnog razvoja do 2020. godine. U sklopu tih mjera potiče se niz aktivnosti kao što su proizvodnja kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda, brendiranje proizvoda, očuvanje tradicionalnih oblika proizvodnje, te očuvanje starih domaćih sorti, kao i usmjeravanje na proizvodnju zdrave hrane. Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje i osiguranje stabilnosti dohotka kroz poljoprivredu osnovni su prioriteti većine programskih dokumenata na europskoj, državnoj i regionalnoj razini, a to su svakako i primarni zadaci u poljoprivredi Urbane aglomeracije Zagreb. Šumama na ovom prostoru se još uvijek loše gospodari i najčešće služe za sječu drva, dok se manje koriste za ostale mogućnosti, prvenstveno turističke i rekreacijske. Provođenjem ovog prioriteta poboljšati će se stanje šumskog ekosustava, spriječiti sječe i uzurpacije, nezakonita gradnja, širenje divljih deponija, otuđivanje šumskih proizvoda i ugrožavanje biljnih i životinjskih vrsta, što će utjecati i na smanjenje opasnosti od biljnih bolesti, šumskih požara i pojave klizišta. Prirodni resursi će se na adekvatan način zaštititi, te će se učiniti značajni pomaci u zaštiti okoliša njihovim racionalnim gospodarenjem.

Opis: Prioritet ima tri mjere koje se međusobno nadopunjuju i čijom će se provedbom potaknuti modernizacija poljoprivrede, povećanje specijalizacije i unapređivanje tehnoloških procesa, te razvoj ostalih djelatnosti u ruralnom prostoru. Mlađu populaciju će se potaknuti na bavljenje poljoprivredom, a uvelike će se utjecati i na porast kvalitete poljoprivrednih proizvoda. Isto tako, potaknuti će se učinkovitije gospodarenje šumama što će utjecati i na razvoj urbanog šumarstva koje podrazumijeva ozelenjavanje gradskih i seoskih naselja, a optimalno korištenje prirodnih resursa doprinijeti će održivom gospodarstvu što izravno pridonosi ostvarenju strateškog cilja 2.

Mjere

Mjera 2.4.1. Razvoj poljoprivredno – prehrambene proizvodnje i plasmana proizvoda

Popis indikativnih aktivnosti

- ulaganje u modernizaciju opreme u cilju povećanja proizvodnje i smanjenja troškova
- subvencije malim poljoprivrednim gospodarstvima u cilju poboljšanja vlastite poljoprivredne proizvodnje
- povezivanje poljoprivrednika u zadruge i zajednička suradnja pri plasmanu proizvoda na tržište, marketingu i ostalim aktivnostima povezanim sa ugovaranjem proizvodnje i prodaje
- organiziranje vikend – prodaje i sajмова sezonskih poljoprivrednih proizvoda
- povećanje specijalizacije i unapređivanje tehnoloških procesa, te razvoj ostalih djelatnosti ruralnog prostora
- poticanje porasta kvalitete proizvoda
- poticanje brendiranja proizvoda, očuvanje tradicionalnih oblika proizvodnje i domaćih sorti
- pružanje potpore i edukacije mladim poljoprivrednicima
- usmjeravanje na proizvodnju zdrave hrane
- diverzifikacija poljoprivredne proizvodnje i osiguranje stabilnosti dohotka kroz poljoprivredu
- razvoj specijaliziranih, konkurentnih i dugoročno održivih poljoprivrednih gospodarstava u cilju stabilizacije poljoprivrednog dohotka i povećanje životnog standarda poljoprivrednih proizvođača
- priprema obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava za konkuriranje sredstvima EU fondova
- povećanje broja registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
- vrednovanje kvalitetnih poljoprivrednih tala i njihova trajna namjena poljodjelstvu
- povećavanje broja melioracijskih zahvata na područjima gdje je nužno
- sprečavanje neracionalne upotrebe zaštitnih kemijskih sredstava

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ostvarenja			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Povećanje broja registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Broj registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Praćenje porasta broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa ciljem poboljšanja plasmana proizvoda na tržište	18.000	2023.	Godišnje	-Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju -Podaci JRS 1 -Podaci JLS
Subvencije malim poljoprivrednim gospodarstvima s ciljem poboljšanja vlastite poljoprivredne proizvodnje	Broj dodijeljenih subvencija	Subvencioniranje poljoprivrednika u cilju što efikasnije i kvalitetnije poljoprivredne proizvodnje	50	2023.	Godišnje	-Ministarstvo poljoprivrede -Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju -Podaci JRS 1 -Podaci JLS

¹ Grad Zagreb_Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo

Zagrebačka županija_Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo

Krapinsko – zagorska županija_Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu, promet, komunalnu infrastrukturu i EU fondove

Mjera 2.4.2. Učinkovitije gospodarenje šumama u cilju očuvanja šumskog ekosustava

Popis indikativnih aktivnosti

- koordiniranje državnih i lokalnih šumarskih službi u cilju učinkovitijeg gospodarenja šumama
- izrada studije o šumama s ciljem vrednovanja postojećih šuma, određivanja smjernica za unapređenje šumskih površina i određivanja zemljišta za pošumljavanje
- formiranje fonda za šumarstvo iz kojeg će se transparentno i ravnomjerno financirati predviđene aktivnosti
- poticanje udruživanja vlasnika šuma i okrupnjavanja privatnih šumskih posjeda
- educiranje stanovništva o novim znanjima, te podizanje svijesti o potrebi očuvanja šuma i šumskih područja
- upravljanje na principu održivog gospodarenja u cilju očuvanja svih funkcija šuma
- poticanje rekreacijske i turističke vrijednosti šumskih područja
- strože kontroliranje gradnje infrastrukturnih koridora
- maksimalno ograničavanje sječe šuma
- sanacija i sprečavanje pojave klizišta nastalih uslijed nedostatka šumske vegetacije
- zaustavljanje nezakonite gradnje vikendica i ostalih objekata, te širenja divljih deponija
- očuvanje šumskog ekosustava s ciljem sprečavanja sustavnog ugrožavanja biljnih i životinjskih vrsta
- pošumljavanje uništenih šumskih površina
- poticanje urbanog šumarstva
- redovito praćenje stanja šuma
- provođenje aktivnosti predviđenih Planom upravljanja Parka prirode Medvednica i Godišnjim planom zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje, te očuvanje ostalih zaštićenih šumskih područja

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ostvarenja			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Smanjenje broja slučajeva pomicanja tla na novim ili već postojećim klizištima	Broj zabilježenih slučajeva pomicanja tla na klizištima	Praćenje broja aktiviranih klizišta godišnje sa ciljem smanjivanja broja slučajeva pomicanja tla	1500	2023.	Godišnje	-Zavod za geologiju i geološko inženjerstvo -Hrvatske šume -Podaci JRS2 -Podaci JLS
Okrupnjavanje privatnih šumskih posjeda	Prosječna veličina privatnog šumskog	Povećanje veličine privatnih šumskih posjeda smanjivanjem	0,7	2023.	7-godišnje razdoblje	-Hrvatske šume -Podaci JRS1 -Podaci JLS

² Grad Zagreb_Gradski ured za upravljanje u hitnim situacijama, Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo

Zagrebačka županija_Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša

Krapinsko – zagorska županija_Upravni odjel za gospodarstvo, poljoprivredu, promet, komunalnu infrastrukturu i EU fondove

	posjeda (ha)	broja vlasnika šuma				

Mjera 2.4.3. Održivo korištenje vode i tla

Popis indikativnih aktivnosti

- valorizirati i koristiti termalne izvore kao razvojni potencijal za turizam i rekreaciju
- detaljnije istražiti ljekovitost i potencijal geotermalnih izvorišta
- uvođenje mjera ograničavanja nekontroliranog širenja građevinskih područja
- uvođenje strožeg nadzora eksploatacije mineralnih sirovina na odobrenim eksploatacijskim kopovima
- saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa u skladu s konceptom održivog razvoja prirodne osnove
- provedba analize tala i sustavno poduzimanje mjera u očuvanju njihove čistoće
- jačanje svijesti o važnosti tla kao elementa biosfere
- edukacija lokalnog stanovništva o racionalnoj primjeni gnojiva i pesticida i primjeni "zelene gnojidbe" s ciljem sprečavanja daljnjeg zagađenja tla i voda i kvalitetnije proizvodnje poljoprivrednih proizvoda

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa	Broj	Saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa u skladu s konceptom održivog razvoja prirodne osnove	2	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ
Ispitivanje novih geotermalnih bušotina	Broj	Ispitivanje kemijske, bakteriološke i zdravstvene ispravnosti novih geotermalnih bušotina u svrhu turističko rekreativnog iskorištavanja	1	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ

Razvojni prioritet 3.1. – Zaštita i unapređivanje kvalitete okoliša i prirode

Cilj Prioritetom Zaštita i unapređivanje kvalitete okoliša i prirode želi se ostvariti bolji sustav zaštite i upravljanja okolišem, zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, unaprijediti zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i njenih pritoka te njihovih zaobalja provođenjem kompleksnih aktivnosti u okviru Programa Sava i drugih planova, projekata i programa, unaprijediti sustav gospodarenja otpadom provođenjem aktivnosti u cilju izgradnje potrebnih građevina i provođenjem mjera za smanjivanje nastanka otpada, odvojeno sakupljanje i ponovnu upotrebu, potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, te povećati energetska učinkovitost te doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena i njihovoj prilagodbi. U funkciji ostvarenja cilja je izrada i provođenjem sektorskih strategija, planova i programa, te provođenje kompleksnih aktivnosti na podizanju svijesti građana i njihovom uključivanju u provođenje planiranih aktivnosti.

Prirodom i prirodnim resursima Aglomeracije kroz učinkovitije praćenje stanja okoliša i prirode, izradom i provođenjem sektorskih strategija, planova i programa veću dostupnost informacija, koje će omogućiti učinkovito i održivo upravljanje prostorom, a sve radi podizanja kvalitete života stanovništva aglomeracije.

Opravdanje: SWOT analizom u području zaštite okoliša i prirode te održivom upravljanju prostorom i resursima Aglomeracije uočeno je da se prirodni resursi i zaštićena prirodna područja ne koriste u funkciji razvoja prema načelima održivosti, da je edukacija i uključivanje javnosti u upravljanje prirodnim resursima i zaštitom okoliša slabo, da je praćenje stanja okoliša nedostatno, da nije utvrđen čvrsti koncept zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save, da gospodarenje otpadom traži usustavljivanje, koordinaciju i dogovaranje, te razvoj u skladu s europskim standardima i nacionalnim propisima i dokumenti, da su korištenje obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, te povećanje energetske učinkovitosti kao i briga za klimatske promjene relativno novi aspekti razvoja i stoga nedovoljno primijenjeni u praksi. Zaključeno je da su potrebna značajna unapređenja u uspostavi sustava zaštite okoliša, praćenju stanja, podizanju kvalitete i raspoloživosti informacija o okolišu, podizanju kvalitete planiranja zaštite i unapređenja kakvoće sastavnica okoliša, podizanju svijesti o važnosti očuvanja okoliša, te poboljšanju provedbe programa energetske učinkovitosti i programa korištenja obnovljivih izvora energije, kao i utvrđivanje i stavljanje u funkciju mjera za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama. Aktivnosti što se predlažu moraju korelirati s relevantnim novim europskim i nacionalnim dokumentima i smjernicama, te realizirati sinergijom, obzirom na njihove međusobne interakcije

Opis: prioritet se ostvaruje usklađenom provedbom mjera te odgovarajućih aktivnosti, projekata i programa vezanih uz unapređenje kakvoće okoliša, zaštitu i unapređenje sustava zaštite prirode i valorizaciju i očuvanje krajobrazne, biološke i georaznolikosti, zaštitu i uređenje rijeke Save i pritoka, unapređenje cjelovitosti sustava gospodarenja otpadom, bolje prilagođavanje klimatskim promjenama i prirodnim rizicima, povećanje energetske učinkovitosti te uspostavljanje informacijskog sustava i komunikacijske strategije o okolišu kao alata za upravljanje okolišem, podizanje razine ekološke osviještenosti stanovništva i uključivanje stručne i šire javnosti u procese odlučivanja i druge procese.

Mjere

Mjera 3.1.1 Unapređenje kakvoće okoliša

Popis indikativnih aktivnosti

- uspostava jedinstvenog informacijskog sustava (GIS baze podataka) i komunikacijske strategije o okolišu i njegovih sastavnica (zrak, voda, tlo, svjetlosno onečišćenje, buka)
- nadogradnja i osuvremenjivanje mreže za praćenje kakvoće zraka s ciljem usklađivanja sa zahtijevanim minimumom lokacija za fiksna mjerenja prema Direktivi o kvaliteti zraka 2008/50 EZ-a
- nadogradnja i nabava novih instrumenata za utvrđivanje kemijskog sastava lebdećih čestica i padalina radi ispunjenja svih obveza prema zakonskim odredbama o kvaliteti zraka i studijama zdravstvenih učinaka
- provođenje mjera utvrđenih županijskim Programima zaštite i poboljšanja kakvoće zraka
- jačanje kapaciteta tijela koja su odgovorna za provedbu EU legislative o kvaliteti zraka
- razvoj sustava upravljanja kvalitetom zraka
- izgradnja/rekonstrukcija automatskih stanica za praćenje kakvoće voda i hidroloških podataka, razvoj analize podataka i alata za modeliranje, i nabava potrebne opreme i uređaja
- provedba odgovarajućih mjera zaštite (npr. izgradnja/obnova sustava odvodnje, uređaja za obradu otpadnih voda, malih pojedinačnih sustava, praćenje) u zonama sanitarne zaštite izvorišta
- izrada akcijskih planova zaštite od buke kojim će se odrediti mjere zaštite, prioriteti i strategija provođenja mjera; izrada strateške karte buke
- kontinuirano mjeriti i izrađivati karte rasvjetljenosti za odgovarajuća izložena područja, te graditi i obnavljati rasvjetu sukladno karti rasvjetljenosti
- uvođenje sustava praćenja kakvoće tla i pritiska na tlo
- donošenje i cjelovita provedba Programa zaštite okoliša dokumenata zaštite okoliša i održivog razvoja te propisanih mjera zaštite okoliša; poticati jedinice lokalne samouprave na izradu lokalnih programa zaštite okoliša

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
IT sustav za praćenje okoliša	Broj	Osigurati uspostavu kvalitetnog informacijskog sustava u svrhu praćenja i izvještavanja o stanju okoliša i pojedinih sastavnica okoliša (zrak, voda, tlo, svjetlosno	1	2023	godišnje	UAZ

		onečišćenje, buka, bioraznolikost)				
Postavljanje mjernih postaja za trajno praćenje kvalitete zraka	Broj	Postavljanje novih postaja koje osiguravaju praćenje kvalitete zraka (mjerenje, prikupljanje podataka, osiguranje kvalitete i provjere mjerenja i podataka te obrada i prikaz rezultata mjerenja)	17 (trenutno ih je 13 = 12 u GZ i 1 u Velikoj Gorici)	2023	godišnje	Gradovi i općine UAZ

Mjera 3.1.2 Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom i krajobraznom raznolikošću

Popis indikativnih aktivnosti

- osiguravanje integriranog pristupa zaštiti i očuvanju prirode, krajobraza, bioraznolikosti i georaznolikosti odgovarajućim uključivanjem u razvojne dokumente na razini jedinica lokalne samouprave, Aglomeracije i županija
- poboljšanje sustava upravljanja i zaštite zaštićenih dijelova prirode izradom planova upravljanja i godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja i područja mreže Natura 2000, te učinkovito provođenje planova
- provođenje ocjena o prihvatljivosti za ekološku mrežu planova, programa ili zahvata
- sustavno valoriziranje i provođenje postupak zaštite prirodnih vrijednosti izradom prijedloga za zaštitu i proširenje mreže zaštićenih područja
- osigurati učinkovitiju zaštitu posebno vrijednih dijelova prirode istaknutih u prostornim planovima (npr. stavljanjem u nadležnost javnih ustanova za zaštićena područja i drugim mjerama)
- potaknuti osiguranje zakonske podloge kojom se jedinici područne samouprave omogućuje da provede zaštitu na lokalnoj razini uvažavajući lokalne specifičnosti i posebne vrijednosti (npr. omogućavanje uspostavljanja regionalnih upisnika u nadležnosti javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima)
- unapređivanje valorizacije i korištenja prirodne baštine kao razvojnog resursa (usluge ekosustava, turizam, gospodarstvo, ruralni razvoj i dr.)
- povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine
- ulaganje u objekte i infrastrukturu za obrazovanje o prirodi za posjetitelje, školarce i studente, volontere (npr. Centri za posjetitelje / informacijski i edukativni centri, točke informiranja i druga infrastruktura za posjetitelje) prvenstveno u blizini ili unutar zaštićenih područja mreže Natura 2000

- razvoj inovativnog sadržaja i ideja na temelju jedinstvenih prirodnih znamenitosti (npr multimedijske prezentacije povijesne, znanstvene i kulturne geneze ili razvoja zaštićenih područja, digitalne ekspozicije, informativne i edukativne ture)
- inicijative za obrazovanje i podizanje svijesti javnosti koje su usmjerene na inovativnu prezentaciju i promociju odabranih jedinstvenih prirodnih znamenitosti i povezanog znanja te nove inicijative i suvremeni oblici interpretacije prirodne ponude
- aktivnosti pripreme projekata, uključujući izradu planova za upravljanje posjetiteljima određenog područja utjecaja
- uspostaviti sustav inventarizacije, ocjene ugroženosti i praćenja stanja bioraznolikosti, te uspostaviti bazu podataka o biološkoj raznolikosti
- izraditi/revidirati i provoditi lokalne akcijske planove zaštite bioraznolikosti i odabranih vrsta
- razvijati sustav praćenja i izvještavanja za Direktivu o staništima i Direktivu o pticama te provoditi monitoring ciljanih i drugih značajnih vrsta
- definirati prioritete za buduće programe obnove staništa kao dijela zelene infrastrukture
- razvoj i početak provedbe akcijskih planova za ugrožene vrste
- izraditi krajobraznu studiju prostora Aglomeracije i osigurati njeno integriranje u prostorne planove i druge razvojne dokumente
- uspostava osnovnih uvjeta, ciljeva upravljanja, sustava nadzora i pilot-aktivnosti malog razmjera za očuvanje vodnih dobara, posebno vlažnih staništa i poplavnih šumskih zemljišta
- osigurati potporu (financijsku i drugu) institucijama koje se na razini županija /Aglomeracije bave zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode te očuvanjem biološke i krajobrazne raznolikosti
- unaprijediti suradnju sa znanstvenim institucijama i udrugama civilnog društva
- provoditi aktivnosti u cilju osvježavanja stanovnika i poticanja uključivanja u aktivnosti zaštite prirode, biološke i krajobrazne raznolikosti
- unapređivati međunarodnu suradnju na području zaštite prirode, biološke i krajobrazne raznolikosti uključivanjem u projekte i druge aktivnosti
- institucionalno jačati nadležne ustanove stručnim kadrovima u sklopu volonterskih programa i sl.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada Planova upravljanja zaštićenim područjem	Broj	Valorizacija svih zaštićenih područja te izrada planova s analizama i smjernicama za poboljšanje održivog	2	2023	godišnje	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima

		upravljanja područja.				
Izrada Planova upravljanja područjima ekološke mreže	Broj	Donošenje planova upravljanja područjima ekološke mreže s ciljem očuvanja svakog područja unutar ekološke mreže, te očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.	2	2023	godišnje	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima

Mjera 3.1.3 Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka te njihovih zaobalja

Popis indikativnih aktivnosti

- Provesti zaštitu od štetnog djelovanja voda (poplave, erozije tla..), te realizirati etapu projekta zaštite od poplave – „Sustav Srednje Posavlje“ (retencija Lonjsko polje, savski nasipi...)
- Iskoristiti energetske i drugi potencijal rijeke Save
- Zaštita, uređenje i korištenje pritoka rijeke Save

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Zaštita od poplava	km novih nasipa	Gradnja nasipa za obranu od poplava	10	2023.	Godišnje	Hrvatske vode
Izgrađenost sustava navodnjavanja	Broj projekata	Razvoj poljoprivrede uz racionalno korištenje prirodnog vodnog bogatstva	4	2023.	Godišnje	KŽŽ, ŽŽ, GZ

Mjera 3.1.4 Unapređivanje sustava cjelovitog gospodarenja otpadom

Popis indikativnih aktivnosti

- Uspostaviti cjeloviti sustav za gospodarenje otpadom
- Utvrditi lokacije i izgraditi regionalne centre za zbrinjavanje otpada
- Zatvoriti i sanirati odlagalište otpada Prudinec
- Unaprijediti sustav odvojenog prikupljanja otpada
- Uspostaviti nova reciklažna dvorišta i zelene otoke
- Provesti sanaciju divljih odlagališta

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Saniranje divljih odlagališta	%	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	100 %	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Otvaranje novih reciklažnih dvorišta/zelenih otoka	broj	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	10	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ

Mjera 3.1.5 Podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša

Popis indikativnih aktivnosti

- popularizacija i intenziviranje edukacija o zaštićenim i drugim posebno vrijednim područjima prirode
- podizanje javne osviještenosti obrazovanjem o prirodnoj baštini te njena promocija u svrhu povećanja vidljivosti - promocija i promidžba odredišta prirodne baštine u turističke svrhe
- razvoj inovativnog sadržaja i ideja na temelju jedinstvenih prirodnih znamenitosti
- aktivnosti podizanja javne svijesti u svrhu smanjenja stvaranja otpada, povećanja odvojenog skupljanja i ponovnog korištenja
- provoditi edukativno-promotivne kampanje za podizanje razine svijesti i bolje poznavanje važnosti uporabe obnovljivih izvora energije
- komunikacija, obrazovanje i aktivnosti podizanja javne svijesti u svrhu promicanja sveukupne bioraznolikosti, posebno mreže Natura 2000

- aktivnosti podizanja svijesti o bioraznolikosti i važnosti održivog upravljanja šumama i šumskim zemljištem unutar mreže Natura 2000
- ulaganje u objekte i infrastrukturu za obrazovanje o prirodi za posjetitelje, školarce i studente, volontere (npr. centri za posjetitelje, informacijski i edukativni centri, točke informiranja i druga infrastruktura za posjetitelje), u blizini ili unutar zaštićenih područja na nacionalnoj razini i zaštićenih područja mreže Natura 2000
- provoditi programe podizanja svijesti o klimatskim promjenama i prirodnim rizicima (komunikacijske strategije, radionice, javni događaji, edukacijski materijali, savjetovanja stanovništva, uspostava internetskih portala i dr.)

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada promotivnih letaka u svrhu smanjenja stvaranja otpada, povećanja odvojenog skupljanja i ponovnog korištenja	Broj letaka	Promotivni letci u svrhu podizanja svijesti o nužnosti smanjenja stvaranja otpada, povećanja odvojenog skupljanja i ponovnog korištenja	1000	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ
Javna događanja za podizanje razine svijesti i bolje poznavanje važnosti uporabe obnovljivih izvora energije	Broj događaja	Javna događanja za podizanje razine svijesti i bolje poznavanje važnosti uporabe obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti.	6	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ

Mjera 3.1.6 Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, te povećanje energetske učinkovitosti

Popis indikativnih aktivnosti

- Aktivnosti poticanja korištenja i primjene obnovljivih izvora energije i kogeneracije
- Poticanje gradnje sustava za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i kogeneracije
- Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije za grijanje zgrada i pripremu tople vode
- Istraživanje potencijala i korištenje geotermalnih izvorišta u svrhu grijanja zgrada i pripremu tople vode
- Poticanje primjene ekološki prihvatljivih goriva
- Poticanje diverzifikacije oblika energije, izvora i tehnologija proizvodnje energije (provođenje analize mogućnosti korištenja raznih vrsta energetske izvora i postrojenja za proizvodnju i transformaciju, dobavnih infrastrukturnih pravaca, transportnih i prijenosnih kapaciteta te i skladišnih energetske kapaciteta vezanih uz sve vrste energetske izvora)
- Kontinuirano promoviranje korištenja obnovljivih izvora energije te informiranje stručne i šire javnosti o mogućnostima korištenja
- Izgradnja/rekonstrukcija javne rasvjete - zamjena trenutnih (starih) svjetala učinkovitijima, uključujući uvođenje LED-tehnologije u široj mjeri
- Unapređenje sustava upravljanja i regulacije javne rasvjete
- Uspostava baze podataka koja sadržava sve tehno-ekonomske parametre kao i lokacije (pozicije stupova)- registar javne rasvjete
- Izrada akcijskih planova za rasvjetljavanje koji se temelje na podacima iz karata rasvjetljenosti
- Uvođenje sustavnog upravljanja energijom, obavljanje energetske pregleda, energetske certificiranje, kontrola analiza potrošnje energije te priprema planova za učinkovitije gospodarenje energijom
- Provedba programa energetske obnove zgrada (javne i stambene), i promicanje cjelovite obnove (izrada projektne dokumentacije, zadovoljavanje minimalnih zahtjeva u pogledu toplinske izolacije, rekonstrukcija/ugradnja sustava za grijanje/hlađenje, uvođenje razdjelnika topline, ugradnja dizalica topline, ugradnja pametnih brojila)
- Provođenje aktivnosti kojima se promiče gradnja zgrada gotovo nulte energije
- Uvođenje sustava upravljanja energijom u domaćinstvu uključujući razne mogućnost bežične komunikacije
- Promicanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim kategorijama zgrada (zgradama javnog sektora i stambenog sektora) primjerice ugradnjom sustava za solarno grijanje, ugradnjom kotlova na biomasu i izgradnjom sabirno logističkih centara za biomasu
- Provođenje aktivnosti povezanih s upravljanjem, edukacijom i komunikacijom (priprema planova energetske učinkovitosti, uvođenje IT-programa za kontinuirano praćenje i analizu potrošnje energije, radionice za širu javnost, edukacija energetske savjetnika, promotivne aktivnosti (materijali za informiranje, brošure, reklame)
- Poticanje nabave energetske učinkovitih vozila za JLS
- Izgradnja punionica za električna/hibridna vozila

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda	Ciljana vrijednost	Učestalost	Izvor

Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	praćenja	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Modernizirana rasvjetna tijela javne rasvjete LED rasvjetnim tijelima	Broj	Uporaba okolišno prihvatljivije i ekonomsko-energetski učinkovitije javne rasvjete	> 3000	2023.	Godišnje	Podaci JLS
Instalirane punionice za električna/hibridna vozila	Broj	Punionice za punjenje električnih/hibridnih vozila	50	2023	Godišnje	JLS

Mjera 3.1.7 Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama i prirodnim rizicima

Popis indikativnih aktivnosti

- razvijanje sustava i formiranje tijela za praćenje, predviđanje i planiranje mjera prilagodbe i jačanja otpornosti na klimatske promjene
- jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta JLS koje se bave klimatskim promjenama
- jačanje međusobne suradnje u zajedničkom planiranju, pripremi i djelovanju u velikim nesrećama i katastrofama uzrokovanih prirodnim nesrećama i/ili tehničko-tehnološkim događajima
- izrada i provođenje Programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama
- pripremanje akcijskih planova za prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnim razinama
- integriranje mjera prilagodbe klimatskim promjenama u sve strateške i razvojne dokumente
- potpore lokalnim inicijativama i projektima usmjerenima prema razvoju zelene infrastrukture
- ustroj, opremanje, edukacija i trening postrojbi civilne zaštite; donošenje planova djelovanja civilne zaštite jedinica lokalne samouprave
- priprema specifičnih projekata na područjima zahvaćenim prirodnim rizicima
- izrada karte klizišta (re)aktiviranih ekstremnim hidrometeorološkim uvjetima
- razvoj komunikacijskog sustava za hitne situacije
- provođenje preventivnih i planskih aktivnosti usmjerenih na umanjivanje ranjivosti i ublažavanje negativnih učinaka rizika
- definiranje površina za prihvat i evakuaciju građana, odlaganja građevnog materijala od ruševina za slučaj potresa i interventne helidrome
- nabava i izgradnja opreme i infrastrukture za smanjenje štete od katastrofa odnosno odgovara na katastrofe
- poboljšanje sustava za predviđanje poplava i sustava ranog upozorenja i uzbunjivanja
- poboljšanje prirodnog upravljanja rizicima od poplava korištenjem zelene infrastrukture (npr. renaturacija/obnova rijeka i poplavnih ravnica)
- izgradnja i obnova vodotoka i objekata za zaštitu od štetnog djelovanja voda, uključujući nasipe, brane, ustave, crpne stanice i drugu infrastrukturu za obranu od poplava
- izrada Geografsko-informacijskog sustava za hitne situacije
- izgradnja/rekonstrukcija novih objekata vatrogasnih postrojbi

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uspostavljen sustav za praćenje, predviđanje i planiranje mjera prilagodbe i jačanja otpornosti na klimatske promjene	Broj	Poboljšanje praćenja, predviđanja i planiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama	1	2023	Jedanput godišnje	Ured za upravljanje u hitnim situacijama

Razvojni prioritet 3.2. – Unaprjeđivanje sustava primarne infrastrukture

Cilj: Cilj prioriteta je bolja kvaliteta primarne infrastrukture koja će se realizirati kroz izgradnju, rekonstrukciju i modernizaciju postojeće. Prioritet svojim ostvarenjem osigurava moderan, učinkovit i održiv sustav javne vodopskrbe i odvodnje na cijelom području UAZ-a kao i izgradnju i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja plinom, javnim sustavom grijanja, električnom energijom, širokopojasnim internetom brzinama veći od 30 MBit/s, te ostalom komunalnom infrastrukturom (grobља, tržnice..).

Opravdanje: Na cijelom području UAZ-a nužna su poboljšanja primarne infrastrukture. Ne postoji sustav javne vodopskrbe na cijelom području UAZ-a tj. velike su razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova, a djelomična dotrajalost na područjima na kojima postoji dovodi do znatnih gubitaka. Hidrotehnički objekti nisu u potpunosti sagrađeni u skladu s normativima i standardima za tu vrstu objekata. Postoji i problem vezan uz osiguranje dostatne količine i kakvoće vode, a neka su vodocrpilišta i onečišćena.

Također, ne postoji sustav javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području UAZ-a, te se koriste septičke i sabilne jame koje nemaju odgovarajuću vodonepropusnost i kapacitet što dovodi do onečišćenja površinskih vodotoka, tla i podzemnih voda. Toplinski sustav je zastarjeli posebice na zagrebačkom području, te je zbog velikih gubitaka potrebno pristupiti revitalizaciji i modernizaciji mreže. Također potrebna je izgradnja novih spojeva koji bi upotpunili vrelvodni sustav.

Na području Urbane aglomeracije postoje sive zone gdje dolazi do povremenog iskapčanja električne energije te je potrebno provoditi brojne aktivnosti u svrhu podizanja kvalitete sigurnosti i pouzdanosti opskrbe električnom energijom te unaprijediti sustav upravljanja potrošnjom. Zbog potrebe novih priključaka u mrežu električne energije te zastarjele infrastrukture postoji potreba za revitalizacijom te izgradnjom sustava mreže električne energije.

Vezano uz opskrbu plinom područje UAZ-a samo je djelomično pokriveno plinoopskrbnom mrežom, a postojeća plinska mreža djelomično je dotrajala te dolazi do velikih gubitaka. Plinska mreža (glavni magistralni plinovod) je također nedovoljnog kapaciteta za buduće potrebe, ne postoje skladišta i ne postoji povezanost većeg broja distribucijskih mreža plina, odnosno prstena oko naselja. Infrastruktura svih tržišnih objekata zahtjeva ulaganje velikih financijskih sredstava. Postoji nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja, a radno vrijeme nije prilagođeno korisnicima. Vezano uz groblja, postoji nedostatak ukopnih mjesta, kako na velikim grobljima (Mirogoj i Miroševac) tako i na manjim kod kojih uz to postoji i neadekvatna opremljenost (mrtvačnice i potrebna oprema). U segmentu zaštite i zbrinjavanja životinja nedostatan je kapacitet skloništa za kućne ljubimce, a na području UAZ-a ne postoji groblje za kućne ljubimce. Postojeća telekomunikacijska infrastruktura je nedovoljna za daljnje podržavanje rasta usluga te brzine pristupa internetu nisu zadovoljavajuće i u skladu s Digitalnom Agendom za Europu.

Opis: Ciljevi razvojnog prioriteta odnose se na unapređenje sustava primarne infrastrukture a ostvarit će se provedbom sljedećih mjera: izgradnja, rekonstrukcija i unapređenje komunalne opremljenosti područja – vodoopskrba i odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – opskrba plinom, izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – javni sustav grijanja, izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – opskrba električnom energijom i izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – ostala komunalna infrastruktura, optimizacija, unapređenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture.

Mjere

Mjera 3.2.1 Izgradnja, rekonstrukcija i unapređenje komunalne opremljenosti područja – vodoopskrba i odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Popis indikativnih aktivnosti

- Rekonstruirati postojeći sustav javne vodoopskrbe, te izgraditi novi tamo gdje ne postoji radi povećanja pokrivenosti i uspostave sustava javne vodoopskrbe na cijelom području UAZ-a
- Smanjiti gubitke u vodoopskrbnom sustavu
- Identifikacija svih lokalnih vodovoda, pregled te procjena mogućnosti priljučenja na javni vodoopskrbni sustav
- Povećati priključenost stanovništva na javni sustav vodoopskrbe
- Izgraditi sigurnosne vodospremnike prema standardima EU
- Osigurati vodu za piće u dostanim količinama i kakvoći

- Izgraditi/rekonstruirati/unaprijediti sustav javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području UAZ-a
- Povećati priključenost stanovništva na javni sustav odvodnje
- Pripremiti dokumentaciju za apliciranje projekata za sufinanciranje iz EU fondova

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novoizgrađena vododopskrbna mreža	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20%	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Rekonstruirana postojeća vodoopskrbna mreža	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20%	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Novoizgrađena mreža javne odvodnje	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20%	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Rekonstruirana postojeća mreža javne odvodnje	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20%	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ

Mjera 3.2.2 Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – opskrba plinom

Popis indikativnih aktivnosti

- Izgraditi magistralne plinovode i povezati postojeće sustave
- Sanirati postojeću plinoopskrbnu mrežu te izgraditi nove plinovode i regulacijske stanice radi povećanja kapaciteta opskrbe prirodnim plinom te povećanja pokrivenosti UAZ-a plinoopskrbnom mrežom
- Optimizirati upravljanje i distribuciju prirodnog plina
- Uvesti sustav daljinskog očitavanja potrošnje

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novoizgrađena plinoopskrbna mreža	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20 %	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Rekonstruirana postojeća plinoopskrbna % od postojeće mreža	% od postojeće	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	20 %	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ

Mjera 3.2.3 Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– centralni sustav grijanja

Popis indikativnih aktivnosti

- povećanje energetske učinkovitosti proizvodnih postrojenja, povećanje udjela obnovljivih izvora energije
- Uspostava što cjelovitijeg sustava toplinske energije UAZ-a
- smanjenje gubitaka u distribucijskoj mreži
- smanjenje gubitaka pogonske vode za nadopunu distribucijske mreže
- Kampanje za podizanje svijesti javnosti i informiranje o korištenju sustava toplinarstva
- Sanirati vrelovode
- Poboljšati sustav upravljanja potrošnjom
- Uvesti sustav daljinskog očitavanja
- Zamjena ili rekonstrukcija direktnih TS u indirektnu TS
- Ugradnja kotlova na biomasu i izgradnja sabirno-logističkih centara za biomasu

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Revitalizirana postojeća vrelovodna mreža	km	Duljina revitalizirane vrelovodne mreže u svrhu smanjenja gubitaka vode u sustavu	108	2023	godišnje	Hep Toplinarstvo
Ugrađeni kotlovi na biomasu	broj	Korištenje obnovljivih izvora energije ugradnjom kotlova na biomasu	50	2023	Godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.2.4 Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja– opskrba električnom energijom

Popis indikativnih aktivnosti

- izgradnja novih trafostanica
- izgradnja novih dalekovoda te rekonstrukcija i zamjena dotrajalih mreža radi bolje opskrbe električnom energijom
- primjena Energetsko informacijskog sustava za kontinuirano praćenje proizvodnje, kvalitete opskrbe i energetske potrošnje i relevantnih pokazatelja
- podizanje energetske učinkovitosti
- razvijanje sustava upravljanja potrošnjom
- unaprijeđenje i uvođenje sustava individualnog mjerenja i daljinskog očitavanja potrošnje
- podizanje kvalitete, sigurnosti i pouzdanosti mrežnog sustava i opskrbe energijom
- unaprijeđenje sustava upravljanja potrošnjom razvojem pametne energetske mreže „smart grid”

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgrađene nove trafostanice naponske razine od 20kV	broj	Uvođenjem nove i rekonstrukcijom postojeće infrastrukture postići uštedu električne energije	> 10	2023	Godišnje	HEP

Električnom energijom opskrbljena kućanstva i poslovni subjekti	broj	Uključivanje u mrežu električne energije (izvedba novih priključaka)	1500	2023	Godišnje	HEP

Mjera 3.2.5 Izgradnja i unapređenje komunalne opremljenosti područja – ostala komunalna infrastruktura

Popis indikativnih aktivnosti

- Urediti i sadržajno aktivirati tržnice središnjeg dijela UAZ-a ,te regenerirati tržnice unutar zaštićenih područja
- Prilagoditi radno vrijeme tržnica korisnicima
- Osigurati redovito održavanje seljačkih tržnica i sajmovi
- Osigurati dostatna finacijska sredstva za izradu projektne dokumentacije i izvođenje potrebnih radova
- Osmisliti program događanja na tržnicama izvan radnog vremena
- Naći prikladniji model naplate parkiranja kojim će tržnice privući veći broj građana
- Izraditi programe ukopa na grobljima s brojem i kapacitetom ukopnih mjesta
- Dugoročno osigurati dovoljan prostor za širenje groblja kroz etapnu realizaciju
- Mala groblja opremiti mrtvačnicama i potrebnom opremom
- Proširiti sklonište za kućne ljubimce u Dumovcu te izgraditi druga skloništa prema potrebi
- Izgraditi groblje za kućne ljubimce na području UAZ-a

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Program događanja na tržnicama izvan radnog vremena	Broj osmišljenih programa	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na cijelom prostoru UAZ-a	5	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ
Izrada programa potreba s brojem i kapacitetom ukopnih mjesta	Broj izrađenih provedbenih planova za	Stvoriti bolje infrastrukturne uvjete za skladan i održiv razvoj na	5	2023.	Godišnje	KZŽ, ZŽ, GZ

za groblja	proširenje groblja	cijelom prostoru UAZ-a				

Mjera 3.2.6 Optimizacija, unapređenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti

- Unaprijediti telekomunikacijsku mrežu i dostupnost korisnicima na cijelom području UAZ-a
- Omogućiti daljnji razvoj širokopojasnog pristupa te napraviti iskorak prema mrežama velikih brzina
- Uspostaviti infrastrukturu za nadzor zagrebačkih komunalnih, prometnih sigurnosnih sustava te upravljanje istima

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Pokrivenost UAZ-a širokopojasnim pristupom internetom	% pokrivenosti	Jačanje društveno-ekonomskog razvoja i kvalitete poslovnog okruženja stvaranjem digitalnog informacijskog društva	100 %	2023.	Godišnje	HAKOM
Pokrivenost širokopojasnim internetom brzinama veće od od 100 Mbit/s	% kućanstava pretplatnika na širokopojasni Internet brzine veće od 100 Mbit/s	Jačanje društveno-ekonomskog razvoja i kvalitete poslovnog okruženja stvaranjem digitalnog informacijskog društva	50%	2023.	Godišnje	HAKOM

Razvojni prioritet 3.3. Razvoj održive mobilnosti

Cilj: Prioritetom Razvoj održive mobilnosti želi se unaprijediti sustav mobilnosti kroz poboljšanja u prometnoj infrastrukturi, voznim jedinicama, u području informacija i komunikacija, regulacije, nadzora i upravljanja prometom kao i sigurnosti učesnika u prometu. Krajnji cilj je uspostava sustava održive mobilnosti u kojem će dominantnu ulogu imati javni putnički prijevoz, biciklistička i pješačka kretanja uz sekundarnu ulogu osobnog automobilskeg prijevoza i koji će biti dostupan svim potencijalnim korisnicima uključivo osobe s invaliditetom.

Opravdanje: SWOT analizom i osnovnom analizom uočeni su problemi i nedostaci u svim sastavnicama mobilnosti. Posebno se ističe nepostojanje integriranog sustava javnog putničkog prometa, nezadovoljavajuća razina dostupnosti prometnog sustava za osobe s invaliditetom, niska razina energetske učinkovitosti i za zaštitu okoliša prihvatljivih rješenja, neravnomjerno razvijena, deficitarna i međusobno nepovezana biciklistička mreža, nezadovoljavajuće tehničke karakteristike lokalne i nerazvrstane cestovne mreže kao i nezadovoljavajuća razina sigurnosti u cestovnom prometu. Konstatiran je i problem nepostojanja planova održive mobilnosti, kojima bi se sveobuhvatno definirao i odgovarajućim modelima provjerio razvoj sustava održive mobilnosti na svim razinama. Potrebna su značajna unapređenja na svim područjima kako bi se uspostavio sustav održive mobilnosti.

Opis: Prioritet se ostvaruje provedbom mjera koje sadrže odgovarajuće aktivnosti i projekte u svim sastavnicama mobilnosti, u sinergiji s aktivnostima na razini Republike Hrvatske te kontinuiranim praćenjem provedbe i eventualnim korekcijama i dopunama ako se za to ukaže potreba.

Mjere

Mjera 3.3.1 Unapređenje zračnog prometa

Popis indikativnih aktivnosti

- puštanje u rad putničkog terminala MZLZ
- izrada dokumentacije i izgradnja brzog tračničkog sustava za povezivanje MZLZ sa gradovima Zagrebom i Velikom Goricom
- gradnja konstruktivnoga kolnika na uzletno-sletnim stazama i manevarskim površinama na aerodromima Lučko i Zabok
- gradnja pratećih objekata na aerodromima Lučko i Zabok
- gradnja letilišta

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja putnika u zračnom prometu u Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb(1)	putnik(2)	Puštanjem u promet novog putničkog terminala MZL Zagreb, planirano za prvi kvartal 2017., eliminira se usko grlo u radu zračne luke i otvara mogućnost da se dosadašnji blagi trend rasta prometa ubrza(3)	3 800 000(4)	2020(5)	godišnje(6)	Međunarodna zračna luka Zagreb(7)

Mjera 3.3.2 Integracija i poboljšanje ulične i cestovne mreže

Popis indikativnih aktivnosti

- izgradnja cestovnih obilaznica gradova i naselja
- rekonstrukcija i modernizacija postojećih cestovnih prometnica uključivo sanacija klizišta
- izgradnja novih prometnica uključivo pješačke staze, biciklističke staze i javnu rasvjetu
- izgradnja prometnica i komunalne infrastrukture u gospodarskim zonama
- Izgradnja mostova na rijeci Savi
- izgradnja nedostajućih parkirališno - garažnih kapaciteta na čitavom području aglomeracije

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.3 Unapređenje javnog putničkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti

- uspostava integriranog sustava javnog putničkog prijevoza Zagreba, Krapinsko-zagorske i zagrebačke županije
- gradnja autobusnih stajališta, autobusnih kolodvora, intermodalnih točaka i intermodalnih terminala sa P+R i B+R infrastrukturom
  - o modernizacija i proširenje tramvajskog i autobusnog voznog parka s naglaskom na energetske učinkovitost i dostupnost za osobe s invaliditetom
- unapređenje elektroenergetskog i skretničkog sustava tramvajske mreže,
- unapređenje dionica tramvajske mreže s izrazito povećanom bukom i vibracijama
- proširenje tramvajske i autobusne mreže, gradnja remiza i spremišta za vozila javnog putničkog prijevoza
- rekonstrukcija postojeće i gradnja nove stajališne infrastrukture koja uz odgovarajući vozni park osigurava sučelje peron-vozilo za samostalan ulaz/izlaz osoba u invalidskim kolicima

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.4 Uspostava sustava za nadzor i upravljanje prometom (ITS)

Popis indikativnih aktivnosti

- integrirati i nadograditi nadzorne i upravljačke sustave javnog putničkog prometa
- integrirati i nadograditi nadzorne i upravljačke sustave cestovnog prometa
- uspostaviti jedinstveni sustav informiranja korisnika i sudionika u prometu

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.5 Unapređenje pješačkog i biciklističkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti

- rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove biciklističke infrastrukture u skladu s važećom regulativom
- uspostava novih i unapređenje postojećih sustava javnih bicikala
- promotivne aktivnosti radi popularizacije biciklističkog prometa i povećanja sigurnosti u prometu
- proširiti i uređivati pješačke površine, eliminirati barijere za kretanje osoba s teškoćama u kretanju

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.6 Povećanje sigurnosti u prometu

Popis indikativnih aktivnosti

- sanacija i rekonstrukcija s gledišta sigurnosti problematičnih točaka i poteza cestovne i ulične mreže
- ograničenje brzine kretanja motornih vozila na 30 km/h u središtima gradova i naselja te u stambenim ulicama
- projektiranje i gradnja cestovnih prometnica i raskrižja s ciljem poboljšanja sigurnosti
- denivelirati ili opremiti signalnim i sigurnosnim uređajima nezaštićene cestovne i pješačke prijelaze preko željezničkih pruga
- izgradnja biciklističko-cestovnih poligona za edukaciju učesnika u prometu s ciljem povećanja sigurnosti,
- promotivne aktivnosti radi popularizacije biciklističkog prometa i povećanja sigurnosti u prometu

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.7 Modernizacija željezničkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti

- rekonstrukcija postojećih i gradnja novih željezničkih stajališta za putnički promet
- rekonstrukcija i elektrifikacija pruga Zaprešić – Zabok i Zabok – Gornja Stubica
- dogradnja drugog kolosijeka na prugama Zagreb – Karlovac i Zagreb – Sisak
- modernizacija željezničkog voznog parka za gradski i prigradski promet
- gradnja pruge Podsused – Sveta Nedelja -Samobor – Bregana

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Mjera 3.3.8 Izrada i provedba planova održive mobilnosti

Popis indikativnih aktivnosti

- suradnja u izradi i implementaciji Masterplana funkcionalne regije Središnja Hrvatska
- Izrada i provedba Master plana prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko – zagorske županije
- Izrada i provedba planova održive mobilnosti gradova i općina

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada planova održive mobilnosti gradova i općina	plan	Izrada plana održive mobilnosti i verifikacija od strane predstavničkog tijela	29	2019	godišnje	JLS

Razvojni prioritet 3.4. Održivi prostorni razvoj urbane aglomeracije

Cilj: Cilj je prioriteta izgradnja i implementacija sustava planiranja i održivog upravljanja prostorom i pojedinih njegovih dijelova uključujući uređenje brownfield i drugih degradiranih/neuređenih područja uz očuvanje prirodne i kulturne baštine, te identitetskih potencijala i osiguravanje prostornih preduvjeta za unapređivanje zelene infrastrukture i usluga ekosustava.

Unaprjeđenje sustava prostornog uređenja pretpostavlja efikasnost i pravovremenost izrade dokumenata prostornog uređenja. Cilj je stvoriti prostorno planske uvjete za realizaciju projekata iz područja gospodarstva, poljoprivrede, komunalne i prometne infrastrukture, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša te zaštite prirodne i kulturne baštine.

Organizaciju prostora treba temeljiti na policentričnom načelu koristeći povoljan prostorni i prometni položaj, a podrazumijeva disperziju gospodarskih i uslužnih struktura i središnjih funkcija, te korištenje specifičnih razvojnih prednosti prostora. Sustav središnjih naselja, razvojnih žarišta treba činiti naseljska mreža, hijerarhijska i funkcijska, u urbaniziranom i ruralnom području.

Kvalitetnim i racionalnim prostornim planiranjem planira se na svim razinama stvoriti uvjete za daljnje unaprjeđenje razine urbaniteta naselja uključujući zone za stanovanje i prateće sadržaje, za realizaciju gospodarskih zona, turističkih i sportskih sadržaja te stvoriti uvjete za realizaciju komunalne, prometne i energetske infrastrukture, uz visoku razinu očuvanja prirodnih i kulturnih resursa.

Cilj je povećati standarde dostupnosti i raspoloživosti javnih sadržaja i drugih servisa (opskrba, usluge, ugostiteljstvo, zabava i dr.) te osnažiti razvoj manjih centara kao žarišta razvoja ruralnih područja.

Opravdanje: Razvoj Aglomeracije prostorno je neravnomjeran. Naseljska mreža nije dobro hijerarhijski ustrojena, razvijena i povezana. Slabija je prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost (tehnička i socijalna) većine ruralnih naselja.

Utvrđeno je da je potrebno unaprjeđenje standarda urbaniteta naselja kojim će se povećati kvalitetu života, generirati proširenje gravitirajućih područja te stvoriti pretpostavke za bolje razvojne prilike i privlačenje investicija. U tom cilju potrebno je stvoriti prostorno planske uvjete za realizaciju projekata iz područja gospodarstva, poljoprivrede, komunalne i prometne infrastrukture, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša te zaštite prirodne i kulturne baštine.

Znatno je povećan opseg tzv. bespravne gradnje, posebno u zonama koje nisu planirane za gradnju (na poljoprivrednom zemljištu, u rubnim dijelovima grada, na prostorima bez komunalne infrastrukture, u zaštićenim područjima i dr.) što traži izradu planova urbane sanacije i urbane preobrazbe.

Opis: Prioritet se ostvaruje provedbom mjera koje uključuju uspostavu i unapređenje integriranog prostorno-planskog i informacijskog sustava prostornog uređenja.

Prioritet se ostvaruje provedbom mjera vezanih uz cjelovito planiranje prostora, unapređenje naseljenih dijelova, uređenje brownfield i drugih degradiranih/neuređenih područja te razvoj i promociju identitetskih potencijala.

Mjere

Mjera 3.4.1 Cjelovito planiranje prostora

Popis indikativnih aktivnosti

- sudjelovanje u izradi Državnog plana prostornog razvoja i drugih planova državne razine
- donošenje novih, odnosno izmjena i dopuna prostornih planova svih razina i međusobno usklađivanje planskih rješenja
- vođenje Informacijskog sustava prostornog uređenja.
- izrada izvješća o stanju u prostoru, studija i stručnih podloga
- uvođenje mjera jače kontrole širenja stambenih, društvenih i infrastrukturnih sadržaja
- uvođenje mjera za učinkovitije i uspješnije planiranje i upravljanje postojećim resursima aglomeracije
- vrednovanje, zaštita, održivo korištenje i upravljanje konstitucijskim krajobraznim cjelinama
- oblikovanje i uspostavljanje odgovarajućeg modela multifunkcionalne mreže "Zelene infrastrukture Aglomeracije – kartiranje i valorizacija na području, uvrštavanje odrednica Zelene infrastrukture u prostorne planove i druge razvojne dokumente planiranja
- uključivanje ključnih dionika na svim razinama i javnosti u procese planiranja i provođenja planova razvoja zelene infrastrukture
- učinkovito povlačenje i korištenje sredstava kroz europske strukturne i investicijske fondove (posebno u okviru investicijskog prioriteta - Očuvanje biološke raznolikosti, zaštita tla i promicanje usluga ekosustava, uključujući NATURA 2000 i zelenu infrastrukturu)

Pokazatelji ishoda

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalo st praćenja	Izvor
	Definicija	Jedin ica	Opis	Vrijedno st	Godina	Vrijedno st	Godin a		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
3	Broj donesenih	Broj	osiguranje koordinirani	30	2015.	30	2023.	godišnje	JLS

	/u izradi prostornih planova uređenja općina i gradova		h prostornih preduvjeta za održivi razvoj ukupnog prostora te pojedinih razvojnih projekata, programa i aktivnosti						

Mjera 3.4.2 Unapređenje naseljenih dijelova

Popis indikativnih aktivnosti

- izrada prostornih planova lokalne razine
- izrada planova urbane sanacije i urbane preobrazbe
- osiguravanje prostornih preduvjeta za odgovarajuću mrežu javnih sadržaja i uređenje naselja s funkcijama centraliteta
- uređenje i priprema zemljišta za izgradnju (parcelacija, prometna i komunalna infrastruktura)
- postupna realizacija javnih i svih drugih sadržaja (brža realizacija i smanjenje cijena)
- postupno uređenje i održavanje javnih površina (prometnice, zelene i pješačke površine, trgovi, dječja igrališta, javna rasvjeta, urbana oprema)
- kvalitetnije upravljanje troškovima uređenja naselja

Pokazatelji ishoda

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(7)	(8)	(9)
3	Broj donesenih urbanističkih planova uređenja	Broj	osiguranje koordiniranih prostornih preduvjeta za održivi razvoj ukupnog prostora naselja		2015.		2023.	godišnje	JLS

3	Broj planova urbane sanacije i urbane preobrazbe	Broj	osiguranje skupa planskih mjera i uvjeta u kojima se poboljšava karakter izgrađenog dijela građ. područja i urbane mreže javnih površina devastirane nezakonitim građenjem	2015.	2023.	godišnje	JLS

Mjera 3.4.3 Uređenje brownfield područja

Popis indikativnih aktivnosti

- inventarizacija brownfield područja; kreiranje jedinstvene baze podataka
- aktivnosti pripreme i realizacije projekata; izrada projekata revitalizacije odabranih brownfield područja
- uvođenje mjera za uspješnije rješavanje imovinsko – pravnih odnosa
- saniranje ekološki kontaminiranih lokacija radi sprečavanja širenja kontaminacije
- revitalizacija industrijskih zona, bivših vojnih objekata itd., koja će omogućiti korištenje već postojećih (fizičkih) resursa unutar urbanih područja bez dodatnog opterećivanja prostora i okoliša

Brownfield projekti:

- provođenje aktivnosti na projektima spremnim za provedbu ili u visokoj fazi spremnosti:
  - Regionalni multifunkcijski centar Pogon Jedinstvo – rekonstrukcija objekta bivše tvornice
  - Projekt izgradnje kompleksa URIHO na Kajzerici
  - Obnova skladišne zgrade Tehničkog muzeja Nikola Tesla u trokutu Tratinska – Jukićeva – Brozova u svrhu uvođenja novih sadržaja i revitalizaciju područja
- provođenje aktivnosti na projektima čija je priprema započela/započinje:
  - Revitalizacija napuštenog prostora bivše Vojarne u Jastrebarskom u gospodarsko-društvene i javne svrhe
  - Obnova zapuštene vojne infrastrukture u svrhu smještaja Središta za obuku zrakoplovnog osoblja Lučko
  - Rekonstrukcija i revitalizacija zapuštenog kompleksa Paromlin u svrhu smještaja Gradske knjižnice u Zagrebu

- Obnova zapuštene vojne infrastrukture za izgradnju eko sela sa auto kampom
- Revitalizacija turističko-sportsko-rekreacijskog centra u svetom Ivanu Zelini, Grad Sveti Ivan Zelina
- Stavljanje izgrađenoga dijela vojarne "Pukovnik Milivoj Halar" u funkciju, Grad Dugo Selo
- Zagrebački Kreativni klaster Gredelj - Revitalizacija napuštenog industrijskog područja Gredelj u svrhu smještanja Centra kreativnih industrija (industrijska baština 19. stoljeća) (zahtjeva dugoročnu pripremu-gradski projekt)*
- Blok Badel
- Projekt Sveučilišno-znanstvenog kampusa Borongaj
- Prenamjena prostora tvornice Pluto
- Prenamjena bivše vojne bolnice u Vlaškoj ulici
- Prenamjena Zagrebačke tvornice ulja-Muzej holokausta
- Velesajam – transformacija sajmišnog prostora u multifunkcionalni prostor, Grad Zagreb /ZGH

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada registra brownfield lokacija na području aglomeracije	Broj	Inventarizacija i izrada jedinstvene baze podataka (registra) brownfield lokacija aglomeracije	1	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ
Brownfield lokacije kod kojih su započele aktivnosti na pripremi i realizaciji regeneracije	Broj	Brownfield lokacije kod kojih su započele aktivnosti na pripremi i realizaciji projekta regeneracije; izrada projekta	3	2023	godišnje	Županije, gradovi i općine UAZ

Mjera 3.4.4 Razvoj i promocija identitetskih potencijala

Popis indikativnih aktivnosti

- ulaganje u promociju autentičnog i karakterističnog proizvoda
- edukacije o o identitetu i načinima korištenja identitetskih potencijala
- afirmiranje identiteta povijesnih i planiranih urbanih cjelina na području aglomeracije

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Definiranje autentičnih proizvoda/suvenira	Broj proizvoda	Afirmiranje identitetskog potencijala kroz edukaciju i kroz promociju karakterističnih proizvoda, obilježja i mjesta		2023.	Godišnje	JLS
Edukacija o identitetu i načinima korištenja identitetskih potencijala	Broj polaznika			2023.	Godišnje	JLS